

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

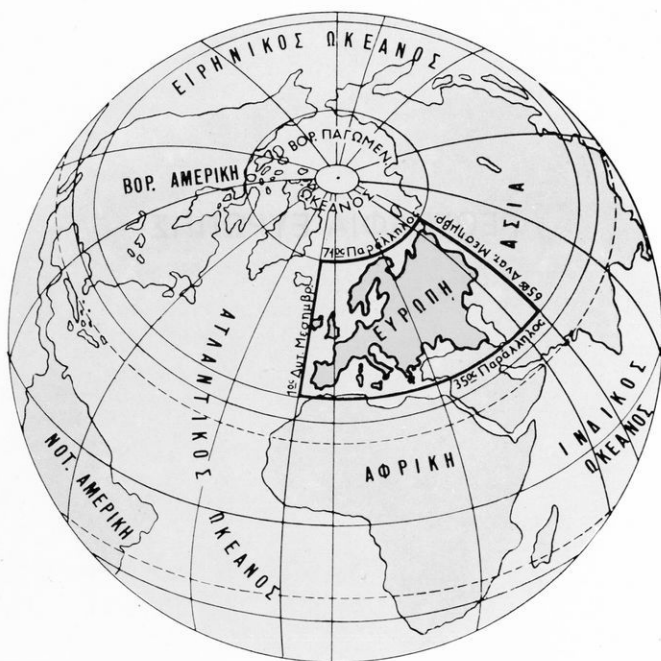

Δεύτερο αμψιγγο

19997

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Μέ απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ διδασκτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυκείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὅργανισμό Ἐκδόσεως Διδασκτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

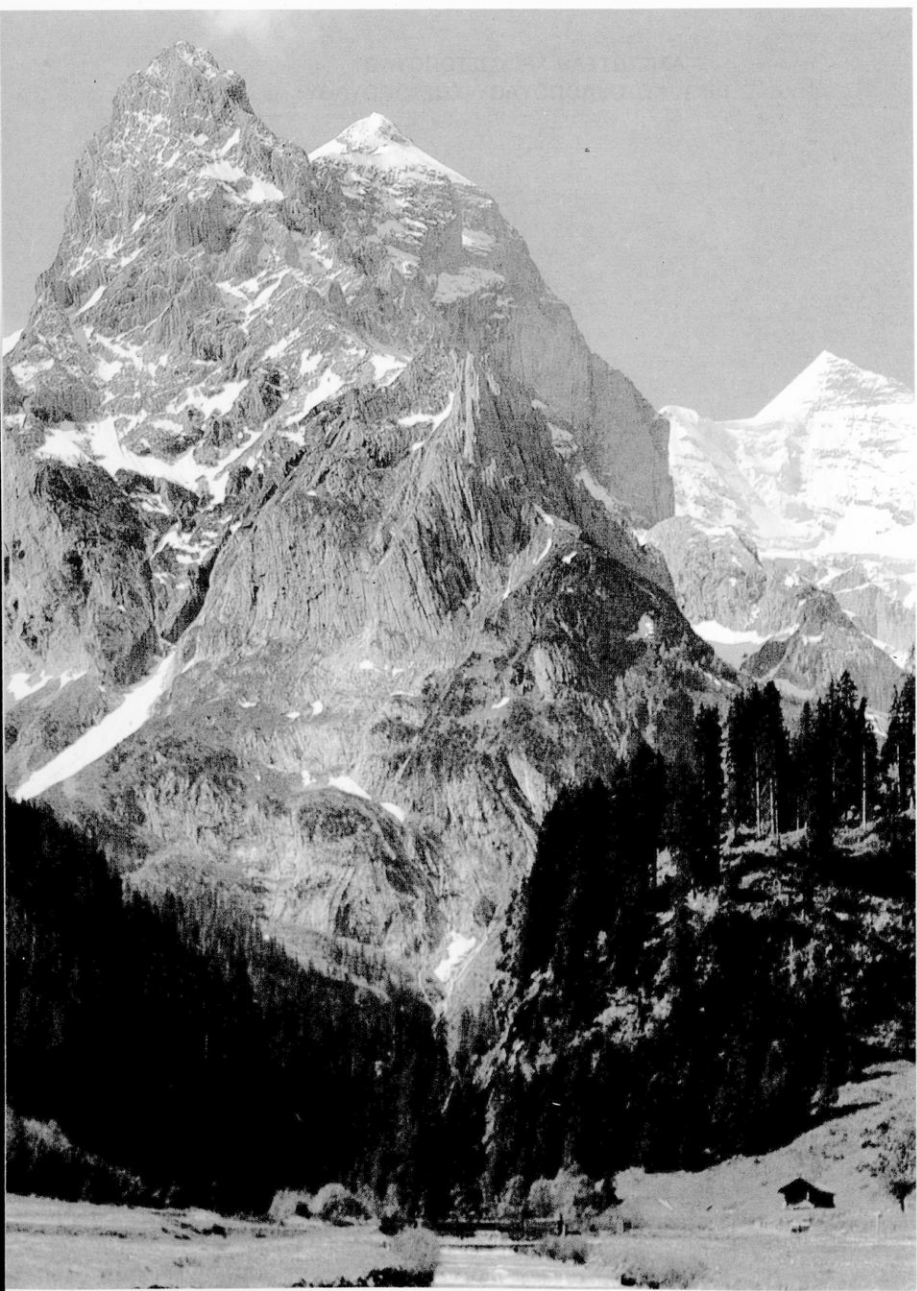

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΧΡ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΙΚΤ. ΚΩΤΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1979

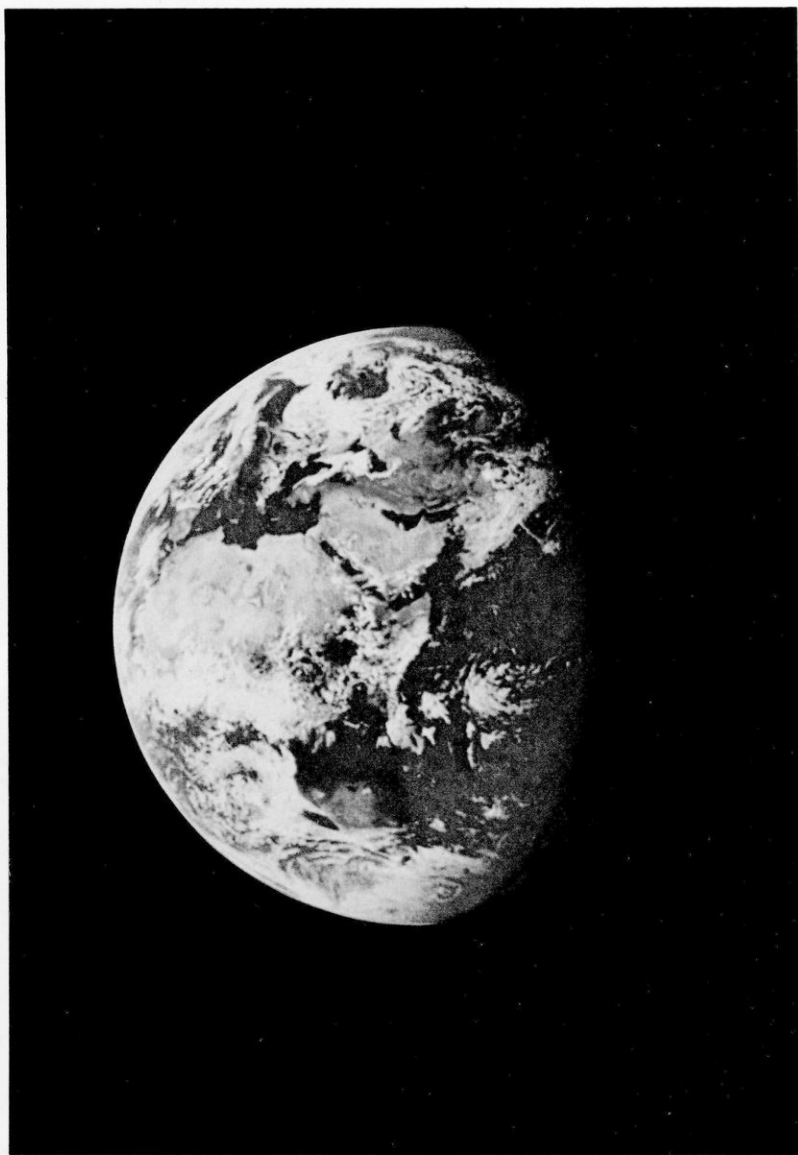
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A' Η ΓΗ	Σελ.	7
B' Η ΕΥΡΩΠΗ	»	11
'Η θέση τής Εύρώπης στη Γῆ	»	14
Σύντομη εξέταση τής Εύρώπης	»	14
α. Η ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ	»	27
I. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ	»	27
'Η 'Ελλάδα	»	30
'Η Κύπρος	»	45
Τά άλλα κράτη τής Βαλκανικής χερσονήσου	»	52
II. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ	»	70
III. Η ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ	»	79
β. Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	»	89
γ. Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	»	118
δ. Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	»	142
ε. Η ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ	»	151
στ. Τί ἔμαθα γιά τήν Εύρώπη	»	171

◀ "Άλλες.

Σημείωση: Οί ἀριθμοί πού δίνονται γιά τήν ἐπιφάνεια, τόν πληθυσμό, τά παραγωγικά στοιχεῖα κτλ. εἶναι ἐνδεικτικοί. Οἱ μαθητές δέν πρέπει νά καταπονοῦνται μέ τήν ἀπομνημόνευσή τους.

Τά ἀριθμητικά στοιχεῖα τῶν ξένων κρατῶν εἶναι παρμένα ἀπό τή Στατιστική Ἐπετηρίδα τοῦ Ο.Η.Ε (ἔτους 1977).

Ἡ Γῆ ὅπως τὴ φωτογράφισαν οἱ ἀστροναῦτες.

'Η Γῆ εἶναι οὐράνιο σῶμα, ὅπως ὁ "Ἡλιος, ἡ Σελήνη, τὰ ἄστρο.

Οἱ ἀστροναῦτες εἶδαν καί φωτογράφισαν τή Γῆ ἀπό πολύ μακριά. Τή φωτογρά-
φισαν καί ἀπό τή Σελήνη. Στίς φωτογραφίες αὐτές ἡ Γῆ φαίνεται ὡς σφαῖρα. "Ὅπως
βλέπουμε ἐμεῖς τή Σελήνη, ἔτσι περίπου εἶδαν οἱ ἀστροναῦτες τή Γῆ, ὁλο-
στρόγγυλη, νά γυρίζει ἀδιάκοπα στό χάος τοῦ οὐρανοῦ!

Τό σχῆμα καί ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς

'Η Γῆ εἶναι πολύ μεγάλη. 'Η ἐπιφάνειά της εἶναι περίπου 4.000 φορές μεγαλύ-
τερη ἀπό τή γνωστή μας ἐπιφάνεια τῆς 'Ελλάδας. Οἱ ἑλληνικές στεριές ἔχουν ἐπι-
φάνεια 132.000 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα. 'Η ἐπιφάνεια τῆς Γῆς εἶναι
510.000.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

'Η **ὕδρόγειος σφαῖρα** τοῦ σχολείου μας μοιάζει μέ τή Γῆ.

'Η ὕδρόγειος σφαῖρα περιστρέφεται γύρω ἀπό ἕναν ἄξονα. 'Η Γῆ δέν ἔχει, βέ-
βαια, ἄξονα. Φανταζόμαστε ὅμως καί σ' αὐτή μιά νοητή γραμμή, τήν ὁποία ὀνομά-
ζουμε **ἄξονα τῆς Γῆς**.

'Ο ἄξονας τῆς ὕδρογείου σφαῖρας τοῦ σχολείου τρυπᾷ τήν ἐπιφάνειά της σέ δυό
σημεῖα. Τό ἴδιο θά συνέβαινε καί μέ τόν ἄξονα τῆς Γῆς, ἂν ἦταν πραγματικός ἄξο-
νας. Τά σταθερά αὐτά σημεῖα λέγονται **πόλοι τῆς Γῆς**. 'Ο ἕνας λέγεται **Βόρειος πό-
λος** καί ὁ ἄλλος **Νότιος πόλος**.

'Η ἐπιφάνεια τῆς Γῆς δέν ἔχει παντοῦ τήν ἴδια ὄψη. Ὑπάρχει πρῶτα πρῶτα ἡ
ξηρά καί ἡ **θάλασσα**. Ἀπό τά 510.000.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα πού εἶναι ὅλη ἡ
ἐπιφάνεια τῆς Γῆς τά 149.000.000 τ.χ. εἶναι ξηρά καί τά 361.000.000 τ.χ. θά-
λασσα.

Στήν ξηρά ὑπάρχουν βουνά, πεδιάδες, λόφοι, κοιλάδες, χαράδρες, ὀροπέδια,
δάση, χωράφια κ.ἄ. 'Η θάλασσα σχηματίστηκε στά βαθύτερα μέρη τῆς Γῆς, ὅπου
συγκεντρώθηκαν μεγάλες ποσότητες νεροῦ. "Ὅλες οἱ θάλασσες τῆς Γῆς εἶναι ἔνω-
μένες.

'Ηπειροι καί ὠκεανοί

'Η ξηρά εἶναι χωρισμένη. Τά πολύ μεγάλα τμήματα τῆς ξηρᾶς ὀνομάζονται
ἡπειροι. Στή Γῆ ὑπάρχουν 6 ἡπειροι: ἡ **Εὐρώπη**, ἡ **Ἀσία**, ἡ **Ἀφρική**, ἡ **Ἀμερική**, ἡ
Ὤκεανία, ἡ **Ἀνταρκτική**. 'Η 'Ελλάδα βρίσκεται στήν Εὐρώπη.

Τά μεγάλα τμήματα τῆς θάλασσας λέγονται **ὠκεανοί**. Μεγάλοι ὠκεανοί στή Γῆ
εἶναι: ὁ **Ἀτλαντικός** ὠκεανός, ὁ **Μέγας** ἢ **Εἰρηνικός** ὠκεανός, ὁ **Ἰνδικός** ὠκεανός, ὁ
Βόρειος παγωμένος ὠκεανός.

Ο Ίσημερινός

Στή μέση τής υδρογείου σφαίρας του σχολείου, στην ίδια ακριβώς απόσταση από τους πόλους, είναι χαραγμένος ένας μεγάλος κύκλος. Έναν παρόμοιο νοητό κύκλο φανταζόμαστε και στην επιφάνεια τής Γῆς. Ο κύκλος αυτός ονομάζεται Ίσημερινός.

Ο Ίσημερινός χωρίζει τη γήινη επιφάνεια σε δυο ίσα μέρη: στο **Βόρειο ημισφαίριο** και στο **Νότιο ημισφαίριο**. Η Ελλάδα βρίσκεται στο Βόρειο ημισφαίριο.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

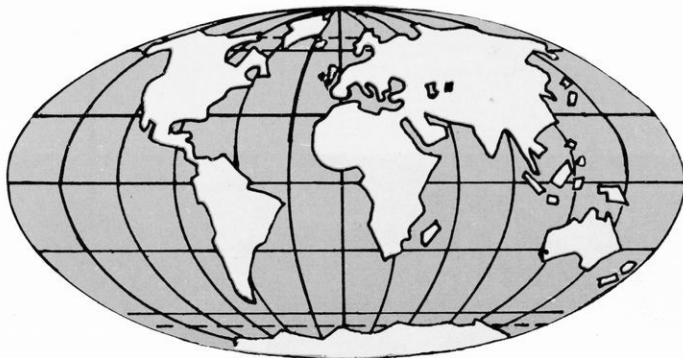
Γῆ, υδρόγειος σφαίρα, άξονας τής Γῆς, πόλοι, Βόρειος πόλος, Νότιος πόλος, Ίσημερινός, Βόρειο ημισφαίριο, Νότιο ημισφαίριο, ξηρά, ἡπειροι, θάλασσα, ὠκεανοί.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Η Γῆ ἔχει σχεδόν σφαιρικό σχῆμα καί εἶναι πολύ μεγάλη.
2. Η Γῆ γυρίζει στόν οὐρανό χωρίς νά στηρίζεται πουθενά καί χωρίς ποτέ νά σταματᾷ.
3. Στήν περιοχή του Ίσημερινού κάνει πολλή ζέστη καί εἶναι πάντα καλοκαίρι. Στίς περιοχές τῶν πόλων κάνει πολύ κρύο καί εἶναι πάντα χειμώνας. Γενικά, ὅσο πῶς κοντά στόν Ίσημερινό βρίσκεται μία περιοχή, τόσο θερμότερο κλίμα ἔχει. Ὅσο πλησιάζει στούς πόλους, τόσο ψυχρότερο κλίμα ἔχει.

Δραστηριότητες

1. Νά προμηθευθεῖτε μία μικρή υδρόγειο σφαίρα. Νά παρατηρήσετε πῶς περιστρέφεται καί νά μελετήσετε τήν ἐπιφάνειά της.
2. Νά διαβάσετε τό βιβλίο του Ίουλίου Βέρν «Ὁ γύρος του κόσμου σέ 80 μέρες», ἂν ὑπάρχει στή βιβλιοθήκη σας.
3. Νά προμηθευθεῖτε ἕνα τετράδιο-λεύκωμα γιά τό μάθημα τής Γεωγραφίας. Σ' αὐτό θά γράφετε χρήσιμες πληροφορίες, θά σχεδιάζετε χάρτες, θά κάνετε πίνακες κτλ. Τίς ἐργασίες αὐτές εἶναι δυνατό νά τίς κάνετε στό σχολεῖο ἢ στό σπίτι. Στό πρῶτο φύλλο του μπορεῖτε νά ζωγραφίσετε τήν υδρόγειο σφαίρα.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς σέ ἔλλειψη.

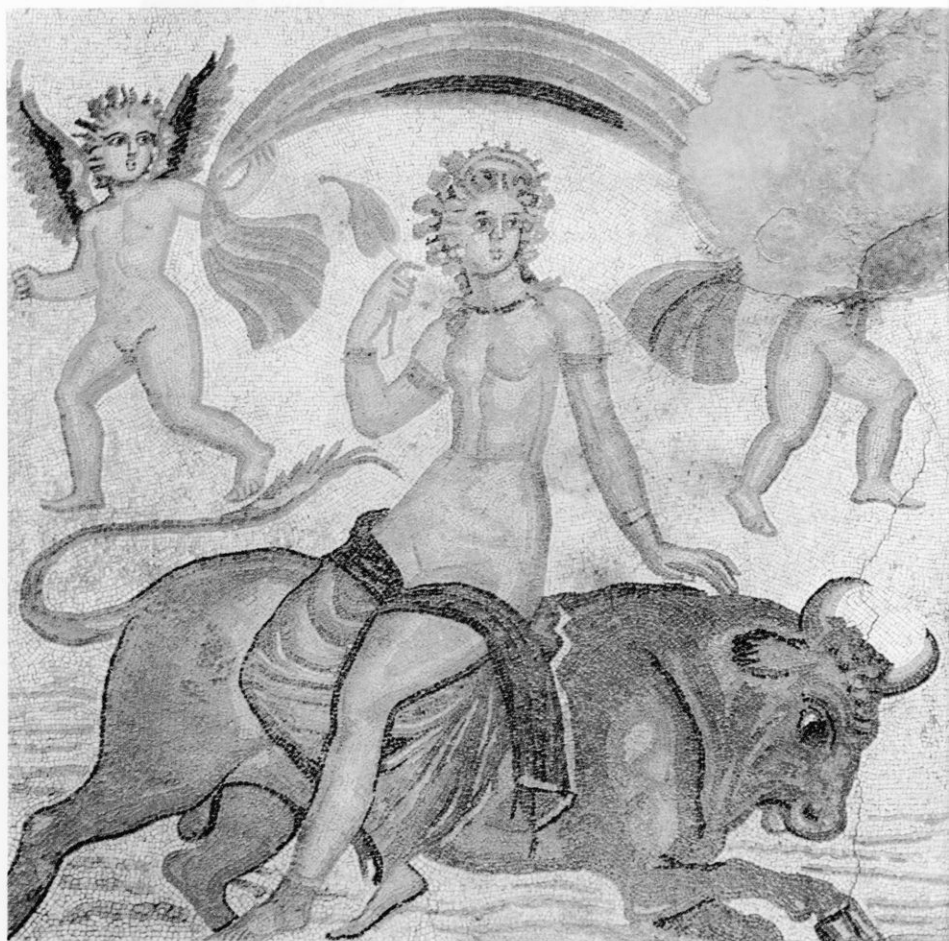
Ἡ Γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικό.

Ὁ ἄξονας καὶ οἱ πόλοι τῆς Γῆς.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς σέ ἐπίπεδο.

Ἡ ὄρπαγή τῆς Εὐρώπης. Ἀρχαῖο ψηφιδωτό τῆς Σπάρτης.

Β' Ἡ Εὐρώπη

Ἐνας ἀρχαῖος ἑλληνικὸς μῦθος μᾶς λέει ὅτι τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια ὁ Δίας ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ὀλύμπου εἶδε μακριά, στὶς ἀκρογιαλιές τῆς Φοινίκης, μιὰ ὁμορφὴ βασιλοπούλα νὰ παίζει στὴν ἀμμουδιά μὲ νεράιδες καὶ νύμφες. Ἦταν ἡ Εὐρώπη, κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῶν Φοινίκων.

Ὁ Δίας γρήγορα μεταμορφώθηκε σ' ἓναν ὀλόλευκο ταῦρο καὶ πέταξε στὴ Φοινίκη. Ἡμέρος πλησίασε τὴν πανέμορφὴ Εὐρώπη, τὴν ἔπεισε νὰ καθίσει στὴ ράχη του καὶ ἀμύσως ὁ παντοδύναμος θεὸς ἀπὸ τὴ Φοινίκη πῆδησε στὴν Κρήτη, στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μακριά, στὴ μεγάλη χώρα ποὺ ἀπλώνεται στὰ βόρεια τῆς πατρίδας μας.

Ἐκεῖ, ὅπως λέει ὁ μῦθος, χάθηκε ἡ Εὐρώπη. Οἱ γονεῖς καὶ τ' ἀδέρφια τῆς τὴν ἀναζήτησαν παντοῦ, μὰ πουθενὰ δὲν τὴ βρῆκαν.

Θὰ τὴν ἀναζητήσουμε κι ἐμεῖς φέτος στὴ χώρα, ποὺ ἀπὸ τότε ὀνομάζεται **Εὐρώπη**. Δέ θὰ τὴ βροῦμε, βέβαια. Θὰ γνωρίσουμε ὅμως μιὰ μεγάλη, ωραία, πολυάνθρωπὴ περιοχὴ, ἡ ὁποία εἶναι τὸ κέντρο τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἀνθεῖ σήμερα στὴ Γῆ μας.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε στην υδρόγειο σφαίρα σας και στον παγκόσμιο χάρτη την Εύρωπη. Σε ποιο ήμισφαίριο της Γης βρίσκεται;
2. Συγκρίνετε την έκτασή της με την έκταση της Ελλάδας.
3. Ποιά φυσικά σύνορα χωρίζουν την Εύρωπη από τις γειτονικές της ηπείρους;

Η **Εύρωπη** βρίσκεται στο Βόρειο ήμισφαίριο της Γης. Αν την παρατηρήσουμε στην υδρόγειο σφαίρα και σε παγκόσμιους χάρτες, βλέπουμε ότι είναι ένωμένη με την Ασία και φαίνεται σαν μεγάλη χερσόνησός της. Πολλοί μάλιστα ονομάζουν τις δυο ηπείρους με μία λέξη **Ευρασία**. Οι δυο αυτές μεγάλες περιοχές της Γης έχουν πολλές διαφορές μεταξύ τους. Διαφέρουν στα γεωφυσικά στοιχεία, στους κατοίκους, στον πολιτισμό και σωστά θεωρούνται χωριστές ηπείροι. Φυσικά σύνορα ανάμεσά τους είναι τα **Ουράλια** όρη, ο **Ουράλης** ποταμός, η **Κασπία** θάλασσα, το όρος **Καύκασος**, ο **Εύξεινος πόντος**, ο **Βόσπορος**, η **Προποντίδα**, ο **Ελλάσποντος**, το **Αιγαίο** πέλαγος.

Στα νότια η γνωστή μας Μεσόγειος θάλασσα χωρίζει την Εύρωπη από την Αφρική.

Στα δυτικά της Εύρωπης ανοίγεται ο Ατλαντικός ωκεανός. Πέρα από αυτόν βρίσκεται η Αμερική.

Στα βόρεια της ηπείρου μας βρίσκεται ο Βόρειος παγωμένος ωκεανός. Είναι μία πολύ ψυχρή θάλασσα μ' αιώνιους πάγους και χιόνια. Πελώρια παγόβουνα κατεβαίνουν συχνά από εκεί στο Βόρειο Ατλαντικό.

Η επιφάνεια της Εύρωπης είναι 10.500.000 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα.

3-4**Σύντομη γεωφυσική εξέταση της Εύρωπης****Ερωτήσεις-δραστηριότητες**

1. Παρατηρήστε ανάγλυφους και γεωφυσικούς χάρτες της Εύρωπης.
2. Μελετήστε το έδαφός της.
3. Αν υπάρχουν στο σχολείο σας ή αν είναι εύκολο να βρείτε, προβάλετε στην τάξη σχετικές εικόνες, διαφάνειες, ταινίες.

Το έδαφος της Εύρωπης

Η Εύρωπη είναι μία μεγάλη περιοχή με πλούσιο έδαφικό και θαλάσσιο διαμελισμό.

Στην Κεντρική Εύρωπη υψώνονται οι **Άλπεις**. Είναι μία μεγάλη όροσειρα με ψηλότερη κορυφή το **Λευκό όρος** (ύψ. 4.810 μ.). Αυτή είναι η ψηλότερη κορυφή της Εύρωπης.

Ἀκτινωτά από τίς Ἑλπεῖς διακλαδίζονται: τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὴν Ἰταλία, οἱ Διναρικές Ἑλπεῖς καὶ ὁ Αἴμος πρὸς τὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο, τὰ Καρπάθια καὶ οἱ Τρανσυλβανικές Ἑλπεῖς πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην καὶ ἄλλες μικρότερες ὁροσειρές. Στὰ δυτικὰ τῆς Εὐρώπης ὑψώνονται τὰ Πυρηναῖα ὄρη καὶ στὰ βόρεια οἱ Σκανδιναβικές Ἑλπεῖς. Ἀνατολικά, ἀνάμεσα στὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσία, ὅπως ἀναφέραμε, ὑψώνονται τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ στὴ νοτιοανατολικὴ γωνία ὁ Καύκασος (ὕψ. 5.633 μ.).

Στὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην ἀπλώνεται ἡ μεγάλη ρωσικὴ πεδιάδα. Συνεχεῖα τῆς στὰ δυτικὰ εἶναι ἡ πολωνικὴ, ἡ γερμανικὴ, ἡ γαλλικὴ πεδιάδα καὶ ἄλλες μικρότερες.

Ὁ θαλάσσιος διαμελισμός τῆς Εὐρώπης

Μεγάλο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ ἄκτές τῆς Εὐρώπης.

Στὰ νότια ἡ Μεσόγειος θάλασσα μπαίνει βαθιά στὴ στεριά καὶ σχηματίζει τὸ Αἰγαῖο, τὸ Ἰόνιο, τὸ Ἀδριατικόν, τὸ Τυρρηνικόν πέλαγος. Ἀνάμεσα στίς θαλάσσιες αὐτές περιοχὲς ἀπλώνονται ἡ Βαλκανικὴ καὶ ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος. Μεγάλα νησιά τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Σικελία, ἡ Σαρδηνία, ἡ Κορσικὴ, ἡ Κύπρος, ἡ Κρήτη.

Τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἡ Προποντίδα καὶ ὁ Βόσπορος συνδέουν τὴ Μεσόγειο μὲ τὸν Εὐξείνιο Πόντο. Ἐκεῖ σχηματίζονται ἡ χερσόνησος Κριμαία καὶ ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα.

Ὁ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρ συνδέει τὴ Μεσόγειο μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Οἱ πορθμοὶ αὗτοί ἔχουν μεγάλη στρατηγικὴ καὶ οἰκονομικὴ σημασία καὶ διευκολύνουν πολὺ τὴ ναυσιπλοΐα.

Ὅπως στὴ Μεσόγειο, ἔτσι καὶ στὸν Ἀτλαντικόν, ἡ Εὐρώπη παρουσιάζει πλουσιότατο θαλάσσιο διαμελισμό. Ἐκεῖ σχηματίζονται ὁ Βισκαϊκὸς κόλπος, ἡ θάλασσα τῆς Μάγχης, ἡ Ἰρλανδική, ἡ Βόρεια καὶ ἡ Βαλτικὴ θάλασσα. Μεγάλη σημασία ἔχουν ἐδῶ ὁ πορθμὸς τοῦ Καλαί καὶ τὰ στενὰ τοῦ Σκαγεράκη καὶ Κατεγάτη.

Ἀνάμεσα στὴ Μεσόγειο καὶ τὸν Ἀτλαντικόν σχηματίζεται ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος. Σ' αὐτὴ καταλήγει δυτικὰ ἡ Εὐρώπη. Στὰ βόρεια τῆς ἡπείρου μας ἀπλώνεται ἡ μεγάλη Σκανδιναβικὴ χερσόνησος.

Μεγάλα νησιά στὸν Ἀτλαντικόν εἶναι ἡ Μεγάλῃ Βρετανία, ἡ Ἰρλανδία, ἡ Ἰσλανδία.

Ψηλά στὸν παγωμένο εὐρωπαϊκόν Βορρά βρίσκονται ἡ χερσόνησος Κόλα, ἡ Λευκὴ θάλασσα, τὸ νησί Νέα Ζέμπλια.

Τὰ ποτάμια καὶ οἱ λίμνες τῆς Εὐρώπης

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ποτάμια. Σπουδαιότερα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ὁ Βόλγας, ὁ Δούναβης, ὁ Ρήνος, ὁ Δόν, ὁ Δνεπέρος, ὁ Ἑλβας, ὁ Ροδανός κ.ά.

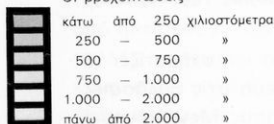
Πολλές καὶ μεγάλες λίμνες βρίσκονται στὴ Βόρεια Εὐρώπην. Ἀπὸ αὐτές μεγαλύτερες εἶναι ἡ Λαντόγκα καὶ ἡ Ὀνέγκα.

Δραστηριότητες

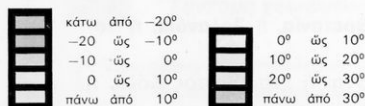
Νά ἐτοιμάσετε ἀνάγλυφους καὶ γεωφυσικοὺς χάρτες τῆς Εὐρώπης.

Οι βροχοπτώσεις

Ἡ θερμοκρασία τόν Ἰανουάριο καί τόν Ἰούλιο

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Θυμηθεῖτε ὅσα μάθατε ὡς τώρα γιά τό κλίμα καί τούς παράγοντες πού τό διαμορφώνουν.

2. Τί κλίμα νομίζετε ὅτι ἔχουν τά παραθαλάσσια μέρη τῆς Νότιας Εὐρώπης; Γιατί;

3. Ποιοί παράγοντες νομίζετε ὅτι ἐπηρεάζουν τό κλίμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; Ποιοί τῆς Βόρειας;

4. Παρατηρήστε στό χάρτη τήν Ἀνατολική Εὐρώπη. Τί κλίμα νομίζετε ὅτι ἔχει; Γιατί;

5. Τί κλίμα πρέπει νά ἔχουν οἱ περιοχές τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης; Γιατί;

Γεωφυσικά ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται σέ 5 μεγάλες περιοχές. Αὐτές εἶναι: ἡ **Νότια**, ἡ **Δυτική**, ἡ **Βόρεια**, ἡ **Κεντρική** καί ἡ **Ἀνατολική Εὐρώπη**.

Ὅπως μάθαμε ὡς τώρα, τό κλίμα ἐνός τόπου ἐπηρεάζεται ἀπό πολλούς παράγοντες. Σπουδαιότεροι ἀπό αὐτούς εἶναι ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμόσφαιρας, ἡ ὑγρασία τῆς, οἱ ἀνεμοί. Αἰτία ὅλων αὐτῶν εἶναι ὁ ἥλιος. Ἡ θερμοκρασία μιᾶς περιοχῆς ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀπόσταση τῆς περιοχῆς ἀπό τόν Ἰσημερινό καί ἀπό τή θάλασσα, ἀπό τό ὑψόμετρό της κτλ.

Ὅλοι οἱ τόποι τῆς Γῆς δέν ἔχουν τό ἴδιο κλίμα. Σέ μιά μεγάλη, σάν τήν Εὐρώπη, περιοχή, πού πολλές χώρες της βρίσκονται κοντά στό Βόρειο Πόλο καί ἄλλες πολύ μακριά ἀπό αὐτόν, μέ πλούσιο ἐδαφικό καί θαλάσσιο διαμελισμό, εἶναι ἐπόμενο νά ὑπάρχει μεγάλη ποικιλία κλίματος.

Οι περιοχές της Νότιας Εύρώπης που βρέχονται από τη Μεσόγειο θάλασσα έχουν **μεσογειακό κλίμα**, μέ δροσερό καλοκαίρι και μαλακό χειμώνα. Χαρακτηριστικά φυτά των μεσογειακών χωρών είναι η ελιά, τα έσπεριδοειδή, τα πεύκα. Όσο απομακρυνόμαστε από τα παράλια, το κλίμα γίνεται **ήπειρωτικό**.

Το κλίμα της Δυτικής Εύρώπης επηρεάζεται πολύ από τον Άτλαντικό ωκεανό. Ός τίς άκτές τήσ φτάνει ένα μεγάλο **θαλάσσιο ρεύμα**, που όνομάζεται **Ρεύμα του κόλπου του Μεξικού** (Γκόλφ στρήμ). Αυτό φέρνει άρκετή ζέστη σέ όλα τά παραθαλάσσια μέρη τής Δυτικής Εύρώπης. Τό κλίμα στά μέρη αυτά είναι **ώκεάνιο**. Έκεϊ ή όμίχλη, ή συννεφιά, ή βροχή είναι συνηθισμένα φαινόμενα. Ή βλάστηση είναι πλούσια και υπάρχουν πολλά καταπράσινα λιβάδια και δάση.

Όσο προχωρούμε πρός τή Βόρεια Εύρώπη τό κλίμα γίνεται πίο ψυχρό. Στίς βόρειες άκτές και στό Βόρειο παγωμένο ώκεανό τό κλίμα είναι **πολικό**. Έκεϊ τεράστιες έκτάσεις είναι σκεπασμένες μέ αιώνιους πάγους και χιόνια. Όπου λιώνουν γιά λίγες μέρες τά χιόνια, φυτρώνουν λειχήνες και βρύα. Αυτή είναι ή ζώνη τής **τουνδρας** μέ τούς ταρανδούς, τίς λευκές άρκουδες, τίς φώκιες. Νοτιότερα άπλώνεται ή **ταίγκα** μέ μεγάλα δάση άπό κωνοφόρα δέντρα.

Οι ψυχροί βόρειοι άνεμοι φυσούν άνεμπόδια από τό Βόρειο παγωμένο ώκεανό πρός τήν Άνατολική Εύρώπη και όλη αυτή ή μεγάλη περιοχή, ώς κάτω τόν Εύξεινο Πόντο, έχει **ήπειρωτικό** κλίμα. Ήπειρωτικό κλίμα έχουν και όλες οι περιοχές τής Κεντρικής Εύρώπης, οι όποίες βρίσκονται μακριά από τίς θάλασσες και μεγάλες όροσειρές έμποδίζουν τούς θαλασσινούς άνέμους νά φτάσουν ώς αυτές.

Γενικά, μπορούμε νά πούμε ότι ή Εύρώπη έχει κλίμα ύγιεινό. Αυτό βοήθησε, ώστε νά είναι μία πυκνοκατοικημένη περιοχή και νά άναπτυχθεί σ' αυτή μεγάλος πολιτισμός.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Κλίμα μεσογειακό, ήπειρωτικό, πολικό, ώκεάνιο, Ρεύμα του Κόλπου, ταίγκα, τουνδρα.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Ύπάρχει μεγάλη ποικιλία κλίματος άπό τόπο σέ τόπο.
2. Τό κλίμα εξαρτάται, κυρίως, άπό τή θερμοκρασία και τήν ύγρασία τής ατμόσφαιρας και άπό τούς άνέμους που φυσούν σέ κάθε τόπο. Αίτία όλων αυτών των φαινομένων είναι ό ήλιος.
3. Ή θερμοκρασία τής ατμόσφαιρας εξαρτάται, κυρίως, άπό τήν άπόσταση του τόπου άπό τόν Ίσημερινό και άπό τή θάλασσα, καθώς και άπό τό ύψόμετρό του.

Δραστηριότητες

Πάνω στό γεωφυσικό χάρτη τής Εύρώπης τοποθετήστε διάφανο χαρτί και σημειώστε σ' αυτό, μέ χρωματιστά μολύβια, τίς βασικές κλιματικές ζώνες της.

6 *‘Η οικονομία της Εύρώπης*

‘Ο **φυσικός πλούτος** της Εύρώπης είναι μεγάλος και ποικίλλει από περιοχή σε περιοχή. Σ’ αυτό συντελούν τό κλίμα, ή γονιμότητα του έδάφους, τό υπέδαφος καί άλλοι παράγοντες.

‘Η Νότια Εύρώπη είναι, κυρίως, γεωργική περιοχή. Σ’ αυτή έπικρατεί ή γνωστή μας μεσογειακή χλωρίδα καί πανίδα. Παράγονται πολλές έλιές, έσπεριδοειδή, σταφύλια, άλλα φρούτα, λαχανικά, δημητριακά κτλ. Τά κτηνοτροφικά, τά δασικά, τά άλιευτικά προϊόντα είναι περιορισμένα. ‘Ο όρυκτός πλούτος σε πολλές περιοχές είναι άξιόλογος, άλλα δέν γίνεται συστηματική έκμετάλλευση καί αξιοποίησή του. ‘Η βιομηχανία τώρα αναπτύσσεται στή Νότια Εύρώπη.

‘Η Δυτική Εύρώπη, μέ τό ύγρό ώκεάνιο κλίμα, έχει πολλά χλοερά λιβάδια καί αναπτυγμένη γεωργία καί κτηνοτροφία. ‘Η περιοχή αυτή όμως είναι, κυρίως, βιομηχανική. Κυριότερο όρυκτό της Δυτικής καί της Κεντρικής Εύρώπης είναι οι γαιάνθρακες. Αυτό αποτελεί τή βασική κινητήρια δύναμη της βιομηχανίας.

Μεγάλες έκτάσεις, της Βόρειας, της Κεντρικής καί της ‘Ανατολικής Εύρώπης είναι σκεπασμένες μέ δάση. Αυτές δίνουν πολλά δασικά προϊόντα. Οι κάτοικοι της βορειοδυτικής Εύρώπης ασχολούνται επίσης μέ τήν άλιεία.

Στή Βόρεια θάλασσα έχουν ανακαλυφθεί πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου. Οι πετρελαιοπηγές αυτές έχουν μεγάλη σημασία γιά τήν οικονομία της Εύρώπης.

‘Η ‘Ανατολική Εύρώπη μέ τίς άπέραντες πεδιάδες καί τό ψυχρό ήπειρωτικό κλίμα παράγει πολλά γεωργικά, κτηνοτροφικά, δασικά προϊόντα. Τά τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε επίσης πολύ ή ρωσική βιομηχανία.

Πολλές εύρωπαϊκές χώρες συνεργάζονται στενά στόν οικονομικό τομέα. Σπουδαιότερη από τίς οικονομικές οργανώσεις της Εύρώπης είναι ή **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα** (Ε.Ο.Κ.).

Νά γνωρίζετε ότι:

1. ‘Η γεωργική παραγωγή κάθε περιοχής εξαρτάται κυρίως από τό κλίμα, τή γονιμότητα του έδάφους, τούς κατοίκους της, τά μέσα καί τούς τρόπους καλλιέργειας πού χρησιμοποιούν κ.ά. παράγοντες.
2. ‘Η βιομηχανική ανάπτυξη έχει μεγάλη σημασία γιά τήν οικονομία μιās χώρας.

7 *Τά μέσα συγκοινωνίας καί επικοινωνιών στην Εύρώπη*

‘Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. ‘Αν είναι εύκολο, προμηθευθείτε καί μελετήστε χάρτες συγκοινωνιών της Εύρώπης.
2. Συζητήστε γιά τά πλωτά ποτάμια καί τίς διώρυγες της Εύρώπης.
3. Μπορεί κανείς νά ταξιδέψει μέ πλοίο από τόν Εύξεινο Πόντο στή Βόρεια ή στή Λευκή Θάλασσα, χωρίς νά κάνει τό γύρο της Εύρώπης; Δείξτε στό χάρτη τούς δρόμους πού θά ακολουθήσει.

Ἡ ἀνάπτυξη τῶν μέσων συγκοινωνίας καί ἐπικοινωνιῶν ἔχει πολύ μεγάλη σημασία γιά μιὰ χώρα. Μ' αὐτά ταξιδεύουν οἱ ἄνθρωποι, μεταφέρονται ἀγαθὰ ἀπό τοὺς τόπους παραγωγῆς στὶς ἀγορές καταναλώσεως ἢ πρῶτες ὕλες στὶς βιομηχανίες, διαβιβάζονται εἰδήσεις κτλ.

Τὰ σύγχρονα μέσα συγκοινωνιῶν τὰ διακρίνουμε σέ χερσαῖα, θαλάσσια καί ἐναέρια.

Οἱ **χερσαῖες συγκοινωνίες** εἶναι πολύ ἀναπτυγμένες στὴν Εὐρώπη. Μὲ σύγχρονα τεχνικά μέσα οἱ ἄνθρωποι κατόρθωσαν σέ πολλές περιπτώσεις νὰ ἐξουδετερώσουν καί αὐτὰ τὰ φυσικά ἐμπόδια, γιά νὰ διευκολύνουν τὶς συγκοινωνίες. Μεγάλες σήραγγες ἔχουν ἀνοιχθεῖ κάτω ἀπὸ ὄρεινους ὄγκους. Ἡ σήραγγα τοῦ Σεμπλόν στὶς Ἀλπεις ἔχει μῆκος 19.800 μέτρα! Ἄλλοι γέφυρες ἔνωσαν τὶς ὄχθες ποταμῶν καί γεφύρωσαν βαθεῖς χαράδρες.

Μεγάλη σημασία γιά τὶς συγκοινωνίες τῆς Εὐρώπης ἔχουν τὰ ποτάμια τῆς. Πολὺ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι **πλωτά**. Στὰ νερά τους ταξιδεύουν **ποταμόπλοια**. Ἄλλοι μὲ τεχνικά ἔργα πλάτυναν καί βάθυναν τὶς κοίτες τους ἢ ἀνοῖξαν μεγάλες διώρυγες, γιά νὰ συνδέσουν ἓνα ποτάμι μὲ ἄλλο. Ἔτσι τὰ ποταμόπλοια διασχίζουν μεγάλες περιοχές κι ἐξυπηρετοῦν πολύ τὴν συγκοινωνία.

Τώρα σχεδιάζεται ν' ἀνοιχθεῖ ἡ κοίτη τοῦ Ἀξιοῦ καί νὰ συνδεθεῖ μὲ τὸ Δούναβη. Ὅταν γίνει αὐτό τὸ ἔργο, τὸ λιμάνι τῆς Θεσσαλονίκης θὰ εἶναι ἡ νότια πύλη τῆς Εὐρώπης καί θ' ἀποκτήσει μεγάλη σημασία. Ἐπίσης ἓνας μεγάλος αὐτοκινητόδρομος σχεδιάζεται, γιά νὰ συνδέσει τὴν χώρα μας μὲ τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη.

Πολὺ ἀναπτυγμένες εἶναι στὴν Εὐρώπη οἱ **θαλάσσιες συγκοινωνίες**. Τὰ πλοῖα φέρνουν στὰ λιμάνια τῆς ἐμπορεύματα καί ἀνθρώπους ἢ παραλαμβάνουν τὰ εὐρωπαϊκὰ ἀγαθὰ, γιά νὰ τὰ μεταφέρουν σέ ὅλες τὶς χώρες τῆς Γῆς. Ὁ ἐλληνικὸς ἐμπορικός στόλος ἔχει τὴν πρώτη θέση σ' αὐτές τὶς μεταφορές.

Πολὺ μεγάλη σημασία γιά τὴν εὐρωπαϊκὴ ναυσιπλοΐα ἔχουν στὴ Μεσόγειο θάλασσα τὸ Γιβραλτάρ, ὁ Ἑλλήσποντος καί ὁ Βόσπορος καί στὸν Ἀτλαντικὸ ἢ Μάγχη καί ἡ Βαλτικὴ θάλασσα.

Πυκνὸ εἶναι καί τὸ δίκτυο τῶν **ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν**, πού ἐξυπηρετοῦν ὅλες τὶς εὐρωπαϊκὲς χώρες.

Ἡ ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων ἐξυπηρετεῖται μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνιῶν καί ἐνημερώσεως.

Νὰ μάθετε τὶς ἑννοίες:

Μέσα συγκοινωνίας, χερσαῖες, θαλάσσιες, ἐναέριες συγκοινωνίες, πλωτὸ ποτάμι, ποταμόπλοιο, μέσα ἐπικοινωνίας.

Νὰ γνωρίζετε ὅτι:

1. Τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἀπαραίτητα γιά τὴν κίνηση τῶν ἀνθρώπων, τὴ μεταφορά τῶν ἀγαθῶν, τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου.
2. Τὰ πλωτὰ ποτάμια, οἱ διώρυγες, οἱ πορθμοὶ διευκολύνουν τὶς συγκοινωνίες.
3. Τὰ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνιῶν φέρνουν σέ ἐπαφὴ τοὺς ἀνθρώπους, κάνουν κοινὸ κτῆμα ὅλων τὶς ιδέες καί τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, ἀναπτύσσουν τὸν πολιτισμὸ.

8 Οί κάτοικοι της Εύρώπης

Στήν Εύρώπη ζουν σήμερα 580.000.000 άνθρωποι.

Όλοι σχεδόν οι Εύρωπαίοι ανήκουν σέ μιά μεγάλη ανθρώπινη φυλή, ή όποία όνομάζεται **λευκή ή ίνδοευρωπαϊκή φυλή**.

Οί έπιστήμονες χωρίζουν τούς σημερινούς Εύρωπαίους σέ μικρότερες όμάδες λαών. Οί σπουδαιότεροι από αυτούς είναι:

α. Οί **Σλάβοι**. Σ' αυτούς ανήκουν οί Ρώσοι, οί Πολωνοί, οί Τσεχοσλοβάκοι, οί Γιουγκοσλάβοι.

β. Οί **Άγγλοσάξονες**, στους όποιους ανήκουν οί Γερμανοί, οί Άγγλοι, οί Όλλανδοί, οί Δανοί, οί Σουηδοί, οί Νορβηγοί, οί Αυστριακοί κ.ά.

γ. Οί **Νεολατίνοι**, στους όποιους ανήκουν οί Ιταλοί, οί Γάλλοι, οί Ισπανοί, οί Πορτογάλοι, οί Ρουμάνοι.

δ. Οί Έλληνες.

Οί Εύρωπαίοι είναι όλοι σχεδόν χριστιανοί. Οί Έλληνες καί οί Σλάβοι είναι χριστιανοί όρθόδοξοι, οί Νεολατίνοι καθολικοί καί οί Άγγλοσάξονες διαμαρτυρόμενοι ή καθολικοί.

Οί κυριότερες γλώσσες πού μιλούν οί Εύρωπαίοι είναι:

α. Η **σλαβική**, τήν όποία μιλούν οί λαοί τής Άνατολικής Εύρώπης, έκτός από τούς Ρουμάνους.

β. Η **γερμανική**.

γ. Η **άγγλική**.

δ. Οί **νεολατινικές γλώσσες** (ιταλικά, γαλλικά, ισπανικά, πορτογαλικά, ρουμανικά). Αύτες προήλθαν από τήν άρχαία λατινική γλώσσα.

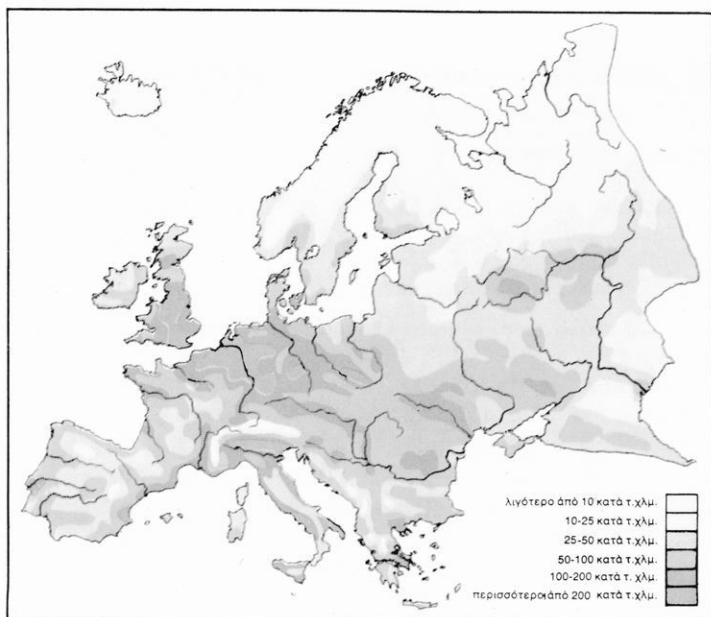
ε. Η **έλληνική**.

Δραστηριότητες

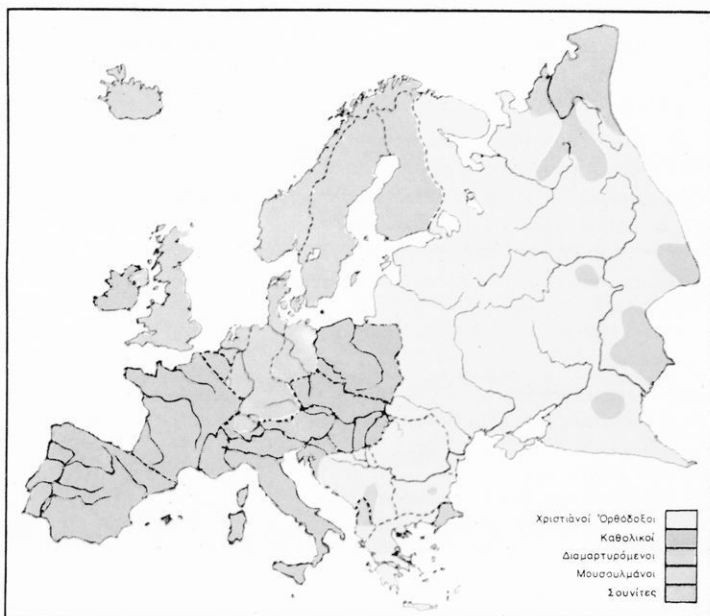
Νά συγκεντρώσετε καί άλλα στοιχεΐα, εΐκόνες, ταινίες κτλ. γιά τούς Εύρωπαίους, γιά τά ήθη καί έθιμα, τή ζωή, τόν πολιτισμό, τή δραστηριότητα, τίς γλώσσες τους κ.ά.

Οί λαοί τής Εύρώπης.

ΡΩΣΟΙ	ΓΕΡΜΑΝΟΙ	ΑΓΓΛΟΙ	ΙΤΑΛΟΙ	ΓΑΛΛΟΙ	ΙΣΠΑΝΟΙ	ΠΟΛΩΝΟΙ	ΡΟΥΜΑΝΟΙ	ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΟΙ	ΑΛΛΟΙ ΛΑΟΙ
-------	----------	--------	--------	--------	---------	---------	----------	---------------	------------

Χάρτες πυκνότητας πληθυσμοῦ (πάνω) καί θρησκειῶν (κάτω).

Η σχέση του με τον ελληνικό πολιτισμό**Ερωτήσεις - δραστηριότητες**

Παρακαλέστε το δάσκαλό σας να σας μιλήσει απλά για τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό μιάς περιοχής. Συζητήστε γι' αυτά στην τάξη.

Η Ευρώπη είναι το κέντρο του σημερινού πολιτισμού, ο οποίος ονομάζεται **εύρωπαϊκός** ή **δυτικός πολιτισμός**. Οι αξίες του πολιτισμού αυτού είναι αιώνιες. Ακτινοβολούν σε όλη τη Γη και εμπνέουν τους λαούς της.

Κοιτίδα του πολιτισμού αυτού είναι η Ελλάδα.

Στην περυσινή ιστορία γνωρίσαμε τις ρίζες του πρώτου πανάρχαιου ελληνικού πολιτισμού. Οι ανασκαφές που γίνονται και τα ευρήματα που ανακαλύπτονται αδιάκοπα πλουτίζουν συνεχώς τις γνώσεις μας γι' αυτόν και μεγαλώνουν το θαυμασμό μας. Ο πολιτισμός αυτός έφτασε στο κορύφωμά του στο **Χρυσό Αιώνα**. Τότε αναπτύχθηκαν πολύ τα γράμματα, οι τέχνες, θεμελιώθηκαν οι επιστήμες και καλύτερεψε πολύ η ζωή των ανθρώπων. Αργότερα με την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου ο πολιτισμός αυτός διαδόθηκε στην Ανατολή. Οι Ρωμαίοι, αφού τον διδάχτηκαν από τους Έλληνες, τον διάδωσαν στη Δύση.

Στά βυζαντινά χρόνια ο ελληνικός πολιτισμός εξακολούθησε ν' ακτινοβολεί στην Ανατολή και τη Δύση και διαδόθηκε σιγά σιγά σε όλη την Ευρώπη.

Οι Ευρωπαίοι δέχτηκαν με ένθουσιασμό τον ελληνικό πολιτισμό. Έπειτα με την επίδρασή του δημιουργήσαν σιγά σιγά το δικό τους εύρωπαϊκό πολιτισμό, που τον διάδωσαν σε όλη τη Γη.

Σε πολλές εύρωπαϊκές πόλεις λειτουργούν περίφημα πανεπιστήμια, πολυτεχνεία, άλλα πνευματικά ιδρύματα και μεγάλα κέντρα έρευνών. Σ' αυτά κορυφαίοι επιστήμονες συνεχίζουν το έργο που άρχισαν στην αρχαία Αθήνα ο Σωκράτης, ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης για το καλό όλων των ανθρώπων της Γης.

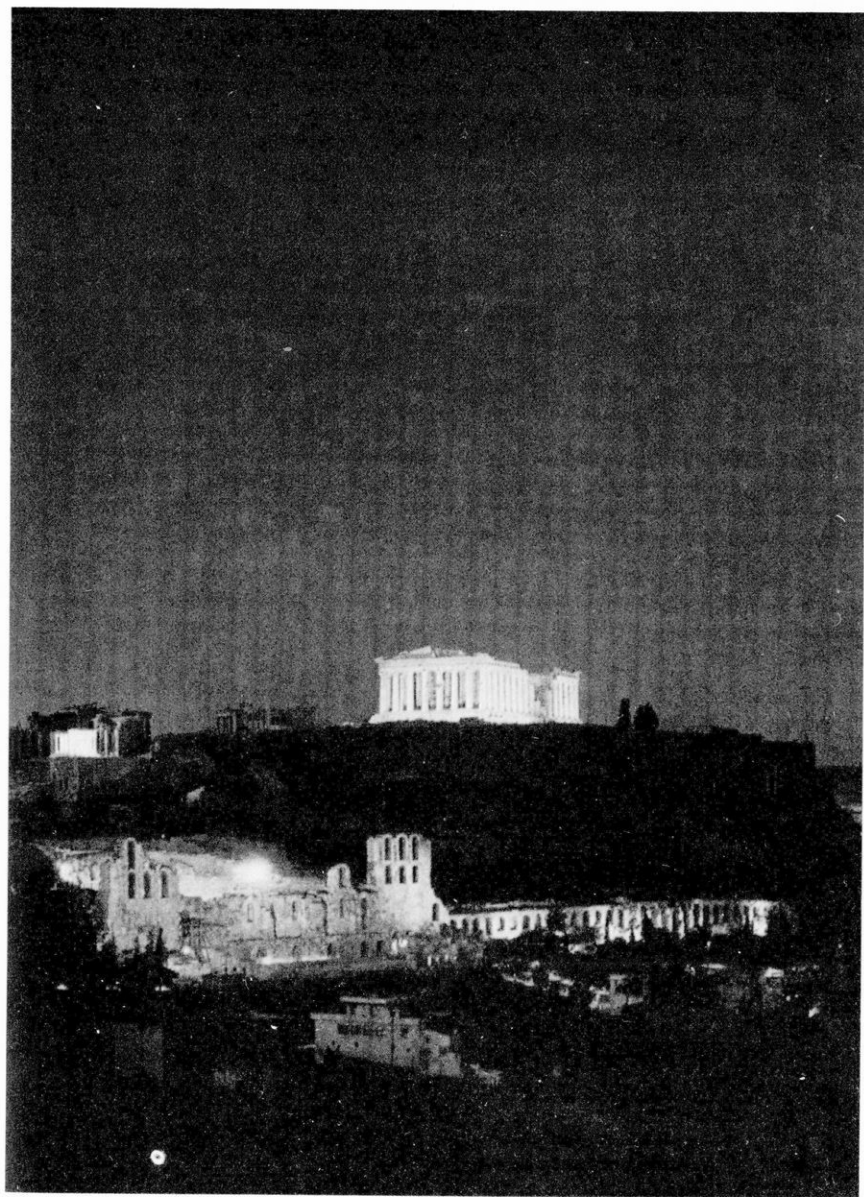
Καταπληκτική είναι στη σημερινή Ευρώπη και η πρόσδος των τεχνών. Στα μεγάλα εύρωπαϊκά μουσεία βλέπει και θαυμάζει κανείς αθάνατα ανθρώπινα δημιουργήματα όλων των εποχών.

Νά μάθετε τις έννοιες:

Εύρωπαϊκός ή δυτικός πολιτισμός.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Ο σημερινός πολιτισμός δημιουργήθηκε με προσπάθειες αιώνων.
2. Στη δημιουργία του πολιτισμού αυτού τεράστια ήταν η συμβολή των Ελλήνων.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Μελετήστε πολιτικούς χάρτες της Εύρώπης.
2. Παρατηρήστε σ' αυτούς τὰ σημερινά κράτη τῆς ἡπείρου μας.

Όπως μάθαμε στὰ προηγούμενα μαθήματα, ὅλοι σχεδόν οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνήκουν στὴν ἴδια μεγάλη ἰνδοευρωπαϊκὴ φυλὴ. Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ὅμως καὶ μὲ τὴν ἐπίδραση τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν κάθε περιοχῆς δημιουργήθηκαν χωριστὲς ὁμάδες λαῶν καὶ **ἔθνη**.

Στὴν ἱστορία μάθαμε ἀρκετὰ ὥς τώρα γιὰ τὴν ἐμφάνιση, τὴν ἀνάπτυξη καὶ τὴ δράση στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο τῶν Ἑλλήνων πρῶτα καὶ τῶν Ρωμαίων ἀργότερα. Στὰ μακρινὰ ἐκεῖνα χρόνια στὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη ζοῦσαν ἐλάχιστοι ἄνθρωποι. Ἀργότερα μετακινήθηκαν πρὸς αὐτὴ καὶ ἄλλες ἀνθρώπινες φυλές.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ σιγὰ σιγὰ πλῆθυναν, ἐγκαταστάθηκαν ὀριστικά σὲ ὀρισμένες περιοχές, διδάχτηκαν τὸν πολιτισμὸ καὶ δημιούργησαν δικό τους. Ἀπὸ αὐτοὺς κατὰγονται οἱ σημερινοὶ Εὐρωπαῖοι. Πολλὲς φορές οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης πολέμησαν σκληρὰ μεταξύ τους, αἱματοκύλησαν κι ἐρήμωσαν τὴν ἡπειρὸ μας.

Σήμερα ἡ Εὐρώπη εἶναι χωρισμένη σὲ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρά κράτη. Πολλὰ ἀπὸ αὐτά, ὅπως ἡ Ρωσία, ἡ Δυτικὴ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα, τὰ ἰσχυρότερα, τὰ πλουσιότερα, τὰ πὺ πολυτιμότερα κράτη τῆς Γῆς.

Πολλὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη δημιουργήθηκαν μετὰ τὸ μεγάλο εὐρωπαϊκὸ πόλεμο, πού ἄρχισε στὰ 1914 καὶ τέλειωσε στὰ 1918. Τὰ σημερινὰ σύνορα μερικῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ὀρίστηκαν μετὰ τὸ β' παγκόσμιο πόλεμο, στὰ 1945.

Πολλοὶ εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ εἶναι ἐνωμένοι μὲ συμμαχίες πολιτικές, στρατιωτικές, οἰκονομικές κτλ.

Νὰ γνωρίζετε ὅτι:

1. Ἡ εἰρηνικὴ συμβίωση καὶ ἡ συνεργασία τῶν λαῶν ἔχει εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.
2. Οἱ πόλεμοι ἀφανίζουν τοὺς λαοὺς καὶ ἐρημώνουν τὶς χῶρες.

Δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε πλὰι πλὰι ἓναν ἀνάγλυφο ἢ γεωφυσικὸ χάρτη τῆς Εὐρώπης κι ἔναν πολιτικό. Ἐξετάστε τὴ σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν ἐδαφικὸ καὶ τὸν πολιτικό διαμελισμὸ τῆς ἡπείρου μας.
2. Παρατηρήστε ἱστορικοὺς χάρτες τῆς Εὐρώπης, πού δείχνουν τὴν πολιτικὴ διαίρεσή της σὲ ἄλλες ἱστορικές περιόδους.

Πολιτικός Χάρτης της Εύρωπης. (Διακρίνονται η Νότια, η Δυτική, η Κεντρική, η Ανατολική, η Βόρεια Εύρωπη καί τα σημερινά κράτη της Εύρωπης).

Τί ἔμαθα για τὴν Εὐ- ρώπη

α. Ἡ Εὐρώπη εἶναι μιά μεγάλη προέκταση στὰ δυτικά τῆς Ἀσίας. Ἀνατολικά συνορεύει μέ τὴν Ἀσία, δυτικά βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικό ὠκεανό, βόρεια ἀπὸ τὸ Βόρειο παγωμένο ὠκεανό καὶ νότια ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα. Ἡ ἑκτασὴ της εἶναι περίπου 10.500.000 τ. χιλιόμετρα.

β. Ἐχει πλούσιο θαλάσσιο διαμελισμό, τόσο πρὸς τὴ Μεσόγειο ὅσο καὶ πρὸς τὸν Ἀτλαντικό ὠκεανό.

γ. Πλούσιος εἶναι καὶ ὁ ἔδαφικός διαμελισμός της. Ψηλότερη κορυφὴ της εἶναι τὸ Λευκὸ ὄρος στὴς Ἀλπεις (ύψ. 4.810 μ.).

δ. Τὰ ποτάμια της εἶναι πολλὰ καὶ μεγάλα. Πολλὰ εἶναι πλωτά, συνδέονται μέ διώρυγες καὶ διευκολύνουν τὴ ναυσιπλοΐα.

ε. Γεωφυσικά ἡ Εὐρώπη χωρίζεται: στὴ Νότια ἢ Μεσογειακὴ Εὐρώπη, στὴ Δυτικὴ, στὴ Βόρεια, στὴν Κεντρικὴ καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη.

στ. Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης ἐπηρεάζεται ἀπὸ πολλοὺς παράγοντες καὶ διαφέρει ἀπὸ περιοχὴ σέ περιοχὴ. Ἡ Νότια Εὐρώπη ἔχει, γενικά, μεσογειακὸ κλίμα, ἡ Δυτικὴ ὑγρὸ ὠκεάνιο, ἡ Βόρεια πολικὸ, ἡ Κεντρικὴ ἡπειρωτικὸ, ἡ Ἀνατολικὴ ψυχρὸ ἡπειρωτικὸ.

ζ. Διαφέρουν ἐπίσης ἡ χλωρίδα, ἡ πανίδα, οἱ ἄνθρωποι κάθε περιοχῆς.

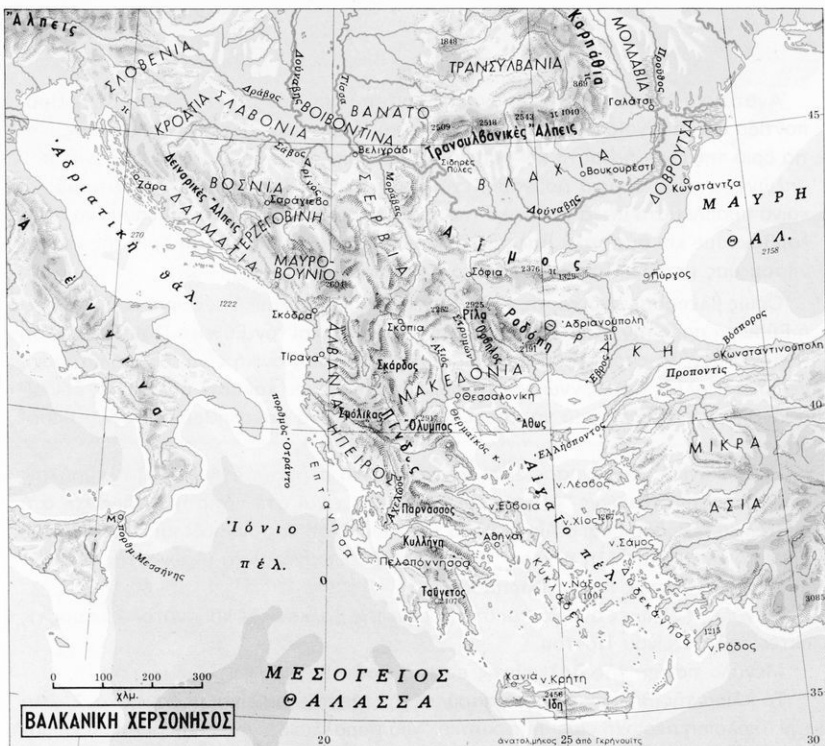
η. Ἡ Εὐρώπη εἶναι πλούσια χώρα. Ἰδιαίτερα ἀναπτυγμένη εἶναι ἡ κεντρο-δυτικὴ περιοχὴ της, ἡ ὁποία ἔχει ἀναπτυγμένη γεωργία, κτηνοτροφία, ὀρυκτὸ πλούτο καὶ μεγάλη βιομηχανία. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ πῖο πυκνοκατοικημένη περιοχὴ.

θ. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνήκουν στὴ λευκὴ ἢ ἰνδοευρωπαϊκὴ φυλὴ. Συνολικά εἶναι 580.000.000 ἄνθρωποι. Εἶναι χωρισμένοι σέ διάφορες ἐθνότητες, μιλοῦν διάφορες γλῶσσες, εἶναι σχεδόν ὅλοι χριστιανοί.

ι. Ἐξαιρετικά ἀναπτυγμένα εἶναι τὰ μέσα συγκοινωνιῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν στὴν Εὐρώπη.

ια. Πολιτικά ἡ Εὐρώπη εἶναι σήμερα χωρισμένη σέ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ κράτη. Μερικά ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα, ἰσχυρότερα καὶ πλουσιότερα κράτη τῆς Γῆς.

ιβ. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ κοιτίδα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ τῆς Γῆς. Ὁ εὐρωπαϊκὸς ἢ δυτικὸς αὐτὸς πολιτισμὸς ἔχει τίς ρίζες του στὸν ἑλληνικὸ πολιτισμό.

Χάρτης Βαλκανικής.

α. Η ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ **Νότια Εὐρώπη** περιλαμβάνει τή Βαλκανική, τήν Ἰταλική, τήν Ἰβηρική χερσό-νησο.

Ι. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Γενική εξέταση τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου

Ἔκταση: 788.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 65.000.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τή Βαλκανική χερσόνησο στό χάρτη τῆς Εὐρώπης. Δείξτε τήν στόν παγκόσμιο χάρτη καί στήν ὑδρόγειο σφαίρα.
2. Ἐξετάστε τή θέση τῆς Βαλκανικῆς ἀνάμεσα στήν Εὐρώπη, Ἀσία καί Ἀφρική.
3. Ἐξετάστε τό ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς. Μιλήστε γιά τό κλίμα τῆς.

Ὁ γνωστός μας ἑλληνικός χώρος εἶναι ἡ νοτιότερη γωνιά μιᾶς μεγάλης χερσονήσου, ἡ ὁποία ὀνομάζεται **Βαλκανική χερσόνησος**.

Ἐνατολικά ἡ Βαλκανική χερσόνησος ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο, τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος. Δυτικά ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸ καὶ τὸ Ἰόνιο πέλαγος. Νότιο ὄριό της εἶναι ἡ Κρήτη καὶ βόρειο ὁ Δούναβης. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Ρουμανία, ποὺ ἀπλώνεται πέρα ἀπὸ τὸ Δούναβη, ἔχει κοινὴ σχεδὸν ἱστορία, κοινὸ πολιτισμὸ καὶ κοινὰ προβλήματα μὲ τὰ γειτονικά της κράτη τῆς Βαλκανικῆς, συνηθίζουμε νὰ περιλαμβάνουμε καὶ αὐτὴ στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο. Ἔτσι τὰ βόρεια ὅρια τῆς χερσονήσου μας μετατοπίζονται ψηλὰ στὰ Καρπάθια ὄρη.

Ὅπως βλέπουμε στὸ χάρτη, ἡ Βαλκανικὴ εἶναι μιὰ φυσικὴ γέφυρα, ποὺ ἀπλώνει ἡ Εὐρώπη πρὸς τὴν Ἀσία, ἀνάμεσα στὴ Μεσόγειο καὶ τὸν Εὐξείνιο Πόντο. Ἡ θέση της ἔχει μεγάλη στρατηγικὴ σημασία. Γι' αὐτὸ ἡ Βαλκανικὴ εἶναι μιὰ πολυτάραχη περιοχὴ. Πολλὲς φορὲς γνώρισε τὴ φρίκη τοῦ πολέμου καὶ ποτὲ οἱ λαοὶ της δὲν αἰσθάνθηκαν ἀσφαλεῖς, γιὰ νὰ μπορέσουν εἰρηνικὰ νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ ἔργα προόδου.

Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος εἶναι γενικά ὀρεινὴ περιοχὴ. Στὴ δυτικὴ πλευρὰ της ὑψώνονται οἱ **Διναρικές Ὄλεις**. Συνέχειά τους εἶναι στὰ νότια ἡ **Πίνδος** καὶ στὰ ἀνατολικά ἡ **Ροδόπη** καὶ ὁ **Αἶμος**. Ἀπὸ τὸν Αἶμο, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται καὶ **Βαλκάνια**, πῆρε τὸ ὄνομά της ὅλη ἡ χερσόνησος. Στὰ βορειοανατολικά ὑψώνονται οἱ **Τρανσυλβανικές Ὄλεις** καὶ τὰ **Καρπάθια**.

Μεγάλες πεδιάδες ἀνοίγονται στὰ βόρεια τῆς Βαλκανικῆς καὶ ἀνατολικά πρὸς τὶς ἀκτὲς τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Μεγάλο ποτάμι τῆς Βαλκανικῆς εἶναι ὁ **Δούναβης**.

Τὸ κλίμα τῆς Βαλκανικῆς στὰ παράλια τῆς Μεσογείου εἶναι μεσογειακόν. Σ' ὅλη τὴν ὑπόλοιπὴν περιοχὴ εἶναι ἡπειρωτικόν. Μιὰ παραλλαγὴ ὑγροῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος ἐπικρατεῖ πρὸς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου εἶναι ἀγροτικός. Τελευταῖα ὅμως ἄρχισε νὰ ἀναπτύσσεται σ' αὐτὴ ἡ βιομηχανία.

Σὲ ὅλη τὴ Βαλκανικὴ ζοῦν σήμερα περίπου 65.000.000 ἄνθρωποι. Ἀρχαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς εἶναι οἱ Ἕλληνες. Ὅλοι οἱ ἄλλοι σημερινοὶ λαοὶ τῆς Βαλκανικῆς ἐμφανίστηκαν πολὺ ἀργότερα σ' αὐτὸ τὸ χωρὸν.

Σήμερα στὴ Βαλκανικὴ κατοικοῦν Ἕλληνες, Ἀλβανοί, Γιουγκοσλάβοι, Βούλγαροι, Τούρκοι, Ρουμάνοι. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀρκετοὺς Ἀλβανούς, ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι.

Πολιτικά ἡ Βαλκανικὴ εἶναι χωρισμένη σὲ 5 κράτη. Αὐτὰ εἶναι: ἡ **Ἑλλάδα**, ἡ **Ἀλβανία**, ἡ **Γιουγκοσλαβία**, ἡ **Βουλγαρία**, ἡ **Ρουμανία**. Ἐνα τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς, ἡ **Ἀνατολικὴ Θράκη**, ἀνήκει στὴν Τουρκία.

Στὸ γεωγραφικὸ χωρὸ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου βρίσκεται καὶ ἡ Κύπρος. Θὰ τὴν ἐξετάσουμε σὲ χωριστὸ μάθημα.

Δραστηριότητες:

Ἐτοιμάστε χάρτες τῆς Βαλκανικῆς.

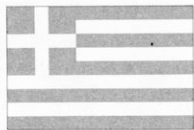

ΓΕΩΦΥΣΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἡ Ἑλλάδα

Ἐκταση: 132.000 τ.χ. Κάτοικοι: 8.768.000*.

13 Σύνομη γεωφυσικὴ ἐξέταση τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι χώρα μέ πλούσιο ἐδαφικὸ καὶ θαλάσσιο διαμελισμό.

Δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε τὴν Ἑλλάδα σέ ἀνάγλυφους καὶ γεωφυσικοὺς χάρτες.
2. Προβάλετε σχετικές εἰκόνες στὴν τάξη.

Ἡ **Ἑλλάδα** εἶναι ἡ νοτιότερη χερσόνησος τῆς Βαλκανικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης. Ἡ **ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα** σάν χέρι ἀπλώνεται στὴ **Μεσόγειο θάλασσα**. Γύρω τῆς ἀνοίγονται τὸ **Αἰγαῖο**, τὸ **Ἰόνιο**, τὸ **Κρητικὸ** καὶ ἄλλα μικρότερα πελάγη μέ ἑκατοντάδες μικρά καὶ μεγάλα νησιά.

Στὰ βόρεια τῆς Ἑλλάδας βρίσκονται ἡ Ἀλβανία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Βουλγαρία. Στ' ἀνατολικά τῆς ἡ Τουρκία.

Ἡ πατρίδα μας εἶναι γενικά ὀρεινὴ χώρα μέ πλούσιο ἐδαφικὸ διαμελισμό.

Ἡ μεγάλη ὄροσειρά **Πίνδος** μέ πολυάριθμες διακλαδώσεις, πιάνει ὅλο σχεδόν τὸν κορμὸ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδας. Συνέχεια τῆς Πίνδου εἶναι τὰ βουνὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Κρήτης. Οἱ γεωλόγοι ὑποστηρίζουν ὅτι, πρὶν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες, ὁ σημερινὸς χώρος τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Κρητικοῦ πελάγους ἦταν στεριά πού καταποντίστηκε καὶ ἀπόμειναν στὴν ἐπιφάνεια τῶν νερῶν οἱ κορυφές τῶν βουνῶν μονάχα. Ἔτσι σχηματίστηκαν τὰ πολυάριθμα νησιά μας. Στὰ βόρεια τῆς Ἑλλάδας ὑψώνονται πολλές ἄλλες ὄροσειρές. Μεγαλύτερη ἀπὸ αὐτές εἶναι ἡ **Ροδόπη**.

Ψηλότερο βουνὸ στὴ χώρα μας εἶναι ὁ **Ὄλυμπος** (ὕψ. 2.917 μ.).

Ἀνάμεσα σέ πολλές ὄροσειρές τῆς πατρίδας μας σχηματίζονται εὐφορες κοιλάδες, ὀροπέδια, πεδιάδες. Οἱ μεγαλύτερες πεδιάδες βρίσκονται στὴ Θεσσαλία, στὴ Μακεδονία, στὴ Θράκη. Ἀρκετὰ ὀροπέδια ἀπλώνονται ἀνάμεσα στὰ βουνὰ τῆς βορειοδυτικῆς Ἑλλάδας.

Μεγάλα ποτάμια δέν ἔχει ἡ Ἑλλάδα. Ὁ **Ἐβρος**, ὁ **Νέστος**, ὁ **Στρυμόνας**, ὁ **Ἀξίος**, ὁ **Αἰλιάκμονας**, ὁ **Πηνειός**, ὁ **Σπερχειός**, ὁ **Ἀχελῷος**, ὁ **Ἀραχθός**, ὁ **Ἀλφειός**, ὁ **Εὐρώτας** εἶναι τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ αὐτά.

Στὰ κλειστὰ ὀροπέδια τῆς βορειοδυτικῆς Ἑλλάδας βρίσκονται οἱ λίμνες **Μεγάλη καὶ Μικρὴ Πρέσπα**, ἡ **Βεγορίτιδα**, ἡ λίμνη τῆς **Καστοριάς**, ἡ **Παρμβώτιδα**. Στὴν Κεντρικὴ Μακεδονία βρίσκονται ἡ **Δοϊράνη**, ἡ λίμνη τοῦ **Λαγκαδᾶ** καὶ ἡ **Βόλβη**. Στὴν Αἰτωλοακαρνανία ἡ **Τριχωνίδα** καὶ ἄλλες μικρότερες λίμνες καὶ λιμνοθάλασσες. Στὰ τελευταῖα χρόνια στίς κοιλάδες πολλῶν ποταμῶν σχηματίστηκαν μέ φράγματα πολλές τεχνητές λίμνες. Μέ τὰ νερά τους κινοῦνται ὑδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια καὶ ποτίζονται πολλὰ χωράφια.

* Ἀπογραφή 1971.

Ἡ Ἑλλάδα ἔχει ἐπίσης πλούσιο **θαλάσσιο διαμελισμό**. Οἱ ἀκτές της ἔχουν ποικίλα σχήματα. Ἡ θάλασσα προχωρεῖ βαθιά στή στεριά καί σχηματίζει πολλούς κόλπους, φυσικά λιμάνια, χερσονήσους, ἀκρωτήρια.

Μεγαλύτεροι κόλποι εἶναι ὁ **Στρυμονικός**, ὁ **Θερμαϊκός**, ὁ **Παγασητικός**, ὁ **Μαλιακός**, ὁ **Εὐβοϊκός**, ὁ **Σαρωνικός**, ὁ **Ἀργολικός**, ὁ **Λακωνικός**, ὁ **Μεσσηνιακός**, ὁ **Κορινθιακός**, ὁ **Ἀμβρακικός**. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς σχηματίζονται πολλές μικρές καί μεγάλες χερσόνησοι. Μεγαλύτερες ἀπὸ αὐτές εἶναι ἡ **Πελοπόννησος**, ἡ **Χαλκιδική**, ἡ **Μαγνησία**.

Γνωστά ἀκρωτήρια τῆς χώρας μας εἶναι ὁ **Καφηρέας**, τὸ **Σούνιο**, ὁ **Μαλέας**, ὁ **Ἀκρίτας**, τὸ **Ταΐναρο**.

Σπουδαιότεροι πορθμοὶ εἶναι: τοῦ **Εὐρίπου** καί τοῦ **Ρίου**. Ἡ **διώρυγα τῆς Κορίνθου** χωρίζει τὴν Πελοπόννησο ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα.

Μεγαλύτερα νησιά τῆς χώρας μας εἶναι ἡ **Κρήτη**, ἡ **Εὐβοία**, ἡ **Λέσβος**, ἡ **Ρόδος**, ἡ **Χίος**, ἡ **Κεφαλλονιά**, ἡ **Κέρκυρα**, ἡ **Σάμος**, ἡ **Νάξος**, ἡ **Ζάκυνθος**. Μεγάλα νησιωτικὰ συμπλέγματα εἶναι οἱ **Κυκλάδες**, τὰ **Δωδεκάνησα**, τὰ **Ἑφτάνησα**, οἱ **Βόρειες Σποράδες**. Ὅλα μαζί τὰ ἑλληνικὰ νησιά ἔχουν ἑκτασὴ 25.000 τ.χ. περίπου.

Ὁ πλούσιος αὐτὸς θαλάσσιος διαμελισμὸς εἶχε μεγάλη ἐπίδραση στὴ ζωὴ καί τὴν ἱστορία τοῦ λαοῦ μας.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

Ὁ πλούσιος θαλάσσιος καί ἐδαφικὸς διαμελισμὸς ἐνὸς τόπου ἐπηρεάζει τὴ ζωὴ καί τὴν ἱστορία τοῦ λαοῦ, πού κατοικεῖ σ' αὐτόν.

Δραστηριότητες

Νά ἐτοιμάσετε ἀνάγλυφους καί γεωφυσικοὺς χάρτες τῆς Ἑλλάδας. Γιά τὸ σκοπὸ αὐτὸ μπορεῖτε νά ἐργαστεῖτε ὁμαδικά.

14

Τὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα καί τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδας

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δεῖξτε στὸ χάρτη σας τὴν ἡπειρωτικὴ καί τὴ νησιωτικὴ Ἑλλάδα.
2. Δεῖξτε τὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα τῆς χώρας μας.
3. Τί γνωρίζετε γιά τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδας;
4. Ποιοὶ παράγοντες ἐπηρεάζουν τὸ κλίμα μιᾶς περιοχῆς;
5. Τί γνωρίζετε γιά τὴ σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸ κλίμα, στὴ χλωρίδα καί στὴν πανίδα μιᾶς περιοχῆς;
6. Τὸ κλίμα ἐπηρεάζει τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων;

Ὁ σημερινὸς ἑλληνικὸς χώρος χωρίζεται στὴν **ἡπειρωτικὴ** καί στὴ **νησιωτικὴ Ἑλλάδα**. Ἡ ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα μέ μεγάλες ὁροσειρές, ποτάμια, κόλπους καί ἄλλα φυσικὰ ὅρια χωρίζεται σὲ 6 γεωγραφικὰ διαμερίσματα. Αὐτὰ εἶναι: ἡ **Θράκη**, ἡ **Μακεδονία**, ἡ **Θεσσαλία**, ἡ **Ἥπειρος**, ἡ **Στερεὰ Ἑλλάδα**, ἡ **Πελοπόννησος**. Ἡ νησιωτικὴ Ἑλλάδα περιλαμβάνει τὴν **Κρήτη**, τὰ **νησιά τοῦ Αἰγαίου** πελάγους καί τὰ **νησιά τοῦ Ἰονίου** πελάγους.

Ο πλούσιος έδαφικός καί θαλάσσιος διαμελισμός είναι σπουδαίοι παράγοντες πού διαμορφώνουν τό κλίμα τής χώρας μας.

Όπως μάθαμε, πολλοί άλλοι παράγοντες έπηρεάζουν τό κλίμα ενός τόπου. Όλους αυτούς τούς μελετούν ειδικοί έπιστήμονες, οί **μετεωρολόγοι**.

Σέ πολλές περιοχές λειτουργοϋν **μετεωρολογικοί σταθμοί**. Έκεί μέ ειδικά όργανα μετροϋν καί γράφουν σέ δελτία τήν πίεση, τή θερμοκρασία, τήν υγρασία τής ατμόσφαιρας, τή διεύθυνση καί τήν ένταση τών άνέμων, τή νέφωση ή τήν ήλιοφάνεια, τήν ποσότητα βροχής πού πέφτει κτλ.

Οί μετεωρολόγοι έτοιμάζουν τά **δελτία καιροϋ**, μελετοϋν συνεχώς τίς καιρικές συνθήκες πού έπικρατοϋν σέ κάθε περιοχή καί ύστερα από μακροχρόνιες παρατηρήσεις μιλοϋν γιά τό κλίμα τής.

Γενικά μέ τή λέξη **κλίμα** έννοοϋμε τίς συνθήκες πού έπικρατοϋν συνήθως στήν ατμόσφαιρα μιās περιοχής γιά μεγάλο χρονικό διάστημα.

Τό κλίμα έπηρεάζει πολύ τά φυτά, τά ζώα καί τούς ανθρώπους κάθε περιοχής. Άλλα φυτά καί ζώα ύπάρχουν στίς θερμές καί άλλα στίς ψυχρές χώρες. Άλλα χαρακτηριστικά έχουν οί κάτοικοι τής Άφρικής μέ τό αίώνιο καλοκαίρι, άλλα όσοι ζοϋν σέ περιοχές μέ εύκρατο κλίμα καί άλλα οί κάτοικοι τών βόρειων περιοχών μέ τά αίώνια χιόνια.

Η χώρα μας έχει **μεσογειακό κλίμα** μέ δροσερό καλοκαίρι καί μαλακό χειμώνα.

Ο πλούσιος έδαφικός καί θαλάσσιος διαμελισμός δημιουργοϋν μεγάλη ποικιλία κλίματος στίς διάφορες ελληνικές περιοχές. Στά νησιά καί στά παραθαλάσσια μέρη τό κλίμα είναι καθαρά μεσογειακό. Στίς βόρειες περιοχές καί σέ όσες βρίσκονται μακριά από τή θάλασσα είναι ήπειρωτικό. Έκεί ό χειμώνας είναι ψυχρότερος καί τό καλοκαίρι κάνει άρκετ ή ζέστη.

Όπως σέ όλες τίς μεσογειακές χώρες, έτσι καί στήν πατρίδα μας οί βροχές είναι λίγες. Στή Δυτική Ελλάδα, πού φυσοϋν υγροί νότιοι άνεμοι, βρέχει συχνότερα καί τό κλίμα είναι άρκετά υγρό. Τά βουνά όμως έμποδίζουν τούς άνέμους αυτούς νά φτάσουν σέ όλη τή χώρα. Στήν Άνατολική Ελλάδα οί βροχές είναι λιγότερες καί σέ όρισμένες περιοχές τής τό κλίμα είναι πολύ ξηρό.

Γενικά ή Ελλάδα έχει υγιεινό κλίμα καί ό οϋρανός τής είναι σχεδόν πάντα γαλανός.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Μετεωρολόγοι, μετεωρολογικός σταθμός, μετεωρολογικό δελτίο, δελτίο καιροϋ.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Τό κλίμα ενός τόπου έπηρεάζεται από πολλούς παράγοντες.
2. Ο πλούσιος θαλάσσιος καί έδαφικός διαμελισμός δημιουργοϋν ποικιλία κλίματος.

Δραστηριότητες

1. Συζητήστε ιδιαίτερα γιά τό κλίμα τής περιοχής σας.
2. Κάνετε, μέ τή βοήθεια τοϋ δασκάλοϋ σας, διάφορες παρατηρήσεις καί μετρήσεις σχετικές μέ αυτό.

Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς **πλουτοπαραγωγικὲς πηγές** πού ἔχει, ἀπὸ τοὺς τρόπους μέ τοὺς ὁποίους τὶς ἐκμεταλλεύονται οἱ κάτοικοί της καὶ ἀπὸ ἄλλους παράγοντες.

Στὴ χώρα μας σπουδαῖες φυσικὲς πηγές πλούτου εἶναι ἡ **γεωργία**, ἡ **κτηνοτροφία**, τὰ **δάση**, τὰ **ὄρυκτά**, ἡ **ἀλιεία**.

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι γενικὰ ὀρεινὴ χώρα καὶ οἱ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις της εἶναι περιορισμένες. Δέ δέχεται ἐπίσης πολλὲς βροχές καὶ δέ διαθέτει πολλὰ νερά γιὰ τὴν ἄρδευση τῶν χωραφιῶν της. Παρόλα αὐτὰ εἶναι χώρα γεωργικῇ.

Παλιότερα οἱ περισσότεροί «Ἕλληνες» ἦταν γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Στὰ τελευταῖα χρόνια ὁ ἀριθμὸς τῶν γεωργῶν συνεχῶς ἐλαττώνεται καὶ αὐξάνει ἀντίστοιχα ὁ ἀριθμὸς ἐκείνων πού ἐργάζονται στὴ βιομηχανία, σὲ τουριστικὲς ἐπιχειρήσεις κτλ. Σήμερα ὅμως ἡ Ἑλλάδα παράγει πολὺ περισσότερα **γεωργικὰ προϊόντα**. Σ' αὐτὸ βοήθησαν πολὺ οἱ σύγχρονοι τρόποι καλλιέργειας πού ἐφαρμόζουν οἱ γεωργοὶ μας, τὰ ἄρδευτικὰ ἔργα πού ἔγιναν σὲ πολλὲς περιοχές, τὰ λιπάσματα, οἱ βελτιωμένοι σπόροι κτλ.

Κύρια γεωργικὰ προϊόντα τῆς χώρας μας εἶναι τὰ δημητριακὰ, ὁ καπνός, τὸ βαμπάκι, τὰ ζαχαρότευτλα, τὸ ρύζι, οἱ ἐλιές, τὰ σταφύλια, τὰ φρούτα, τὰ λαχανικά. Πολλὰ ἀπὸ τὰ προϊόντα αὐτὰ ἐξάγονται σὲ ξένες χώρες. Ἄλλα τὰ ἐπεξεργάζονται σ' ἐργοστάσια καὶ παράγονται νέα προϊόντα.

Οἱ κτηνοτρόφοι μας τρέφουν ἀρκετὰ αἰγοπρόβατα, βοοειδή, χοίρους καὶ παράγουν **κτηνοτροφικὰ προϊόντα**. Αὐτὰ ὅμως δὲν ἀρκοῦν γιὰ τὶς ἀνάγκες μας καὶ εἰσάγουμε πολλὰ ἀπὸ ξένες χώρες.

Στὰ τελευταῖα χρόνια ἀναπτύχθηκε ἡ **πηνοτροφία**.

Σὲ πολλὲς ὀρεινὲς περιοχές τῆς χώρας μας ὑπάρχουν δάση, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγονται **δασικὰ προϊόντα**. Οὔτε καὶ αὐτὰ ὅμως εἶναι ἀρκετὰ καὶ εἰσάγουμε μεγάλες ποσότητες ξυλείας ἀπὸ ἄλλες χώρες.

Ἀπὸ πολλὲς περιοχές τῆς Ἑλλάδας ἐξάγονται ὄρυκτά. Ἀπὸ τὶς ἔρευνες πού ἔχουν γίνεῖ ὡς τώρα φαίνεται ὅτι ὁ **ὄρυκτός πλοῦτος** πού κρύβει τὸ ἑλληνικὸ ὑπέδαφος εἶναι μεγάλος. Μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία μας ἔχουν τὰ κοιτάσματα πετρελαίου, τὰ ὁποῖα ἀνακαλύφθηκαν τελευταῖα στὴ θαλάσσια περιοχὴ τῆς Θάσου.

Ἡ χώρα μας δὲν ἔχει δημιουργήσει ἀκόμα ἀξιόλογη βαρὶὰ βιομηχανία, γιὰ νὰ ἀξιοποιήσει τὰ ὄρυκτά της, καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ πουλοῦνται ἀκατέργαστα σὲ ξένες χώρες.

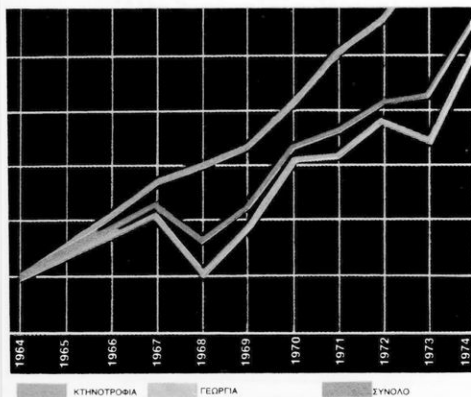
Ἕνας ἄλλος κλάδος τῆς ἐθνικῆς μας παραγωγῆς εἶναι ἡ **ἀλιεία**. Πολλὲς θαλάσσιες περιοχές τῆς πατρίδας μας, λιμνοθάλασσες καὶ λίμνες δίνουν ἀρκετὰ ἀλιευτικὰ προϊόντα. Πολλὰ ἀλιευτικὰ πλοῖα μεταφέρουν ἐπίσης ψάρια ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς.

Νὰ μάθετε τὶς ἔννοιες:

Ἐθνικὸς πλοῦτος, πλουτοπαραγωγικὲς πηγές.

Ἡ γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ παραγωγὴ τῆς χώρας μας συνεχῶς ἀναπτύσσονται.

Στὰ 1978 ἦρθαν στὴ χώρα μας περισσότεροι ἀπὸ 5.000.000 τουρίστες.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Οἱ ἄφθονες πλουτοπαραγωγικὲς πηγές εἶναι βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀνάπτυξη μιᾶς χώρας.
2. Γιὰ νὰ προοδεύσει μιὰ χώρα, πρέπει νὰ ἀξιοποιεῖ τὸν ἐθνικὸ πλοῦτο τῆς.

16

Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδας

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Πῶς ἀξιοποιεῖται βιομηχανικὰ ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας μας;
2. Τί γνωρίζετε γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας μας;
3. Σὲ ποιὲς περιοχές τῆς Ἑλλάδας βρίσκονται τὰ περισσότερα ἐργοστάσια;
4. Τί προβλήματα δημιουργεῖ ἡ συγκέντρωση πολλῶν βιομηχανιῶν στὸν ἴδιο χώρο;
5. Τί γνωρίζετε γιὰ τὴν ἐλληνικὴ βιοτεχνία;

Ἐνα μεγάλο μέρος τοῦ φυσικοῦ πλοῦτου τὸ χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὴ ζωὴ μας, ὅπως μᾶς τὸ δίνει ἡ φύση. Ἄλλο τὸ ἐπεξεργαζόμαστε μὲ διάφορα μέσα, γιὰ νὰ βγάλουμε νέα προϊόντα. Ἡ ἐπεξεργασία αὐτῆ τῶν **πρώτων ὑλῶν** πού μᾶς δίνει ἡ φύση γίνεται ἀπὸ τὴ **βιοτεχνία** καὶ τὴ **βιομηχανία**.

Στὴ βιοτεχνία λίγοι συνήθως ἄνθρωποι κατασκευάζουν ἀπὸ διάφορα ὑλικά μὲ τὰ χέρια τους ἢ μὲ ἀπλές μηχανές **βιοτεχνικὰ προϊόντα**. Ἀρκετὰ προϊόντα τῆς ἐλληνικῆς βιοτεχνίας εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητας. Πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ πουλοῦνται σὲ ξένες χώρες.

Ἡ βιομηχανία μὲ τὴ βοήθεια μηχανῶν ἐπεξεργάζεται μεγάλες ποσότητες ἀπὸ πρώτες ὑλές. Ἡ βιομηχανία τῶρα ἀναπτύσσεται στὴ χώρα μας.

Σέ πολλές περιοχές λειτουργούν καπνερ-
γοστάσια, ποτοποιεία, κονσερβοποιεία
φρούτων καί λαχανικών, έκκοκκιστήρια
βαμπακιού, κλωστήρια, ύφαντουργεία, έρ-
γοστάσια ζάχαρης, ζυμαρικών κ.ά.

Πολλά μεγάλα έργοστάσια παράγουν
ήλεκτρική ένέργεια. Ή ήλεκτρική ένέργεια
είναι άπαραίτητη γιά τήν κίνηση τής βιομη-
χανίας. Ή χώρα μας ώς **πηγές ένέργειας**
χρησιμοποιεί τίς ύδατοπτώσεις τών ποτα-
μών, τούς λιγνίτες διαφόρων περιοχών καί
ύγρά καύσιμα, τά όποία αγοράζει από ξένες
χώρες.

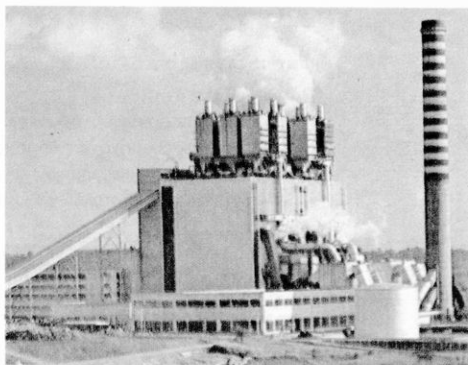
Ήλλα έργοστάσια παράγουν μηχανήματα,
φάρμακα, χρώματα, πλαστικά είδη, λιπά-
σματα, ήλεκτρικά είδη, οικιακά σκεύη, είδη
ύγιεινης, έπιπλα, γυαλικά, τσιμέντα, ύλικά οί-
κοδομών, λάστιχα, σιδηρικά κ.ά. Μεγάλες
βιομηχανίες στή χώρα μας είναι τά διυλιστή-
ρια πετρελαίου, τά χαλυβουργεία, τά έργο-
στάσια άλουμινίου, τσιμέντων κ.ά.

Τά περισσότερα έργοστάσια βρίσκονται
στήν περιοχή Ήθηνών-Πειραιά-Ήλευσίνας.
Ήκεϊ ύπάρχουν καί πολλά ναυπηγεία. Με-
γάλα βιομηχανικά συγκροτήματα λειτουρ-
γούν έπίσης στή Θεσσαλονίκη, στήν Πτολε-
μαίδα, στό Βόλο, στή Λάρισα, στήν Πάτρα,
στή Μεγαλόπολη, στήν Καβάλα, στή Χαλ-
κίδα, στήν περιοχή Θηβών καί σέ άλλες πε-
ριοχές.

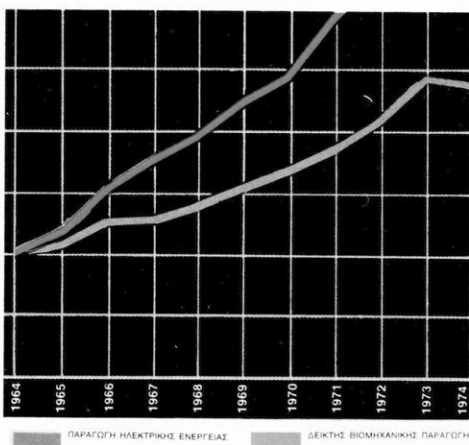
Ή συγκέντρωση πολλών βιομηχανιών
στό λεκανοπέδιο τών Ήθηνών καί στή βό-
ρεια παραλία του Σαρωνικού κόλπου δη-
μιούργησε πολλά προβλήματα καί μόλυνε
έπικίνδυνα καί τήν άτμόσφαιρα καί τή θά-
λασσα.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Βιομηχανία, βιοτεχνία, πρώτες ύλες, πη-
γές ένέργειας.

Ή βιομηχανία μας συνεχώς αναπτύσσεται.

Ή ελληνικός έμπορικός στόλος άριθμεί πε-
ρισσότερα από 5.000 μεγάλα πλοία. Είναι ό
τρίτος στή Γή!

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Πολλές βιομηχανίες ιδρύονται συνήθως όπου υπάρχουν πρώτες ύλες.
2. Οι μεγάλες βιομηχανίες απασχολούν πολλούς ανθρώπους. Γι' αυτό στις βιομηχανικές περιοχές συγκεντρώνονται πολλοί άνθρωποι.
3. 'Η συγκέντρωση πολλών βιομηχανιών στον ίδιο χώρο δημιουργεί πολλά προβλήματα.
4. Μερικές προϋποθέσεις για τη βιομηχανική ανάπτυξη μιάς χώρας είναι ή ύπαρξη πρώτων ύλων, ενέργειας, ανθρώπινου δυναμικού.

17 Τό έμποριο

Τά μέσα συγκοινωνίας καί έπικοινωνιών

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Τί γνωρίζετε για τίς χερσαίες συγκοινωνίες τής Ελλάδας;
2. Τί γνωρίζετε για τίς θαλάσσιες συγκοινωνίες καί για τόν έλληνικό έμπορικό στόλο;
3. Τί για τίς εναέριες συγκοινωνίες;
4. Πώς είναι οργανωμένες οι έπικοινωνίες στη χώρα μας;

‘Η **συγκοινωνία** στη χώρα μας γίνεται μέ όλα τά σύγχρονα μέσα: σιδηροδρόμους, αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα.

Μιά σιδηροδρομική γραμμή αρχίζει από τόν Πειραιά καί φτάνει στη Θεσσαλονίκη. Από εκεί διάφορες διακλαδώσεις της προχωρούν πρός τά γιουγκοσλαβικά, τά βουλγαρικά καί τά τουρκικά σύνορα. Άλλες γραμμές έξυπηρετούν τήν Πελοπόννησο, τή Θεσσαλία καί τή Δυτική Μακεδονία.

Οι όρεινοι όγκοι τής πατρίδας μας δυσχεραίνουν τίς **χερσαίες συγκοινωνίες**. Παρόλα αυτά τά τελευταία χρόνια έχουν κατασκευασθεί πολλοί αυτοκινητόδρομοι καί τό αυτοκίνητο φτάνει σήμερα σέ όλα τά έλληνικά χωριά. Μεγάλες **οδικές αρτηρίες** από τήν Αθήνα άλλες προχωρούν πρός τήν Πελοπόννησο καί τή Δυτική Έλλάδα καί άλλες πρός τή Θεσσαλία, τή Μακεδονία, τά σύνορα. Μικρότεροι **έπαρξικοί δρόμοι** διακλαδίζονται σέ όλη τή χώρα.

Τό **οδικό** καί τό **σιδηροδρομικό δίκτυο** συνεχώς βελτιώνεται.

Σύγχρονα αεροπλάνα τής πολιτικής αεροπορίας έξυπηρετούν τήν **αεροπορική συγκοινωνία** στό έσωτερικό τής Ελλάδας καί συνδέουν τή χώρα μας μέ πολλές άλλες χώρες τής Γης.

Οι **θαλάσσιες συγκοινωνίες** έξυπηρετούνται μέ μικρά καί μεγάλα πλοία. Πολλά από αυτά συνδέουν τά έλληνικά νησιά μέ τά λιμάνια τής ήπειρωτικής Ελλάδας καί

μεταξύ τους. "Αλλα έκτελούν υπερέπνντια δρομολόγια. Πολλά πορθμεΐα μεταφέρουν έπιβάτες καΐ αΐτοκΐνητα.

Μεγάλα έλληνικά λιμάνια εΐναι τοΰ Πειραιά, τ΄ης Θεσσαλονίκης, τ΄ης Πάτρας, τοΰ Ήρακλείου, τοΰ Βόλου, τ΄ης Καβάλας κ.ά.

Ή **έμπορικ΄ η ναυτιλία** εΐναι τό καΐχημα τ΄ης σημεριν΄ης Έλλάδας. Κατέχει τ΄ην τρίτη θέση στ΄η Γ΄η! Ήριθμεΐ περισσότερα άπό 5.000 μεγάλα πλοΐα μέ συνολική χωρητικότητα περίπου 50.000.000* κόρους! Περίπου 150.000 Έλληνες άπασχολοΐνται στ΄η ναυτιλία καΐ φέρνουν πλοΐτο στ΄η χΰρα.

Ή καλή συγκοινωνία έχει μεγάλη σημασία γιά μία χΰρα. Μέ αΐτ΄η ταξιδεύουν οΐ άνθρωποι, μεταφέρονται άγαθά άπό τόπο σέ τόσο καΐ άξιοποιεΐται ό έθνικός πλοΐτος.

Ήρκετοΐ "Έλληνες άσχοιοΐνται μέ τό **έμποριο**.

Πολλοΐ έμποροι άγοράζον τ΄η προΐοντα άπό τοΐς τόπους παραγωγι΄ς καΐ τ΄η πουλοΐν στ΄ς άγορές. Άλλοι μεταφέρουν έμπορεύματα άπό ξένες χΰρες καΐ πουλοΐν σ΄ αΐτές προΐοντα τοΰ τόπου μας. Οΐ έμποροΐ μας έξάγουν σέ ξένες χΰρες καπνά, φροΐτα, λαχανικά, έλιές, λάδι, ποτά, σταφίδες, βαμπάκι, όρυκτά, βιομηχανικά είδη, είδη λαΐκής τέχνης κτλ. Εΐσάγουν άπό ξένες χΰρες βιομηχανικά προΐοντα, μηχανήματα, αΐτοκΐνητα, είδη πολυτελείας, ήλεκτρικά είδη, φάρμακα, κρύσταλλα, πορσελάνες, καΐσιμα, πλαστικά, τρόφιμα, ξυλεία κ.ά.

Μεγάλη σημασία έχουν καΐ τ΄η σύγχρονα **μέσα έπικοινωνίας**. Καΐ αΐτά έχουν άναπτυχθεΐ πολύ τ΄η τελευταΐα χρόνια στ΄η χΰρα μας καΐ συνεχΰς άναπτΐσσονται.

18

Ή άνάπτυξη τοΰ τουρισμοΐ στ΄η χΰρα μας

Έρωτήσεις

1. Τΐ γνωρίζετε γιά τόν έλληνικό τουρισμό;
2. Τΐ σημασία έχει ό τουρισμός γιά τ΄η χΰρα μας;
3. Συμφέρει νά άναπτυχθεΐ περισσότερο; Γιατί;

Στ΄ην έποχή μας πολλοΐ άνθρωποι ταξιδεύουν μέ σκοπό νά περάσουν ευχάριστες διακοπές, νά γνωρίσουν ξένες χΰρες κι άνθρώπους, νά έπισκεφθοΐν ιστορικούς χΰρους, νά ψυχαγωγηθοΐν κτλ. Ή κΐνηση αΐτ΄η όνομάζεται **τουρισμός**.

Ή Έλλάδα εΐναι **τουριστική χΰρα**. Ή τουρισμός εΐναι σ΄ημερα μία μεγάλη πηγι΄η πλοΐτου γιά τόν τόπο μας. Στά 1978 περισσότεροι άπό 5.000.000 ξένοι έπισκέφθηκαν τ΄η Έλλάδα καΐ άφησαν συνάλλαγμα περίπου 50 δισεκατομμΐρια δραχμές.

Πολλοΐ Έλληνες εργάζονται στ΄ς τουριστικές έπιχειρήσεις.

*Ό κόρος εΐναι μονάδα χωρητικότητας ίση μέ 2,86 κυβικά μέτρα.

Στήν τουριστική ανάπτυξη τῆς χώρας μας τὰ τελευταῖα χρόνια πολύ βοήθησε ἡ βελτίωση τῶν συγκοινωνιῶν, ἡ ἀνέγερση πολλῶν ξενοδοχείων, ἡ δημιουργία συγχρόνων τουριστικῶν ἐγκαταστάσεων κτλ. Ὁ τουρισμός εἶναι δυνατό νά ἀναπτυχθεῖ πολύ περισσότερο. Πρέπει ὅμως ὅλοι, ἐκτός ἀπό τὰ τουριστικά κέρδη, νά φροντίζουμε, ὥστε νά μείνει ἀνόθευτη ἡ φυσική γοητεία τοῦ ἐλληνικοῦ τοπίου καί προπαντός ὁ ἐθνικός χαρακτήρας μας. Ὅλοι μπορούμε νά βοηθήσουμε, γιά νά ἀναπτυχθεῖ σωστά ὁ τουρισμός μας. Ἡ καθαρή καί πολιτισμένη ἐμφάνιση κάθε ἐλληνικῆς γωνιάς εἶναι μιά βασική προϋπόθεση γιά τό σκοπό αὐτό, πού ὅλοι, μικροί καί μεγάλοι, πρέπει νά συνηθίσουμε νά τήν τηροῦμε.

Πολύ ἔχει ἀναπτυχθεῖ ἐπίσης ὁ **ἐσωτερικός τουρισμός**.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες:

Τουρισμός, συνάλλαγμα, ἐσωτερικός τουρισμός.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Ὁ τουρισμός εἶναι μιά μεγάλη κίνηση στήν ἐποχή μας. Εἶναι ἐπίσης μιά μεγάλη πηγή πλούτου γιά τή χώρα μας.

Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων.

19 Πολιτική εξέταση τῆς Ἑλλάδας

Σύμφωνα μέ τήν ἀπογραφή τοῦ 1971 ὁ πληθυσμός τῆς Ἑλλάδας εἶναι 8.768.641 ἄνθρωποι. Μιλοῦν ὅλοι τήν ἐλληνική γλῶσσα, εἶναι σχεδόν ὅλοι χριστιανοί ὀρθόδοξοι, ἔχουν κοινούς προγόνους, κοινὴ ἱστορία, κοινὰ ἥθη καί ἔθιμα.

Ἡ πατρίδα μας δέν εἶναι πυκνοκατοικημένη χώρα. Σέ κάθε τετραγωνικό χιλιόμετρο τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους ἀναλογοῦν 66 περίπου κάτοικοι. Ἡ κατανομή τῶν κα-

τοίκων όμως δεν είναι ομοιόμορφη στη χώρα και όλες οι ελληνικές περιοχές δεν έχουν την ίδια **πυκνότητα πληθυσμού**.

Οι περισσότεροι Έλληνες (65%) κατοικούν σε πόλεις και κωμοπόλεις. Αυτοί αποτελούν τον **αστικό και ήμισιαστικό πληθυσμό**. Οι υπόλοιποι ζουν στα χωριά. Είναι ο **άγροτικός πληθυσμός** μας.

Πολλοί αγρότες τα τελευταία χρόνια εγκαταλείπουν συνεχώς τα χωριά για να εγκατασταθούν στις πόλεις ή μεταναστεύουν σε ξένες χώρες.

Η αστυφιλία είναι ένα μεγάλο πρόβλημα για τη χώρα μας. Μόνο στην περιοχή Αθήνας-Πειραιά έχουν συγκεντρωθεί 2.540.000 άνθρωποι!

*“Άλλα μεγάλα **πολεοδομικά συγκροτήματα** είναι: η Θεσσαλονίκη (557.000 κ.), η Πάτρα (121.000 κ.), ο Βόλος (88.000 κ.), το Ήράκλειο (85.000 κ.), η Λάρισα (73.000 κ.), τα Χανιά (53.000 κ.), η Καβάλα (47.000 κ.), το Αγρίνιο (42.000 κ.), οι Σέρρες (41.000 κ.), η Καλαμάτα (41.000 κ.), τα Ιωάννινα (40.000 κ.) κτλ.*

“Όπως μάθαμε στις προηγούμενες τάξεις, οι άνθρωποι που ζουν σ’ ένα χώρο είναι οργανωμένοι σε κοινότητες ή δήμους.

“Όλοι οι Έλληνες που ζουν στην Ελλάδα είναι οργανωμένοι στο **ελληνικό κράτος**. Το Σύνταγμα και άλλοι νόμοι ορίζουν πώς πρέπει να διοικείται το κράτος.

Η Ελλάδα έχει δημοκρατικό πολίτευμα. Αρχηγός του ελληνικού κράτους είναι ο **Πρόεδρος της Δημοκρατίας**. Αυτός με την **Κυβέρνηση** (τόν Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς) και τη **Βουλή** φροντίζει για όλα τα ζητήματα του κράτους.

Πρωτεύουσα της Ελλάδας είναι η Αθήνα.

“Όλη η Ελλάδα, για να διοικείται καλύτερα, είναι χωρισμένη σε Νομούς.

“Ο Νομός διοικείται από το Νομάρχη, ο οποίος αντιπροσωπεύει την Κυβέρνηση στο Νομό του. Κάθε νομός περιλαμβάνει πολλές κοινότητες και δήμους. Με τη **διοικητική αυτή αποκέντρωση** εξυπηρετούνται καλύτερα όλοι οι **Έλληνες πολίτες**.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Για να προοδεύσει μία κοινότητα, ένας δήμος ή ένα κράτος, πρέπει όλοι οι πολίτες να ενδιαφέρονται γι’ αυτό και όλοι να βοηθούν τους άρχοντες στα έργα προόδου.
2. Η διοικητική αποκέντρωση εξυπηρετεί πολύ τους πολίτες.
3. Η δημοκρατία είναι το καλύτερο πολίτευμα.

Δραστηριότητες

1. Πάνω στο γεωφυσικό χάρτη της Ελλάδας, που κάνατε σε προηγούμενο μάθημα, τοποθετήστε διάφανο χαρτί και χωρίστε τους Νομούς της χώρας μας. Έπειτα σημειώστε τις πρωτεύουσές τους.
2. Νά συζητήσετε στην τάξη για τα προβλήματα που δημιουργεί η συγκέντρωση πολλών ανθρώπων στις μεγάλες πόλεις.
3. Νά εξετάσετε τα πλεονεκτήματα της αποκεντρώσεως.

Στὴν ἱστορία πέρασι μιλήσαμε ἀρκετά γιὰ τὸ ξεκίνημα τῆς φυλῆς μας καὶ τοὺς μεγάλους σταθμούς τῆς ἀρχαίας ἱστορίας μας. Φέτος συνεχίζουμε τίς συζητήσεις γιὰ τὴν πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς Ἑλλάδας σέ νεώτερες ἐποχές.

Μακρινοὶ πρόγονοι ὄλων τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων εἶναι οἱ Ἀχαιοί, οἱ Ἴωνες, οἱ Αἰολεῖς, οἱ Δωριεῖς. Αὐτοὶ δημιούργησαν τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ μεγαλεῖο καὶ χάρισαν στὴν πατρίδα μας αἰῶνια δόξα.

Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς, ὁ κλασικὸς ὅπως τὸν λέμε, πολιτισμὸς εἶναι ὁ πρῶτος μεγάλος πολιτισμὸς, ποὺ ἄνθισε στὴ Γῆ μας. Τότε ἡ φιλοσοφία, ἡ ποίηση, ἡ τέχνη ἐφτασαν στὴν πῶς μεγάλη τους ἀκμή καὶ μᾶς κληροδότησαν ἀθάνατα ἔργα. Τότε θεμελιώθηκαν οἱ σημερινές ἐπιστῆμες.

Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα γεννήθηκε ἐπίσης ἡ ἰδέα τῆς δημοκρατίας καὶ λατρεύτηκε ἡ ἐλευθερία.

Σήμερα πολλοὶ Ἕλληνες διαπρέπουν στὰ γράμματα καὶ στὶς τέχνες. Τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα ποὺ λειτουργοῦν στὴ χώρα μας προσπαθοῦν νὰ βοηθήσουν τοὺς νέους νὰ ἀναπτύξουν ὅλες τίς δυνάμεις τους καὶ νὰ τοὺς κάμουν ἱκανοὺς καὶ ἀξιους συνεχιστὲς τῆς ἐθνικῆς μας κληρονομιάς.

Στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν ἀγωγή τῶν νέων λειτουργοῦν νηπιαγωγεῖα, δημοτικὰ σχολεῖα, γυμνάσια, λύκεια, ἀνώτερες καὶ ἀνώτατες σχολές. Ἡ φοίτηση σέ ὅλες εἶναι δωρεάν καὶ εἶναι ὑποχρεωτική στὰ δημοτικὰ καὶ στὰ γυμνάσια. Πανεπιστήμια λειτουργοῦν στὴν Ἀθήνα, στὴ Θεσσαλονίκη, στὴν Πάτρα, στὰ Ἰωάννινα, στὴν Κρήτη, στὴ Θράκη. Σ' αὐτὰ φοιτοῦν χιλιάδες νέοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐγγύηση γιὰ ἓνα καλύτερο ἑλληνικὸ μέλλον.

Τὰ μεγαλύτερα πνευματικὰ κέντρα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας εἶναι ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Θεσσαλονίκη.

Νὰ γνωρίζετε ὅτι:

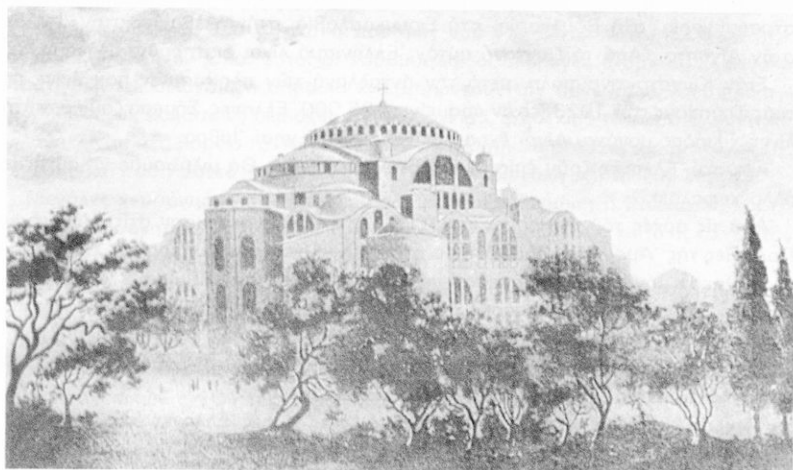
1. Ὁ πολιτισμὸς μιᾶς χώρας δημιουργεῖται μὲ τὴν πρωτοπορία τῆς ἡγεσίας της καὶ τὴν κοινὴ προσπάθεια ὅλου τοῦ λαοῦ της.
2. Ἡ μεγάλη ἐθνικὴ μας κληρονομία δημιουργεῖ πολλές ὑποχρεώσεις σέ ὅλους τοὺς Ἕλληνες.

21 Οἱ Ἕλληνες ποὺ ζοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα

Ἑρωτήσεις:

1. Τί γνωρίζετε γιὰ τὴν τάση τῶν Ἑλλήνων νὰ ἀποδημοῦν σέ ἄλλους πλουσιότερους τόπους;
2. Τί ἦταν ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς ἀποικισμὸς;
3. Τί γνωρίζετε γιὰ τοὺς Ἕλληνες ποὺ ζοῦν σήμερα ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα;

Ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ποτὲ δὲ χώρεσε τοὺς Ἕλληνες ἡ Ἑλλάδα. Πολὺ συχνὰ ἀπὸ τὰ μητροπολιτικὰ λιμάνια τῆς χώρας μας τριήρεις γοργοτάξιδες μὲ τὸν οἰκιστὴ,

*Σύμβολα τοῦ ἀρχαίου, τοῦ βυζαντινοῦ καί τοῦ σύγχρονου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ
(Παρθενώνας, Ἁγία Σοφία, Ἀκαδημία Ἀθηνῶν).*

τό ιερό πῦρ καί τούς ἀποίκους ἔφευγαν γιά ἄλλους μακρινούς τόπους. Ἦταν οἱ ἰδρυτές τῶν πολυάριθμων ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, πού ἀνθοῦσαν σέ ὅλα τά νησιά καί τά παράλια τῆς Μεσογείου καί τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Σήμερα στά στήθια τῶν Ἑλλήνων ἐξακολουθεῖ νά πάλλεται ἀκόμα ἡ ἀνήσυχη καρδιά τοῦ πολυπλάνητου Ὀδυσσεά. Καί πάλι ταξιδεύουν.

Καύχημα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας, ὅπως ἀναφέραμε, εἶναι ἡ ἐμπορική ναυτιλία μας.

Ἐκτός ὅμως ἀπό τούς πολυτάξιδους ναυτικούς μας ὑπάρχουν πολλοί ἄλλοι Ἑλληνες πού ζοῦν ἔξω ἀπό τήν Ἑλλάδα. Αὐτοί ὑπολογίζονται σέ περισσότερους ἀπό 3.000.000 ἀνθρώπους.

Στά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας πολλοί Ἑλληνες ζοῦσαν στήν Ἀνατολική Θράκη καί τήν Κωνσταντινούπολη, στή Μικρά Ἀσία, στή Ρωσία, στή Ρουμανία, στήν Αὐστροουγγαρία, στή Βουλγαρία, στή Γιουγκοσλαβία, στήν Ἀλβανία, στήν Ἰταλία, στήν Αἴγυπτο. Ἀπό τό ζωντανό αὐτόν Ἑλληνισμό λίγοι διατηροῦνται ἀκόμα.

Στήν Κωνσταντινούπολη, μετά τήν ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν πού ἐγινε μέ τούς Τούρκους στά 1923, εἶχαν ἀπομείνει 125.000 Ἑλληνες. Σήμερα ζοῦν σ' αὐτή λίγες χιλιάδες μονάχα. Λίγοι ἔχουν μείνει καί στό νησί Ἴμβρο.

Ἀρκετοί Ἑλληνες ζοῦν ἐπίσης στή Βόρεια Ἡπειρο. Θά μιλήσουμε γι' αὐτή σέ ἄλλο κεφάλαιο.

Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας πολλοί Ἑλληνες μετανάστευσαν στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς καί ἀργότερα στόν Καναδά καί τήν Αὐστραλία. Ἐκεῖ ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα, δημιούργησαν περιουσίες, ἀπόκτησαν ἀξιώματα, ὀργανώθηκαν σέ κοινότητες, ἴδρυσαν νοούς καί σχολεῖα καί πολλοί τιμοῦν τό ἑλληνικό ὄνομα ὡς πολιτικοί, ἐπιστήμονες, ἐπιχειρηματίες, καλλιτέχνες κτλ.

Τά τελευταῖα χρόνια περισσότεροι ἀπό 300.000 Ἑλληνες ἐργάζονται στή Γερμανία καί ἀρκετοί σέ ἄλλες εὐρωπαϊκές χῶρες.

Τό κράτος μας ἔχει στείλει σ' αὐτή καί σέ ἄλλες χῶρες Ἑλληνες δασκάλους γιά τά Ἑλληνόπουλα πού ζοῦν ἐκεῖ μέ τούς γονεῖς τους.

Πολλοί ἀπό τούς Ἑλληνες πού μεταναστεύουν γιά ἐργασία στίς εὐρωπαϊκές χῶρες σύντομα ἐπιστρέφουν στήν Ἑλλάδα. Οἱ ἀπόδημοι ὅμως Ἑλληνες τῶν ἄλλων ἡπείρων μένουν σχεδόν μόνιμα σ' αὐτές. Ὅλοι βέβαια νοσταλγοῦν τή γενέθλια γῆ, ζοῦν μέ τά ἑλληνικά ἔθιμα, βοηθοῦν μέ πολλούς τρόπους τή χώρα μας καί τήν ἐπισκέπτονται συχνά.

Στά ἐπόμενα μαθήματα θά γνωρίσουμε τόν Ἑλληνισμό τῆς Κύπρου.

22 Ἡ θέση τῆς Ἑλλάδας στή Μεσόγειο θάλασσα

Ἐρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δεῖξε σέ εἰδικούς χάρτες τῶν μεσογειακῶν χωρῶν, σέ παγκόσμιους χάρτες καί στήν ὑδρόγειο σφαῖρα τήν Ἑλλάδα, τή Μεσόγειο θάλασσα, τόν Ἑλλήσποντο, τό Σουέζ, τό Γιβραλτάρ.

2. Παρατηρήστε στους χάρτες τό χώρο, πού πιάνει ή Μεσόγειος ανάμεσα στήν Εύρώπη, τήν 'Αφρική καί τήν 'Ασία.
3. Μιλήστε γιά τή θέση τής 'Ελλάδας στή Μεσόγειο.
4. Τί ρόλο έπαιξαν οι "Έλληνες στό χώρο τής Μεσογείου;
5. Γιατί ή Μεσόγειος θεωρείται λίκνο του σημερινού πολιτισμού;
6. Γιατί πολλά ισχυρά κράτη ήθελαν καί θέλουν νά κυριαρχούν στή Μεσόγειο;

‘Η **Μεσόγειος** είναι μία μεγάλη κλειστή θαλάσσια περιοχή. Τριγύρω της απλώνονται: στά βόρεια ή **Εύρώπη**, στά νότια ή **‘Αφρική**, στ’ ανατολικά ή **‘Ασία**.

Στά βορειοανατολικά, μέ τό γνωστό μας **‘Ελλήσποντο**, τήν **Προποντίδα** καί τό **Βόσπορο**, ή Μεσόγειος έπικοινωνεί μέ τόν Εύξεινο Πόντο. Στή νοτιοανατολική γωνία της ή **διώρυγα του Σουέζ** συνδέει τή Μεσόγειο μέ τήν **‘Ερυθρά Θάλασσα** καί τόν **‘Ινδικό ώκεανό**. Στά δυτικά ό **πορθμός του Γιβραλτάρ** τήν ένώνει μέ τόν **‘Ατλαντικό ώκεανό**. Όλοι αυτοί οι πορθμοί καί οι διώρυγες έχουν πολύ μεγάλη στρατηγική καί οικονομική σημασία κι έξυπηρετούν τήν παγκόσμια ναυσιπλοΐα.

Μικρότερες θαλάσσιες περιοχές τής Μεσογείου, έκτός από τά γνωστά ελληνικά πελάγη, είναι: στά βόρεια τό **‘Αδριατικό** καί τό **Τυρρηνικό πέλαγος** καί οι κόλποι τής **Γένουας** καί του **Λέοντα** καί στά νότια οι κόλποι **Μεγάλη** καί **Μικρή Σύρτη**.

Μεγάλες χερσόνησοι τής Μεσογείου είναι: στήν Εύρώπη ή **Βαλκανική** καί ή **‘Ιταλική χερσόνησος**, στήν ‘Ασία ή **Μικρασιατική χερσόνησος** καί στίς άκτές τής ‘Αφρικής ή **Κυρηναϊκή** καί ή **Τύνιδα**.

Μεγάλα νησιά τής Μεσογείου είναι: ή **Σικελία**, ή **Σαρδηνία**, ή **Κορσική**, ή **Κύπρος**, ή **Κρήτη**.

Όλες οι περιοχές πού βρέχονται από τή Μεσόγειο έχουν τό ίδιο σχεδόν μεσογειακό κλίμα καί τήν ίδια μεσογειακή χλωρίδα καί πανίδα. Θερμότερο είναι τό κλίμα τών μεσογειακών άκτών τής ‘Αφρικής.

‘Η Μεσόγειος είναι μία πολύ ένδιαφέρουσα περιοχή τής Γής καί δίκαια πολλοί τή θεωρούν «καρδιά του κόσμου». Καμιά άλλη θάλασσα δέ γνώρισε τή δόξα της καί καμιά δέν είδε τίς περιπέτειες, πού δοκίμασαν οι λαοί της.

Στήν ανατολική λεκάνη τής Μεσογείου, όπως υποστηρίζουν πολλοί, πρωτοεμφανίστηκαν οι άνθρωποι κι εκεί αναπτύχθηκαν οι πρώτοι πολιτισμοί τής Γής.

Οι άρχαιοι “Έλληνες είχαν άπλωθεϊ σέ όλα σχεδόν τά παράλια τής Μεσογείου καί γιά αιώνες ήταν οι άδιαφιλονίκητοι κυρίαρχοι της. ‘Αργότερα στή Μεσόγειο καί γύρω από αυτή κυριάρχησαν οι Ρωμαίοι καί ύστερα οι Βυζαντινοί “Έλληνες. Στίς άκτές τής ‘Αφρικής άπλώθηκαν οι “Αραβες. “Επειτα ήρθαν οι Τούρκοι.

Στούς νεώτερους χρόνους πολλά ιστορικά γεγονότα έγιναν στή Μεσόγειο.

Σήμερα ή Μεσόγειος δέν είναι βέβαια τό κέντρο του παγκόσμιου πολιτισμού. Αυτό έχει μεταφερθεϊ στή Δυτική Εύρώπη καί στή Βόρεια ‘Αμερική. ‘Η πανάρχαια καί ιστορική όμως αυτή θάλασσα εξακολουθεϊ νά έχει καί τώρα πολύ μεγάλη στρατηγική καί οικονομική σημασία. Γύρω της υπάρχουν πολλά **μεσογειακά κράτη**. Σ’ αυτά κατοικούν οι **μεσογειακοί λαοί**.

‘Η χώρα μας έχει καλές σχέσεις καί συνεργάζεται μέ τούς λαούς αυτούς.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Μεσόγειος θάλασσα, μεσογειακό κλίμα, μεσογειακή βλάστηση, μεσογειακά κράτη, μεσογειακοί λαοί.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Οί θάλασσες πού ένώνουν μεγάλες γεitonικές στεριές, οί πορθμοί καί οί διώρυγες έχουν μεγάλη στρατηγική καί οικονομική σημασία.
2. 'Η Μεσόγειος είναι ένα παγκόσμιο σταυροδρόμι μέ τεράστια σημασία.

23

Τί έμαθα γιά τήν 'Ελ- λάδα

α. 'Η 'Ελλάδα είναι μιά μεγάλη χερσόνησος πού απλώνεται στή Μεσόγειο θάλασσα, στά νότια τής Εύρώπης. Έχει συνολική έκταση 131.944 τ.χ. καί πλούσιο έδαφικό καί θαλάσσιο διαμελισμό.

β. Πολλοί παράγοντες επηρεάζουν τό κλίμα τής 'Ελλάδας. Γενικά τό κλίμα της είναι μεσογειακό.

γ. Τό κλίμα επηρεάζει πολύ τή χλωρίδα, τήν πανίδα καί τούς ανθρώπους κάθε περιοχής.

δ. 'Η 'Ελλάδα παράγει γεωργικά, κτηνοτροφικά, δασικά, άλιευτικά προϊόντα. Άξιόλογη πηγή πλούτου είναι τά όρυκτά της. Τά τελευταία χρόνια μεγάλη ανάπτυξη παρατηρείται στή βιομηχανία καί τή βιοτεχνία. Άργά βέβαια ή οικονομία μας από άγροτική γίνεται βιομηχανική.

ε. Μεγάλες ποσότητες από πολλά άγαθά πού παράγει ή χώρα μας εξαγονται σέ άλλα κράτη. Πολλά άλλα άγαθά, κυρίως βιομηχανικά, εισάγονται στή χώρα μας από ξένα κράτη.

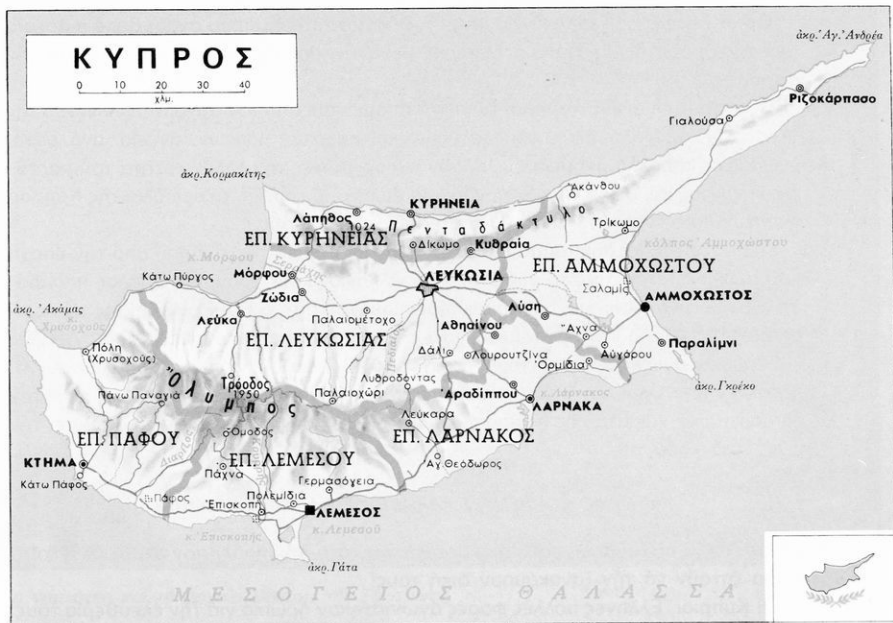
στ. Τά μέσα συγκοινωνίας κι επικοινωνιών έχουν αναπτυχθεί αρκετά στήν 'Ελλάδα. Θαύμα μπορεί νά χαρακτηριστεί ή ανάπτυξη τής έμπορικis ναυτιλίας μας.

ζ. Αύτή καί ό τουρισμός αποτελούν μεγάλες πηγές πλούτου γιά τή σημερινή 'Ελλάδα καί άπασχολούν πολλούς Έλληνες.

η. 'Η 'Ελλάδα έχει 8.768.641 κατοίκους. Τό πολίτευμά της είναι δημοκρατικό. Είναι χωρισμένη σέ Νομούς, δήμους καί κοινότητες. Άρχηγός του κράτους είναι ό Πρόεδρος τής Δημοκρατίας. Τό Σύνταγμα καί οί νόμοι ορίζουν πώς πρέπει νά διοικείται τό κράτος.

θ. Όλοι οί σημερινοί Έλληνες έχουμε μιά βαριά έθνική κληρονομία. Όλοι έχουμε χρέος νά συνεχίσουμε τή λαμπρή προγονική μας ιστορία.

ι. Πολλοί Έλληνες ζουν σέ ξένες χώρες.

Χάρτης της Κύπρου.

Ἡ Κύπρος

24

Ἡ ἑλληνική μεγαλόνησος Κύπρος

Ἔκταση: 9.251 τ.χ.

Κάτοικοι: 640.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Ἐχετε ἀκούσει ἀσφαλῶς πολλὰ ὥς τώρα γιὰ τὴν μεγαλόνησο Κύπρο. Συζητήστε στὴν τάξη γι' αὐτή.
2. Ἐξετάστε τὴ θέση της ἀνάμεσα στὴν Ἀσία, τὴν Ἀφρική καὶ τὴν Εὐρώπη.
3. Τί γνωρίζετε γιὰ τὴν ἀρχαία, τὴ μεσαιωνική καὶ τὴ νεώτερη ἱστορία τῆς Κύπρου; Τί γιὰ τοὺς πρόσφατους ἀγῶνες τῶν Κυπρίων γιὰ τὴν ἐλευθερία;
4. Τί κατάσταση ἐπικρατεῖ τώρα στὸ νησί;
5. Συγκεντρώστε εἰκόνες, πληροφορίες, βιβλία, χάρτες, διαφάνειες, ταινίες κ.ἄ. στοιχεῖα γιὰ τὴν Κύπρο. Ὅργανώστε σχετικές προβολές.

Ἡ **Κύπρος** εἶναι μεγάλο, ὠραῖο καὶ δοξασμένο ἑλληνικὸ νησί, ριζωμένο στὴν ἀνατολική ἄκρη τῆς Μεσογείου, κοντὰ στὶς ἀκτές τῆς Ἀσίας. Αἰῶνες μένει ἐκεῖ στὴ μέση τοῦ πελάγους καὶ γράφει τὴ λαμπρὴ ἱστορία της, κοινὴ σχεδὸν μὲ τὴν ἱστορία ὅλου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

“Όπως αναφέρει η μυθολογία, από τή θάλασσα τής Κύπρου αναδύθηκε ή αρχαία θεά τής όμορφιάς. Γι’ αυτό ή ελληνική μεγαλόνησος όνομάζεται καί **Νησί τής ‘Αφροδίτης**.

‘Η Κύπρος είναι ένα λαμπρό, ζωντανό άπομεινάρι από τόν άρχαίο ‘Ελληνισμό τής ‘Ανατολής. Μεγαλόπρεπα έρείπια ναών καί άρχαίων πόλεων, άγγεία, άγάλματα, έπιγραφές καί άλλα μνημεία διαλαλούν στους αιώνες τήν ελληνικότητα τοῦ μαρτυρικού νησιού καί δείχνουν τόν πανάρχαιο πολιτισμό του. Στ’ άκρογιάλια τής Κύπρου άναπτύχθηκε ένας από τούς άρχαιότερους πολιτισμούς.

Πέρυσι στήν ιστορία μάθαμε άρκετά γιά τήν πορεία τής Κύπρου από τήν έποχή πού σμίγει ή ιστορία μέ τό μύθο ως τούς ελληνιστικούς χρόνους. Θρύλοι, παραδόσεις, βυζαντινοί ναοί, μοναστήρια κι έρειπωμένα κάστρα θυμίζουν έπίσης τίς περιπέτειες τής Κύπρου στό μεσαίωνα, τότε πού σιδηρόφραχτοι σταυροφόροι, ‘Αραβες καί Τουρκοί άγωνίζονταν μέ τούς ‘Ακρίτες τοῦ Βυζαντίου, γιά νά ύποδουλώσουν τό ήρωικό νησί. ‘Ολοι αὐτοί καί πρίν από αὐτούς Φοίνικες, Πέρσες, Ρωμαῖοι πάτησαν τά μαρτυρικά χώματα τής Κύπρου. Κανένας όμως δέν κατόρθωσε νά δαμάσει τήν ψυχή τοῦ λαοῦ τής!

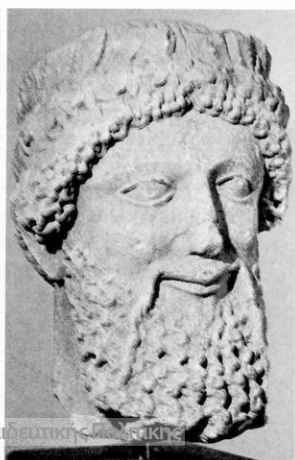
«ΠΟΛΛΟΥΣ ΑΦΕΝΤΕΣ ΑΛΛΑΞΕ, ΔΕΝ ΑΛΛΑΞΕ ΨΥΧΗ!...»

Στά 1878 οί Τουρκοί, πού τήν κατείχαν ως τότε, τήν πούλησαν στους ‘Αγγλους. Τώρα ζητούν νά τήν ξανακάμουν δική τους!

Οί Κύπριοι ‘Ελληνες πολλές φορές άγωνίστηκαν ήρωικά γιά τήν έλευθερία τους. Πολλοί θυσιάστηκαν σ’ αὐτούς τούς άγώνες.

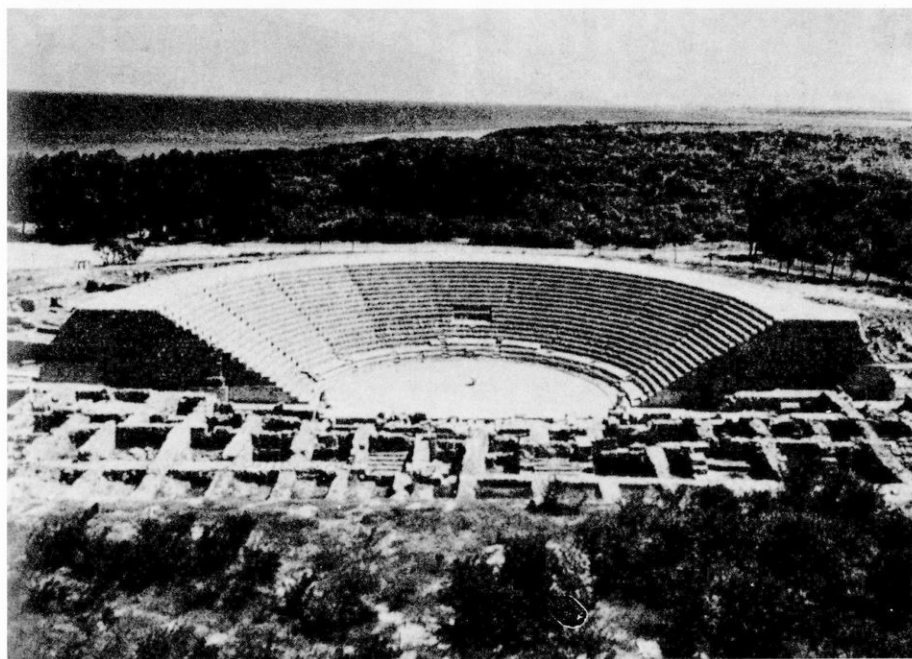
Στά 1959 δημιουργήθηκε τό σημερινό κυπριακό κράτος. Τόν ‘Ιούλιο τοῦ 1974 όμως τουρκικά στρατεύματα κυρίεψαν τό βόρειο τμήμα τοῦ νησιού, πού τό κατέχουν ως τώρα. Χιλιάδες ‘Ελληνοκύπριοι αναγκάστηκαν τότε νά φύγουν καταδιωγμένοι στή νότια Κύπρο, γιά νά σωθοῦν. ‘Από τότε τό μακροχρόνιο κυπριακό πρόβλημα περιμένει τή δίκαιη λύση του, γιά νά γαληνέψει ό τόπος, νά γυρίσουν οί άνθρωποι στά σπίτια τους, νά ζήσουν έλεύθερα καί εἰρηνικά.

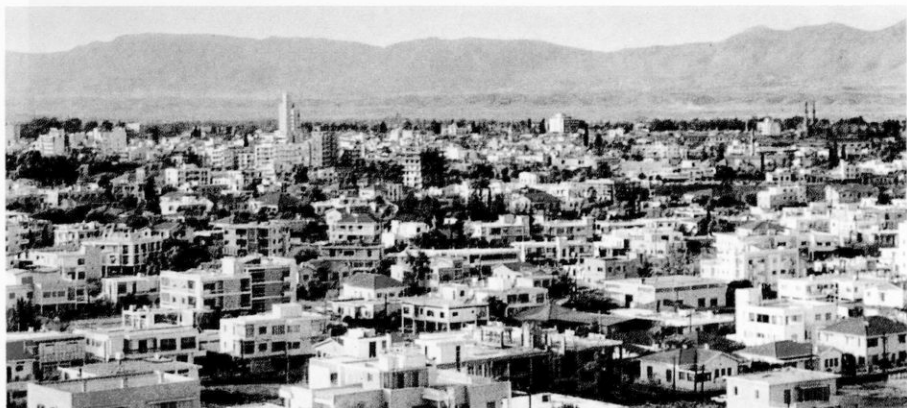
Μνημείο τοῦ ήρωα Καραολή.

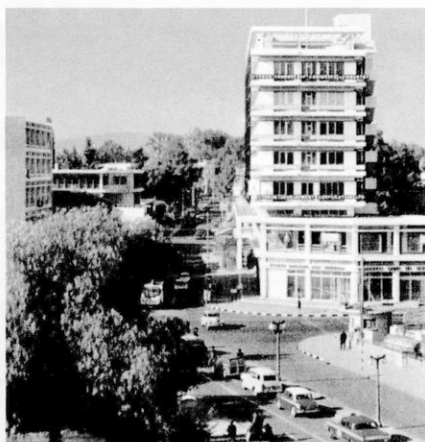
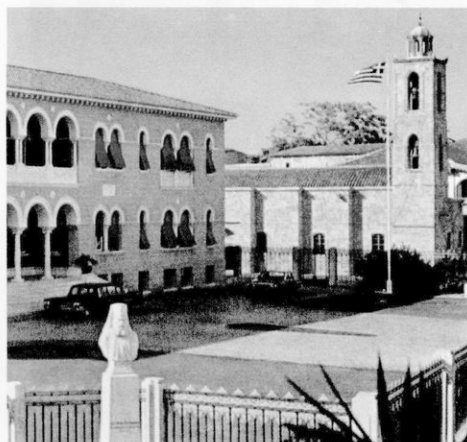

Τό γυμνάσιο καί τό ἀρχαῖο θέατρο τῆς Σαλαμῖνας.

Λευκωσία (1. Άποψη πόλης. 2. Αρχιεπισκοπή. 3. Πλατεία Μεταξά).

Άμμόχωστος.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε το έδαφος της Κύπρου σέ ανάγλυφους καί γεωφυσικούς χάρτες.
2. Συζητήστε γιά τόν έδαφικό καί τό θαλάσσιο διαμελισμό της.
3. Τί κλίμα νομίζετε ότι έχει ή Κύπρος; Γιατί;
4. Τί προϊόντα παράγει;
5. Συγκεντρώστε πληροφορίες γιά τήν οικονομική κατάσταση του νησιού.
6. Ποιά είναι ή πρωτεύουσα καί ποιές οι σπουδαιότερες πόλεις της Κύπρου;
7. Συγκεντρώστε πληροφορίες γιά τή ζωή καί τό λαϊκό πολιτισμό του νησιού, εικόνα, μαγνητοταινίες μέ κυπριακά τραγούδια κ.ά.

Η Κύπρος είναι μεγάλο νησί. Τριγύρω της απλώνεται γαλανή ή Μεσόγειος. Τά κύματα αιώνες χτυπούν τίς ακτές της καί σχηματίζουν άλλοι άγριους βράχους, σπηλιές καί άκρωτήρια κι άλλοι κόλπους, γραφικούς όρμους, άμμουδερές άκρογιαλιές.

Στά βορειοανατολικά της Κύπρου μιά μεγάλη χερσόνησος, ή **Καρπασία**, καταλήγει στό άκρωτήριο του **Αγίου Ανδρέα**. Δυό άλλες μικρότερες χερσόνησοι στά νότια καί νοτιοανατολικά καταλήγουν στά άκρωτήρια **Γάτα** καί **Κίτιο**. Κοντά τους ανοίγονται οι κόλποι της **Επισκοπής**, της **Λεμεσού**, της **Λάρνακας**, της **Αμμοχώστου**. Στά βορειοδυτικά σχηματίζονται τά άκρωτήρια **Αρναούτης** καί **Κορμακίτης** καί ανάμεσά τους ό κόλπος **Μόρφου**.

Μεγάλο μέρος του κυπριακού εδάφους είναι όρεινό.

Στό νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού απλώνεται ή μεγάλη όροσειρά **Όλυμπος**, πού πάνει σχεδόν τή μισή Κύπρο. Ψηλότερη κορυφή της είναι ό **Τρόδος** (ύψ. 2.140 μ.). Στους πρόποδες του κυπριακού Όλύμπου καί στίς εύφορες παραλιακές κοιλάδες υπάρχουν μεγάλοι έλαιώνες, πορτοκαλεώνες, άμπέλια καί πιό ψηλά ώραϊα δάση.

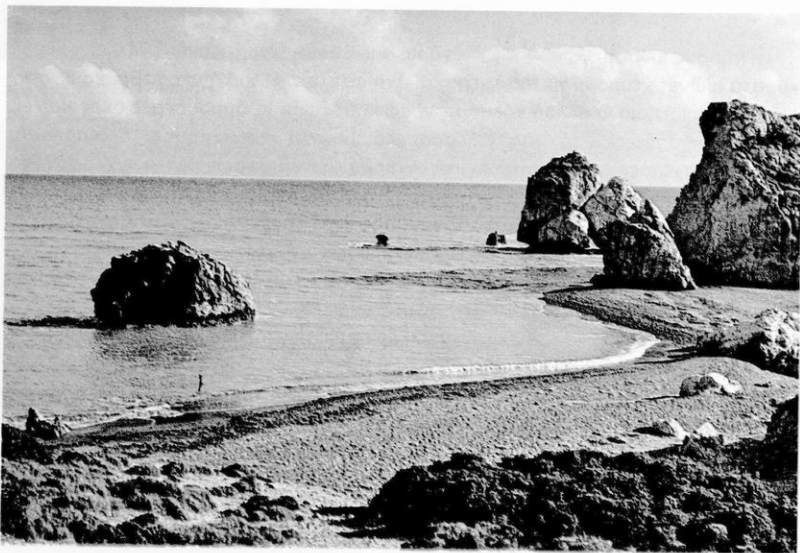
Πολλά γραφικά χωριά είναι χτισμένα στίς πλαγιές του μεγάλου βουνού. Έκεϊ βρίσκεται καί ή **Μονή Κύκκου**, ένας ιστορικός προμαχώνας των Κυπρίων σέ όλους τούς έθνικούς αγώνες τους. Ψηλότερα, στό **Θρονί της Παναγιάς**, είναι θαμμένος ό άρχιεπίσκοπος καί έθνάρχης της Κύπρου **Μακάριος**.

Στά βόρεια του νησιού, από τό άκρωτήριο Κορμακίτη ως τό άκρωτήριο του Αγίου Ανδρέα, απλώνεται τό όρος **Πενταδάκτυλο**. Σέ πολλές περιοχές τά βράχια απόκρημνα βυθίζονται στή θάλασσα. Άλλου ανοίγονται μικρές όμαλές εκτάσεις, όπως εκείνη της **Κυρήνειας**. Άκριβώς πάνω από τή γραφική καί μαρτυρική αυτή πόλη, ψηλά σέ άγριους βράχους μέ σχεδόν κατακόρυφες πλαγιές, ύψώνεται έπιβλητικό τό ιστορικό μοναστήρι καί τό κάστρο του **Ιλαρίωνα**. Είναι μαγευτικό από τίς έπάλξεις τό θέαμα του κάμπου, της πόλης, της θάλασσας.

Ανάμεσα στίς δυό παραπάνω όροσειρές, από τόν κόλπο Μόρφου ως τήν Άμμοχωστο καί τή Λάρνακα, απλώνεται ή εύφορη πεδιάδα **Μεσαριά**. Σ' αυτή καλλιεργούνται έσπεριδοειδή, έλιές, όπωροφόρα δέντρα, λαχανικά, πατάτες, βαμπάκι, δημητριακά. Είναι ή γονιμότερη περιοχή της Κύπρου.

Έκεῖ πού πλησιάζουν οἱ δύο κυπριακές βουνοσειρές, μέσα στὸν πλούσιο κάμφο, εἶναι χτισμένη ἡ **Λευκωσία**, ἡ πρωτεύουσα τῆς Κύπρου. Εἶναι παλιά καὶ ἱστορική πόλη μὲ 115.000 κατοίκους. Σ' αὐτή, ἀνάμεσα στὶς παλιές γειτονιές, στὰ ἱστορικά κτίρια καὶ τὰ μνημεῖα, βλέπει κανεῖς τὰ σύγχρονα ἔργα, τὴ ζωντάνια καὶ τὸν παλμό τῆς νέας Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Σέ ἀρκετές συνοικίες τῆς κατοικοῦν Τοῦρκοι. Τό ἴδιο συμβαίνει σέ πολλοὺς ἄλλους κυπριακοὺς οἰκισμούς.

Στὶς εὐφορες νοτιοανατολικές ἀκτές εἶναι χτισμένες ἡ **Λεμεσός**, ἡ **Λάρνακα**, ἡ **Ἀμμόχωστος**. Κοντὰ στὴν Ἀμμόχωστο σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς **Σαλαμίνας**, τῆς πρὸ μεγάλης καὶ πρὸ δοξασμένης ἀρχαίας κυπριακῆς πόλης. Στὴ νοτιοδυτικὴ περιοχὴ βρίσκεται τὸ **Κτήμα Πάφου** καὶ ἡ **ἀρχαία Πάφος**.

Ἡ Πέτρα τοῦ Ρωμιοῦ. Ἀπὸ τὴ θάλασσα αὐτὴ ἀναδύθηκε ἡ Ἀφροδίτη.

Ποτάμια καὶ λίμνες μεγάλες δέν ἔχει ἡ Κύπρος. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι μεσογειακό μὲ μαλακό χειμῶνα καὶ ζεστὸ καλοκαίρι.

Στὴν Κύπρο εὐδοκίμοῦν ὅλα τὰ γνωστὰ μας μεσογειακά φυτά. Οἱ περισσότεροι Κύπριοι εἶναι γεωργοί. Ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ παράγονται ἐκλεκτὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ἀπὸ τὸ ὑπέδαφος τῆς Κύπρου ἐξάγονται πολλὰ ὀρυκτὰ καὶ κυρίως χαλκός, σιδηρομεταλλεύματα, γύψος. Ὅλα σχεδὸν πωλοῦνται σέ ξένες χώρες, διότι ἡ Κύπρος δέν ἔχει μεγάλα ἐργοστάσια, γιὰ νὰ τὰ ἀξιοποιήσει. Ἡ βιομηχανία τῆς τώρα δημιουργεῖται καὶ ἐπεξεργάζεται κυρίως τὰ γεωργικὰ προϊόντα τοῦ νησιοῦ.

Θαυμάσια εἶναι τὰ προϊόντα τῆς κυπριακῆς βιοτεχνίας.

Στήν Κύπρο ζούν σήμερα 640.000 άνθρωποι. Από αυτούς 100.000 περίπου είναι Τούρκοι. Οι περισσότεροι Κύπριοι κατοικούν σε χωριά.

Οι συγκοινωνίες στην Κύπρο γίνονται με αυτοκίνητα, πλοία και αεροπλάνα. Μεγάλη κίνηση έχει το αεροδρόμιο της Λευκωσίας.

Όπως αναφέραμε, η Κύπρος είναι ανεξάρτητο κράτος. Διοικητικά είναι χωρισμένη σε 6 επαρχίες:

α. η **Επαρχία Λευκωσίας** με πρωτεύουσα τη Λευκωσία,

β. η **Επαρχία Κυρηνείας** με πρωτεύουσα την Κυρήνεια,

γ. η **Επαρχία Αμμοχώστου** με πρωτεύουσα την Αμμόχωστο,

δ. η **Επαρχία Λάρνακας** με πρωτεύουσα τη Λάρνακα,

ε. η **Επαρχία Λεμεσού** με πρωτεύουσα τη Λεμεσό,

στ. η **Επαρχία Πάφου** με πρωτεύουσα το Κτήμα Πάφου.

Αυτή είναι η Κύπρος. Ένα κομμάτι Ελλάδας, ένας πλούσιος ελληνικός κήπος στην Ανατ. Μεσόγειο.

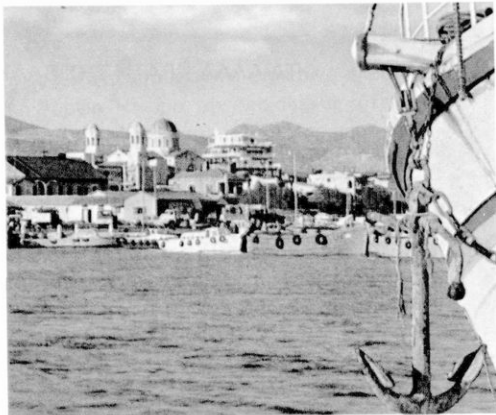
Νά μάθετε τίς έννοιες:

Νησί της Αφροδίτης, Όλυμπος, Τρόδος, Πενταδάκτυλο, Μεσαριά, Λευκωσία, Αμμόχωστος, Κυρήνεια, Λάρνακα, Λεμεσός, Πάφος, Μονή Κύκκου.

Νά γνωρίζετε ότι: 1. Ο Έλληνας μός παρόλες τίς έθνικές περιπέτειες έμεινε άθάνατος. 2. Η έλευθερία άποχτιέται μέ άγώνες καί θυσίες.

Δραστηριότητες

Νά έτοιμάσετε χάρτες τής Κύπρου.

1. Λεμεσός. 2. Λάρνακα. 3. Πάφος.

27 'Η 'Αλβανία

Έκταση: 28.750 τ.χ.

Κάτοικοι: 2.480.000

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε σέ ανάγλυφους ή γεωφυσικούς χάρτες τό έδαφος τής 'Αλβανίας.
2. Τί κλίμα έχει; Τί προϊόντα παράγει;
3. Συγκεντρώστε πληροφορίες, εικόνες κτλ. γιά τούς 'Αλβανούς καί τόν πολιτισμό τους.

Η 'Αλβανία είναι τό πίο μικρό κράτος τής Βαλκανικής.

Οί νότιες Διναρικές 'Αλπεις, οί 'Αλβανικές 'Αλπεις καί ή Πίνδος σχηματίζουν ένα τεράστιο τείχος, τό όποίο χωρίζει τήν 'Αλβανία από τόν υπόλοιπο βαλκανικό χώρο. Βόρεια, ανατολικά καί νότια συνορεύει μέ τή Γιουγκοσλαβία καί τήν 'Ελλάδα. Δυτικά βρέχεται από τό 'Αδριατικό καί 'Ιόνιο πέλαγος. Οί δύο αυτές θαλάσσιες περιοχές συνδέονται μέ τόν **πορθμό του 'Οτράντο**, ό όποίος χωρίζει τήν 'Αλβανία από τήν άπέναντί της 'Ιταλία.

Η 'Αλβανία είναι νέο κράτος. Στά άρχαία χρόνια στή βόρεια περιοχή της ζούσαν οί γνωστοί μας από τήν ιστορία 'Ιλλυριοί. Στίς παραθαλάσσιες περιοχές καί στό νότιο τμήμα της πάντα κατοικούσαν Έλληνες. Αργότερα ή 'Αλβανία έγινε διαδοχικά έπαρχία τής ρωμαϊκής, τής βυζαντινής καί τής όθωμανικής αυτοκρατορίας.

Στά 1913 τὰ μεγάλα κράτη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἱδρυσαν τὸ σημερινό ἀλβανικό κράτος. Σ' αὐτὸ ἔδωσαν καὶ τὴν ἐλληνική Βόρεια Ἠπειρο, τὴν ὁποία μόλις τότε εἶχε ἐλευθερώσει ὁ στρατὸς μας ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἀπὸ τότε πολλοὶ Βορειοηπειῶτες Ἑλληνες ζοῦν στὸ ἀλβανικό κράτος. Ἄλλοι ἔφυγαν στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα.

Στά 1940-41 ὁ ἐλληνικός στρατὸς πολέμωντας τοὺς Ἰταλοὺς ξαναελευθέρωσε τὴ Βόρεια Ἠπειρο. Ἀλλὰ καί πάλι αὐτὴ ἀνήκει στὴν Ἀλβανία.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας εἶναι ὀρεινὸ. Τὰ βουνὰ της ὀνομάζονται γενικά **Ἀλβανικές ὄρειες**. Στά ἐλληνοαλβανικά σύνορα ὑψώνονται ἡ **Τρεμπεσίνα**, τὰ **Νεμέρτζικα**, ὁ **Γράμμος**, ὁ **Μοράβας**. Ἀνάμεσα στὰ ἀλβανικά βουνὰ σχηματίζονται ἀρκετὰ ὀροπέδια. Πρὸς τὴ θάλασσα ἀνοίγονται μικρές εὐφορες κοιλάδες πού τίς διασχίζουν ἀρκετὰ ποτάμια. Ἀπὸ αὐτὰ μεγαλύτερα εἶναι ὁ **Ἀῶς**, πού ἔχει τίς πηγές του στὴν Ἑλλάδα, ὁ **Σεμένης**, ὁ **Σκούμπης**, ὁ **Δρίνος**.

Μεγάλες λίμνες σχηματίζονται σέ κλειστὰ ὀροπέδια πρὸς τὰ ἐλληνικά καί γιουγκοσλαβικά σύνορα. Εἶναι ἡ **Μικρὴ** καί ἡ **Μεγάλῃ Πρέσπα**, ἡ **Ἀχρίδα**, ἡ **Σκόδρα**. Ἀπ' ὅλες μικρὰ τμήματα μόνο ἀνήκουν στὴν Ἀλβανία.

Στὶς ἀλβανικές ἀκτὲς ἀξιόλογος εἶναι ὁ κόλπος τῆς **Αὐλώνας**. Πάνω του ὑψώνονται τὰ ὄρη **Κεραύνια** πού προχωροῦν ἀπὸ κρημνα πρὸς τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ προβάλλει καί τὸ μικρὸ νησί **Σάσων**.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀλβανίας εἶναι μεσογειακό. Στὴν Ἀλβανία βρέχει συχνά. Γι' αὐτὸ ἔχει πολλὰ χλοερά βοσκοτόπια καί μεγάλα δάση.

Ἡ Ἀλβανία εἶναι γεωργικὴ καί κτηνοτροφικὴ χώρα. Παράγει δημητριακὰ, καπνὸ, πατάτες, λαχανικά, φρούτα, κτηνοτροφικά, δασικά προϊόντα. Ἐχει ἐπίσης ἀρκετὰ ὀρυκτά. Οἱ λίμνες καί οἱ θάλασσές της δίνουν πολλὰ ἀλιευτικά προϊόντα. Ἡ βιομηχανία στὴν Ἀλβανία εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτη. Ὑστερεῖ ἐπίσης ἡ συγκοινωνία.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ σημερινοὶ Ἀλβανοὶ εἶναι ἀγρότες καί ζοῦν σέ χωριά καί κωμοπόλεις μὲ τὸν παραδοσιακὸ τρόπο ζωῆς τῆς χώρας τους. Τὸ βιοτικὸ καί πολιτιστικὸ τους ἐπίπεδο εἶναι χαμηλὸ. Ἀπὸ θρησκευτικὴ ἀποψη οἱ περισσότεροὶ εἶναι μωαμεθανοὶ καί οἱ ἄλλοι χριστιανοί. Τὸ πολίτευμά τους εἶναι λαϊκὴ (κομμουνιστικὴ) δημοκρατία.

Πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας εἶναι τὰ **Τίρανα** (175.000 κ.). Γνωστὸ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια ἀλβανικὸ λιμάνι εἶναι τὸ **Δυρράχιο**. Ἄλλες μικρές πόλεις τῆς Ἀλβανίας εἶναι: ἡ **Σκόδρα**, τὸ **Ἐλβασάν**, τὸ **Βεράτιο**, ἡ **Αὐλῶνα**, ἡ **Χειμάρρα**, τὸ **Τεπελένι**, τὸ **Ἀργυρόκαστρο**, οἱ **Ἅγιοι Σαράντα**, ἡ **Πρεμετῆ**, ἡ **Κλεισούρα**, ἡ **Κορυτσά**.

Οἱ σχέσεις τῆς χώρας μας μὲ τὴν Ἀλβανία σήμερα εἶναι ἀρκετὰ καλές. Τελευταῖα γίνονται προσπάθειες γιὰ συνεργασία καί ἀρχισαν μορφωτικὲς κι ἐμπορικὲς ἀνταλλαγές ἀνάμεσα στὶς δύο χώρες. Ὑπάρχει ἐπίσης καί ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Δραστηριότητες

Νὰ ἐτοιμάσετε χάρτες τῆς Ἀλβανίας.

Ἔκταση: 256.000 τ.χ.

Κάτοικοι 20.500.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε στους χάρτες σας τή Γιουγκοσλαβία.
2. Παρατηρήστε τὸ ἑδαφὸς τῆς.
3. Συγκρίνετε τὴ βόρεια πεδινὴ περιοχὴ τῆς μὲ τὴ νοτιοδυτικὴ ὄρεινῃ.
4. Δείξτε τὸ Δούναβη καὶ τοὺς παραποτάμους του. Γιατί ὅλα σχεδὸν τὰ ποτάμια τῆς Γιουγκοσλαβίας ρέουν πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση.
5. Παρατηρήστε τὶς δαλματικές ἀκτές. Τί κλίμα ἔχουν; Τί κλίμα ἔχει ἡ ὑπόλοιπη Γιουγκοσλαβία; Γιατί;
6. Συζητήστε γιὰ τὸ φυσικὸ πλοῦτο τῆς χώρας καὶ τὴ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξίς τῆς.
7. Ποιὸ τμῆμα τῆς χώρας αὐτῆς εἶναι τὸ πῶς πυκνοκατοικημένο; Γιατί;
8. Δείξτε σὸ χάρτη τὸ μεγάλο αὐτοκινητόδρομο καὶ τὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ποὺ ὁδηγοῦν ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ πρὸς τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη. Ποιούς φυσικοὺς δρόμους ἀκολουθοῦν;

Ἡ **Γιουγκοσλαβία** πιάνει τὴ βορειοδυτικὴ περιοχὴ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τῆς σέ ἔκταση καὶ πληθυσμὸ.

Τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι ὄρεινόν. Οἱ **Διναρικές Ἄλπεις** ὑψώνονται σὰν τεράστιο τείχος πρὸς τὴν πλευρὰ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ προχωροῦν νοτιοανατολικά μὲ πολυάριθμες διακλαδώσεις.

Δυτικὰ ἡ μεγάλη αὐτὴ ὄροσειρὰ κατεβαίνει ἀπὸτομα πρὸς τὴ θάλασσα. Εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς **Δαλματίας**. Τὰ παράλια τῆς ἄλλου προβάλλουν ἄμμουδερά, καταπράσινα, μὲ γραφικὰ χωριά, λιμάνια καὶ ὡραῖα σύγχρονα τουριστικὰ συγκροτήματα κι ἄλλου φαγωμένα ἀπὸ τὸ κύμα, ἀπόκρημνα, σκυθρωπά, μὲ ἄγριους κάβους, κόλπους βαθιούς, νησάκια. Ὅλη ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἐξελίχθηκε τὰ τελευταῖα χρόνια σ' ἓνα μεγάλο διεθνὲς τουριστικὸ κέντρο. Στὴ βορειότερη ἄκρη τῆς σχηματίζεται ἡ χερσόνησος **Ίστρια**.

Βορειοανατολικά οἱ Διναρικές Ἄλπεις κατεβαίνουν ὁμαλὰ πρὸς τὴ μεγάλη πεδιάδα τοῦ Δούναβη. Ἐκεῖ ἀπλώνεται ἡ πῶς πλούσια, ἡ πῶς ἀναπτυγμένη καὶ ἡ πῶς πυκνοκατοικημένη περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαβίας. Ἐνα πυκνὸ δίκτυο ἀπὸ παραποτάμους τοῦ Δούναβη, ὁ **Μοράβας**, ὁ **Ντρίνα**, ὁ **Σάβος**, ὁ **Δράβος**, ὁ **Τίσα** κ.ἀ. μικρότεροι, κινοῦν μὲ τὰ νερά τους πολλὰ ὑδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια, ποτίζουν τὰ χωράφια κι ἐξυπηρετοῦν τὴ συγκοινωνία.

Στὴ νότια Γιουγκοσλαβία ἔχει τὶς πηγές του ὁ **Ἀδρὸς**. Στὴ Γιουγκοσλαβία ἀνέκουν μεγάλα τμήματα ἀπὸ τὶς γνωστὲς μας λίμνες **Σκόδρα**, **Ἀχρίδα**, **Μεγάλῃ Πρέσπα**, **Δοϊράνη**.

Πρὸς τὰ ἑλληνογιουγκοσλαβικά σύνορα ὑψώνονται τὰ βουνὰ **Βάρνος**, **Βόρας**, **Τζένα**, **Κερκίνη**.

Τὸ κλίμα τῆς Γιουγκοσλαβίας πρὸς τὶς Δαλματικές ἀκτές εἶναι μεσογειακόν. Ὁ ὀρεινὸς ὄγκος τῶν Διναρικῶν Ἄλπεων ὅμως ἐμποδίζει τοὺς θαλασσινοὺς ἀνέμους

Βελιγράδι.

Λιουμπλιάνα.

νά φτάσουν στο έσωτερικό της χώρας και σέ όλη τήν υπόλοιπη Γιουγκοσλαβία τό κλίμα εἶναι ήπειρωτικό.

Στή Δαλματία εὐδοκιμοῦν ἐλιές, ἀμπέλια, ὀπωροφόρα δέντρα. Στίς Διναρικές "Άλπεις, ἰδιαίτερα στίς βόρειες πλαγιές τους, ὑπάρχουν μεγάλα δάση. Στίς εὐφορες κοιλάδες καί στίς μεγάλες πεδιάδες τοῦ Βορρά καλλιεργοῦνται δημητριακά, πατάτες, βαμπάκι, ζαχαρότευτλα κ.ἄ. φυτά. Στή νότια Γιουγκοσλαβία εὐδοκιμοῦν καπνός, δημητριακά, ὀπωροφόρα δέντρα. Σέ ὅλη τή χώρα εἶναι ἀναπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία.

Ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει ἐπίσης ἀξιόλογο ὀρυκτό πλοῦτο, πού τόν ἐκμεταλλεύεται συστηματικά.

Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι ἀγρότες καί παράγουν ἀρκετά γεωργικά, κτηνοτροφικά, δασικά προϊόντα. Τά τελευταῖα χρόνια ὅλο καί περισσότεροι Γιουγκοσλάβοι ἀσχολοῦνται μέ τή βιομηχανία, ἡ ὁποία συνεχῶς ἀναπτύσσεται στή χώρα τους.

Στίς πυκνοκατοικημένες βορειοανατολικές πεδινές περιοχές βρίσκονται οἱ μεγαλύτερες γιουγκοσλαβικές πόλεις: τό **Βελιγράδι** (910.000 κ.), τό **Ζάγκρεμπ**, ἡ **Λιουμπλιάνα**.

Τό Βελιγράδι εἶναι μιά θαυμάσια πόλη χτισμένη στίς ὄχθες τοῦ Δούναβη κι ἔνα μεγάλο συγκοινωνιακό, ἐμπορικό, βιομηχανικό κέντρο.

Στίς δαλματικές ἀκτές βρίσκονται ἡ **Ριγέκα**, ἡ **Πόλα**, τό **Σπλίτ**, τό **Ντουμπρόβνικ**.

Στό κέντρο τῶν Διναρικών Ἄλπεων εἶναι χτισμένο τό **Σεράγεβο** καί στή νότια Γιουγκοσλαβία ἡ **Νίσσα**, τὰ **Σκόπια**, ὁ **Περλεπές**, ἡ **Στρώνιτσα**, ἡ **Γευεελή**, τό **Μοναστήρι**, ἡ **Άχριδα**. Στίς τελευταῖες αὐτές γιουγκοσλαβικές πόλεις καί στίς περιοχές τους ἀπό τά ἀρχαῖα χρόνια ζοῦσαν Ἕλληνες. Τά μέρη αὐτά ὥς τά 1912 τά κατεῖχαν οἱ Τοῦρκοι. Ἀπό τότε ἀνήκουν στή Γιουγκοσλαβία.

Ἡ συγκοινωνία στή Γιουγκοσλαβία γίνεται μέ ὅλα τά σύγχρονα μέσα. Ἐνας μεγάλος αὐτοκινητόδρομος καί σιδηροδρομική γραμμή ἀκολουθώντας τίς κοιλάδες τοῦ Ἄξιου, τοῦ Μοράβα, τοῦ Δούναβη, διασχίζουν τή Γιουγκοσλαβία καί συνδέουν τή χώρα μας μέ τήν Κεντρική Εὐρώπη. Οἱ Γιουγκοσλάβοι ἔχουν ἐλεύθερη ζώνη στό λιμάνι τῆς Θεσσαλονίκης καί μεταφέρουν ἀπό αὐτό πολλά ἐμπορεύματα.

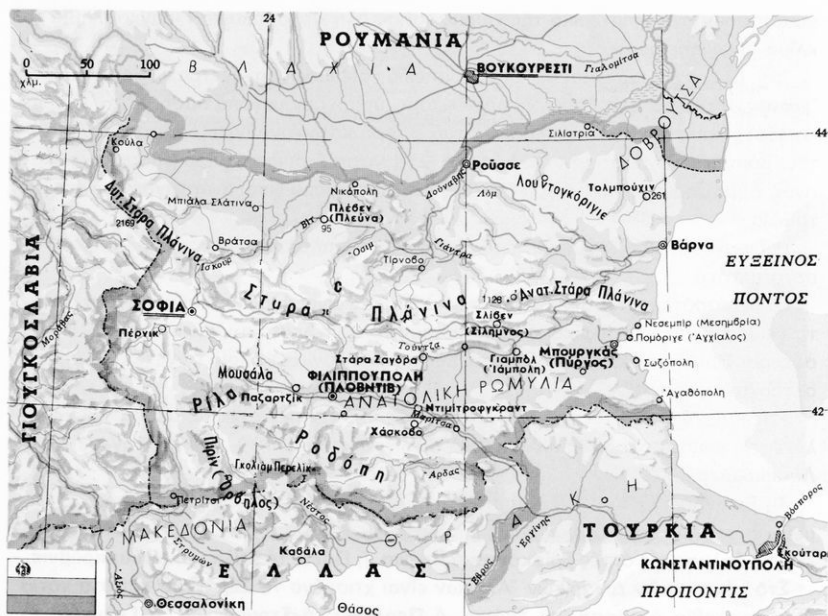
Τό σημερινό γιουγκοσλαβικό κράτος δημιουργήθηκε στά 1918 καί περιλαμβάνει 6 μεγάλες περιοχές: τή **Σερβία**, τήν **Κροατία**, τή **Σλοβενία**, τή **Βοσνία** καί τήν **Έρζεγοβίνη**, τό **Μαυροβούνιο** καί τή **Σερβική Μακεδονία**. Ὅλες αὐτές οἱ περιοχές ἀποτελοῦν τήν **Ὁμόσπονδη λαϊκή δημοκρατία τῆς Γιουγκοσλαβίας**.

Οἱ κάτοικοι ἀπό τίς περιοχές αὐτές διαφέρουν στή γλῶσσα, στά ἥθη καί ἔθιμα, στή θρησκεία, στόν πολιτισμό. Περισσότεροι εἶναι οἱ Σέρβοι. Ὅλοι σχεδόν οἱ Γιουγκοσλάβοι εἶναι χριστιανοί καί οἱ περισσότεροι ὀρθόδοξοι.

Μέ τή Γιουγκοσλαβία ἔχουμε καλές σχέσεις. Κάθε χρόνο πολλοί Γιουγκοσλάβοι περνοῦν τίς διακοπές τους στά ἑλληνικά ἀκρογιάλια ἢ ἔρχονται γιά ψώνια στή Θεσσαλονίκη καί πολλοί Ἕλληνες ταξιθεοῦν στή Γιουγκοσλαβία.

Δραστηριότητες

Νά ἐτοιμάσετε χάρτες τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Χάρτης Βουλγαρίας.

29 Ἡ Βουλγαρία

Ἔκταση: 110.900 τ.χ.

Κάτοικοι: 8.200.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τή Βουλγαρία στό χάρτη σας.
2. Συγκρίνετε τήν ἑκτασή της μέ τήν ἑκταση τῆς Ἑλλάδας.
3. Βρεῖτε τήν περιοχή τῆς Βουλγαρίας σέ χάρτες τῆς ἀρχαίας καί τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς.
4. Παρατηρήστε τό ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας σέ ἀνάγλυφους ἢ γεωφυσικούς χάρτες.
5. Ποιά ἑλληνικά ποτάμια ἔχουν τίς πηγές τους σ' αὐτή;
6. Ποιά βουνά βρίσκονται στά ἑλληνοβουλγαρικά σύνορα;
7. Συζητήστε γιά τό κλίμα, τόν πλοῦτο, τοὺς κατοίκους, τίς ἀσχολίες τους.

Ἡ Βουλγαρία ἀπλώνεται στά βόρεια τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καί τῆς Θράκης, ἀπό τή Ροδόπη ὡς τό Δούναβι καί ἀπό τή νότια Γιουγκοσλαβία ὡς τόν Εὐξεινο Πόντο.

Δυτικά ψηλά βουνά τή χωρίζουν από τή Γιουγκοσλαβία. Ἀπό ἐκεῖ διακλαδίζονται ἀνατολικά ὁ **Αἶμος** καί ὁ **Ἀντιαῖμος** καί νοτιοανατολικά ὁ **Ὀρβηλος** καί ἡ **Ροδόπη**.

Ὁ Αἶμος χωρίζει τή Βουλγαρία σέ δύο τμήματα. Τό βόρειο ἀπλώνεται ἀπό τίς κορυφές τῆς μεγάλης ὄρσοειρᾶς ὡς τό Δούναβη. Ἐκεῖ ἀνοίγεται μεγάλη καί πλούσια πεδιάδα. Τό νότιο ἀπλώνεται ἀπό τόν Αἶμο ὡς τή Ροδόπη. Σ' αὐτό ἔχουν τίς πηγές τους ὁ **Στρυμόνας**, ὁ **Νέστος** καί ὁ **Ἐβρος**. Μεγάλοι παραπόταμοι τοῦ Ἐβρου εἶναι ὁ **Ἀρδας** καί ὁ **Τούντζα**. Οἱ κοιλάδες τους εἶναι εὐφοροί τόποι. Ἡ κοιλάδα τοῦ Τούντζα ἰδιαίτερα εἶναι ἓνας μεγάλος ἀνθόκηπος γεμάτος τριανταφυλλίες. Ὀνομάζεται **Κοιλάδα τῶν ρόδων** κι ἐκεῖ παράγεται τό περίφημο ροδέλαιο.

Τό κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶναι γενικά ἡπειρωτικό. Ἡ βόρεια πεδιάδα εἶναι ἀνοιχτή στό Βορρά καί αὐτό ἐπηρεάζει τό κλίμα της. Τά ἀνατολικά παράλια ἐπηρεάζονται ἀπό τόν Εὐξείνιο Πόντο. Σέ ὅλη τή Βουλγαρία βρέχει συχνά καί ἡ χώρα αὐτή ἔχει ἀρκετά δάση καί βοσκοτόπια. Ἀπό τίς βροχές εὐνοεῖται ἐπίσης ἡ γεωργία.

Ἡ Βουλγαρία ἔχει ἀναπτυγμένη γεωργία καί παράγει, ἐκτός ἀπό τό ροδέλαιο, δημητριακά, καπνά, βαμπάκι, ζαχαρότευτλα, φρούτα, λαχανικά κ.ἄ. Ἐχει ἐπίσης ἀναπτυγμένη κτηνοτροφία. Ἀξιόλογος εἶναι ὁ ὀρυκτός πλοῦτος της.

Τά τελευταῖα χρόνια ἀναπτύχθηκε ἡ βουλγαρική βιομηχανία καί παράγονται ἀρκετά βιομηχανικά προϊόντα.

Οἱ περισσότεροι Βούλγαροι εἶναι ἀγρότες.

Ὅπως διδάσκει ἡ ἱστορία, οἱ Βούλγαροι ἀνήκουν στή μογγολική καί τή σλαβική φυλή. Στό χῶρο τῆς σημερινῆς Βουλγαρίας ἐμφανίστηκαν στά βυζαντινά χρόνια. Οἱ Βυζαντινοί τοὺς παραχώρησαν ὁλόκληρη περιοχή, πλάι στό Δούναβη. Ἀπό αὐτοὺς διδάχτηκαν τή χριστιανική θρησκεία καί τόν πολιτισμό.

Ὅλα τὰ χρόνια στήν περιοχή τῆς Βουλγαρίας ζοῦσαν πολλοί Ἕλληνες. Οἱ περισσότεροι ἀπό αὐτοὺς κατοικοῦσαν στή νότια Βουλγαρία, στήν περιοχή τῆς **Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας**, καί πρὸς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνιου Πόντου. Πολλά τοπωνύμια τῶν περιοχῶν αὐτῶν, ἀρχαῖα μνημεῖα, βυζαντινά μοναστήρια, κάστρα εἶναι ἐλληνικά.

Σόφια — ἡ Μητρόπολη.

Σόφια — πλατεῖα 9ης Σεπτεμβρίου.

Τοπίο τής Βουλγαρίας.

Τό ροδέλαιο είναι πολύτιμο προϊόν τής Βουλγαρίας.

Στά 1918 όρίστηκαν τά σημερινά έλληνοβουλγαρικά σύνορα στis κορυφογραμμές τής Κερκίνης, του Όρβήλου καί τής Ροδόπης. Σήμερα έχουμε καλές σχέσεις μέ τούς Βούλγαρους καί συνεργαζόμαστε εirηνικά σέ πολλά θέματα.

Οι Βούλγαροι είναι χριστιανοί όρθόδοξοι καί μιλούν σλαβικά. Τό πολίτευμά τους είναι λαϊκή δημοκρατία.

Πρωτεύουσα τής Βουλγαρίας είναι ή **Σόφια** (920.000 κ.). Άλλες πόλεις στή βόρεια Βουλγαρία είναι: ή **Πλέβνα**, τό **Τύρνοβο**, τό **Ρουχτσούκ**. Στή νότια Βουλγαρία βρίσκονται ή **Φιλιππούπολη**, ή **Στάρα Ζαγορά**, ή **Ίάμπολη**, στis άκτές του Εύξεινου ό **Πύργος**, ή **Βάρνα**, ή **Μεσημβρία**, ή **Άγχιάλος**, ή **Σωζόπολη**, ή **Άγαθούπολη** καί στή νοτιοδυτική γωνιά τής Βουλγαρίας τό **Πετρίσι**, τό **Μελένικο**, τό **Νευροκόπι**.

Ή συγκοινωνία στή Βουλγαρία είναι άρκετά αναπτυγμένη. Μέ τή χώρα μας ή Βουλγαρία συνδέεται όδικά καί σιδηροδρομικά από τis κοιλάδες του Στρυμόνα καί του Έβρου.

Δραστηριότητες

Ετοιμάστε χάρτες τής Βουλγαρίας.

30

Ή Εύρωπαϊκή Τουρκία

Έκταση: 23.600 τ.χ.

Κάτοικοι: 4.000.000.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε στό χάρτη σας τήν έλληνική Θράκη. Δείξτε τόν ποταμό Έβρο.
2. Βρείτε πληροφορίες γιά τήν άρχαία καί τή βυζαντινή Θράκη.
3. Δείξτε στό χάρτη τήν Κωνσταντινούπολη, τήν Προποντίδα, τόν Έλλησποντο.
4. Τί σās θυμίζουν οι περιοχές αυτές από τήν άρχαία καί τή βυζαντινή ιστορία;
5. Παρατηρήστε τή θέση τής Εύρωπαϊκής Τουρκίας ανάμεσα στήν Εύρώπη καί τήν Άσία, τή Μεσόγειο καί τόν Εύξεινο Πόντο.

Ἡ περιοχή αὐτή ἀνήκει στήν Τουρκία καί γι' αὐτό ὀνομάζεται **Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία**.

συγκεντρώνει ο παραπόταμος του Έβρου **Εργίνης**. Στά νότιά της ανοίγεται ο **κόλπος Ξηρού** καί σχηματίζεται ή χερσόνησος **Καλλίπολη**.

Ἡ περιοχή αὐτή ἔχει τεράστια στρατηγική σημασία, διότι συνδέει τὴν Εὐρώπη μὲ τὴν Ἀσία, τὴ Μεσόγειο μὲ τὸν Εὐξείνιο Πόντο. Τὸ στενότερο μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου ἔχει πλάτος 1.300 μέτρα, ἐνῶ τοῦ Βοσπόρου μόνο 700 μέτρα.

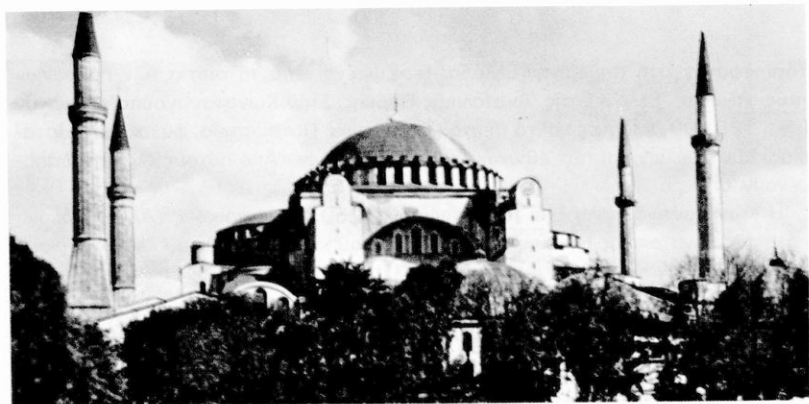
Σχέδιο Κωνσταντινούπολης.

Ἐκεῖ, στὶς ὄχθες τοῦ **Κεράτιου κόλπου**, Μεγαρεῖς ἄποικοι εἶχαν ἰδρύσει τὴν πόλη **Βυζάντιο**. Στὴν ἴδια θέση ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔχτισε τὴν **Κωνσταντινούπολη**.

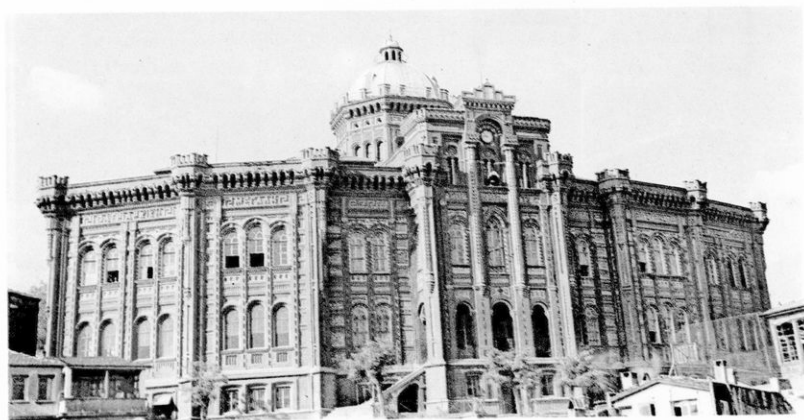
Ἡ πόλη αὐτὴ περισσότερα ἀπὸ χίλια χρόνια ἦταν τὸ κέντρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἦταν ἡ πιο μεγάλη, ἡ πιο πλούσια, ἡ πιο ἀναπτυγμένη πόλη τῆς Γῆς σὲ ὅλο τὸ μεσαιῶνα. Σύμβολο τῆς ἀθάνατο ὑφώνεται ἐκεῖ μέχρι σήμερα ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τῆς **Ἁγίας Σοφίας**.

Στά 1453 τήν Κωνσταντινούπολη τήν πήραν οί Τοῦρκοι.

Στην Άνατολική Θράκη, από τὰ πανάρχαια χρόνια ζούσαν Έλληνες. Ή **Καλλίπολη**, ή **Άβηδος**, ή **Ραιδεστός**, ή **Ήράκλεια**, ή **Σηλυβρία**, ή **Μήδεια**, οί **Σαραντά Έκκλησιές** κ.ά. πόλεις γιά αιώνες ήταν έλληνικές. Στά 1920 ό έλληνικός στρατός έλευθέρωσε όλα αυτά τὰ μέρη, αλλά στά 1922 παραχωρήθηκαν στούς Τούρκους.

1. Άγ. Σοφία. 2. Κάστρα στις άκτες του Βοσπόρου. 3. Μεγάλη Σχολή του Γένους.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τότε έφυγαν στή σημερινή Έλλάδα, ξεριζωμένοι από τά σπίτια τών προγόνων τους, χιλιάδες Έλληνες τής Άνατολικής Θράκης. Στήν Κωνσταντινούπολη έμειναν μόνο 125.000 Έλληνες καί τό σептό Οίκουμενικό Πατριαρχείο, φύλακες τής ιστορίας, τών θρύλων καί τών έθνικών μας παραδόσεων. Άπό αυτούς ελάχιστοι απομένουν σήμερα.

Ή Κωνσταντινούπολη έχει τώρα περίπου 2.250.000 κατοίκους. Άλλη αξιόλογη πόλη τής Άνατολικής Θράκης είναι ή Άδριανούπολη, κοντά στά έλληνοτουρκικά σύνορα.

Νά μάθετε:

τίς νέες λέξεις του κεφαλαίου.

Νά γνωρίζετε ότι:

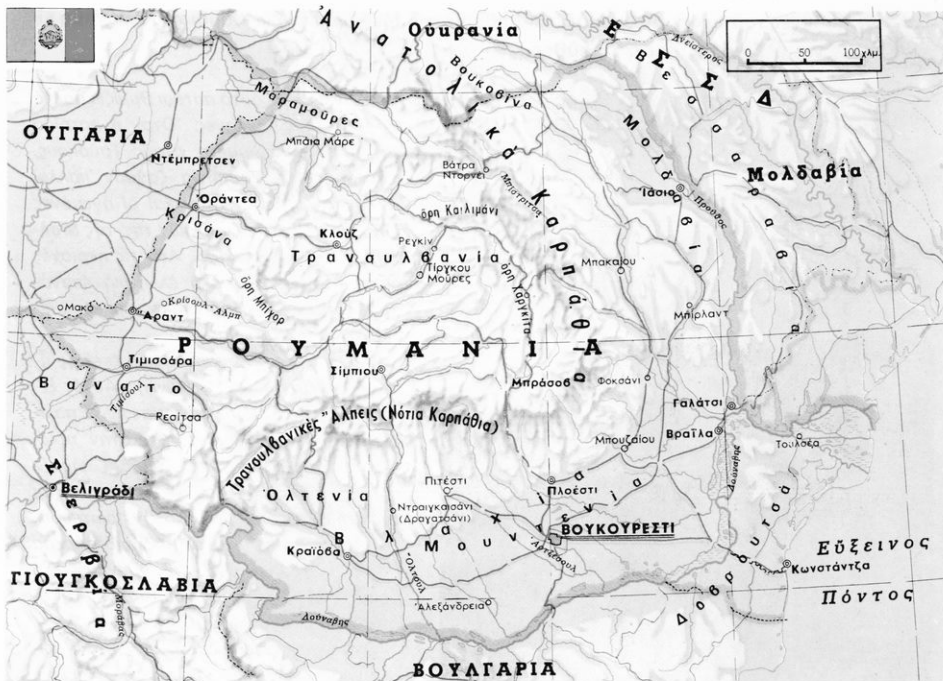
Οι περιοχές που είναι σταυροδρόμια μεγάλων χερσαίων καί θαλάσσιων δρόμων έχουν μεγάλη στρατηγική καί οικονομική σημασία.

Δραστηριότητες

1. Συνδυάστε τίς γνώσεις του κεφαλαίου αυτού μέ όσα μάθατε γιά τήν Άνατολική Θράκη καί τήν Κωνσταντινούπολη στήν ιστορία.
2. Συγκεντρώστε καί άλλες πληροφορίες καί εικόνες.
3. Έτοιμάστε χάρτες τής περιοχής.

Σύγχρονη γέφυρα στό Βόσπορο.

Χάρτης Ρουμανίας.

31

Ἡ Ρουμανία

Ἔκταση: 237.500 τ.χ.

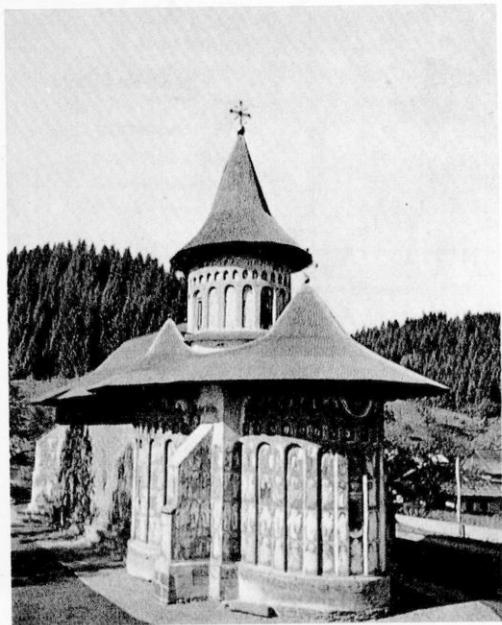
Κάτοικοι: 21.600.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Βρεῖτε στους χάρτες σας τή Ρουμανία.
2. Συγκρίνετε τήν ἔκτασή της μ' ἐκείνη τῶν ἄλλων βαλκανικῶν χωρῶν.
3. Τί θυμίζουν στούς Ἕλληνες τά ὀνόματα Προῦθος, Ἰάσιο, Δραγατσάνι, μοναστήρι τοῦ Σέκκου;
4. Παρατηρήστε στούς χάρτες τό ἔδαφος τῆς Ρουμανίας.
5. Συζητήστε ἐπίσης γιά τίς σχέσεις τῆς χώρας μας μέ τή Ρουμανία κτλ.
6. Προβάλετε σχετικές εἰκόνες.

Ἡ **Ρουμανία** ἀπλώνεται στά βόρεια τοῦ Δούναβη. Περιλαμβάνει τίς **Τρανσυλβανικές Ἄλεις**, τά **Καρπάθια** ὄρη καί τίς γειτονικές τους πεδιάδες. Ἀνατολικά βρέχεται ἀπό τόν Εὐξείνιο Πόντο. Ἐκεῖ ἐκβάλλει ὁ Δούναβης καί σχηματίζει τεράστιο δέλτα. Ἡ παραλιακή ζώνη πού ἀπλώνεται ἀνάμεσα στό μεγάλο ποτάμι καί τίς

ἀκτές του Εὐξείνου ονομάζεται **Δοβρουσά**. Μεγάλοι παραπόταμοι του Δούναβη είναι ο **Σερέτης** καὶ ὁ **Προύθος**.

Τό μοναστήρι τῆς Σουτσεβίτα.

Τό τελευταῖο αὐτό ποτάμι θυμίζει πολλά σ' ἐμᾶς τοὺς "Ἕλληνες. Ὅταν ἡ πατρίδα μας ἦταν σκλαβωμένη στοὺς Τούρκους, στή σημερινή Ρουμανία ζοῦσαν πολλοὶ "Ἕλληνες. "Ἕλληνες ἦταν καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν δυο μεγάλων ἐπαρχιῶν τῆς, τῆς **Μολδαβίας** καὶ τῆς **Βλαχίας**. Ἀπό τίς περιοχές αὐτές ἄρχισε ἡ μεγάλη ἐλληνική ἐπανάσταση τοῦ 1821, πού χάρισε τήν ἐλευθερία στήν πατρίδα μας.

Ἀρχηγός τῆς ἐπανάστασης ἐκείνης ἦταν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Αὐτός ξεκινώντας ἀπό τή Ρωσία πέρασε μέ τὰ παλικάρια του τὸν Προύθο καὶ στήν πρωτεύουσα τῆς Μολδαβίας, τὸ **Ίάσιο**, κήρυξε τήν ἐπανάσταση. Ἀπό ἐκεῖ προχώρησε πρὸς τή Βλαχία καὶ μπήκε στήν πρωτεύουσά της, τὸ **Βουκουρέστι**, τὸ ὁποῖο σήμερα εἶναι πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας. Στό **Δραγατσάνι** ὁ στρατός τοῦ Ὑψηλάντη νίκηθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ὁ ἥρωικός ἐπίλογος τοῦ κινήματος ἐκείνου γράφτηκε στό **μοναστήρι τοῦ Σέκκου**, ψηλά στὰ Καρπάθια. Ἐκεῖ ὁ ἥρωας **Γεωργάκης Ὀλύμπος**, περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ γιὰ νὰ μὴ πέσει στὰ χέρια τους, ἔσπασε τὸ μπαρούτι πού εἶχε μαζί του καὶ τινάχτηκε μέ τὸ καμπαναριό τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τοὺς συντρόφους του στὸν ἄερα!

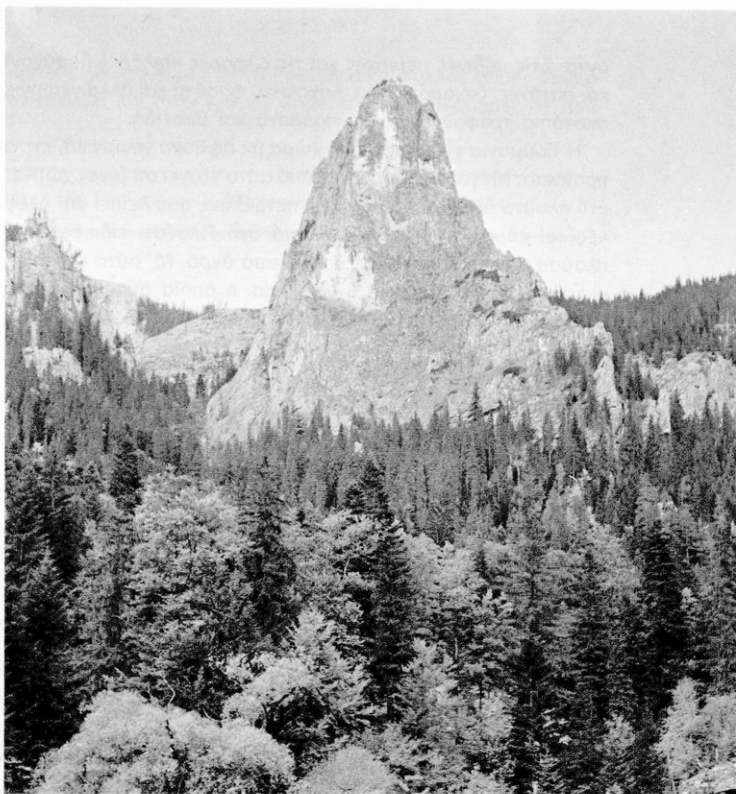
Οἱ Τρανσυλβανικές Ἄλπεις καὶ τὰ Καρπάθια σχηματίζουν ἓνα τεράστιο τόξο καὶ χωρίζουν τή Ρουμανία στὰ δύο. Ἐκεῖ πού οἱ Τρανσυλβανικές Ἄλπεις προχωροῦν πρὸς τή Γιουγκοσλαβία ἀνοίγονται οἱ περίφημες **Σιδηρές πύλες** τοῦ Δούναβη, μιά βαθιά χαράδρα στήν ὁποία τὸ μεγάλο ποτάμι κυλάει ὀρμητικά τὰ νερά του.

Ὁ **Δούναβης** εἶναι ἓνας μεγάλος ὑδάτινος δρόμος πού ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τίς συγκοινωνίες τῆς Εὐρώπης. Περνάει ἀπὸ πολλές χώρες καὶ πολλές πρωτεύουσες εὐρωπαϊκῶν κρατῶν εἶναι χτισμένες στίς ὄχθες του. Μέ διώρυγες συνδέεται μέ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ ποτάμια καὶ τὰ ποταμόπλοια ξεκινώντας ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο βγαίνουν μακριά στὰ λιμάνια τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ἢ ἀντίστροφα!

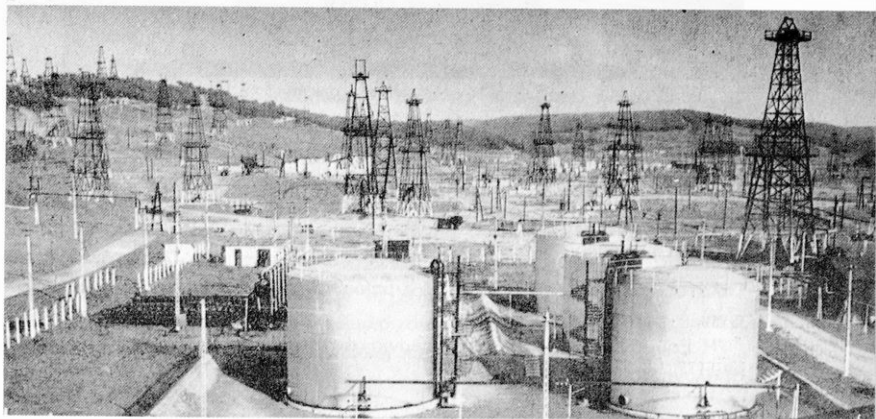
Τὸ κλίμα τῆς Ρουμανίας εἶναι ἡπειρωτικό.

Στὰ βουνά της ὑπάρχουν μεγάλα δάση, τὰ ὁποῖα δίνουν ἄφθονα δασικὰ προϊ-

Καρπάθια.

Πετρελαιοπηγές στο Πλοέστι.

όντα. Στίς πεδινές περιοχές καί τίς εὐφορες κοιλάδες παράγονται πολλά δημητριακά, πατάτες, ζαχαρότευτλα, λαχανικά, φρούτα καί ἄλλα γεωργικά προϊόντα. Στά βοσκοτόπια τρέφονται πολλά πρόβατα καί βοοειδή.

Ἡ Ρουμανία εἶναι ἀγροτική χώρα μέ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικά καί δασικά προϊόντα. Μεγάλες ποσότητες ἀπό αὐτά ἐξάγει σέ ξένες χώρες. Ἐχει ὅμως καί ὀρυκτό πλοῦτο ἀξιόλογο καί κυρίως πετρέλαιο, πού λείπει ἀπ' ὅλες σχεδόν τίς βαλκανικές καί εὐρωπαϊκές χώρες. Κοντά στό **Πλοέστι** εἰδικές ἀντλίες βγάζουν ἀπό τίς πλούσιες πετρελαιοπηγές τό πολύτιμο ὕγρo. Μ' αὐτό καί τούς ἄφθονους γαιάνθакες κινεῖται ἡ ρουμανική βιομηχανία, ἡ ὁποία συνεχῶς ἀναπτύσσεται.

Ὅλοι σχεδόν οἱ Ρουμάνοι εἶναι χριστιανοί ὀρθόδοξοι καί μιλοῦν τή ρουμανική

Βουκουρέστι.

γλώσσα. Αὐτή μοιάζει μέ τήν ἀρχαία λατινική. Εἶναι κληρονομιά τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων, οἱ ὅποιοι ἐκεῖ εἶχαν τά βορειοανατολικά σύνορα τῆς αὐτοκρατορίας τους.

Τό πολίτευμα τῆς Ρουμανίας εἶναι λαϊκή δημοκρατία. Πρωτεύουσά της εἶναι τό **Βουκουρέστι** (1.490.000 κ.), μεγάλη καί ὡραία πόλη στήν καρδιά τῆς ρουμανικῆς πεδιάδας. Ἄλλες μεγάλες ρουμανικές πόλεις εἶναι: τό **Πλοέστι**, ἡ **Βραῖλα**, τό **Γαλάτσι**, τό **Ίάσιο**, ἡ **Κραϊόβα**, τό **Σιμπίου** κ.ἄ. Μεγάλο λιμάνι στόν Εὐξείνιο Πόντο εἶναι ἡ **Κωνσταντιζα**.

Ἡ Ρουμανία ἔχει καλή συγκοινωνία, ἀναπτυγμένο ἐμπόριο μέ ξένες χώρες καί ἀξιόλογη τουριστική κίνηση.

Ἡ χώρα μας εἶχε πάντα φιλικές σχέσεις μέ τή Ρουμανία καί πολλές φορές συνεργάστηκε μαζί της στόν πόλεμο καί στήν εἰρήνη. Σήμερα συνεργαζόμαστε σέ πολλούς τομεῖς.

Δραστηριότητες

1. Ἐτοιμάστε χάρτες τῆς Ρουμανίας.
2. Ὄργανώστε σχετικές προβολές.

32

Τί ἔμαθα γιά τά Βαλ- κάνια

α. Ἡ Βαλκανική χερσόνησος βρίσκεται στά νοτιοανατολικά τῆς Εὐρώπης. Εἶναι μιά μεγάλη φυσική γέφυρα πού ἀπλώνεται ἀνάμεσα στήν ἡπειρό μας καί τήν Ἀσία.

β. Ἡ στρατηγική θέση της προκαλεῖ τό ἐνδιαφέρον πολλῶν ἰσχυρῶν κρατῶν καί ἡ περιοχή συχνά ἀναστατώνεται ἀπό πολέμους.

γ. Οἱ πολεμικές περιπέτειες δέν ἄφησαν τή Βαλκανική νά ἀναπτυχθεῖ περισσότερο.

δ. Ἡ Βαλκανική εἶναι γενικά ὄρεινή περιοχή. Ἐξάιρεση ἀποτελοῦν τό βορειο καί τό βορειοανατολικό τμήμα της.

ε. Τό κλίμα τῆς Βαλκανικῆς στά παράλια τῆς Μεσογείου εἶναι μεσογειακό. Στήν ὑπόλοιπη περιοχή εἶναι ἡπειρωτικό μέ πολλές παραλλαγές.

στ. Ἡ Βαλκανική εἶναι κυρίως γεωργικοκτηνοτροφική περιοχή. Ἡ βιομηχανία της τώρα ἀναπτύσσεται.

ζ. Οἱ κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς ἀνήκουν σέ διάφορες φυλές, μιλοῦν διάφορες γλῶσσες καί εἶναι σχεδόν ὅλοι χριστιανοί ὀρθόδοξοι.

η. Κράτη τῆς Βαλκανικῆς εἶναι: ἡ Ἑλλάδα, ἡ Ἀλβανία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Βουλγαρία, ἡ Ρουμανία. Ἐνα τμήμα της, ἡ Ἀνατολική Θράκη, ἀνήκει στήν Τουρκία.

θ. Ἀπό τά κράτη αὐτά ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Τουρκία ἔχουν δημοκρατικό πολίτευμα. Τά ἄλλα εἶναι λαϊκές κομμουνιστικές δημοκρατίες.

ι. Οἱ Ἕλληνες δίδαξαν στούς λαούς τῆς Βαλκανικῆς τή χριστιανική θρησκεία, τοὺς ἔμαθαν νά γράφουν καί νά διαβάζουν, προσπάθησαν νά τοὺς μεταδώσουν τόν πολιτισμό.

Ἄλλες πληροφορίες

Τά βαλκανικά κράτη χρησιμοποιοῦν τά ἑξῆς νομίσματα: ἡ Ἑλλάδα τή **δραχμή**, ἡ Ἀλβανία τό **λέκ**, ἡ Γιουγκοσλαβία τό **δηνάριο**, ἡ Βουλγαρία τό **λέβ**, ἡ Ρουμανία τό **λέι**, ἡ Τουρκία τήν **τουρκική λίρα**.

II. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἱταλική χερσόνησος βρίσκεται στή μέση σχεδόν τῆς Νότιας Εὐρώπης. Στά νοτιοδυτικά της ὑπάρχουν τά μεγάλα νησιά **Σικελία, Σαρδηνία, Κορσική** καί τά μικρά **Ἐλβα, Μάλτα** κ.ά. Ἀπό αὐτά ἡ Κορσική ἀνήκει στή Γαλλία καί ἡ Μάλτα εἶναι ἀνεξάρτητο κράτος. Ἡ μεγάλη χερσόνησος, ἡ Σικελία καί ἡ Σαρδηνία ἀποτελοῦν τή δημοκρατία τῆς Ἱταλίας.

33-34 Ἡ Ἱταλία

Ἔκταση: 301.200 τ.χ.

Κάτοικοι: 54.000.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δεῖτε τήν Ἱταλία στό χάρτη τῆς Εὐρώπης καί στήν ὑδρόγειο σφαῖρα.
2. Τοποθετήστε την σέ σχέση μέ τήν Ἑλλάδα καί τή Βαλκανική χερσόνησο.
3. Ἐξετάστε τό ἔδαφος τῆς Ἱταλίας.
4. Συγκρίνετε τό κλίμα, τή χλωρίδα, τήν πανίδα της μ' ἐκεῖνα τῆς Ἑλλάδας.
5. Ποιά περιοχή τῆς Ἱταλίας εἶναι ἡ πιο πλούσια, ἡ πιο πυκνοκατοικημένη, ἡ πιο προοδευμένη; Γιατί;
6. Συζητήστε γιά τήν ἀρχαία «Μεγάλη Ἑλλάδα».
7. Συγκεντρώστε εἰκόνες, βιβλία, ταινίες καί ἄλλα στοιχεῖα γιά τή σημερινή Ἱταλία. Ὅργανώστε σχετικές προβολές.
8. Μιλήστε γιά τούς Ἱταλούς, γιά τή ζωή, τά ἔθιμα, τόν πολιτισμό, γιά τίς πόλεις, τήν τουριστική ἀνάπτυξη τῆς Ἱταλίας κτλ.
9. Ἐξετάστε τίς σχέσεις τῆς χώρας μας μέ τήν Ἱταλία.

Ἡ Ἱταλία εἶναι ἓνα ἀπό τά μεγαλύτερα κράτη τῆς Εὐρώπης σέ ἔκταση καί πληθυσμό.

Ἡ Ἱταλία εἶναι πολύ γνωστή χώρα στούς Ἕλληνες. Στά ἀρχαῖα χρόνια στή νότια Ἱταλία καί τή Σικελία ζοῦσαν Ἕλληνες καί ἡ περιοχή αὐτή ὀνομαζόταν **Μεγάλη Ἑλλάδα**. Γνωστές πόλεις της ἦταν οἱ **Συρακοῦσες**, ἡ **Κατάνη**, ἡ **Μεσσήνη**, ἡ **Ἰμέρα**, ἡ **Σύβαρη**, ὁ **Τάρας**, ὁ **Ἀκράγας**, τό **Ρήγιο** κ.ά. Ἐκεῖ ἔζησαν μεγάλοι Ἕλληνες σοφοί, ἀνάπτυξαν σπουδαῖο πολιτισμό καί δημιούργησαν ἔργα ἀθάνατα.

Μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια ναῶν, πόλεων, κάστρων, ἀγγεῖα, ἀγάλματα, καθώς καί σημερινοί κάτοικοι τῆς περιοχῆς, πού χρησιμοποιοῦν στή γλώσσα τους ἀρχαῖες ἐλληνικές λέξεις καί περηφανεύονται πῶς εἶναι ἀπόγονοι Ἑλλήνων, διαλαλοῦν στούς αἰῶνες τήν πανάρχαια ἐλληνικότητα αὐτῆς τῆς γῆς.

Ἀργότερα στά μέρη αὐτά ἀπλώθηκαν οἱ Ρωμαῖοι καί σιγά σιγά ἔσβησε ὁ Ἑλληνισμός τους.

Στά 1940 πολεμήσαμε μέ τούς Ἱταλούς, ὅταν ἡ φασιστική κυβέρνηση τους θέλησε νά κυριέψει τή χώρα μας. Σήμερα εἴμαστε φίλοι καί σύμμαχοι καί συνεργαζόμαστε σέ πολλούς τομεῖς.

Ἡ Ἰταλική χερσόνησος κατεβαίνει μακρόστενη ἀπὸ τὴν Ἰταλὴν νοτιοανατολικά στὴν Μεσόγειο. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς τὸ πιάνουν τὰ ὄρη Ἰταλίας (ὕψ. 2.914 μ.).

Στὰ βόρεια οἱ Ἰταλὴν μετὰ τὸν τεράστιο ὄρεινὸ ὄγκο τοὺς χωρίζουν τὴν Ἰταλὴν ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη. Οἱ κορυφές τοὺς χιονοσκέπαστες ὑψώνονται στοὺς αἰθέρες καὶ οἱ πλαγιές τοὺς κατεβαίνουν ἀπόκρημνες πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ἐκεῖ, σὲ μικρὰ κλειστὰ ὁροπέδια καὶ ἄγριες χαράδρες, σχηματίστηκαν ἀρκετὲς φυσικὲς καὶ τεχνητὲς λίμνες: ἡ **Μαντζόρε**, ἡ **Κόμο**, ἡ **Γκάρντα** κ.ἄ. Εἶναι μιά περιοχή μετὰ πολλές φυσικὲς ὁμορφιές καὶ μεγάλη τουριστικὴ κίνηση.

Οἱ Ἰταλὴν σὰν τεράστιοι τεῖχος προστατεύουν ἀπὸ τοὺς βόρειους ἀνέμους τὴ μεγάλη καὶ πλούσια **πεδιάδα τοῦ Πάδου**, ποὺ ἀπλώνεται νότια στὰ πόδια τοὺς. Εἶναι μιά ἀπὸ τὴν γονιμότερες πεδιάδες τῆς Γῆς. Ὁ ποταμὸς **Πάδος** μετὰ πολλοὺς παραποταμούς ποτίζει τὰ χωράφια τῆς καὶ δίνουν ἀφθονο ρύζι, βαμβάκι, δημητριακὰ, ζαχαρότευτλα, λαχανικὰ, φρούτα κ.ἄ. γεωργικὰ προϊόντα.

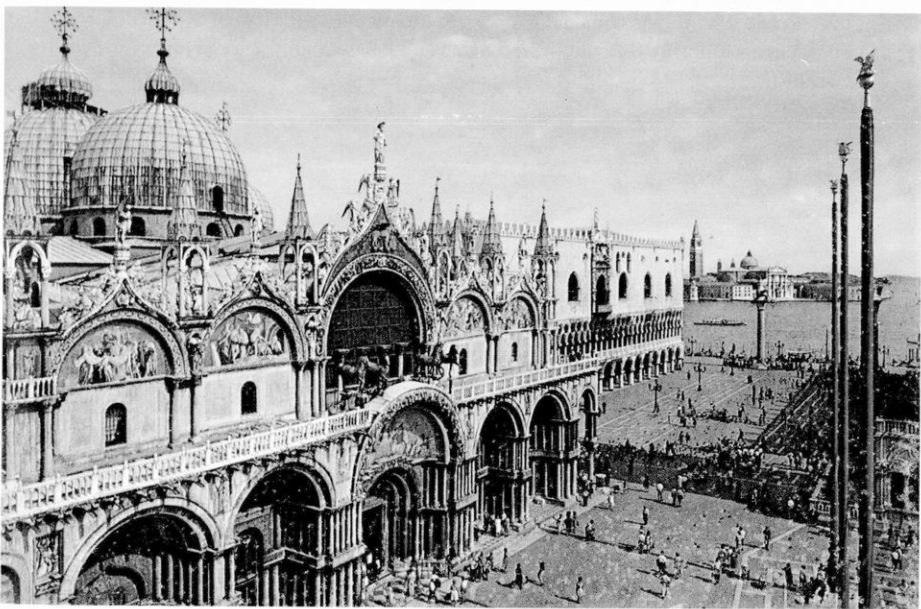
Τὸ κλίμα σὲ ὅλη τὴν Ἰταλὴν εἶναι μεσογειακὸ καὶ εὐνοεῖ πολλὲς καλλιέργειες.

Ἡ πλούσια πεδιάδα τοῦ Πάδου καὶ οἱ γειτονικὲς τῆς πλαγιές μετὰ τὴν περιοχὴ τῆς **Λομβαρδίας**, τῆς **Βενετίας** καὶ τοῦ **Πεδεμόντιου** εἶναι ἡ πῶς πυκνοκατοικημένη καὶ ἡ πῶς ἀναπτυγμένη περιοχή τῆς Ἰταλίας. Μεγάλα ἐμπορικὰ, βιομηχανικὰ, πνευματικὰ κέντρα τῆς εἶναι: τὸ **Μιλάνο** (1.740.000 κ.), τὸ **Τουρίνο** (1.200.000 κ.), ἡ **Μπολόνια**, ἡ **Βερόνα**, ἡ **Πάδουα**, ἡ **Ραβένα** κ.ἄ. Μεγάλα καὶ ἱστορικὰ λιμάνια τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ **Βενετία** καὶ ἡ **Τεργέστη**.

Γυρνώντας στὴ βόρεια Ἰταλὴν, γράφει ὁ Κ. Οὐράνης, σταμάτησα σὲ διάφορες παλιὲς πολιτείες... Πάνω ἀπὸ τὴ σημερινή τοὺς κίνηση εἶδα κοκκινωποὺς λομβαρδικούς πύργους νὰ ὑψώνουν ἀγέρωχα τὴν ἐπάλξεις τοὺς στὸν κυανὸ οὐρανὸ, μεσαιωνικὰ κάστρα χτισμένα σ' ἀπότομους βράχους, παλαίκες βρύσες καὶ ἐκκλησιὰς μετὰ τοιχογραφίες βυζαντινὲς καὶ κίονες ἀπὸ ναοὺς τῶν Ρωμαίων...».

Ἡ Βενετία, μετὰ τὰ γραφικὰ κανάλια, τὴν γόνδολες, τὰ μνημεῖα, ἦταν κάποτε ἡ ἀρχόντισσα τῶν θαλασσῶν. Οἱ ναοί, τὰ παλάτια, τ' ἀρχοντικὰ μαρτυροῦν τὸ ἱστορικὸ παρελθόν τῆς. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ὁ ναὸς τοῦ Ἀγίου Μάρκου «...εἶναι ὁ αἶνος τῆς δόξης, τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς δυνάμεις τῆς Βενετίας. Ἔτσι ἐμφανίζεται στὴ μεγαλοπρέπεια καὶ στὴ χρυσή τοῦ ἀστραποβολή...». Στὴ μεγάλη πλατεία τοῦ πετοῦν χιλιάδες περιστέρια καὶ ἀπέναντί τοῦ ὑψώνεται τὸ παλάτι τῶν Βενετῶν δόγηδων. Πλάι στὸ Μεγάλον Κανάλι τ' ἀρχοντικὰ «...καθρεφτίζονται στὰ νερὰ ποὺ τὰ περιζώνουν παφλάζοντας στὰ σκαλοπάτια τοὺς καὶ στοὺς γδαρμένους τοίχους καὶ εἶναι ὅλα μαζί ἡ πέτρινη ἱστορία τῆς Βενετίας».

Ὅλες σχεδὸν οἱ πόλεις τῆς βόρειας Ἰταλίας φημίζονται γιὰ τὴν ἱστορικὴ τοὺς παράδοση καὶ τὴ σύγχρονη πρόοδο. Πολλὰ ἐργοστάσια τοὺς κινοῦνται μετὰ ἡλεκτρικὸ ρεῦμα, τὸ ὁποῖο παράγεται στὰ μεγάλα ὑδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια τῶν Ἰταλίων. Πολλὲς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ σύγχρονοι αὐτοκινητόδρομοι συνδέουν τὴ βιομηχανικὴ αὐτὴν περιοχή μετὰ τὴ νότια Ἰταλὴν καὶ τὴν ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες. Περιφήμες εἶναι οἱ ὄρεινὲς διαβάσεις τῶν Ἰταλίων καὶ ἐντυπωσιακὲς οἱ γέφυρες καὶ οἱ

Εικόνες από τη Βενετία.

μακριές σήραγγες που άνοιχτηκαν κάτω από τὰ βουνά, γιά νά περάσουν οί σιδηρόδρομοι.

Ἡ κεντρική καί ἡ νότια Ἰταλία εἶναι ὀρεινές, μέ πολλές παραλιακές εὐφορες κοιλάδες καί μικρά ὄροπέδια. Εἶναι μιά καθαρά μεσογειακή περιοχή μέ πολλούς ἐλαιῶνες, ἀμπέλια, περιβόλια μέ ἐσπεριδοειδή, λαχανόκηπους, ὀπωρώνες. Τό κλίμα ἐδῶ εἶναι ἀρκετά ξηρό.

Σπουδαιότερο ποτάμι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ὁ ἱστορικός **Τίβερης**. Στίς ὄχθες του εἶναι χτισμένη ἡ **Ρώμη** (2.800.000 κ.), ἡ δοξασμένη πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας, ἡ «αἰώνια πόλη» τῶν Ρωμαίων. Κάθε χρόνο τήν ἐπισκέπτονται ἑκατομμύρια ἀνθρωποι ἀπ' ὅλη τή Γῆ, γιά νά θαυμάσουν τά μνημεῖα καί νά χαροῦν τίς ὁμορφίες τῆς.

Βορειότερα, στήν περιοχή τῆς **Τοσκάνης**, εἶναι χτισμένη ἡ **Φλωρεντία**, μεγάλο πνευματικό κέντρο τῆς Ἰταλίας μέ πολλά ἱστορικά μνημεῖα. Πολλοί ὀνομάζουν τήν πόλη αὕτη «κόρη τῆς Ἀθήνας». Στήν περίφημη βιβλιοθήκη τῆς φυλάγονται σπάνια

Γένουα — τό λιμάνι.

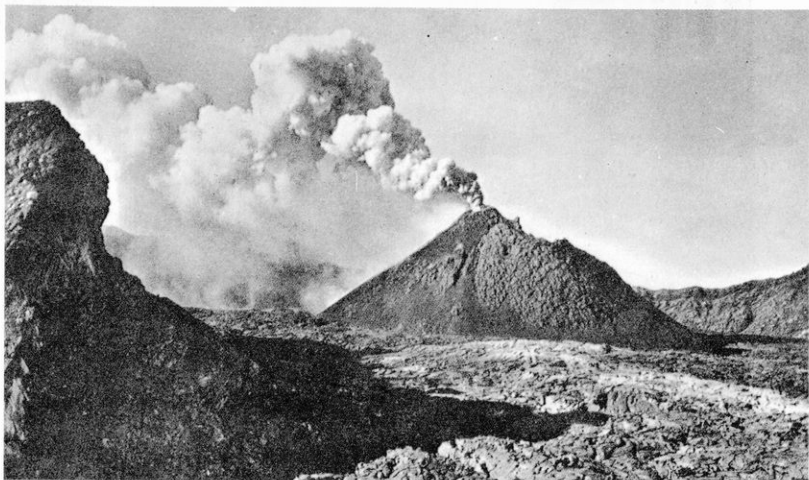
ἀρχαῖα βιβλία καί τὰ παλάτια, τούς ναούς, τ' ἀρχοντικά, τίς πλατεῖες τῆς τίς στολίζουν ἀριστουργήματα τέχνης.

Στίς ἀκτές τοῦ κόλπου τῆς Γένουας βρίσκονται ἡ **Γένουα**, ἡ **Πίζα** μέ τόν ἱστορικό πύργο τῆς, τό **Λιβόρνο**.

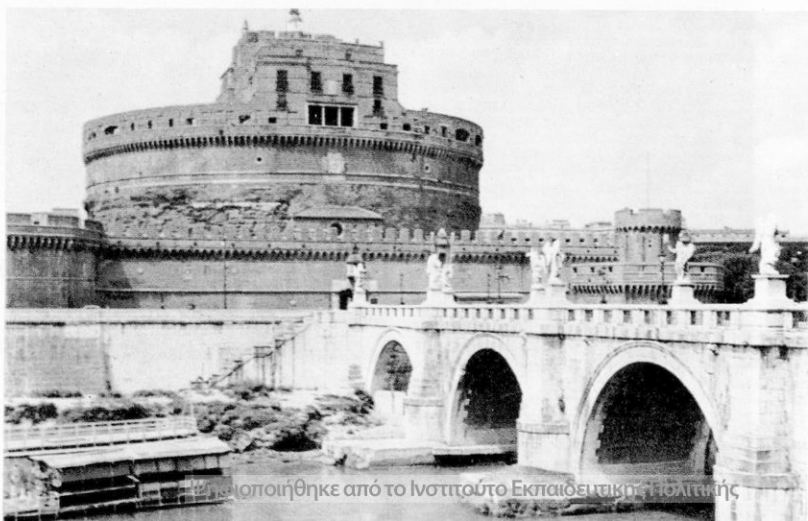
Ἀρκετά νοτιότερα ἀπό τή Ρώμη εἶναι χτισμένη ἡ **Νεάπολη** (1.220.000 κ.), ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα λιμάνια τῆς Μεσογείου.

«Ὅ,τι τήν κάνει μοναδική στόν κόσμο, γράφει ὁ Κ. Οὐράνης, εἶναι τά περίχωρά τῆς καί οἱ ἀκρογιαλιές τοῦ κόλπου τῆς, πού ἔχουν μιά ἐξάισια ὁμορφιά. Ὁ κόσμος τήν ἐπισκέπτεται, γιὰ αὐτή φέρνει πρὸς τήν καταπληκτική Πομπηία καί τὸ Βεζούβιο, πρὸς τήν παραδεισιακή νῆσο τοῦ Κάπρι, πού ἐμφανίζεται ἀτμώδης στό βάθος τοῦ κόλπου τῆς, καί πρὸς τό Σορρέντο, τό Ἀμόλφι, τό Ροβέλλο, πού εἶναι ὅ,τι ὀνειρώδες μπορεῖ κανεῖς νά φαντασθεῖ καί νά ἐπιθυμήσει...».

Πάνω τῆς ὑψώνεται τό ἠφαίστειο **Βεζούβιος** (ὑψ. 1.181 μ.). Πολύ συχνά ὅλη ἡ

1. Ἀρχαῖος ναός τοῦ Ποσειδῶνα στή Ν. Ἰταλία. 2. Βεζούβιος. 3. Ρώμη.

Ναός Ἀγίου Πέτρου.

Τό Βατικανό

Σ' ἓνα λόφο τῆς Ρώμης εἶναι χτισμένος ὁ μεγάλος **ναός τοῦ Ἀγίου Πέτρου**, ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα χριστιανικά μνημεῖα. Ἡ περιοχή του ὀνομάζεται **Βατικανό** καί εἶναι ἓνα μικρό ἀνεξάρτητο κράτος μέσα στὴν πρωτεύουσα τῆς ἰταλικῆς δημοκρατίας. Ἐκεῖ ἔχει τὰ γραφεῖά του ὁ **Πάπας**, ὁ ἀρχηγὸς τῶν καθολικῶν χριστιανῶν. Στὸ Βατικανό ζοῦν περίπου 1.000 ἄνθρωποι.

Βατικανό.

περιοχή σείεται από τις έκρήξεις του, φλόγες και καπνοί βγαίνουν από τόν κρατήρα της κορυφής του και πύρινα ποτάμια λάβας τρέχουν στις πλαγιές του. Στ' αρχαία χρόνια τρεις ολόκληρες πόλεις, τήν Πομπηία, τό 'Ηράκλειο, τίς Σταβιές, πού βρίσκονταν στους πρόποδες του είχε σκεπάσει ὁ Βεζούβιος!

Ἄλλα ἐνεργά ἡφαίστεια τῆς Ἰταλίας εἶναι ἡ **Αἴτνα** στή Σικελία καί τό **Στρόμπολι** στό ὁμώνυμο νησάκι.

Στίς περιοχές **Καλαβρία** καί **Ἀπουλία** τῆς νότιας Ἰταλίας βρίσκονται οἱ γνωστές ἀρχαῖες ἐλληνικές πόλεις, γιά τίς ὁποῖες μιλήσαμε προηγουμένως, καί στίς ἀκτές τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους τό **Μπρίντζι**, τό **Μπάρι**, ἡ **Ἀγκόνα**.

Στά νότια τῆς Ἰταλίας ἀνοίγεται ὁ **κόλπος τοῦ Τάραντα**. Ὁ **πορθμός τοῦ**

Μιλάνο.

Ὁτράντο χωρίζει τήν Ἰταλία ἀπό τήν Ἀλβανία καί ὁ **πορθμός τῆς Μεσσήνης** ἀπό τή Σικελία.

Ἡ **Σικελία** εἶναι μεγάλο, ὥραϊο καί πλούσιο νησί. Τό κλίμα καί τά προϊόντα της μοιάζουν μ' ἐκεῖνα τῆς Πελοποννήσου. Τό ὑπέδαφός της ἔχει πολλά ὀρυκτά καί λειτουργοῦν σ' αὐτή πολλά μεταλλεῖα. Κυριότερες πόλεις τῆς Σικελίας σήμερα εἶναι: τό **Παλέρμο**, (660.000 κ.), ἡ **Κατάνη**, ἡ **Μεσσήνη**, οἱ **Συρακοῦσες**.

Ἡ **Σαρδηνία** εἶναι ἐπίσης μεγάλο νησί. Κυριότερες πόλεις τῆς εἶναι ἡ **Κάλιαρι** καί ἡ **Σάσαρι**.

Οἱ σημερινοί Ἰταλοί εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων. Εἶναι λαός πού ἀγαπάει τή μουσική καί ἐπιδίδεται μέ ἐπιτυχία στίς τέχνες καί στά γράμματα. Μέ τήν ἐργατικότητα, τίς ἐπιστημονικές μεθόδους καί τά τεχνικά μέσα πού χρησιμοποιοῦν οἱ Ἰταλοί κατόρθωσαν νά ἀναπτύξουν πολύ τή γεωργία, τήν κτηνοτροφία, τή βιομη-

χανία τους. Μέ πολύ ζήλο αξιοποίησαν τουριστικά κάθε γωνιά της χώρας τους και δημιούργησαν μεγάλη τουριστική κίνηση.

Ή συγκοινωνία γίνεται μέ όλα τά σύγχρονα μέσα καί είναι καλά οργανωμένα τά μέσα επικοινωνιών.

Όλοι σχεδόν οί Ίταλοί είναι χριστιανοί καθολικοί. Τό πολίτευμα της χώρας τους είναι δημοκρατικό. Νόμισμα έχουν τή **Λιρέτα**.

Έργοστάσια αυτοκινήτων της Φιάτ στό Τουρίνο.

Ό Άγιος Μαρίνος

Άλλο μικρό ανεξάρτητο κράτος στήν Ίταλική χερσόνησο είναι ό **Άγιος Μαρίνος**. Βρίσκεται στίς βορειοανατολικές πλαγιές τών Άπεννίνων. Έχει έκταση 61 τ.χ. καί 20.000 κατοίκους.

Ή Μάλτα

Πρίν λίγα χρόνια ανεξάρτητο κράτος έγινε καί τό νησί **Μάλτα**, στά νότια της Σικελίας. Στο μικρό αυτό νησί ζοϋν 300.000 άνθρωποι. Ή Μάλτα έχει έκταση 316 τετραγωνικά χιλιόμετρα καί είναι πολύ πυκνοκατοικημένη. Έχει μεγάλη στρατηγική σημασία, διότι βρίσκεται στό κέντρο της Μεσογείου. Πρωτεύουσά της είναι ή **Βαλέτα**.

Δραστηριότητες

Έτοιμάστε χάρτες της Ίταλίας.

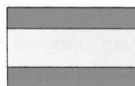
III. Η ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Έκταση: 597.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 43.000.000.

35

Γενική εξέταση της Ίβηρικής

Χάρτης Ίβηρικής.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Σέ ποιά θέση τής Εύρώπης βρίσκεται ή Ίβηρική χερσόνησος;
2. Ποιά φυσικά σύνορα τή χωρίζουν από τήν υπόλοιπη Εύρώπη;
3. Ποιά τή χωρίζουν από τήν Αφρική;
4. Παρατηρήστε σέ ανάγλυφους ή γεωφυσικούς χάρτες τήν Ίβηρική.
5. Τί διεύθυνση έχουν οι περισσότερες όροσειρές τής; Τί τά ποτάμια τής;
6. Από ποιές θάλασσες επηρεάζεται τό κλίμα τής;
7. Συζητήστε γιά τό φυσικό πλούτο τής χερσονήσου.
8. Σέ ποιά κράτη είναι χωρισμένη ή Ίβηρική χερσόνησος;

Ἡ **Ἰβηρική** χερσόνησος βρέχεται ἀπὸ τῆ Μεσόγειο θάλασσα καὶ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη χωρίζεται μὲ τὰ **Πυρηναῖα** ὄρη (ὕψ. 3.404 μ.), τὰ ὁποῖα σάν τεῖχος ὑψώνονται ἀπὸ τὸν **κόλπο τοῦ Λέοντα** ὡς τὸ **Βισκαϊκὸ κόλπο**. Ἀπὸ τὴν Ἀφρική χωρίζεται μὲ τὸν πορθμὸ τοῦ **Γιβραλτάρ**.

Ἡ μεγάλη αὐτὴ χερσόνησος εἶναι μιά ὄρεινὴ γενικὰ περιοχὴ μὲ πολλὰ ὄροσειρές, πλατιὰ ὀροπέδια καὶ ἀρκετὲς εὐφορές κοιλάδες, κυρίως στὴ δυτικὴ παραλία.

Ὅλες σχεδὸν οἱ ὄροσειρές τῆς Ἰβηρικῆς ἔχουν παράλληλὴ διάταξη ἀπὸ τὰ ἀνατολικά πρὸς τὰ δυτικά. Μεγαλύτερες ἀπὸ αὐτές, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα, εἶναι τὰ **Κανταβρυγικά** ὄρη, τὰ **Ἰβηρικά**, τὰ **Καστιλιανὰ**, τὰ **Σιέρρα Μορένα**, τὰ **Σιέρρα Νεβάδα**.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ βουνὰ αὐτὰ εἶναι ψηλά, γυμνά, κακοτράχαλα.

«Ὁ δρόμος γιὰ τὴ **Σιέρρα Μορένα**, γράφει ὁ Κ. Οὐράνης, περνάει κάτω ἀπὸ γιγάντιες βραχοκορφές μὲ παράξενα σχήματα. Χάνεται μέσα σὲ τουνέλια κι ὅταν φτάσει στὰ περίφημα στενά Ντεσπεναπέρρος, ὁρασκελίζει στὸ τόξο μιᾶς γέφυρας μιά βαθύτατη ἄβυσσος...».

Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ αὐτὰ ρέουν ἀρκετὰ ποτάμια. Σχεδὸν ὅλα κατευθύνονται πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Εἶναι ὁ **Ντοῦρο**, ὁ **Τάγος**, ὁ **Γκουαντιάνα**, ὁ **Γκουανταλκιβίρ**. Στὴ Μεσόγειο θάλασσα χύνεται ὁ **Ἐβρος**. Στὶς κοιλάδες πολλῶν ποταμῶν ἔχουν χτιστεῖ φράγματα, σχηματίστηκαν τεχνητὲς λίμνες καὶ μὲ τὰ νερά τους κινοῦνται ὕδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια.

Οἱ περισσότερες ἀκτὲς τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου εἶναι βραχώδεις. Σὲ πολλὰς περιοχές ὅμως, ἰδιαίτερα ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοί, εἶναι ὁμαλές καὶ εὐφορές.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου ποικίλλει ἀπὸ περιοχὴ σὲ περιοχὴ. Στὶς ἀκτὲς τῆς Μεσογείου εἶναι μεσογειακό. Ἐκεῖ εὐδοκίμοῦν ἐλιές, ἐσπεριδοειδῆ, ἀμπέλια καὶ ἄλλα μεσογειακά φυτά. Στὶς ἀκτὲς τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ στὶς ἀνοιχτὲς σ' αὐτόν κοιλάδες εἶναι ὠκεάνιο. Σ' αὐτὲς ὑπάρχουν λιβάδια καὶ δάση καὶ παράγονται ἀρκετὰ γεωργικὰ προϊόντα. Στὰ ἐσωτερικὰ ὀροπέδια τὸ κλίμα εἶναι ξηρὸ ἡπειρωτικόν. Ἐκεῖ τὸ θέρος εἶναι θερμὸ, βρέχει ἐλάχιστα καὶ μεγάλες ἐκτάσεις εἶναι στέπες ἢ ξερά πετροβούνια.

Ἐνα χαρακτηριστικὸ δέντρο τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου εἶναι ἡ φελλοφόρος βελανιδιά.

Ἡ Ἰβηρικὴ εἶναι γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ περιοχὴ. Τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα τῆς ὅμως δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν κατοίκων τῆς.

Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς Ἰβηρικῆς εἶναι μεγάλος. Σὲ πολλὰς περιοχές τῆς λειτουργοῦν μεταλλεῖα καὶ δίνουν μεγάλες ποσότητες ὀρυκτῶν. Ἡ βιομηχανία ὅμως μόλις τώρα δημιουργεῖται καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ ὀρυκτὰ πουλοῦνται ἀκατέργαστα σὲ ἄλλες βιομηχανικὲς χώρες.

Στὶς θάλασσες πού περιβάλλουν τὴν Ἰβηρικὴ ἀλιεύονται πολλὰ ψάρια.

Ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος εἶναι χωρισμένη σὲ δυὸ κράτη: στὴν **Ἰσπανία** καὶ τὴν **Πορτογαλία**.

Έκταση: 505.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 34.000.000.

Οί σημερινοί Ίσπανοί κατάγονται από τούς αρχαίους Ίβηρες καί Κέλτες. Στ' αρχαία χρόνια ή Ίσπανία ήταν έπαρχία τής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Έπειτα τήν πήραν οί Βυζαντινοί καί μετά οί Άραβες. Από τήν εποχή εκείνη σώζονται περίφημα μνημεία στίς νότιες έπαρχίες τής Ίσπανίας.

Αργότερα οί Ίσπανοί ίδρυσαν ανεξάρτητο κράτος κι έγιναν μιά από τίς ισχυρότερες ναυτικές δυνάμεις τής εποχής εκείνης. Τολμηροί Ίσπανοί θαλασσοπόροι ανακάλυψαν νέες χώρες καί ίδρυσαν μεγάλη αυτοκρατορία. Τελικά νικήθηκαν στή θάλασσα από τούς Άγγλους καί περιορίστηκαν στή χώρα τους.

Έκατομύρια άνθρωποι σήμερα στήν Κεντρική καί τή Νότια Άμερική μιλοῦν τήν ισπανική γλώσσα. Πολλοί από αυτούς εἶναι απόγονοι Ίσπανῶν ἀποίκων.

Οί Ίσπανοί εἶναι χριστιανοί καθολικοί. Εἶναι λαός ζωηρός καί πολλές φορές δοκιμάστηκαν από ἐμφύλιους πολέμους. Σήμερα διοικούνται δημοκρατικά. Τό πολίτευμά τους εἶναι βασιλευομένη δημοκρατία.

Πρωτεύουσα τής Ίσπανίας εἶναι ή **Μαδρίτη** (3.120.000 κ.). Εἶναι χτισμένη στό κεντρικό ὁροπέδιο τής **Καστίλιας** κι ἔχει πολλά ἀξιοθέατα.

Τό μεγαλύτερο λιμάνι τής Ίσπανίας κι ἓνα σπουδαῖο ἐμπορικό καί βιομηχανικό κέντρο τής εἶναι ή **Βαρκελώνη** (1.750.000 κ.), χτισμένη στίς ἀκτές τής Μεσογείου. Άλλες πόλεις στή μεσογειακή Ίσπανία εἶναι ή **Βαλέντσια**, ή **Αλικάντε**, ή **Καρθαγένη**.

Στή νότια περιοχή τής **Ανδαλουσίας** βρίσκονται τό παλιό ἱστορικό λιμάνι **Κάδιξ**, ή **Σεβίλλη**, ή **Γρανάδα**, ή **Κόρδοβα**. Στήν κοιλάδα τοῦ Έβρου εἶναι χτισμένη ή **Σαραγκόσα** καί στίς ἀκτές τοῦ Βισκαϊκοῦ κόλπου τό **Μπιλμπάο** καί ἄλλα λιμάνια.

Στήν ὀρεινή περιοχή τῶν δυτικῶν Πυρηναίων ἀπλώνεται ή έπαρχία τῶν Βάσκων. Οἱ **Βάσκοι** εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαιότερων κατοίκων τής Ίβηρικής.

Έδῶ, ὅπως γράφει ὁ Ν. Καζαντζάκης, «...τό τοπίο εἶναι αὐστηρό, ἀκατάδεχτο. Ἡ μιά ὄψη, ή ἀγέλαστη, τής Ίσπανίας. Πιο κάτω, στά ἡλιολουσμένα ἀκρογιάλια τής Μεσογείου ή στούς ἀνατολίτικους κήπους τής Ἀνδαλουσίας, εἶναι τό ἄλλο πρόσωπο, τό γελαστό...

Ὅλη ή περιοχή, ὅπου μπαίνουμε περνώντας τόν Έβρο, στάθηκε ἀληθινά τό φρούριο, ή πέτρινη καρδιά τής Ίσπανίας. ... Ἀνεβαίνουμε, προχωροῦμε στό ψηλό ἀσκητικό ὁροπέδιο τής Καστίλιας, χωρίς νερά, χωρίς δέντρα, ὅλο πέτρα...».

Έκεῖ βρίσκεται τό Βαλλαντολίντ, ή παλιά ισπανική πρωτεύουσα, καί πιό πάνω, μέσα «...στήν ἀπάνθρωπη ξεραῖλα τής Νέας Καστίλιας, ή Μαδρίτη, χαρούμενη ἀνοιχτό-καρδῆ ὄσση ἀπάνω στό τραχύ ἔρημο ὁροπέδιο... Έτσι ξαφνικά μέσα στήν ἔρημο τούτη τής Καστίλιας μέ τά κίτρινα καί κόκκινα χρώματα, μέ τό σταχτοπράσινο γρανίτη, ή χαρά σου νά συναντᾷ τή Μαδρίτη πληθαίνει... Στέκεσαι μιά στιγμή σ' ἓνα ὕψωμα καί τήν καμαρώνεις. Ἀκούς τή βουή της, καμπάνες, ἀνθρώπους, χλαλοή, σφυρίγματα ἀπό τρένα, μύριες ἀξεδιάλυτες φωνές, βαθύ, σκοτεινό βουητό κυψέλης...».

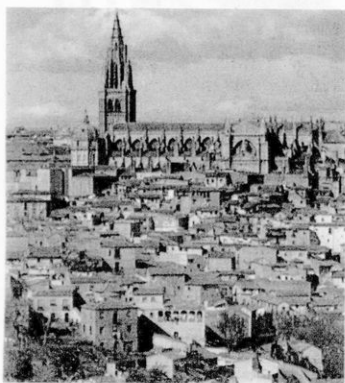

Εικόνες από τη Μαδρίτη.

1-3. Πίνακες του Θεοτοκόπουλου.
2. Τολέδο.

Χαρακτηριστικό θέαμα στην Ίσπανία είναι οί ταυρομαχίες.

Κοντά στη Μαδρίτη βρίσκεται τό **Έσκοριάλ**, οί τάφοι τών Ίσπανών βασιλιάδων, τό πιό μεγαλόπρεπο μνημείο τής Ίσπανίας, καί νοτιότερα, στίς όχθες του Τάγου, τό **Τολέδο**.

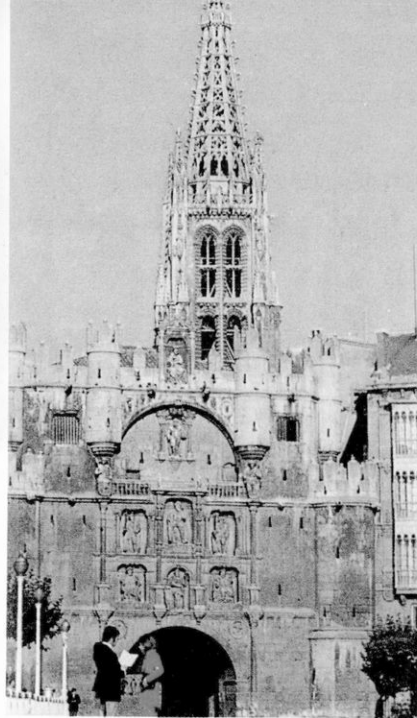
Στήν πόλη αυτή έζησε ό μεγάλος Έλληνας ζωγράφος **Δ. Θεοτοκόπουλος**, ό «*θεός του Τολέδου*» όπως τόν όνομάζουν πολλοί, καί χιλιάδες τουρίστες τήν έπισκέπτονται κάθε χρόνο, γιά νά θαυμάσουν τά έργα του.

Πιό κάτω βρίσκεται «*Άθήνα τής Δύσης*», ή **Κόρδοβα**. Έδω όλα θυμίζουν τούς Άραβες, πού έξουσίαζαν αυτά τά μέρη.

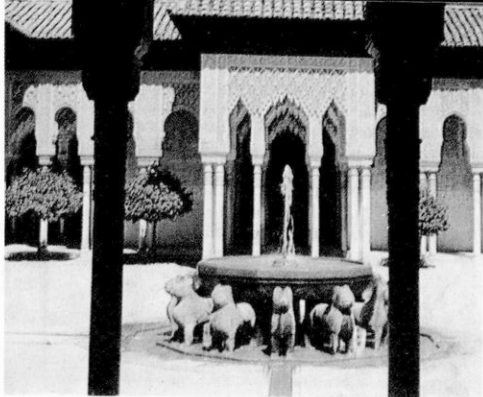
Ένα θαύμα είναι τό ιστορικό τζαμί τής Κόρδοβας. Κι άλλο μεγαλύτερο θαύμα νοτιότερα τό **Άλκαζάρ** στή Σεβίλλη καί ή **Άλάμπρα** άνατολικότερα στή Γρανάδα, τά μαγικά παλάτια, ό επίγειος παράδεισος τών Άράβων βασιλιάδων μέ παραμυθένιους όλάνθιστους κήπους, γραφικά συντριβάνια, ασύγκριτα άρραβουργήματα.

Όλη ή Άνδαλουσία «...είναι ένας επίγειος παράδεισος, γράφει ό Κ. Ουράνης. *Χώρα όπου ή ζωή έχει τό χρῶμα, τή γραφικότητα καί τό ρυθμό λαϊκού πανηγυριού...*». Σ' αυτή ζοϋν καί πολλοί τσιγγάνοι.

Στήν Ίσπανία άνήκουν καί τά νησιά **Βαlearίδες** στή Μεσόγειο. Μεγαλύτερο άπό αυτά είναι ή **Μαγιόρκα**.

Μπουργκος — Άγ. Μαρία.

Γρανάδα — ή Άλάμπρα.

Ταυρομαχίες.

Άνάτορα καί κάστρο Σεγκόβιας.

Λισσαβώνα.

37 'Η Πορτογαλία

Έκταση: 92.100 τ.χ.

Κάτοικοι: 8.600.000.

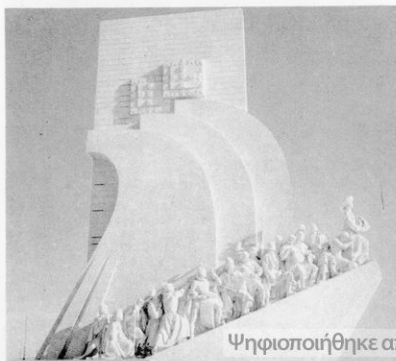
Οι **Πορτογάλοι** μοιάζουν μέ τούς 'Ισπανούς. Εί'ναι καί αὐτοί σπουδαῖοι ναυτικοί. Οἱ πρόγονοί τους, τολμηροὶ θαλασσοπόροι, εἶχαν ἀνακαλύψει πολλές γήινες περιοχές καί εἶχαν ἰδρύσει μεγάλες ἀποικίες σέ ἄλλες ἡπείρους τῆς Γῆς. Σήμερα ἀπό τό μεγάλο ἀποικιακό κράτος τους ἔχουν ἀπομείνει λίγα νησιά μονάχα στόν Ἀτλαντικό ὠκεανό.

Τώρα οἱ περισσότεροι Πορτογάλοι εἶναι γεωργοί. Ἡ χώρα τους ἔχει ἀρκετές πεδινές ἐκτάσεις καί τό ὠκεάνιο κλίμα της εὐνοεῖ πολλές καλλιέργειες. Πολλοί εἶναι ναυτικοί. Πολλά ἀλιευτικά σκάφη καί ψαρόβαρκες ἀνοίγονται στόν Ἀτλαντικό καί ἀλιεύουν μεγάλες ποσότητες ψαριῶν. Στή χώρα μας εἰσάγουμε ἀπό τήν Πορτογαλία κονσερβοποιημένα ψάρια.

Ἡ βιομηχανία καί στήν Πορτογαλία εἶναι περιορισμένη, παρόλο πού καί ἡ χώρα αὐτή ἔχει ἀξίολογο ὀρυκτό πλοῦτο.

Μνημεῖο θαλασσοπόρων.

Πόρτο.

Ἡ Πορτογαλία εἶναι ἀνεξάρτητο κράτος ἀπὸ τὸν 11ο αἰῶνα. Ἔχει δημοκρατικό πολίτευμα καὶ οἱ κάτοικοί της εἶναι χριστιανοὶ καθολικοί.

Πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας εἶναι ἡ **Λισσαβὼνα** (760.000 κ.). Εἶναι παλιὰ καὶ ωραία πόλη. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα λιμάνια τοῦ Ἀτλαντικοῦ κι ἓνας μεγάλος σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ γιὰ τὰ πλοῖα ποὺ ταξιδεύουν ἀπὸ τὴ Μεσόγειο πρὸς τὴ Δυτική Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερική καὶ ἀντίστροφα. Μεγάλη κίνηση ἔχει καὶ τὸ ἀεροδρόμιό της.

Ἄλλο λιμάνι τῆς Πορτογαλίας εἶναι τὸ **Πόρτο** στὸ βόρειο τμῆμα τῆς χώρας.

Ψαράδες στὶς ἀκτὲς τῆς Πορτογαλίας.

Τό Γιβραλτάρ

Ἔκταση: 6 τ.χ.

Κάτοικοι: 27.000.

Τὸ **Γιβραλτάρ** εἶναι μιά μικρὴ βραχώδης χερσόνησος στὴ νοτιότερη ἄκρη τῆς Ἰσπανίας. Ἔχει μεγάλη στρατηγικὴ σημασία καὶ τὸ κατέχουν οἱ Ἀγγλοι, γιὰ νὰ ἐλέγχουν τὰ πλοῖα ποὺ κινοῦνται ἀνάμεσα στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ τὴ Μεσόγειο.

Ἡ Ἀνδόρα

Ἔκταση: 453 τ.χ.

Κάτοικοι: 29.000.

Ψηλὰ στὶς κορυφές τῶν Πυρηναίων, ἀνάμεσα στὴν Ἰσπανία καὶ τὴ Γαλλία, ὑπάρχει μιά ὁμάδα χωριῶν, τὰ ὁποῖα αἰῶνες τώρα ἀποτελοῦν ἀνεξάρτητη δημοκρατία. Εἶναι ἡ **Ἀνδόρα**. Οἱ κάτοικοί της εἶναι κυρίως κτηνοτρόφοι.

**Τί
έμαθα για
τή Νότια Εύ-
ρώπη**

α. Ἡ Νότια Εὐρώπη περιλαμβάνει τρεῖς μεγάλες χερσονήσους: τή Βαλκανική, τήν Ἰταλική, τήν Ἰβηρική.

β. Εἶναι καί οἱ τρεῖς ὄρεινές μέ μικρές πεδινές ἐκτάσεις.

γ. Τό κλίμα τους εἶναι μεσογειακό στά παράλια καί ἡπειρωτικό στό ἐσωτερικό. Σέ ὅλες εὐδοκιμοῦν τά γνωστά μας μεσογειακά φυτά: ἐλίες, ἐσπεριδοειδή, ἀμπέλια κ.ἄ. Τό κλίμα τῆς Πορτογαλίας εἶναι ὡκεάνιο.

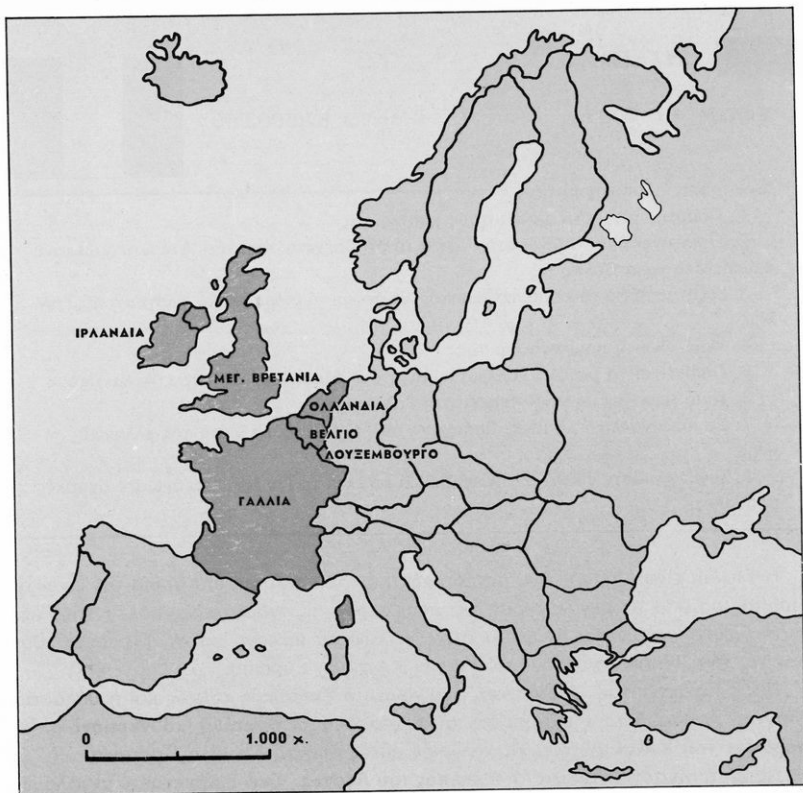
δ. Ἡ Νότια Εὐρώπη εἶναι κυρίως γεωργική περιοχή. Μεγάλη βιομηχανία ἔχει ἡ Ἰταλία. Ἡ βιομηχανία τῶν ἄλλων κρατῶν τώρα δημιουργεῖται.

ε. Στή Νότια Εὐρώπη κατοικοῦν Ἕλληνες, Ἀλβανοί, Γιουγκοσλάβοι, Βούλγαροι, Τούρκοι, Ρουμάνοι, Ἰταλοί, Ἰσπανοί, Πορτογάλοι.

στ. Οἱ κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς εἶναι χριστιανοί ὀρθόδοξοι, ἐκτός ἀπό τοὺς Τούρκους καί ἄρκετοὺς Ἀλβανούς. Οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί καί οἱ Πορτογάλοι εἶναι καθολικοί.

ζ. Ἡ Νότια Εὐρώπη εἶναι χωρισμένη στά ἐξῆς κράτη: Ἑλλάδα, Ἀλβανία, Γιουγκοσλαβία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, Ἰταλία, Ἰσπανία, Πορτογαλία. Μικρά ἀνεξάρτητα κρατίδια τῆς εἶναι: ἡ Μάλτα, τὸ Βατικανό, ὁ Ἅγιος Μαρίνος, ἡ Ἀνδόρα. Τό Γιβραλτάρ τὸ κατέχουν οἱ Ἀγγλοι.

η. Ἀπὸ τά κράτη αὐτά: ἡ Ἀλβανία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Βουλγαρία, ἡ Ρουμανία εἶναι λαϊκές δημοκρατίες, ἡ Ἰσπανία βασιλευομένη δημοκρατία καί τά ὑπόλοιπα δημοκρατίες.

Χάρτης Δυτ. Ευρώπης.

β. Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Έκταση: 935.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 134.000.000.

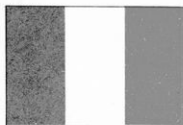
Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Συμπεριλάβετε όσα έχουμε πει ως τώρα για τη Δυτική Ευρώπη, για τον έδαφικό και το θαλάσσιο διαμελισμό της, για το κλίμα, το φυσικό πλούτο, τη βιομηχανική ανάπτυξη, τους κατοίκους της κτλ.
2. Βρείτε και άλλες πληροφορίες για αυτή.

Στά προηγούμενα μαθήματα μιλήσαμε γενικά για τη **Δυτική Ευρώπη**. Τώρα θα συμπληρώσουμε τις γνώσεις μας για τη σπουδαία αυτή περιοχή, που μαζί μ' ένα τμήμα της Κεντρικής Ευρώπης είναι η πιο πλούσια και η πιο προοδευμένη περιοχή της ήπειρου μας. Περιλαμβάνει τα κράτη: **Γαλλία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Μεγάλη Βρετανία, Ίρλανδία**.

Ἔκταση: 457.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 52.500.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε τή Γαλλία στους χάρτες σας.
2. Τί πλεονεκτήματα δίνει στή Γαλλία τό ὅτι βρέχεται ἀπό τόν Ἀτλαντικό ὠκεανό καί τή Μεσόγειο θάλασσα;
3. Συζητήστε γιά τό κλίμα, τό φυσικό πλοῦτο καί τή βιομηχανική ἀνάπτυξη τῆς Γαλλίας.
4. Ποιά εἶναι ἡ πρωτεύουσά της;
5. Ποιά εἶναι τά μεγάλα γαλλικά λιμάνια στή Μεσόγειο καί στόν Ἀτλαντικό;
6. Ποιό μεσογειακό νησί ἀνήκει στή Γαλλία;
7. Σέ ποιό γαλλικό μουσεῖο ὑπάρχουν πολλά ἀριστουργήματα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης;
8. Συγκεντρώστε εἰκόνες, ταινίες, βιβλία κτλ. γιά τή Γαλλία. Ὄργανώστε σχετικές προβολές.

Ἡ **Γαλλία** εἶναι σήμερα ἓνα μεγάλο κέντρο τοῦ πολιτισμοῦ. Καρδιά της εἶναι τό **Παρίσι**, μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες, τίς ωραιότερες, τίς ἐνδοξότερες πόλεις τῆς Γῆς.

Ἡ Γαλλία ἀπλώνεται ἀνάμεσα στόν Ἀτλαντικό ὠκεανό καί τή Μεσόγειο θάλασσα, τήν Ἰβηρική χερσόνησο καί τήν Κεντρική Εὐρώπη.

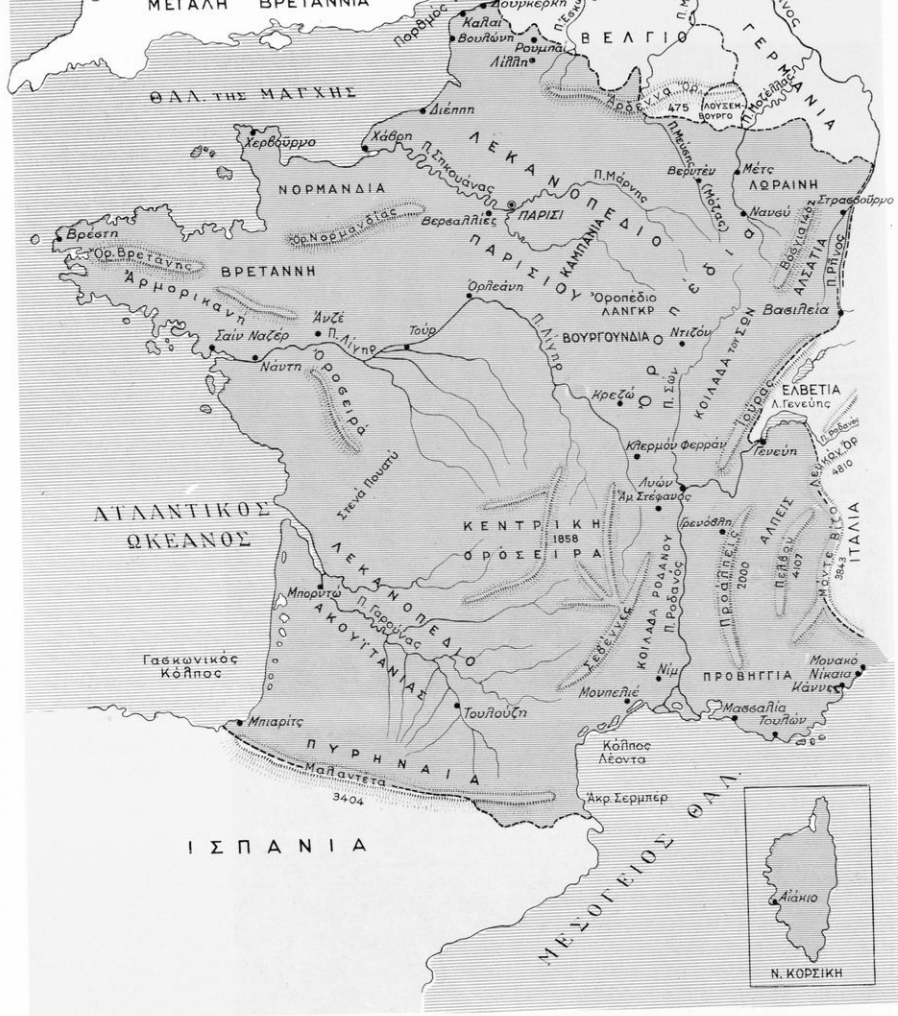
Πρός τίς ἀκτές τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀνοίγονται ὁ **Βισκαϊκός κόλπος** καί ἡ θάλασσα **Μάγχη**. Ἀνάμεσά τους σχηματίζονται οἱ χερσόνησοι **Βρετάνη** καί **Νορμανδία**. Ὁ **πορθμός τοῦ Καλαί** χωρίζει τίς γαλλικές ἀκτές ἀπό τή Μεγάλη Βρετανία.

Πρός τή Μεσόγειο ἀνοίγεται ὁ **κόλπος τοῦ Λέοντα**. Ἐκεῖ βρίσκεται τό μεγάλο λιμάνι τῆς **Μασσαλίας**. Μιά μαρμάρινη πλάκα στημένη στήν εἰσοδὸ τοῦ θυμίζει ὅτι τῇ μεγάλῃ αὐτῇ γαλλικῇ πόλῃ τήν ἱδρυσαν Ἕλληνες ἀποικοὶ στ' ἀρχαῖα χρόνια.

Δυτικά ἡ Γαλλία χωρίζεται ἀπό τήν Ἰβηρική χερσόνησο μέ τά Πυρηνναῖα. Στά ἀνατολικά της ὠψώνονται οἱ Ἄλπεις. Ἐκεῖ, στά γαλλοελβετικά σύνορα, βρίσκεται τό **Λευκό ὄρος** (ὕψ. 4.810 μ.).

Τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους εἶναι πεδινό. Ὅρεινῇ εἶναι ἡ νοτιοανατολική Γαλλία, ἡ ὁποία συνεχῶς ἀνυψώνεται πρὸς τίς Ἄλπεις καί τά Πυρηνναῖα. Ἐκεῖ ἔχουν τίς πηγές τους τά μεγάλα γαλλικά ποτάμια: ὁ **Ροδανός**, ὁ **Σηκουάνας**, ὁ **Λείγερ**, ὁ **Γαρούνας**. Ἀπὸ αὐτά ὁ Ροδανός χύνεται στή Μεσόγειο. Συνδέεται ὅμως μέ διώρυγες μέ ὅλα τά ἄλλα καί δημιουργεῖται ἓνα θαυμάσιο δίκτυο μεταφορῶν μέ ποταμόπλοια.

Τό κλίμα τῆς Γαλλίας ἐπηρεάζεται ἀπό τόν Ἀτλαντικό ὠκεανό, τή Μεσόγειο θάλασσα καί τίς Ἄλπεις. Ἡ δυτική Γαλλία ἔχει κλίμα ὠκεάνιο. Ἐκεῖ βρέχει συχνά, ἡ γῆ εἶναι γόνιμη καί παράγονται μεγάλες ποσότητες γεωργικῶν προϊόντων: δημητριακά, ζαχαρότευτλα, πατάτες, λαχανικά, φρούτα κ.ἄ. Μεγάλες ἐκτάσεις τῆς περιοχῆς αὐτῆς καλλιεργοῦνται μέ ἀμπέλια καί παράγονται ἐκλεκτά κρασιά καί ἄλλα οἶνο-

Χάρτης Γαλλίας.

πνευματώδη ποτά. Εκεί υπάρχουν επίσης πολλά λιβάδια και είναι αναπτυγμένη η κτηνοτροφία και η πτηνοτροφία.

Πρός τις ακτές της Μεσογείου επικρατεί μεσογειακό κλίμα και ευδοκίμουν έλιές, εσπεριδοειδή, αμπέλια και άλλα μεσογειακά φυτά.

Σέ αρκετές περιοχές υπάρχουν δάση.

Οι γαλλικές θάλασσες δίνουν αρκετά αλιευτικά προϊόντα.

Η Γαλλία έχει όρυκτό πλούτο και πολύ αναπτυγμένη βιομηχανία. Στά εργοστάσια της παράγονται κάθε είδους μηχανές, αυτοκίνητα, αεροπλάνα, επιστημονικά όρ-

1

2

3

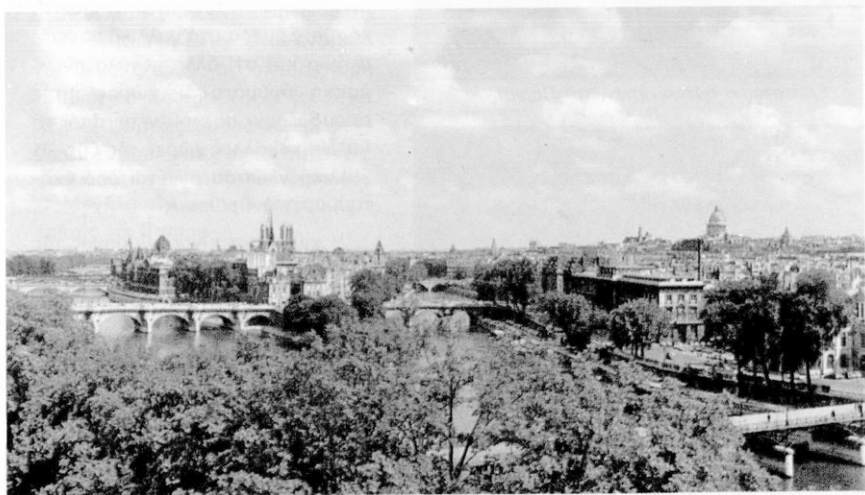
Είκονες από τό Παρίσι:

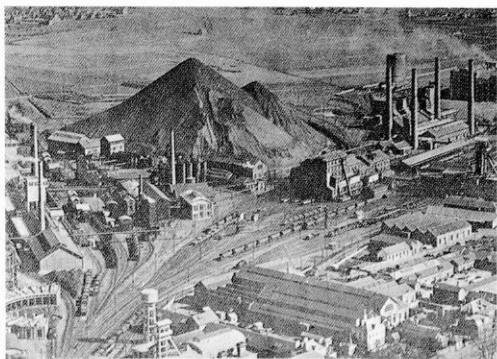
1. Πύργος τοῦ "Αἰφελ.
2. Ἀψίδα θριάμβου.
3. Παναγία τῶν Παρισίων.
4. Ἐκκλησία Σακρέ-Κέρ.
5. Σηκουάνας.

4

5

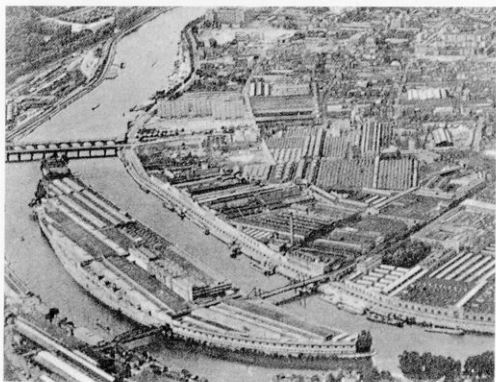

Άνθρακωρυχείο.

Έργοστάσιο αυτοκινήτων στο Παρίσι.

γανα, φάρμακα, τρόφιμα, υφάσματα, πλαστικά κ.ά. πολλά βιομηχανικά προϊόντα.

Περίφημα είναι τα γαλλικά αρώματα και καλλυντικά. Το Παρίσι είναι κέντρο της γυναικείας μόδας.

Γενικά η Γαλλία εξάγει γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα και εισάγει κυρίως καύσιμα και πρώτες ύλες για τη βιομηχανία της. Πουλάει σε ξένες χώρες περισσότερα αγαθά απ' όσα αγοράζει και αυτό έχει μεγάλη σημασία για την οικονομία της.

Ένα σύγχρονο σύστημα αυτοκινητοδρόμων, σιδηροδρομικών γραμμών, αεροδρομίων, λιμανιών, πλωτών ποταμών και διωρύγων εξυπηρετεί τις συγκοινωνίες και το εμπόριο της Γαλλίας.

Οι Γάλλοι είναι πολιτισμένος λαός. Μέ την επίδοσή τους στα γράμματα, στις επιστήμες, στις τέχνες και με τους αγώνες τους για την ελευθερία και τη δημοκρατία πρόσφεραν πολλά στο σημερινό κόσμο. Σήμερα στα γαλλικά πανεπιστήμια και στ' άλλα μεγάλα πνευματικά ιδρύματα της χώρας αυτής σπουδάζουν πολλοί νέοι από τη Γαλλία και άλλες χώρες της Γης. Η γαλλική γλώσσα μιλιέται από εκατομμύρια ανθρώπους.

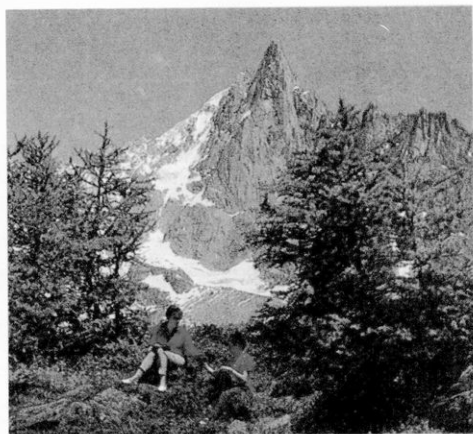
Η χώρα μας είναι σύμμαχος της Γαλλίας και συνεργάζεται σε πολλούς τομείς μαζί της.

Οι Γάλλοι είναι χριστιανοί καθολικοί. Το πολίτευμά τους είναι δημοκρατία. Νόμισμα της Γαλλίας είναι το φράγκο.

Όπως αναφέραμε, πρωτεύουσα της Γαλλίας είναι τό **Παρίσι** (6.570.000 κ.), χτισμένο στις όχθες του Σηκουάνα. Θαυμάσιοι δρόμοι, πλατείες, ανθοστόλιστοι δημόσιοι κήποι, ανάκτορα, παλιά αρχοντικά με πολλή φροντίδα συντηρημένα, μουσεία, ναοί μεγάλοι, πρεποί καί άλλα ιστορικά κτίρια, ό Σηκουάνας μέ τίς γραφικές γέφυρες, ώραϊα αγάλματα κ.ά. είναι στολίδια της φημισμένης πόλης. Όραϊοι θρύλοί καί ιστορία συμπληρώνουν τήν παγκόσμια φήμη της.

Άλλες μεγάλες γαλλικές πόλεις είναι: στά βόρεια τό **Στρασβούργο**, ή **Νανσύ**, τό **Βερντέν**, ή **Λίλλη**, στίς άκτές του Άτλαντικού ωκεανού ή **Χάβρη**, τό **Χερβούργο**, ή **Βρέστη**, ή **Νάντη**, τό **Μπορντώ**, πρός τά Πυρηναία ή **Τουλούζ**, στήν κοιλάδα του Ροδανού ποταμού ή **Λυών** καί στίς άκτές της Μεσογείου ή **Μασσαλία**, τό **Μομπελιέ**, ή **Τουλών**, οί **Κάννες**, ή **Νίκαια**.

Εικόνες από τή Γαλλία.

Η παραλία της Νίκαιας, ή πασίγνωστη **Κυανή άκτή**, είναι ένα από τά μεγαλύτερα καί πλουσιότερα τουριστικά κέντρα της Γής. Έχει πολλές φυσικές όμορφίες καί σύγχρονες τουριστικές εγκαταστάσεις.

Μεγάλη τουριστική κίνηση έχει επίσης τό Παρίσι.

Άπέναντι από τήν Κυανή άκτή βρίσκεται τό νησί **Κορσική**. Είναι ή γενέτειρα του **Μεγάλου Ναπολέοντα**. Όλα σ' αυτή θυμίζουν τό μεγάλο Γάλλο αυτοκράτορα καί τά κατορθώματά του.

Τό λιμάνι τῆς Χάβρης.

Τό Μονακό

Ἔκταση: 2 τ.χ.

Κάτοικοι: 25.000.

Ἐνα μικρό τμήμα τῆς Κυανῆς ἀκτῆς ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο κράτος. Εἶναι τό πριγκιπάτο **Μονακό**. Εἶναι ἓνα μεγάλο συγκρότημα ἀπό ξενοδοχεῖα, κέντρα ψυχαγωγίας καί ἄλλες τουριστικές ἐγκαταστάσεις.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Πολλές πόλεις εἶναι χτισμένες στίς ὄχθες ἢ στίς κοιλάδες ποταμῶν.
2. Οἱ ποταμοί διευκολύνουν τίς συγκοινωνίες.
3. Πλοῖσιες εἶναι οἱ χώρες πού ἐξάγουν περισσότερα ἀγαθά ἀπ' ὅσα εἰσάγουν.

Δραστηριότητες

Νά ἐτοιμάσετε χάρτες τῆς Γαλλίας.

Κάννες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἔκταση: 74.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 23.000.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Προσδιορίστε στους χάρτες σας τίς παραπάνω περιοχές τῆς Εὐρώπης.
2. Παρατηρήστε τό ἑδαφός τους σέ ἀνάγλυφους ἢ γεωφυσικούς χάρτες.
3. Συγκεντρώστε πληροφορίες γιά τούς αἰώνιους ἀγῶνες τῶν Ὑλλανδῶν μέ τά νε-
ρά.
4. Τί κλίμα ἔχουν αὐτές οἱ χῶρες; Γιατί;
5. Συγκεντρώστε πληροφορίες γιά τό φυσικό πλοῦτο, τή βιομηχανική ἀνάπτυξη,
τούς κατοίκους, τόν πολιτισμό, τίς πόλεις, τίς συγκοινωνίες κτλ.
6. Προβάλετε σχετικές εἰκόνες.

Ἀνεμόμυλοι.

Στά βορειοανατολικά τῆς Γαλλίας, ἀνάμεσα σ' αὐτή, τή Γερμανία καί τή Βόρεια θάλασσα, βρίσκονται τρία μικρά σέ ἑκταση κράτη: τό **Βέλγιο**, τό **Λουξεμβούργο** καί ἡ **Ὑλλανδία**. Εἶναι ἀπό τίς πιό ἀναπτυγμένες βιομηχανικά, τίς πιό πλούσιες, τίς πιό προοδευμένες καί πυκνοκατοικημένες χῶρες τῆς Γῆς.

Τό ἑδαφός τους εἶναι πεδινό. Μόνο στά νότια τοῦ Βελγίου καί στό Λουξεμβούργο ὑψώνονται λόφοι καί χαμηλά βουνά, οἱ **Ἀρδέννες** (ὕψ. 694 μ.).

Χαρακτηριστικό τῆς Ὑλλανδίας εἶναι ὅτι μεγάλες παραθαλάσσιες ἐκτάσεις της βρίσκονται χαμηλότερα ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς Βόρειας θάλασσας! Στὴν περιοχή αὐτή μάλιστα χύνονται πολλὰ καί μεγάλα ποτάμια: ὁ **Ρῆνος**, ὁ **Μόζας**, ὁ **Σκάλδης**. Ὅλα αὐτά μεταφέρουν ἀδιάκοπα καί ἀποθέτουν στίς ἐκβολές τους μεγάλες ποσότητες χωμάτων, γεμίζουν σιγά σιγά τή θάλασσα καί σχηματίζουν μεγάλα δέλτα.

Ἡ θάλασσα εἶναι μιά διαρκὲς ἀπειλὴ γιὰ τὴν Ὀλλανδία. Συνήθως τρικυμισμένη καὶ ἄγρια χτυπάει στὶς ἀμμουδερὲς παραλίες πελώρια κύματα καὶ ἀπειλεῖ νὰ καταποντίσει τὸν τόπο. Μὰ οἱ Ὀλλανδοὶ δὲν τὴ φοβοῦνται καὶ οὔτε εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού κάμπτονται εὐκόλα. Αἰῶνες ὀρθώνονται θαρραλέα ἀπέναντί της, χτίζουν γιγάντια φράγματα στὶς ἀκτὲς, πετοῦν μὲ ἀντλίες τὰ νερά στὴ θάλασσα.

Στὸ πλάνιο αὐτὸ ἔργο συχνά τοὺς βοηθεῖ καὶ ἡ φύση. Ὁ ἀέρας, πού συχνά φυσάει ὀρμητικὰ πρὸς τὴ θάλασσα, συγκεντρώνει στὴν ἀκρογιαλιά μεγάλες θίνες ἀπὸ ἄμμο καὶ σχηματίζει φυσικὰ φράγματα. Αὐτὰ τὰ ἐνισχύουν μὲ ἄλλα τεχνικὰ ἔργα οἱ ἄνθρωποι ἢ φυτεύουν δέντρα, γιὰ νὰ συγκρατοῦν μὲ τὶς ρίζες τοὺς τὸ χῶμα καὶ μὲ τὰ κλαδιά τοὺς τὸν ἄνεμο.

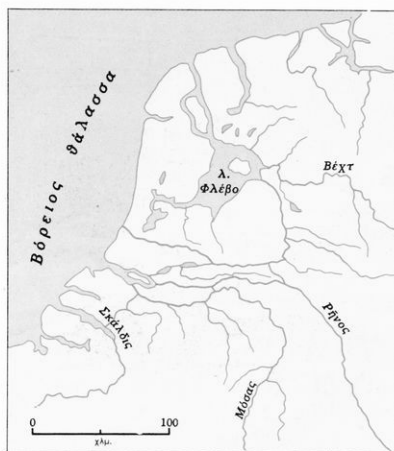
Πολλὲς φορές ὅμως νικαίει ἡ θάλασσα, σπάει τὰ φράγματα καὶ σκεπάει μὲ τὰ νερά της χωράφια, χωριά, ζῶα καὶ ἀνθρώπους! Καὶ ἡ ἀέναη πάλη τῶν Ὀλλανδῶν μὲ τὰ κύματα συνεχίζεται!

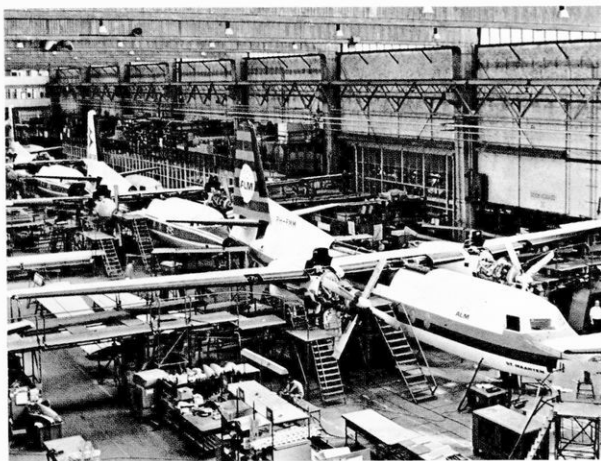
Απὸ τὰ παλιὰ χρόνια χρησιμοποιοῦντας τὴ δύναμη τοῦ ἀνέμου ἔστησαν σὲ ὅλο σχεδὸν τὸ μῆκος τῆς παραλίας χιλιάδες ἀνεμόμυλους. Μ' αὐτοὺς κινοῦνται οἱ ἀντλίες πού νύχτα καὶ μέρα ἀνεβάζουν μεγάλες ποσότητες νερῶν ἀπὸ τὰ βαθουλώματα τῆς στεριᾶς καὶ τὰ χύνουν στὴ θάλασσα. Τὰ τελευταῖα χρόνια χρησιμοποιοῦνται καὶ ηλεκτροκίνητες ἀντλίες.

Ἔτσι οἱ Ὀλλανδοὶ προστατεύουν τὴ γῆ τους ἀπὸ τὸν προαιώνιο ἐχθρὸ τους, τὴ θάλασσα. Συχνά μάλιστα... μπαίνουν στὴν ἐπίθεση. Χτίζουν μέσα στὴ θάλασσα φράγματα, στήνουν πάνω σ' αὐτὰ τὶς ἀντλίες, ἀδειάζουν τὰ νερά καὶ δημιουργοῦν στεριά!

Αἰῶνες κραταίει αὐτὸς ὁ ἀγῶνας καὶ δείχνει πόσο δεμένη εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ γῆ, πόσο ἐπιδρᾷ τὸ φυσικὸ περιβάλλον πάνω στοὺς ἀνθρώπους καὶ πόσο οἱ ἄνθρωποι πάνω σ' αὐτό.

Ἡ Ὀλλανδία στὰ 1.000 μ.Χ.,
στὰ 1.500 μ.Χ. καὶ σήμερα.

*Έργοστάσιο αεροπλάνων στην
Όλλανδία.*

Τό κλίμα στις χώρες αυτές είναι ωκεάνιο. Βρέχει συχνά κι όλος ο τόπος, κάμποι, λόφοι, βουνά, είναι καταπράσινοι.

Ή γη είναι γόνιμη, καλλιεργείται μέ τά πιά σύγχρονα μέσα καί τρόπους καί δίνει πολλά δημητριακά, πατάτες, λαχανικά καί άλλα προϊόντα.

Μεγάλες έκτάσεις της είναι λιβάδια. Ή κτηνοτροφία έδω είναι πολύ άναπτυγμένη καί μεγάλες ποσότητες κτηνοτροφικών προϊόντων εξαγονται σέ άλλες χώρες. Στην Έλλάδα εισάγουμε μεγάλες ποσότητες από γάλα Όλλανδίας, τυροκομικά προϊόντα κ.ά.

Τό υπέδαφος τών χωρών αυτών δίνει πολλούς γαιάνθρακες.

Ή βελγική καί ή όλλανδική βιομηχανία είναι από τίς τελειότερες στή Γή. Πολλά βιομηχανικά προϊόντα εξαγονται σέ άλλες χώρες. Πολλά αγοράζουμε καί στην Έλλάδα.

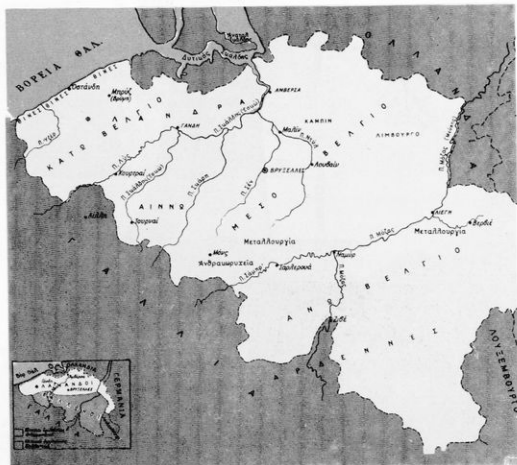
*Διυλιστήριο πετρελαίου στό
Ρόττερταμ.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

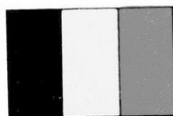
Τό Βέλγιο καί ἡ Ὁλλανδία εἶναι ἐπίσης ναυτικές χώρες. Ἔχουν μεγάλο ἐμπορικό καί ἀλιευτικό στόλο. Παλιότερα μάλιστα τὰ κράτη αὐτά εἶχαν πολλές ἀποικίες σέ ἄλλες ἡπείρους.

Τό ἐμπόριο στίς χώρες αὐτές εἶναι πολύ ἀναπτυγμένο. Ἡ συγκοινωνία γίνεται μέ τὰ τελειότερα σύγχρονα μέσα: αὐτοκίνητα, σιδηροδρόμους, πλοῖα, ποταμόπλοια, ἀεροπλάνα.

41

Τό Βέλγιο

Ἔκταση: 30.500 τ.χ.
Κάτοικοι: 9.700.000.

Χάρτης Βελγίου.

Τό **Βέλγιο** γιά ἄρκετά χρόνια ἦταν ἐνωμένο μέ τήν Ὁλλανδία. Ἀνεξάρτητο κράτος ἔγινε στά 1831. Λίγο νωρίτερα (1815) στήν περιοχή του εἶχε γίνει ἡ περίφημη μάχη τοῦ **Βατερλώ**, στήν ὁποία νικήθηκε ὁ Μέγας Ναπολέων.

Τό Βέλγιο εἶναι μιά πολύ πυκνοκατοικημένη χώρα.

Οἱ Βέλγοι εἶναι χωρισμένοι σέ δύο φυλές: στούς Φλαμανδούς καί τούς Βαλλό-νους. Οἱ **Φλαμανδοί** εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς καί μιλοῦν δική τους γλώσσα. Οἱ **Βαλλόνοι** συγγενεοῦν μέ τούς Γάλλους καί μιλοῦν γαλλικά. Ὅλοι σχεδόν εἶναι χριστιανοί καθολικοί. Ἐπίσημη γλώσσα εἶναι ἡ γαλλική.

Τό πολίτευμα τοῦ Βελγίου εἶναι βασιλευομένη δημοκρατία.

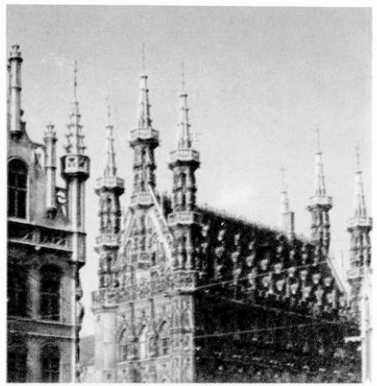
Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι οἱ **Βρυξέλλες** (1.070.000 κ.). Εἶναι μιά ἀπό τίς ὠραιότερες εὐρωπαϊκές πόλεις καί ἔδρα πολλῶν εὐρωπαϊκῶν καί ἄλλων διεθνῶν ὀργανισμῶν (Ε.Ο.Κ., Ν.Α.Τ.Ο. κ.ἄ.).

Μεγαλύτερο λιμάνι τοῦ Βελγίου εἶναι ἡ **Ἀμβέρσα** χτισμένη στίς ὄχθες βαθιοῦ κόλπου, στίς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Σκάλδη. Μιά μεγάλη διώρυγα τή συνδέει μέ τίς Βρυξέλλες.

Ἄλλες σπουδαῖες πόλεις τοῦ Βελγίου εἶναι ἡ **Λιέγη**, ἡ **Γάνδη**, ἡ **Ὁστάνδη**.

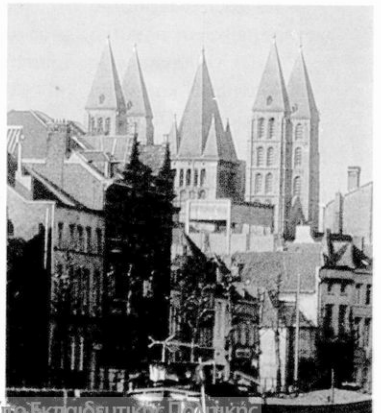
Ένα γιγάντιο μοντέλο μορίου στις Βρυξέλλες.

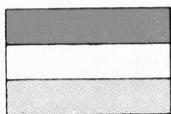

Τό λιμάνι της Άμβερσας.

Παλιά κτίρια του Βελγίου.

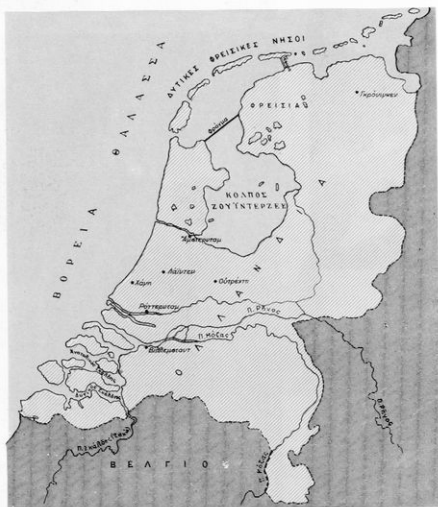
Τό Λουξεμβούργο

Έκταση: 2.600 τ.χ.

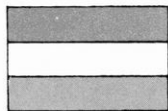
Κάτοικοι: 340.000.

Τό **Λουξεμβούργο** είναι ένα μικρό κρατίδιο ανάμεσα στη Γαλλία, τό Βέλγιο καί τή Γερμανία. Από τό υπέδαφός του βγαίνουν πολλά όρυκτά, κυρίως σιδηρομεταλλεύματα, καί στή μικρή αὐτή χώρα λειτουργοῦν πολλές βιομηχανίες.

Στά παλιά χρόνια τό Λουξεμβούργο ἦταν γερμανική ἐπαρχία. Τώρα εἶναι ἀνεξάρτητο δουκάτο. Πρωτεύουσά του εἶναι ἡ πόλη **Λουξεμβούργο** (78.000 κ.).

Ἡ Ὑλλανδία

Χάρτης τῆς Ὑλλανδίας.

Έκταση: 40.850 τ.χ.

Κάτοικοι: 13.000.000.

Ἡ **Ὑλλανδία** ὀνομάζεται καί **Κάτω Χῶρες**, ἐπειδὴ μεγάλες ἐκτάσεις της βρίσκονται χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῶν γειτονικῶν της θαλασσῶν. Ὅπως ἀναφέραμε, εἶναι πλούσια, ἀναπτυγμένη καί πολὺ πυκνοκατοικημένη περιοχή.

Οἱ Ὑλλανδοὶ εἶναι δραστήριοι καί δημιουργικοὶ ἄνθρωποι. Οἱ μισοὶ περίπου εἶναι χριστιανοὶ καθολικοὶ καί οἱ ἄλλοι διαμαρτυρόμενοι. Ἡ γλῶσσα τους μοιάζει μέ τὴ γερμανική. Οἱ περισσότεροι ἀσχολοῦνται μέ τὴ βιομηχανία, τό ἐμπόριο, τὴ ναυτιλία.

Μεγάλη εἶναι ἡ ἀγάπη τῶν Ὑλλανδῶν γιὰ τὰ λουλούδια. Πολλές ἐκτάσεις στή χώρα τους εἶναι ἀνθόκηποι, γεμάτοι συνήθως πολυχρωμες τουλίπες.

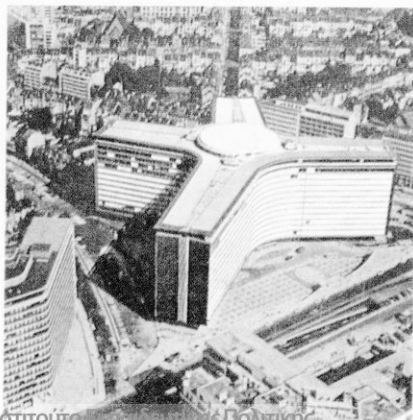
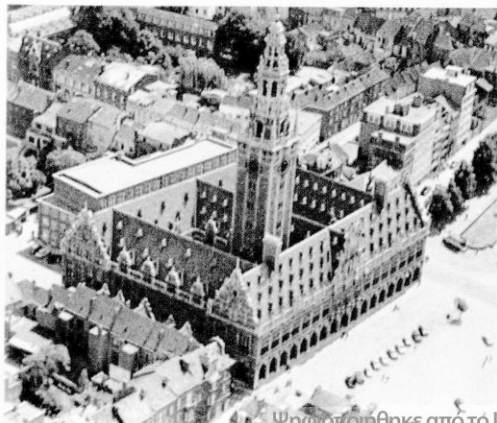
Τό πολίτευμα τῆς Ὑλλανδίας εἶναι βασιλευομένη δημοκρατία.

Πρωτεύουσα τῆς χώρας αὐτῆς εἶναι τό **Ἀμστερνταμ**, ἡ κυβέρνηση ὅμως μένει στή **Χάγη** (520.000 κ.).

Μεγάλα λιμάνια τῆς Ὑλλανδίας, ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης, εἶναι τό

1. Βρυξέλλες. 2. Τό ιστορικό πανεπιστήμιο τής Λουβέν. 3. Τό κτίριο τής Ε.Ο.Κ.

Τό Άμστερνταμ εἶναι χτισμένο σέ πολλά νησάκια.

Άμστερνταμ (800.000 κ.) καί τό **Ρότερνταμ** (660.000 κ.). Εἶναι δυό ναυτικά, ἐμπορικά, βιομηχανικά καί πνευματικά κέντρα. Τό Ρότερνταμ ἰδιαίτερα, χτισμένο στίς ἐκβολές τοῦ Ρήνου, ἐξυπηρετεῖ μέ ποταμόπλοια πολλές χώρες τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Γνωστή ὁλλανδική πόλη εἶναι καί ἡ **Οὐτρέχτη**.

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι σύμμαχος μέ τήν Ὁλλανδία, τό Βέλγιο καί τό Λουξεμβούργο.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. Ἡ γῆ μέ τό ἔδαφος, τό κλίμα, τό φυσικό πλοῦτο της κτλ. ἐπηρεάζει τοὺς ἀνθρώπους.
2. Οἱ ἄνθρωποι μέ τά ἔργα τους νικοῦν συχνά τά στοιχεῖα τῆς φύσης καί ἐπηρεάζουν τή γῆ στήν ὁποία κατοικοῦν.

Ἀνθόκηποι στήν Ὁλλανδία.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ
ΩΚΕΑΝΟΣ

Μαϊνλαντ
νησιά Όρκαδες

Μαϊνλαντ
Φέουλα

ΒΟΡΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΜΕΓΑΛΗ
ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Βόρειος
Ιρλανδία

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

ΙΡΛΑΝΔΙΚΗ
ΘΑΛΑΣΣΑ

Δουβλίνο

Διαδίας Αγγλοφιλίου

ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ

ΩΚΕΑΝΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Άγγλονορμανδικά νησιά

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείτε τα Βρετανικά νησιά στο χάρτη της Εύρώπης, στον παγκόσμιο χάρτη, στην υδρόγειο σφαίρα.
2. Συζητήστε για τό βρετανικό και τό ελληνικό ναυτικό. Γιατί πολλοί Έλληνες έφο-πλιστές έχουν γραφεία στό Λονδίνο;
3. Ποιοι παράγοντες έπηρεάζουν τό κλίμα τών Βρετανικών νησιών;
4. Βρείτε στοιχεία για τό φυσικό πλοῦτο τής περιοχής αὐτής.
5. Σέ ποιά κράτη εἶναι χωρισμένα τά Βρετανικά νησιά;
6. Συγκεντρώστε πληροφορίες, εἰκόνες, ταινίες κτλ. γι' αὐτά.
7. Ὁργανώστε σχετικές προβολές.

Στά δυτικά τής ήπειρωτικής Εύρώπης, άπέναντι άπό τή Βόρεια Γαλλία καί τς Κάτω Χώρες, βρίσκονται δύο μεγάλα νησιά: ή **Μεγάλη Βρετανία** καί ή **Ίρλανδία**. Κοντά τους, κυρίως στό βόρειο μέρος, υπάρχουν καί άλλα μικρότερα: οί **Έβρίδες**, οί **Όρκάδες**, οί **Σχέτλαντ** κ.ά. Άπό τήν υπόλοιπη Εύρώπη τά Βρετανικά νησιά τά χωρίζουν ή Μάγχη, ό πορθμός του Καλαί καί ή Βόρεια θάλασσα. Άνάμεσά τους χωρίζονται μέ τήν **Ίρλανδική θάλασσα**.

Τά Βρετανικά νησιά έχουν πλουσιότατο θαλάσσιο διαμελισμό. Οί άκτές τους, αλλοῦ όμαλές καί αλλοῦ βραχύδεις, εἶναι γεμάτες κόλπους, χερσονήσους καί άκρωτήρια. Ό πλούσιος αὐτός θαλάσσιος διαμελισμός εἶναι άσφαλώς μιά άπό τς βασικές αίτίες του βρετανικού ναυτικού μεγαλείου.

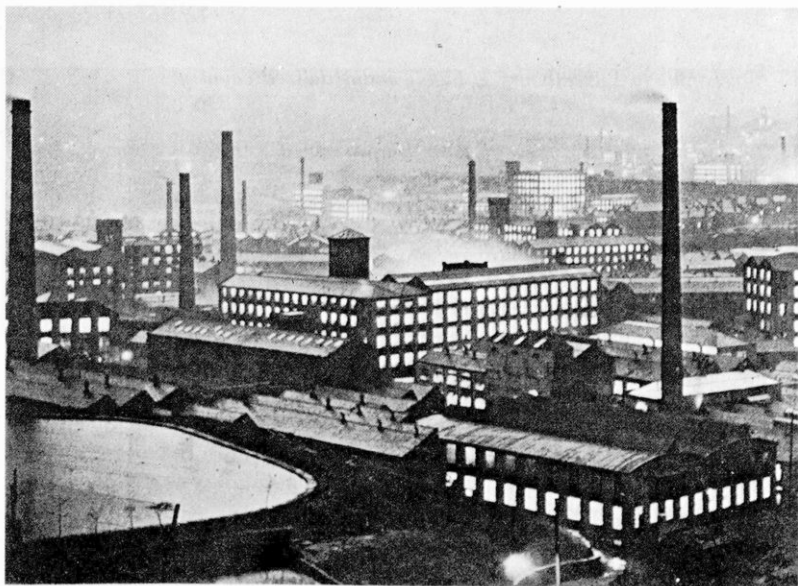
Αἰῶνες ή Μεγάλη Βρετανία ἦταν ή πρώτη ναυτική δύναμη στή Γῆ. Μέ τόν πολεμικό στόλο τής εξουσίαζε τεράστιες έκτάσεις σέ όλες τς ήπείρους καί τά έμπορικά τς καράβια ταξίδευαν παντοῦ κι έφερναν πλούτη στή χώρα. Πρίν άπό λίγα χρόνια ή βρετανική αὐτοκρατορία ἦταν ή μεγάλη θαλασσοκράτειρα τής ύψηλίου. Τώρα έχασε σχεδόν όλες τς άποικίες τς. Έξακολουθεῖ όμως νά διατηρεῖ ισχυρό πολεμικό κι έμπορικό στόλο καί νά εἶναι μιά άπό τς σύγχρονες μεγάλες δυνάμεις τής Γῆς.

Τό έδαφος τών Βρετανικών νησιών εἶναι πεδινό στά νότια μέρη μέ λόφους καί χαμηλά βουνά καί όρεινό στά βόρεια. Μεγαλύτερα βουνά τους εἶναι τά **Πέννινα** καί τά **Γκράμπιαν**.

Τό κλίμα έπηρεάζεται πολύ άπό τό Ρεύμα του Κόλπου καί τούς ψυχρούς βόρειους άνέμους, πού κατεβαίνουν όρμητικοί άπό τό Βόρειο παγωμένο ώκεανό καί σαρώνουν τς βορειοανατολικές άκτές τών νησιών. Η όμίχλη, ή συννεφιά, οί βροχές εἶναι σχεδόν καθημερινές.

Όλος ό τόπος εἶναι καταπράσινος καί τά χλοερά λιβάδια ευνοούν πολύ τήν άνάπτυξη τής κτηνοτροφίας. Η γεωργία όμως εἶναι πολύ περιορισμένη.

Μεγαλύτερο ποτάμι τών Βρετανικών νησιών εἶναι ό **Τάμεσης**. Στς έκβολές του άνοίγεται βαθύς ποταμόκολπος κι εκεί εἶναι χτισμένο τό Λονδίνο, τό πιό μεγάλο ναυτικό, έμπορικό, βιομηχανικό κέντρο τής Εύρώπης.

Έργοστάσιο.

‘Ο Ν. Καζαντζάκης μᾶς ἔδωσε μερικές χαρακτηριστικές εἰκόνες τοῦ βρετανικοῦ το-
πίου:

«Έλαμψε τὸ μάτι, ὅταν ἀντίκρισε γιὰ πρώτη φορά τὰ ἐγγλέζικα ἀκρογιάλια. Ἡ θά-
λασσα κόχλαζε ἀφιλόξενη, ἄγρια, μὲ κρύες γκριζές ἀναλαμπές. Ἐνιωθες πῶς ἡ θά-
λασσα τούτη δέν εἶναι ἀπλό ὑγρό στοιχεῖο πού περικυκλώνει ἓνα νησί· εἶναι ἀνήμερη,
ἀνύπνωτη, μὲ αἰώνια σηκωμένη χάιτη λιόντισσα, πού φρουράει κι ἀπομονώνει τήν
Ἀγγλία...».

Ἐπεῖτα «...πίσω ἀπὸ τὰ κύματα χαράχθηκε ἀλαφριά στὸν ὀρίζοντα ἡ Ἀγγλία... Τρυ-
φερό πράσινο, ἀλαφρὸς μακρόσυρτος κυματισμὸς τῆς γῆς, χαρὰ ἀνοιξιὰτικη, ὑγρή,
πηχτή, χινοπωριάτικη γλύκα στὴν καρδιά τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ψιχαλίζει ἀκατάπαυτα, ἀθόρυβα. Μυρίζει τὸ κομμένο χορτάρι, κοπάδια κανελές μὲ
ἄσπρες βούλες καλοζησημένες ἀγελάδες σηκώνουν τὸ κεφάλι ὀκνά καὶ μασουλι-
ζουν... σγουρόμαλλα στρουμπουλά πρόβατα, κόκκινες πινελιές τὰ σπιτάκια στοῦ πρά-
σινο, ὁ ἀσφαλτοστρωμένος δρόμος γυαλίζει σάν ἀσάλι...».

Πολὺ διαφορετικὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τῶν βρετανικῶν μεγαλοπόλεων μὲ τὰ μεγάλα βιο-
μηχανικά συγκροτήματα, τὰ δάση ἀπὸ τίς καμινάδες τῶν ἐργοστασίων, τὴ μολυσμένη
ἀπὸ τοὺς ἀνακατεμένους μὲ τὴν ὀμίχλη καπνοῦς ἀτμόσφαιρα, τίς μερμηγκιές τοῦ ἐρ-
γατοκόσμου. Κυρίαρχος σ’ αὐτές εἶναι ἡ μηχανή. Αὐτὴ ὀρίζει τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Ἀντίθετα οἱ μικρές παραδοσιακές ἐπαρχιακές βρετανικὲς πόλεις ἔχουν ἀπερίγρα-
πτη χάρη, προσφέρουν γαλήνια ζωὴ στοὺς ἀνθρώπους, παρουσιάζουν μεγάλη πνευ-
ματικὴ κίνηση.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία χωρίζεται στίς περιοχές **Ἀγγλία**, **Οὐαλία** καί **Σκωτία**. Ἡ Ἴρλανδία χωρίζεται στή **Βόρεια** καί στή **Νότια Ἴρλανδία**.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία καί ἡ Βόρεια Ἴρλανδία εἶναι ἓνα κράτος. Τό σωστό ὄνομα τοῦ κράτους αὐτοῦ εἶναι **Ἡνωμένο βασίλειο τῆς Μεγάλης Βρετανίας καί τῆς Βόρειας Ἴρλανδίας**. Συνηθίζουμε ὅμως νά τό λέμε **Μεγάλη Βρετανία** ἢ **Ἀγγλία**. Ἡ ὑπόλοιπη Ἴρλανδία ἀποτελεῖ χωριστό κράτος.

Νά μάθετε τίς ἐννοίες:

Βρετανικά νησιά, Μεγάλη Βρετανία, Ἴρλανδία, Ἀγγλία, Οὐαλία, Σκωτία, Τάμεσς, ποταμόκολπος, Ἡνωμένο Βασίλειο.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

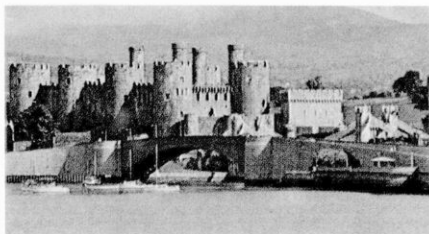
Ἡ θάλασσα ἐπηρεάζει πολύ τή ζωή τῶν ἀνθρώπων.

Δραστηριότητες

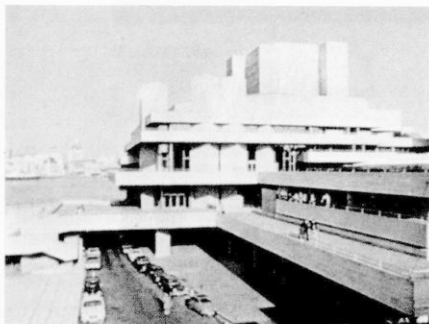
Νά ἐτοιμάσετε χάρτες τῶν Βρετανικῶν νησιῶν.

Εἰκόνες ἀπό τό Πόρτσμουθ.

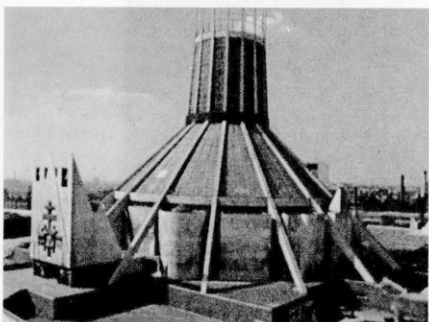

*Πύργοι στις ακτές της Ουάλλιας.
'Η γιορτή τής σημαίας στα άνακτορα.'*

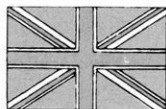

*Σύγχρονο θέατρο στο Λονδίνο.
Σύγχρονος ναός στο Λίβερπουλ.*

43

Ἡ Μεγάλη Βρετανία

Έκταση: 244.000 τ.χ. Κάτοικοι: 55.500.000.

“Όπως αναφέραμε, ἡ Μεγάλη Βρετανία ἐξακολουθεῖ καί σήμερα νά εἶναι μεγάλη ναυτική δύναμη. “Όλοι σχεδόν οἱ κάτοικοί της ἀσχολοῦνται μέ τή βιομηχανία, τή ναυτιλία, τό ἐμπόριο, τίς ἐπιχειρήσεις, τά γράμματα, τίς τέχνες. Πολλοί λίγοι εἶναι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ψαράδες.

Οἱ Βρετανοί εἶναι δραστήριοι καί δημιουργικοί ἄνθρωποι, περὶφανοί, πειθαρχικοί, ἀκριβεῖς καί συστηματικοί στή δουλειά τους. Εἶναι χριστιανοί διαμαρτυρόμενοι.

Τό κράτος τους εἶναι καλά ὀργανωμένο. Τό πολίτευμά τους εἶναι βασιλευομένη δημοκρατία. “Όλοι σέβονται τοὺς νόμους καί πειθαρχοῦν σ’ αὐτούς.

Ἡ γλῶσσα τους εἶναι διεθνῆς καί μιλιέται ἀπό ἑκατομμύρια ἀνθρώπους σέ ὅλη τή Γῆ.

Οἱ Βρετανοί πρῶτοι ἀπ’ ὅλους πραγματοποίησαν τή βιομηχανική ἐπανάσταση στή Γῆ. Ἀνακάλυψαν πολλές μηχανές καί δημιούργησαν μεγάλη βιομηχανία στή χώρα τους. Σ’ αὐτό τοὺς βοήθησε καί ὁ ὀρυκτός πλοῦτος πού κρύβει τό βρετανικό ὑπέδαφος. Τελευταῖα ἀνακαλύφθηκαν πλούσιες πετρελαιοπηγές στή Βόρεια θάλασσα.

Γιά τή λειτουργία τῆς βρετανικῆς βιομηχανίας εἰσάγονται μεγάλες ποσότητες πρώτων ὑλών ἀπό ἄλλες χώρες, στίς ὁποῖες ἐξάγονται βιομηχανικά προϊόντα.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία συνεργάζεται στενά μέ πολλά κράτη πού ἦταν ἄλλοτε βρετανικῆς ἀποικίες. “Όλα αὐτά τά κράτη ἀποτελοῦν τώρα τή **Βρετανική Κοινοπολιτεία**.

Πρωτεύουσα τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας εἶναι τό **Λονδίνο** (7.350.000 κ.), μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες πόλεις τοῦ κόσμου.

Λονδίνο — ο Τάμεσης.

«Τό Λονδίνο είναι χάος, γράφει ο Ν. Καζαντζάκης. Βαθιά βουή, κόσμος άστέρει-
τος...

‘Η όμίχλη ύγρη, κιτρινωπή σέρνεται καί γλείφει τούς τοίχους, τυλίγει δέντρα κι άν-
θρώπους, μπαίνει καί κάθεται στά πνευμόνια... Πέλαγο γκριζό, άργοκίνητο, όπου είναι
πνιγμένα χιλιάδες σπίτια καί σαλεύουν τά κόκκινα λεωφορεία μέ τ’ άναμμένα ηλεκτρι-
κά καί κοπάδια οί άνθρωποι.

Κάποτε ό ήλιος, ένας φαλακρός Άπόλλωνας, διαπερνάει τά σύννεφα. ‘Ο ήλιος έδώ
σμίγει συχνά μέ τήν καταχνιά καί τή βροχή, άπότομος χωρισμός δέν ύπάρχει, παίζει
άκατάπαυτα τό φώς μέ τό σκοτάδι. Τό Λονδίνο κλαίει καί χαμογελάει τήν ίδια στιγ-
μή...».

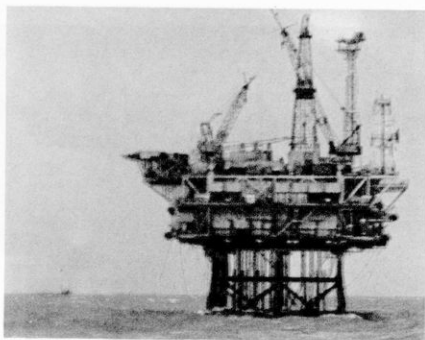
Στό κέντρο τής μεγάλης πόλης, στό **Σίτυ**, πλάι στίς όχθες του Τάμεση, ύψώνονται
τά μεγαλόπρεπα κυβερνητικά κτίρια, τό δημαρχείο, οί μεγάλες τράπεζες, χιλιάδες γρα-
φεία ναυτιλιακών κι έμπορικών έπιχειρήσεων, μεγάλα καί πλούσια καταστήματα μέ
όλα τά άγαθά τής Γής.

«‘Ο Τάμεσης σαλεύει ήσυχος, φέρνει πλούτη από τή θάλασσα, πηγαίνει άμύθητα
πλούτη στη θάλασσα...».

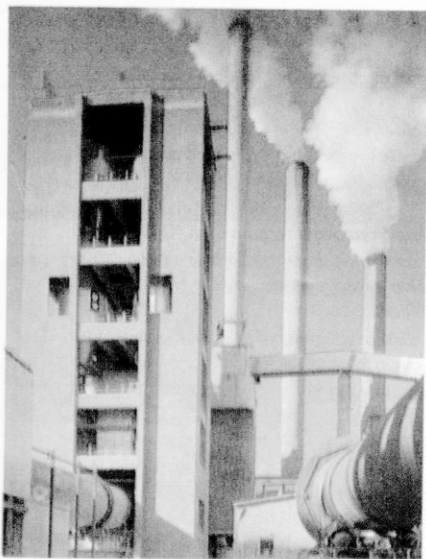
Τό λιμάνι του Λονδίνου έχει πάντα μεγάλη κίνηση.

Λονδίνο — τό έμπορικό κέντρο τής πόλης (Σίτυ).

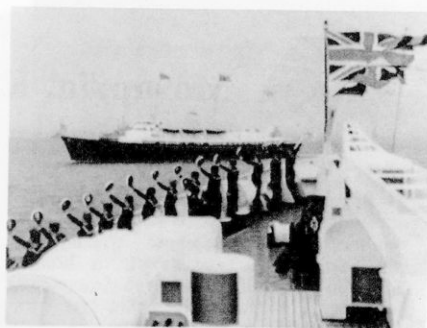

“Αντληση πετρελαίου στη Β. Θάλασσα.

“Η Βρετανία έχει μεγάλη βιομηχανία και είναι ισχυρή ναυτική δύναμη.

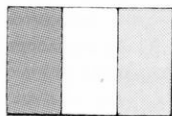
“Άλλα μεγάλα έμπορικά, βιομηχανικά, πνευματικά κέντρα της Μεγάλης Βρετανίας είναι: τό **Μπίρμινγκχαμ**, τό **Μάντσεστερ**, τό **Λίβερπουλ**, ή **Γλασκώβη**, τό **Έδιμβουργο**, τό **Μπρίστολ**, τό **Πλύμουθ**, τό **Πόρτσμουθ** κ.ά. “Η **“Οξφόρδη** καί τό **Καίμπριτς** φημίζονται γιά τά πανεπιστήμιά τους, πού είναι από τά γνωστότερα στή Γή.

Στή Βόρεια Ίρλανδία βρίσκεται τό **Μπέλφαστ**.

“Η συγκοινωνία στή Μεγάλη Βρετανία είναι πολύ άναπτυγμένη καί γίνεται μέ όλα τά σύγχρονα μέσα. Τό ίδιο καί οί έπικοινωνίες.

“Η χώρα μας έχει καλές σχέσεις μέ τήν Άγγλία καί είναι σύμμαχός της.

“Η Ίρλανδία

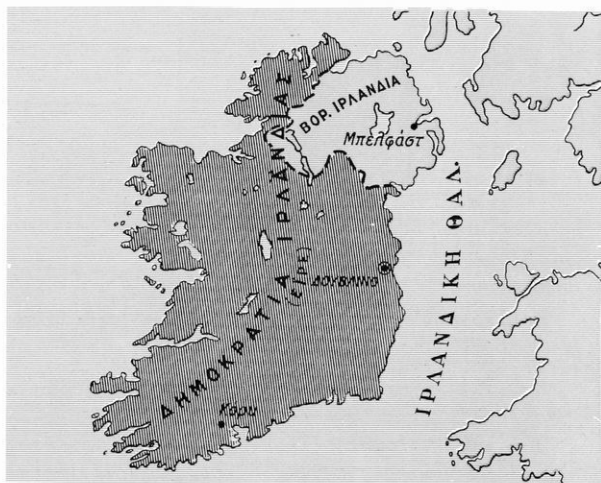
“Έκταση: 70.300 τ.χ.

Κάτοικοι: 3.000.000.

Φυλετικά οί **“Ιρλανδοί** μοιάζουν μέ τούς “Άγγλους. Είναι όμως χριστιανοί καθολικοί κι αιώνες τώρα αντίδικουñ μαζί τους. Στά 1937 ή Νότια Ίρλανδία έγινε ανεξάρτητο κράτος μέ δημοκρατικό πολίτευμα. Πρωτεύουσά της είναι τό **Δουβλίνο** (780.000 κ.).

Οί Ίρλανδοί είναι άναπτυγμένος λαός καί ή χώρα τους προοδευμένη. Κυρίως άσχολούñται μέ τή βιομηχανία, τήν αλιεία, τήν κτηνοτροφία.

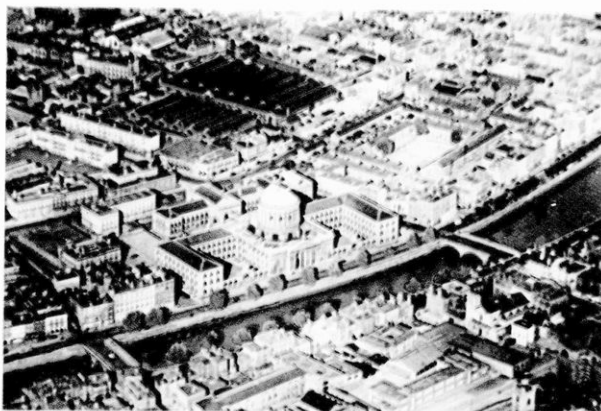
Χάρτης
Ίρλανδίας.

Στή χώρα τους βρέχει πολύ, οί άνεμοι φυσοῦν σχεδόν αδιάκοπα από τόν ὠκεανό καί οί καλλιέργειες εἶναι περιορισμένες. Ὁ τόπος ὅμως ὅλος εἶναι καταπράσινος καί ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία. Ὅρυκτό πλοῦτο δέν ἔχει ἀξιόλογο ἡ Ἰρλανδία καί οὔτε βαριά βιομηχανία. Γενικά εἶναι μιὰ ἀραιοκατοικημένη περιοχή.

Δραστηριότητες

Βρεῖτε κι ἄλλες πληροφορίες γιά τή Βρετανική Κοινοπολιτεία.

Ἀποψη
Δουβλίνου.

**Τί
έμαθα
γιά τή Δυ-
τική Εύ-
ρώπη**

α. Ἡ Δυτική Εὐρώπη περιλαμβάνει τὰ κράτη: Γαλλία, Λουξεμβούργο, Βέλγιο, Ὁλλανδία, Μεγάλη Βρετανία καί Ἱρλανδία. Ἀπό αὐτά τὰ τέσσερα πρῶτα βρίσκονται στήν ἡπειρωτική Εὐρώπη· τὰ ἄλλα δυό στά Βρετανικά νησιά.

β. Τό ἔδαφος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι γενικά πεδινό, μέ πολλούς λόφους καί χαμηλές ὄροσειρές.

γ. Μεγάλα ποτάμια τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: ὁ Ρήνος, ὁ Σηκουάνας, ὁ Λείγερ, ὁ Γαρόννας, ὁ Ροδανός.

δ. Τό κλίμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἐπηρεάζεται πολύ ἀπό τό Ρεύμα τοῦ Κόλπου καί τούς βόρειους ψυχρούς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Γενικά εἶναι ὠκεάνιο μέ πολλές βροχές καί ὀμίχλη.

ε. Ἡ Δυτική Εὐρώπη εἶναι καταπράσινη. Πολύ εὐνοεῖται σ' αὐτή ἡ ἀνάπτυξη τῆς κτηνοτροφίας. Ἀναπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ γεωργία καί γίνεται μέ ἐπιστημονικούς τρόπους.

Πολλοί ἀπό τούς κατοίκους τῆς ἀσχολοῦνται καί μέ τήν ἀλιεία. Ὁ Βόρειος Ἀτλαντικός εἶναι μιά ἀπό τίς πλουσιότερες θαλάσσιες περιοχές σέ ψάρια.

στ. Ἡ Δυτική Εὐρώπη εἶναι μιά πολύ πυκνοκατοικημένη περιοχή. Ὅλοι οἱ κάτοικοί τῆς ἀνήκουν στήν ἰνδοευρωπαϊκή φυλή. Οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ μισοί Ὁλλανδοί καί οἱ Ἱρλανδοί εἶναι χριστιανοί καθολικοί. Οἱ Ἀγγλοὶ καί πολλοί Ὁλλανδοί εἶναι διαμαρτυρόμενοι.

ζ. Μεγάλη εἶναι ἡ βιομηχανική καί οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Στήν περιοχή αὐτή γεννήθηκε ἡ βιομηχανία. Εἶναι μιά ἀπό τίς πιο ἀναπτυγμένες περιοχές σέ ὅλη τή Γῆ.

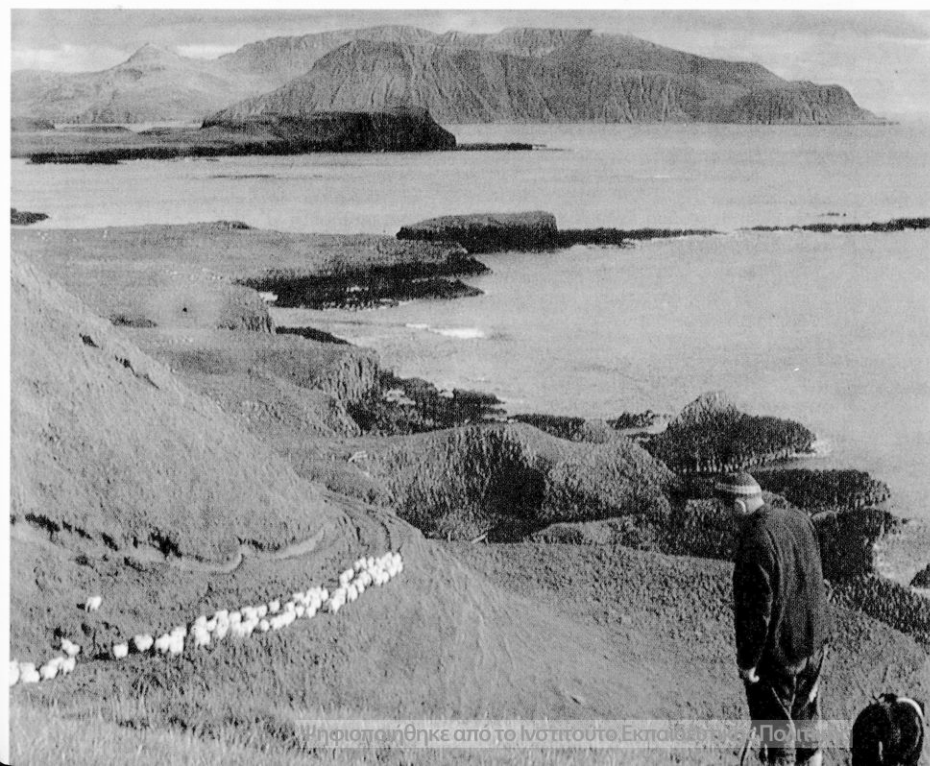
η. Πολύ μεγάλη εἶναι ἡ προσφορά τῶν Δυτικοευρωπαίων στά γράμματα, στίς τέχνες, στόν πολιτισμό. Ἡ περιοχή τους εἶναι κοιτίδα τοῦ σημερινοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

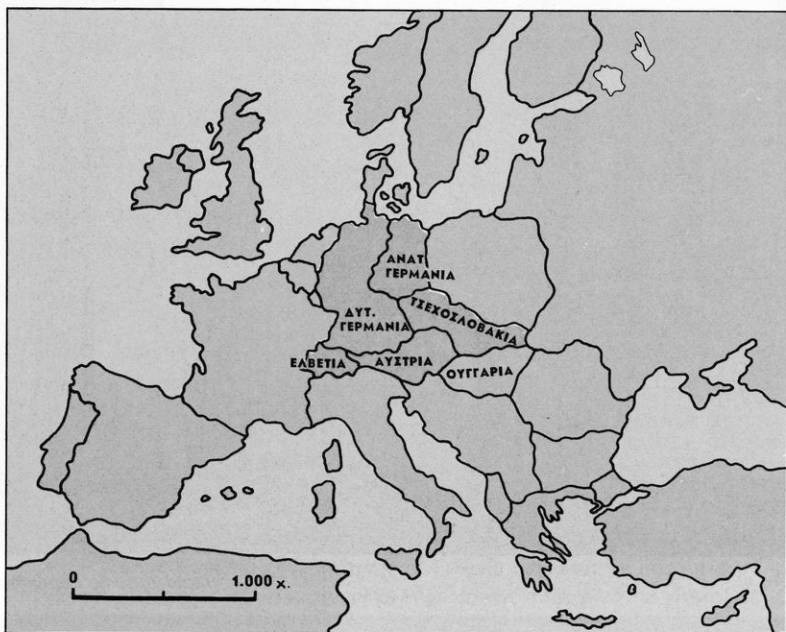
θ. Ἀπό τὰ κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Γαλλία καί ἡ Ἱρλανδία ἔχουν δημοκρατικό πολίτευμα, ἡ Μεγάλη Βρετανία, τό Βέλγιο, ἡ Ὁλλανδία εἶναι βασιλευόμενες δημοκρατίες καί τό Λουξεμβούργο δουκάτο. Στίς μεσογειακές ἀκτές τῆς Γαλλίας βρίσκεται τό μικρό πριγκιπάτο τοῦ Μονακό.

ι. Πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι τό Παρίσι, τοῦ Βελγίου οἱ Βρυξέλλες, τοῦ Λουξεμβούργου τό Λουξεμβούργο, τῆς Ὁλλανδίας ἡ Χάγη, τῆς Μεγάλης Βρετανίας τό Λονδίνο, τῆς Ἱρλανδίας τό Δουβλίνο.

Τοπία Δυτικής Εύρώπης.

Χάρτης Κεντρικής Εύρώπης.

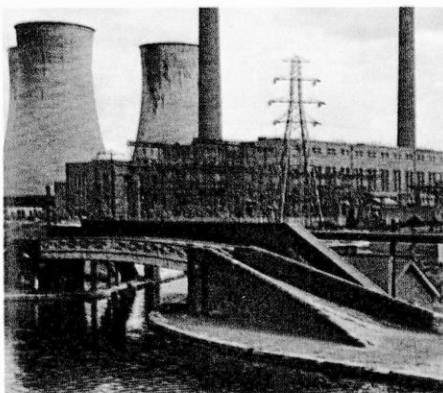
γ. Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

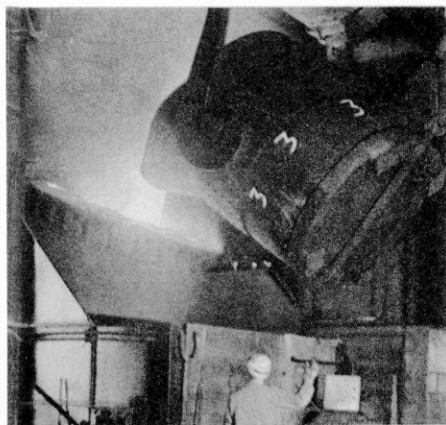
1. Παρατηρήστε σέ ανάγλυφους καί γεωφυσικούς χάρτες τήν Κεντρική Εύρώπη.
2. Θυμηθείτε όσα έχουμε πεί σέ προηγούμενα μαθήματα γι' αυτή.
3. Συγκεντρώστε εικόνες, πληροφορίες, άλλα στοιχεία.
4. Παρακολουθήστε σχετικές προβολές.
5. Ποιοί λαοί κατοικούν στήν Κεντρική Εύρώπη;
6. Ποιά κράτη υπάρχουν σήμερα σ' αυτή;

Ἡ **Κεντρική Εύρώπη** ἀπλώνεται ἀπό τίς Ἀλπεις ὡς τή Βόρεια καί τή Βαλτική θάλασσα καί ἀπό τό Ρήνο ὡς τόν Ὄντερ ποταμό καί τά Καρπάθια ὄρη. Περιλαμβάνει τίς κοιλάδες τοῦ ἄνω Δούναβη καί τοῦ Ρήνου μέ τά γύρω ἀπό αὐτές βουνά καί τή γερμανική πεδιάδα.

Στήν Κεντρική Εύρώπη υπάρχουν σήμερα τά ἐξῆς κράτη: ἡ **Δυτική** καί ἡ **Ἀνατολική Γερμανία**, ἡ **Ἑλβετία**, ἡ **Αὐστρία**, ἡ **Τσεχοσλοβακία**, ἡ **Οὐγγαρία**. Εἶναι περιοχή πλούσια μέ πολλά γεωργικά, δασικά, κτηνοτροφικά προϊόντα, ὀρυκτό πλούτο καί μεγάλη βιομηχανική ἀνάπτυξη. Περισσότερο ἀναπτυγμένη ἀπό τίς χώρες τῆς Κεντρικῆς Εύρώπης εἶναι ἡ Δυτική Γερμανία.

*Εικόνες από βιομηχανικά κέντρα
καί χωριά τῆς Γερμανίας.*

Βερολίνο — ή πύλη του Βρανδεμβούργου.

Μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα στην κοιλάδα του Ρήνου.

Έκταση: 357.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 78.000.000.

Χάρτης Γερμανίας.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τὰ σημερινὰ σύνορα τῆς Γερμανίας στό χάρτη σας.
2. Δείξτε τὴν Ἀνατολική καί τή Δυτική Γερμανία.
3. Παρακαλέστε τὸ δάσκαλό σας νά σᾶς μιλήσει γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους, γιὰ τοὺς δυὸ παγκόσμιους πολέμους, γιὰ τὴ σημερινή κατάσταση τῶν δύο Γερμανιῶν.

Οἱ Γερμανοὶ μαζί μέ τοὺς γειτονικοὺς τοὺς λαοὺς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι οἱ δημιουργοὶ τοῦ πολιτισμοῦ πού ἀνθεῖ σήμερα στή Γῆ μας. Μεγάλοι Γερμανοὶ φιλόσοφοι, ἐπιστήμονες, ἐφευρέτες, καλλιτέχνες αἰῶνες ἐργάστηκαν γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τῆς σημερινῆς προόδου.

Οἱ Γερμανοὶ δυὸ φορές στὸν αἰῶνα μας ἔγιναν αἴτιοι παγκοσμίων πολέμων. Νικήθηκαν ὅμως καί τίς δυὸ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Εὐρωπαίους καί τοὺς συμμάχους τοὺς τῶν ἄλλων ἡπείρων.

Στά 1945 ἡ Γερμανία περιορίστηκε στά σημερινὰ της σύνορα. Οἱ νικητὲς τῶν Γερμανῶν, Ἀμερικανοί, Ρῶσοι, Ἀγγλοι, Γάλλοι, κυρίεψαν τὴ Γερμανία καί τὴ χώρison σέ 4 ζῶνες. Ἀργότερα τὰ τρία τμήματα πού κατεῖχαν οἱ Ἀμερικανοί, οἱ Ἀγγλοι καί οἱ Γάλλοι, ἐνώθηκαν καί δημιουργήθηκε ἡ **Δυτικὴ Γερμανία** μέ πρωτεύουσα τὴ **Βόννη**. Τὸ τμήμα πού κατεῖχαν οἱ Ρῶσοι ἔγινε χωριστὸ κράτος. Σ' αὐτὸ βρίσκεται τὸ **Βερολίνο**, ἡ παλιά γερμανικὴ πρωτεύουσα.

Οἱ νικητὲς σύμμαχοι τὸ χώρισαν κι αὐτὸ σέ 4 ζῶνες. Ἡ ζώνη τοῦ **Ἀνατολικοῦ Βερολίνου** ἀνῆκε στοὺς Ρῶσους. Σήμερα εἶναι πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας. Οἱ ἄλλες 3 ζῶνες ἀποτελοῦν τὸ **Δυτικὸ Βερολίνο**, πού εἶναι μιὰ ἀπὸ τίς ὁμόσπονδες χώρες τῆς δημοκρατίας τῆς Δυτικῆς Γερμανίας.

Οἱ Γερμανοὶ εἶναι ἡ πολυπληθέστερη μετὰ τοὺς Ρῶσους εὐρωπαϊκὴ φυλὴ. Εἶναι λαὸς προοδευμένος, πειθαρχικός, δημιουργικός, μέ ἰσχυρὴ θέληση κι ἐργάζεται μέ σύστημα καί πίστη γιὰ τὴν πρόοδο τῆς χώρας του.

Ὅταν στά 1945 τέλειωσε ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος, ὅλη ἡ Γερμανία ἦταν σωρὸς ἐρείπιων. Πολλὰ ἑκατομμύρια Γερμανοὶ εἶχαν σκοτωθεῖ στίς μάχες. Ὅσοι ἐπέζησαν σύντομα ἀνοικοδόμησαν τὰ ἐρείπια, ἔχτισαν ὠραιότερες τίς πόλεις καί τὰ χωριά τους, ἀνασυγκρότησαν τὴ βιομηχανία τους. Περισσότερο ἀναπτύχθηκε ἡ Δυτικὴ Γερμανία. Αὕτῃ εἶναι σήμερα ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀναπτυγμένα, τὰ πιὸ πλούσια καί τὰ πιὸ ἰσχυρά κράτη τῆς Γῆς.

Ἀπὸ θρησκευτικὴ ἀποψη οἱ περισσότεροὶ Γερμανοὶ εἶναι χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι· οἱ ἄλλοι εἶναι καθολικοί.

Τὸ νότιο μέρος τῆς Γερμανίας εἶναι ὄρεινὸ. Ἐκεῖ ὑψώνονται οἱ **Βαυαρικὲς Ἀλπεις**. Ὅσο προχωροῦμε βορειότερα, τὰ βουνὰ χαμηλώνουν καί καταλήγουν στὴ μεγάλη **γερμανικὴ πεδιάδα** πού ἀπλώνεται ὡς τὴ Βόρεια καί τὴ Βαλτικὴ θάλασσα.

Στὴ νότια Γερμανία ἔχουν τίς πηγές τους ὁ **Δούναβης**, ὁ **Ρήνος**, ὁ **Ἐλβας**, ὁ **Βέξερ**, ὁ **Ἑμς**. Στὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς Γερμανίας ρέει ὁ **Ὄντερ**.

Οἱ κοιλάδες τοῦ Δούναβη καί τοῦ Ρήνου ἔχουν μεγάλη σημασία. Εἶναι εὐφορες, καταπράσινες, πυκνοκατοικημένες καί διευκολύνουν τὴ συγκοινωνία. Καί τὰ δυὸ

μεγάλα αυτά ποτάμια είναι πλωτά και συνδέονται με διώρυγες. Ή περιοχή του **Ρούρ** ιδιαίτερα κρύβει στο υπέδαφός της μεγάλο όρυκτο πλούτο, τόν οποίο εκμεταλλεύονται οι Γερμανοί. Εκεί βρίσκεται η καρδιά της γερμανικής βιομηχανίας. Πολλά εργοστάσια κινούνται με γαιάνθρακες και ύδατοπτώσεις. Άλλα χρησιμοποιούν υγρά καύσιμα, πού εισάγονται από ξένες χώρες.

Τό κλίμα στή βορειοδυτική γερμανική πεδιάδα είναι ώκεάνιο. Σ' όλη τήν άλλη περιοχή είναι ήπειρωτικό.

Ή Γερμανία είναι καταπράσινη χώρα μέ πολλά βοσκοτόπια και δάση. Ή μεγάλη πεδιάδα και οι κοιλάδες τών ποταμών καλλιεργούνται συστηματικά μέ τέλεια μέσα και δίνουν δημητριακά, πατάτες, ζαχαρότευτλα, όπωρικά κ.ά. γεωργικά προϊόντα. Πολύ αναπτυγμένη είναι επίσης ή κτηνοτροφία.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Δυτική Γερμανία, Άνατολική Γερμανία, γερμανική πεδιάδα, Βαυαρικές Άλπεις, Βερολίνο.

Νά γνωρίζετε όπ:

1. Ό όρυκτός πλούτος είναι μιά βασική προϋπόθεση γιά τή βιομηχανική ανάπτυξη μιάς χώρας. Χρειάζονται επίσης ενέργεια, χρήματα και ίκανοί άνθρωποι. 2. Ή καταπληκτική μεταπολεμική ανάπτυξη τής Δυτικής Γερμανίας ονομάστηκε «γερμανικό οικονομικό θαύμα».

Δραστηριότητες

Νά ετοιμάσετε χάρτες τής Γερμανίας.

1. Ρέγκενσμπουργκ.

2. Λαϊκός χορός. 3. Πύργος στή Βαυαρία.

Ἔκταση: 248.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 61.000.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε στό χάρτη τά σύνορα τῆς Δυτικῆς Γερμανίας.
2. Τί πολίτευμα ἔχει ἡ Δυτική Γερμανία;
3. Ποιά εἶναι τά πύο μεγάλα βιομηχανικά, ἐμπορικά, συγκοινωνιακά, πνευματικά κέντρα τῆς Δυτικῆς Γερμανίας;
4. Ἐξετάστε τίς σχέσεις μας μέ τή Γερμανία στό παρελθόν καί σήμερα.
5. Συζητήστε γιά τούς Ἕλληνες πού ἐργάζονται ἐκεῖ.
6. Ποιό εἶναι τό νόμισμα τῆς Δυτικῆς Γερμανίας; Πόσες δραχμές ἔχει ἓνα μάρκο;
7. Τί προϊόντα ἐξάγουμε στή Γερμανία καί τί εἰσάγουμε ἀπό αὐτή;

Ὅπως ἀναφέραμε, ἡ **Δυτική Γερμανία** εἶναι σήμερα ἀνεξάρτητο κράτος, προοδευμένο, πλούσιο καί ἰσχυρό. Τά γερμανικά βιομηχανικά προϊόντα, τέλεια σέ κατασκευή, πουλοῦνται σέ ὅλες τίς ἀγορές τῆς Γῆς καί ἀφήνουν στούς Γερμανούς μεγάλα κέρδη. Οἱ περισσότεροι Γερμανοί ἀσχολοῦνται μέ τή βιομηχανία καί τό ἐμπόριο.

Ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας περιλαμβάνονται καί 300.000 περίπου Ἕλληνες. Πολλοί ἀπό αὐτούς ζοῦν ἐκεῖ μέ τίς οἰκογένειές τους. Τά παιδιά τους φοιτοῦν σέ εἰδικά γι' αὐτά σχολεῖα, στά ὁποῖα διδάσκουν Ἕλληνες δασκάλοι.

Ἐνα τέλειο σύστημα αὐτοκινητοδρόμων καί σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἐξυπηρετεῖ τίς συγκοινωνίες στή Δυτική Γερμανία. Ἐντύπωση προκαλεῖ ἡ καθαριότητα τῶν δρόμων καί ἡ πειθαρχία τῶν Γερμανῶν στούς κανόνες κυκλοφορίας. Πολύ ἐξυπηρετοῦν ἐπίσης τίς συγκοινωνίες τά πλωτά ποτάμια καί οἱ διώρυγες. Στίς ὄρεινές περιοχές χρησιμοποιοῦνται ἐναέριοι σιδηρόδρομοι. Πολλοί ἀπό αὐτούς ἀνηφορίζουν πρὸς τίς κορυφές τῶν Ἄλπεων, ὅπου μεταφέρουν πολλούς τουρίστες.

Μεγάλα λιμάνια τῆς Δυτικῆς Γερμανίας εἶναι στή Βόρεια θάλασσα τό **Ἀμβούργο** (1.770.000 κ.) καί ἡ **Βρέμη** καί στή Βαλτική θάλασσα τό **Κιέλο**.

Ὅλες οἱ μεγάλες γερμανικές πόλεις ἔχουν ἐπίσης ἀεροπορική συγκοινωνία καί πολλά ἀεροπλάνα συνδέουν τή Δυτική Γερμανία μέ ξένες χώρες.

Ἡ χώρα αὐτή μέ τήν πρόοδο, τόν πλοῦτο, τίς φυσικές ὁμορφιές της, προκαλεῖ τό ἐνδιαφέρον τῶν ξένων καί ἔχει μεγάλη τουριστική κίνηση. Πολλοί Γερμανοί ταξιδεύουν ἐπίσης σέ ξένες χώρες. Ἐνα μεγάλο μέρος ἀπό αὐτούς ἔρχεται γιά διακοπές στή χώρα μας.

Πρωτεύουσα τῆς Δυτ. Γερμανίας, ὅπως ἀναφέραμε, εἶναι ἡ **Βόννη** (280.000 κ.).

Ἡ Δυτική Γερμανία εἶναι **ὁμοσπονδιακή δημοκρατία**. Ὅλη ἡ χώρα εἶναι χωρισμένη σέ 11 ὁμόσπονδες χώρες. Καθεμιά ἀπό αὐτές ἔχει τήν τοπική της κυβέρνηση, ἡ ὁποία φροντίζει γιά πολλά θέματα τῆς περιοχῆς. Ὑπάρχει ὁμως καί ἡ κεν-

Όπερα Βερολίνου.

Βρέμη.

Ντύσσελντορφ.

τρική κυβέρνηση, η οποία έδρεύει στή Βόννη καί φροντίζει γιά όλα τά ζητήματα του δυτικο-γερμανικού κράτους.

Άλλες μεγάλες γερμανικές πόλεις είναι: τό **Μόναχο** (1.340.000 κ.), ή **Στουτγκάρδη**, ή **Νυρεμβέργη**, ή **Φραγκφούρτη**, ή **Κολωνία**, τό **Ντύσσελντορφ**, τό **Έσσεν**, τό **Άννόβερο** κ.ά. Στή Δυτική Γερμανία ανήκει καί τό **Δυτικό Βερολίνο**, στό όποιο ζούν 2.070.000 άνθρωποι. Πολλές γερμανικές πόλεις είναι χτισμένες στή βιομηχανική περιοχή του Ρούρ.

Νόμισμα της Δυτικής Γερμανίας είναι τό **μάρκο**.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Όμοσπονδιακή δημοκρατία, Βόννη, βαριά βιομηχανία.

Άμβουργο.

Ἡ Ἀνατολική Γερμανία

Ἐκταση: 108.200 τ.χ.
Κάτοικοι: 17.000.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

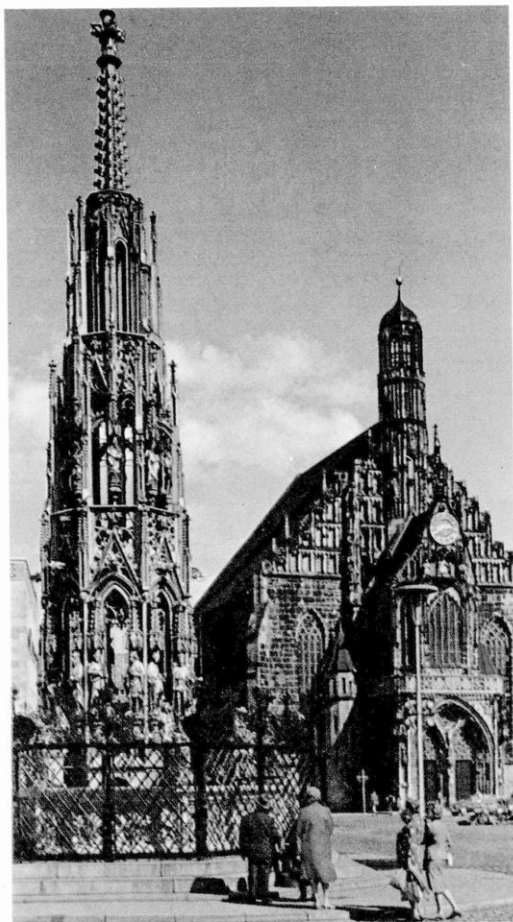
1. Δείξτε στό χάρτη τά σύνορα τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας.
2. Τί πολίτευμα ἔχει;
3. Ποιά εἶναι ἡ πρωτεύουσα καί ποιές οἱ κυριότερες πόλεις τῆς;

Ὅπως ἀναφέραμε, μετά τόν τελευταῖο παγκόσμιο πόλεμο ἡ **Ἀνατολική Γερμανία** ἔγινε ἰδιαίτερο κράτος. Ἐχει καί αὕτη μεγάλες πλουτοπαραγωγικές πηγές, τό ἔδαφός τῆς εἶναι σχεδόν ὅλο πεδινό, παράγει πολλά γεωργικά, κτηνοτροφικά, δασικά προϊόντα, ἔχει πολλά ὄρυκτά. Ἡ βιομηχανία τῆς εἶναι πολύ ἀναπτυγμένη.

Ἡ Ἀνατολική Γερμανία εἶναι λαϊκή δημοκρατία.

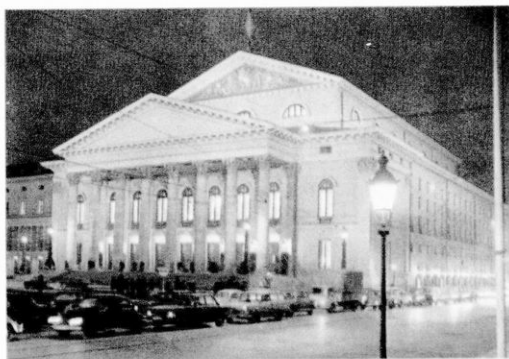
Πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας εἶναι τό **Ἀνατολικό Βερολίνο** (1.100.000 κ.). Ἄλλες σπουδαῖες πόλεις τῆς εἶναι: ἡ **Λειψία**, μεγάλο πνευματικό κέντρο τῆς Γερμανίας, ἡ **Δρέσδη**, ἡ **Ἱένα**, τό **Μαγδεμβούργο** κ.ά.

Ἡ χώρα μας διατηρεῖ μέ τήν Ἀνατολική Γερμανία καλές σχέσεις καί πραγματοποιεῖ ἀρκετές ἐμπορικές ἀνταλλαγές.

Φραγκφούρτη.

Μόναχο.

Χάρτης Αυστρίας.

47 'Η Αυστρία

Έκταση: 83.850 τ.χ.

Κάτοικοι: 7.450.000.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

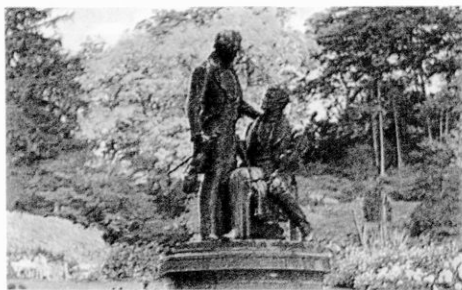
1. Βρείτε στους χάρτες σας την Αυστρία.
2. Ξετάστε τη θέση της στον ευρωπαϊκό χώρο.
3. Συζητήστε για τη σημασία που έχει η Αυστρία για τις χερσαίες συγκοινωνίες της Ευρώπης.
4. Προβάλετε σχετικές εικόνες.
5. Παρακαλέστε το δάσκαλό σας να σας μιλήσει για τους "Έλληνες που ζούσαν στη Βιέννη την εποχή της Τουρκοκρατίας.

Για αιώνες η Αυστρία ήταν μεγάλη αυτοκρατορική δύναμη. Σ' αυτή ανήκαν ή σημεινή Τσεχοσλοβακία, η Ουγγαρία, μεγάλες περιοχές της Ρουμανίας, της Γιουγκοσλαβίας, της Ιταλίας. Στά 1918 διαλύθηκε και όρίστηκαν τά σημερινά σύνορά της.

Πρωτεύουσα της Αυστρίας είναι ή Βιέννη. Χτισμένη στίς όχθες του «Γαλάζιου Δούναβη» ή Βιέννη είναι μία από τίς ωραιότερες και ιστορικότερες πόλεις της Εύρώπης. Μεγαλοπρεπή ανάκτορα, μουσεΐα, ναοί, μνημεία, αγάλματα και μία άρχοντιά διάχυτη στούς δρόμους, στίς πλατείες, στά σπίτια μαρτυρούν ή δόξα της. Μεγάλοι μουσουργοί, τραγούδησαν την όμορφία και τό μεγαλείο της. Σήμερα ή Βιέννη έχει 1.600.000 κατοίκους και εξακολουθεΐ νά είναι ένα πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο της Εύρώπης.

Ή Αυστρία βρίσκεται στήν καρδιά της ήπείρου μας, ανάμεσα στή Γερμανία, την

Τό ἄγαλμα τοῦ μουσουργοῦ Στράους.

Εἰκόνες ἀπὸ τῆ Δυτ. Αὐστρία.

Ἑλβετία, τὴν Ἱταλία, τὴ Γιουγκοσλαβία, τὴν Οὐγγαρία καὶ τὴν Τσεχοσλοβακία. Εἶναι μικρὴ σέ ἔκταση καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι ὄρεινό. Οἱ Ἀνατολικές Ἀλπεις πᾶν ὅλη σχεδὸν τὴν ἐπιφάνειά της. Μόνο στὴν ἀνατολική γωνιά, στὴν κοιλάδα τοῦ Δούναβη, ὑπάρχουν μικρές πεδιάδες.

Ὁ Δούναβης μὲ τοὺς παραπόταμους ποὺ κατεβαίνουν ὀρμητικοὶ ἀπὸ τὶς Ἀλπεις, εἶναι οἱ φλέβες ποὺ δίνουν ζωὴ στὴν Αὐστρία. Στὶς κοιλάδες πολλῶν ἀπὸ αὐτοὺς ἔχουν χτιστεῖ φράγματα, σχηματίστηκαν λίμνες καὶ μὲ τὰ νερά τους κινούνται πολλὰ ὕδροηλεκτρικὰ ἔργοστάσια. Ἡ Αὐστρία ἔχει καὶ πολλές γραφικὲς φυσικὲς λίμνες.

Τὸ κλίμα τῆς Αὐστρίας εἶναι ἡπειρωτικό. Μεγάλες περιοχές ἔχουν ὥραϊα δάση καὶ ἄλλες πολλὰ βοσκοτόπια καὶ χωράφια. Ἡ Αὐστρία παράγει ἄρκετὰ δασικὰ, κτηνοτροφικὰ, γεωργικὰ προϊόντα.

Οἱ Αὐστριακοὶ εἶναι λαὸς προοδευμένος. Ἀνήκουν στὴ γερμανικὴ φυλὴ, μιλοῦν γερμανικά καὶ εἶναι χριστιανοὶ καθολικοί. Οἱ περισσότεροι ἀσχολοῦνται μὲ τὴ βιομηχανία, τὶς τουριστικὲς ἐπιχειρήσεις, τὶς τέχνες, τὰ γράμματα.

Ἡ Αὐστρία ἔχει πολλὰ ὀρυκτὰ καὶ πετρέλαιο. Αὐτὸ καὶ οἱ ὕδατοπτώσεις τῆς δίνουν ἀφθονὴ ἐνέργεια γιὰ τὴν κίνηση τῶν βιομηχανιῶν, τῶν ἡλεκτρικῶν σιδηροδρόμων, γιὰ τὸ φωτισμὸ κτλ. Ἡ Αὐστρία ἐξάγει πολλὰ βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει κυρίως γεωργικά.

Ἡ Αὐστρία εἶναι ἓνα μεγάλο εὐρωπαϊκὸ σταυροδρόμι. Ἀπὸ αὐτὴ περνοῦν μεγάλοι αὐτοκινητόδρομοι, σιδηροδρομικὲς γραμμές, πλωτὰ ποτάμια καὶ ἀεροπλάνα, ποὺ συνδέουν τὴν Κεντρικὴ καὶ τὴ Δυτικὴ μὲ τὴ Νότια Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀσία.

Μεγάλες αυστριακές πόλεις, εκτός από τη Βιέννη, είναι τό **Γκρατς**, τό **Λίντς**, τό **Σάλτσμπουργκ**, τό **Ίνσμπουργκ**.

Πολλές φυσικές όμορφιές καί μεγάλη τουριστική κίνηση έχει ή δυτική έπαρχία του **Τυρόλου**.

Ή Αυστρία έχει δημοκρατικό πολίτευμα.

Ή χώρα μας έχει μ' αυτή πολύ καλές σχέσεις.

Νά γνωρίζετε ότι:

1. Οι ύδατοπτώσεις δίνουν άφθονη καί φθηνή ενέργεια.
2. Οι φυσικές όμορφιές εύνoοϋν τήν ανάπτυξη του τουρισμού.

Δραστηριότητες

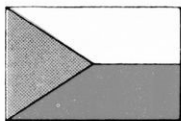
Νά ετοιμάσετε χάρτες τής Αυστρίας.

*Χαρακτηριστικά κτίρια τής Βιέννης.
Τό κτίριο τής Βουλής έχει έλληνικό σχέδιο.*

48

Ή Τσεχοσλοβακία

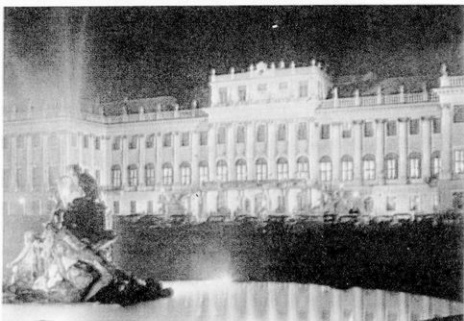
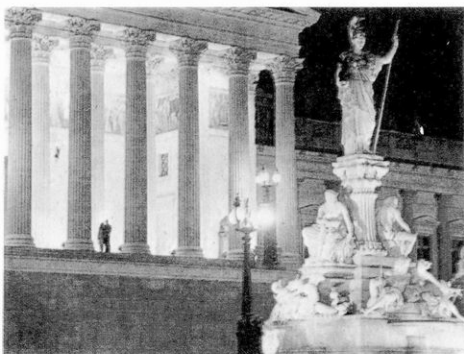

Έκταση: 128.000 τ.χ.
Κάτοικοι: 14.300.000.

Έρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Μελετήστε στους χάρτες σας τήν Τσεχοσλοβακία.
2. Συγκεντρώστε εικόνες καί πληροφορίες γιά τό φυσικό πλούτο, τή βιομηχανία, τήν ιστορία, τίς πόλεις της, τούς κατοίκους της, τόν πολιτισμό της.
3. Ποιά προϊόντα της φημίζονται;

Στά βορειοανατολικά τής Αυστρίας απλώνονται οι όρεινές περιοχές **Βοημία**,

Μοραβία, Σλοβακία. Σ' αυτές κατοικούν δυό φυλές σλαβικής καταγωγής, οι **Τσέχοι** και οι **Σλοβάκοι**. Μιλούν διαφορετικές γλώσσες και είναι χριστιανοί καθολικοί. Στά 1918 οι περιοχές αυτές έγιναν ανεξάρτητο κράτος με τό όνομα **Τσεχοσλοβακία**.

Η Τσεχοσλοβακία είναι γενικά όρεινή χώρα. Στο δυτικό τμήμα της ύψώνονται ό **Βοημικός Δρυμός**, τά **όρη τών μεταλλευμάτων** και τά **Σουδήπια** όρη και στό άνατολικό τά **Καρπάθια**. Άνάμεσά τους υπάρχουν πολλά όροπέδια και εύφορες κοιλάδες. Έκεί έχουν τίς πηγές τους ό **Έλβας**, ό **Όντερ**, ό **Βιστούλας** και άρκετοί παραπόταμοι του **Δούναβη**.

Τό κλίμα τής Τσεχοσλοβακίας είναι ήπειρωτικό. Στά βουνά της υπάρχουν μεγάλα δάση και χαμηλότερα πολλά βοσκοτόπια και χωράφια, στά όποια καλλιεργούνται δημητριακά, πατάτες, ζαχαρότευτλα, λαχανικά κ.ά. φυτά. Παράγονται άρκετά δασικά, κτηνοτροφικά, γεωργικά προϊόντα.

Χάρτης Τσεχοσλοβακίας.

Η Τσεχοσλοβακία όμως είναι κυρίως βιομηχανική χώρα. Τό ύπέδαφος τής χώρας αυτής έχει πλούσια κοιτάσματα από σιδηρομεταλλεύματα, γαιάνθρακες, χαλκό, ούράνιο και άλλα όρυκτά. Στά έργοστάσια τής Τσεχοσλοβακίας παράγονται πολλά βιομηχανικά προϊόντα και μεγάλες ποσότητες από αυτά εξάγονται σέ άλλες χώρες. Περίζήτητα είναι τά κρύσταλλα τής Βοημίας.

Στήν Έλλάδα αγοράζουμε από τήν Τσεχοσλοβακία βιομηχανικά προϊόντα. Σ' αυτή πουλούμε γεωργικά προϊόντα και μεταλλεύματα.

Η Τσεχοσλοβακία είναι λαϊκή δημοκρατία. Πρωτεύουσά της είναι ή **Πράγα** (1.080.000 κ.).

Δραστηριότητες

Νά έτοιμάσετε χάρτες τής Τσεχοσλοβακίας και τής Ούγγαρίας.

Άποψη Πράγας.

‘Η Τσεχοσλοβακία έχει αναπτυγμένη βιομηχανία.

Χάρτης Ούγγαρίας.

Ή Ούγγαρία

Έκταση: 93.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 10.300.000.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε τη θέση της Ούγγαρίας σέ σχέση μέ τή Βαλκανική χερσόνησο καί τήν άλλη Εύρώπη.
2. Συζητήστε γιά τό έδαφος, τά ποτάμια, τό κλίμα, τό φυσικό πλούτο, τούς κατοίκους τής.
3. Ποιά εἶναι πρωτεύουσα τής Ούγγαρίας; Ποῦ εἶναι χτισμένη;
4. Συγκεντρώστε εἰκόνες, διαφάνειες κτλ. καί προβάλτε τις στήν τάξη.

Ή **Ούγγαρία** εἶναι ἓνα μῆμα τῆς μεγάλης πεδιάδας πού ἀπλώνεται στήν ἄνω κοιλάδα τοῦ Δούναβη, ἀνάμεσα στίς Ἀνατολικές, στίς Διναρικές, στίς Τρανσυλβανικές Ἀλπεῖς καί στά Καρπάθια.

Ή Βουδαπέστη.

Ἡ Οὐγγαρία εἶναι γεωργικὴ χώρα.

Ἀπὸ τὴ μέση σχεδὸν τῆς Οὐγγαρίας περνάει ὁ **Δούναβης**, ὁ ὁποῖος μαζί μέ τόν **Τίσα**, τὸ **Δράβο** καί ἄλλους παραπόταμους ποτίζει τὴν οὐγγρική πεδιάδα. Τό κλίμα εἶναι ἡπειρωτικό. Στά χωράφια καλλιεργοῦνται πολλά δημητριακά, ζαχαρότευτλα, πατάτες, λαχανικά καί στά βοσκοτόπια τρέφονται πολλά βοοειδή, πρόβατα, ἄλογα.

Ἡ Οὐγγαρία εἶναι περισσότερο γεωργική καί κτηνοτροφική περιοχή. Ἐχει ἐπίσης ἄρκετό ὀρυκτό πλούτο, πετρέλαιο, φυσικά ἀέρια. Ἡ βιομηχανία τῆς τώρα ἀναπτύσσεται.

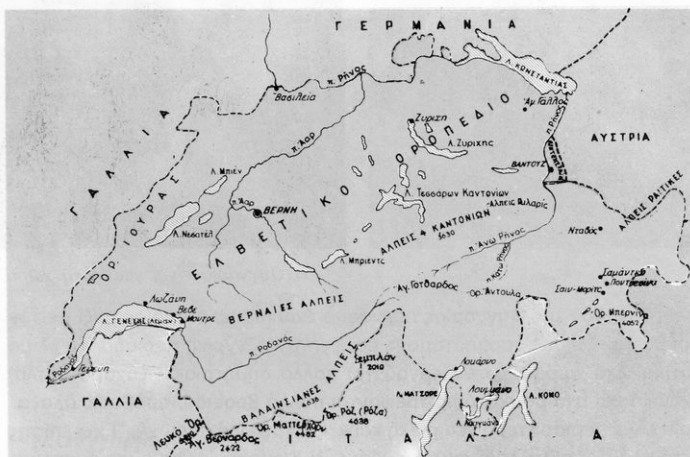
Οἱ **Οὔγγροι** εἶναι ἀπόγονοι μογγολικῶν φυλῶν πού ἀναμείχθηκαν μέ τοὺς **Μαγυάρους**, οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν στίς οὐγγρικές πεδιάδες. Οἱ περισσότεροι Οὔγγροι εἶναι χριστιανοί καθολικοί. Στὴν Οὐγγαρία ζοῦν καί πολλοὶ τσιγγάνοι.

Ἡ Οὐγγαρία ἐγένε ἀνεξάρτητο κράτος στά 1918. Τό πολίτευμά τῆς εἶναι λαϊκή δημοκρατία.

Πρωτεύουσα τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ **Βουδαπέστη** (2.030.000 κ.). Εἶναι χτισμένη στίς ὄχθες τοῦ Δούναβη καί εἶναι παλιά, ὡραία καί ἱστορική πόλη. Ἐνα τμήμα τῆς, ἡ **Βούδα**, βρίσκεται στή μιά ὄχθη τοῦ ποταμοῦ καί ἄλλο, ἡ **Πέστη**, στήν ἄλλη. Εἶναι ἓνα μεγάλο ἐμπορικό, βιομηχανικό, πνευματικό κέντρο καί σπουδαῖος κόμβος συγκοινωνιῶν.

Ὅταν ἡ πατρίδα μας ἦταν σκλαβωμένη στοὺς Τούρκους, στή Βουδαπέστη, καθὼς καί στή Βιέννη, στή Βενετία, στήν Τεργέστη καί σέ ἄλλες εὐρωπαϊκές πόλεις, ζοῦσαν πολλοὶ Ἕλληνες. Ἀσχολοῦνταν κυρίως μέ τό ἐμπόριο καί εἶχαν πολλά πλοῦτη. Σήμερα διατηροῦνται ἀκόμα σ' αὐτές μεγαλοπρεπεῖς ἑλληνικοὶ ναοί, ἀρχοντικά σπίτια καί ζοῦν ἐκεῖ πολλοὶ ἀπόγονοι τῶν δραστήριων ἐκείνων Ἑλλήνων.

Χάρτης Έλβετίας.

49 'Η Έλβετία. 'Ο κόσμος των Άλπεων

Έκταση: 41.300 τ.χ.

Κάτοικοι: 6.300.000.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

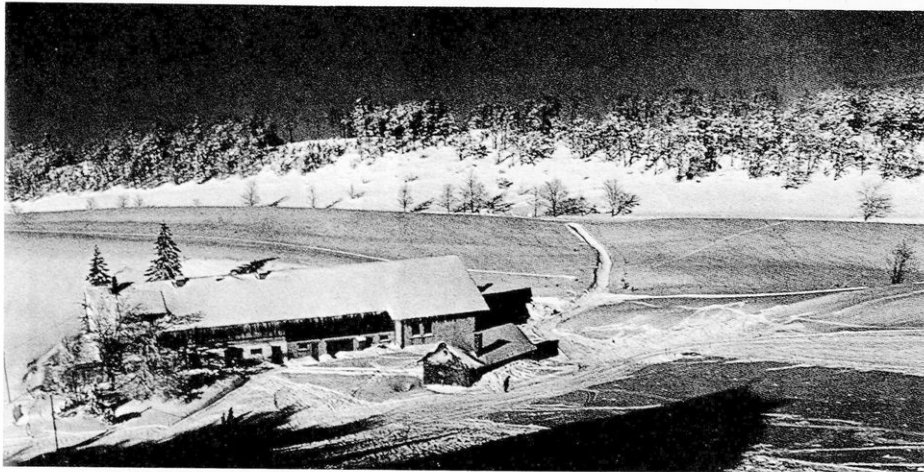
1. Δείξτε τις Άλπεις σε ανάγλυφους ή γεωφυσικούς χάρτες της Ευρώπης.
2. Συγκεντρώστε εικόνες και πληροφορίες για τα μεγάλα αυτά ευρωπαϊκά βουνά.
3. Όργανώστε σχετικές προβολές στην τάξη.
4. Ποιές είναι οι κυριότερες πηγές πλούτου για τους Έλβετους; Πώς αξιοποιήσαν τη χώρα τους οι Έλβετοι;
5. Βρείτε πληροφορίες για τό διοικητικό σύστημα της Έλβετίας.

Στήν καρδιά της Ευρώπης, ψηλά στis κορυφές των Άλπεων, στα όροπέδια και στis κοιλάδες που ανοίγονται ανάμεσά τους, ζει ένας ειρηνικός, δημιουργικός και πολιτισμένος λαός, οι **Έλβετοι**. Οι πίο πολλοί μιλούν γερμανικά, άλλοι γαλλικά και άλλοι ιταλικά, ανάλογα μέ τη χώρα που γειτονεύουν. Οι περισσότεροι είναι χριστιανοί διαμαρτυρόμενοι και οι άλλοι καθολικοί. Όλοι όμως αποτελούν ένα έθνος και είναι οργανωμένοι δημοκρατικά.

Η Έλβετία είναι χωρισμένη σε 25 μικρές περιοχές, οι όποιες ονομάζονται **καντόνια**. Κάθε καντόνι έχει την κυβέρνησή του, ή οποία φροντίζει για πολλά ζητήματα της περιοχής του. Όλα τα καντόνια όμως μαζί αποτελούν ένα κράτος.

Πρωτεύουσα της Έλβετίας είναι η **Βέρνη** (290.000 κ.).

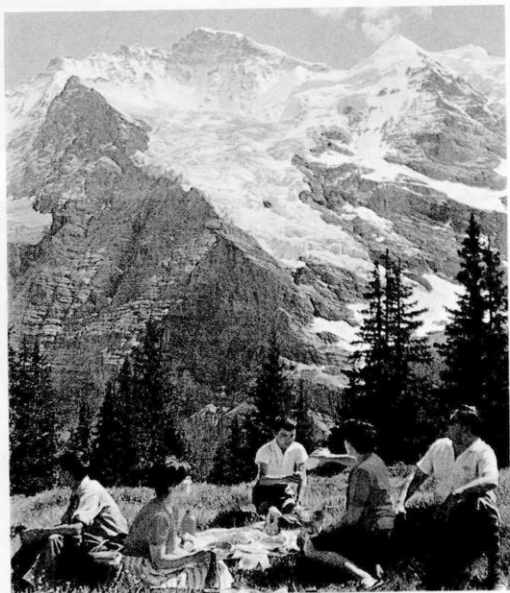
Η Έλβετία είναι πολύ όρεινή χώρα. Γραφικές είναι οι λίμνες, που σχηματίζονται στα κλειστά βαθύπεδά της. Μεγαλύτερες από αυτές είναι της **Γενεύης**, της

Τοπία τῆς Ἑλβετίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑλβετικά τοπία.

Νεσατέλ, τής Ζυρίχης, τής Κωνσταντίας, τής Λουκέρνης. Στίς ὀχθες τους εἶναι χτισμένες ὠραίες πόλεις καί χωριά καί ψηλά πάνω τους λευκές, μέ τά αἰώνια χιόνια, οἱ κορυφές τῶν Ἑλβετικῶν ὄρων φτίζουν στά γαλήνια νερά τους.

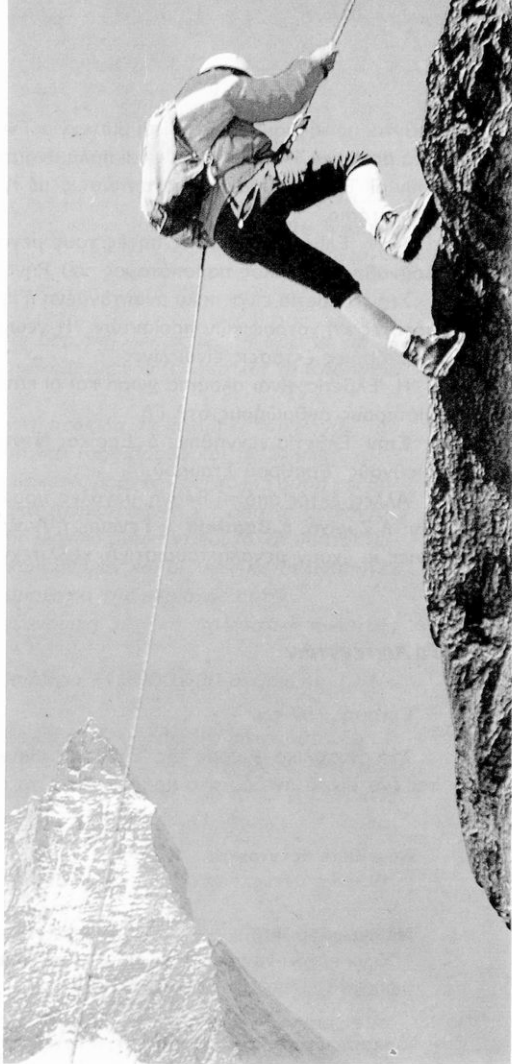
Σέ ὅλες τίς ὁμορφες γωνίες τῆς Ἑλβετίας ἔχουν χτιστεῖ τέλειες τουριστικές ἐγκαταστάσεις καί πολλοί τουρίστες περνοῦν ἐκεῖ τίς διακοπές τους. Τό κλίμα εἶναι ἡπειρωτικό καί ποικίλλει ἀπό τόπο σέ τόπο. Ὑπάρχουν περιοχές μέ ἐξαιρετικά ὑγιεινὸ κλίμα. Σ' αὐτές λειτουργοῦν πολλὰ νοσοκομεῖα.

Ὁ τουρισμὸς εἶναι μεγάλη πηγὴ πλούτου γιὰ τὴν Ἑλβετία. Ἕνα τέλειο σύστημα ἀπὸ αὐτοκινητόδρομους, σιδηροδρομικὲς γραμμές, πού συχνά περνοῦν κάτω ἀπὸ τίς Ἑλβετικές, σύγχρονα ἀεροδρόμια καὶ ἐναέριους ἠλεκτροκίνητους μεταφορεῖς ἐξυπηρετεῖ τίς συγκοινωνίες.

Πολλοὶ ἀνεβαίνουν στίς Ἑλβετικές χιονοδρομίες.

Ἡ Ἑλβετία κατόρθωσε νὰ μένει πάντα μακριὰ ἀπὸ τίς πολεμικὲς περιπέτειες τῶν ἄλλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἡ χώρα τῆς αἰώνιας εἰρήνης. Στίς πόλεις της συχνά ὀργανώνονται διεθνή συνέδρια καί στίς τράπεζές της ἀσφαλίζουν τὰ χρήματά τους πλούσιοι ἀπ' ὅλες τίς χώρες τῆς Γῆς.

Ἐκτός ἀπὸ τίς τουριστικὲς ἐπιχειρήσεις, πολλοὶ Ἑλβετοὶ ἀσχο-

λοούνται μέ τή βιομηχανία καί τή βιοτεχνία. Γνωστά σέ όλο τόν κόσμο εἶναι τά ἑλβετικά ρολόγια. Ἡ βιομηχανία εἶναι πολύ ἀναπτυγμένη. Ἐφθονή ἐνέργεια ἐξασφαλίζουν οἱ Ἑλβετοί ἀπό τίς ὑδατοπτώσεις, μέ τίς ὁποῖες κινοῦν πολλά ὑδροηλεκτρικά ἐργοστάσια.

Στήν Ἑλβετία ἔχουν τίς πηγές τους μεγάλα ποτάμια: ὁ **Ρήνος**, ὁ **Ροδανός**, ὁ **Δούναβης**. Μεγάλος παραπόταμος τοῦ Ρήνου εἶναι ὁ **Ἄαρ**.

Στήν Ἑλβετία εἶναι πολύ ἀναπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία καί ἐξάγονται μεγάλες ποσότητες κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἡ γεωργία εἶναι περιορισμένη, διότι οἱ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις εἶναι λίγες.

Ἡ Ἑλβετία εἶναι πλούσια χώρα καί οἱ κάτοικοί της γενικά εἶναι ἀπό τοὺς πλουσιότερους ἀνθρώπους στή Γῆ.

Στὴν Ἑλβετία γεννήθηκε ὁ Ἐρρίκος Ντυνάν κι ἐκεῖ βρίσκονται τά γραφεῖα τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Ἄλλες, ἐκτός ἀπὸ τὴ Βέρνη, μεγάλες, γραφικὲς καί γνωστὲς ἑλβετικὲς πόλεις εἶναι: ἡ **Ζυρίχη**, ἡ **Βασιλεία**, ἡ **Γενεύη**, ἡ **Λωζάνη**, ἡ **Λουκέρνη**. Ὅλες εἶναι παραλίμιες κι ἔχουν μεγάλη τουριστική, καλλιτεχνική καί πνευματικὴ κίνηση.

Τό Λιχτενστάιν

Ἐκταση: 157 τ.χ.

Κάτοικοι: 21.000.

Στὰ ἀνατολικά σύνορα τῆς Ἑλβετίας, ἀνάμεσα σ' αὐτὴ καί τὴν Αὐστρία, βρίσκεται ἓνα μικρὸ ἀνεξάρτητο κράτος. Εἶναι τὸ πριγκιπάτο **Λιχτενστάιν**.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες:

Ἑλβετία, Βέρνη, καντόνι, Γενεύη, Λωζάνη, Ζυρίχη.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

Ὅλοι πρέπει νά προσπαθοῦμε νά μιμηθοῦμε τοὺς ἀληθινὰ πολιτισμένους καί δημιουργικοὺς λαοὺς σέ ὅ,τι καλὸ ἔχουν.

Δραστηριότητες

Ἐτοιμάστε χάρτες τῆς Ἑλβετίας.

α. Ἡ Κεντρική Εὐρώπη ἀπλώνεται ἀπό τίς ἄλπεις ὡς τή Βόρεια καί τή Βαλτική θάλασσα καί ἀπό τό Ρήνο ποταμό ὡς τόν ὄντερ καί τά Καρπάθια ὄρη.

β. Περιλαμβάνει τή μεγάλη γερμανική πεδιάδα, τίς κοιλάδες τοῦ Ρήνου, τοῦ Ἑλβα, τοῦ ἄνω Δούναβη μέ τά γειτονικά τους βουνά καί τίς ἄλπεις.

γ. Ἐχει ἡπειρωτικό κλίμα, δέχεται ἀρκετές βροχές, ἔχει πολλά δάση καί βοσκοτόπια καί παράγει ἀρκετά γεωργικά, κτηνοτροφικά καί δασικά προϊόντα.

δ. Ἡ Κεντρική Εὐρώπη ἔχει ἐπίσης μεγάλο ὄρυκτό πλοῦτο. Οἱ ὑδατοπτώσεις, οἱ γαϊάνθρακες, οἱ πηγές φυσικῶν ἀερίων καί οἱ λίγες πετρελαιοπηγές της εἶναι πηγές ἐνέργειας γιά τή βιομηχανία τῆς περιοχῆς αὐτῆς.

ε. Μεγάλη εἶναι ἡ βιομηχανική, οἰκονομική, τεχνική, πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς Δυτικῆς Γερμανίας.

στ. Στήν Κεντρική Εὐρώπη ζοῦν σήμερα 116.000.000 ἄνθρωποι. Πολυπληθέστεροι εἶναι οἱ Γερμανοί.

ζ. Παλιότερα στή περιοχή αὐτή ὑπῆρχαν δυο μεγάλες αὐτοκρατορίες: ἡ Γερμανία καί ἡ Αὐστροουγγαρία. Στά 1918 δημιουργήθηκαν τά σημερινά κράτη: Γερμανία, Αὐστρία, Τσεχοσλοβακία, Οὐγγαρία. Στά 1945 ἡ Γερμανία χωρίστηκε σέ δυο ἀνεξάρτητα κράτη: στή Δυτική καί τήν Ἀνατολική Γερμανία.

Ψηλά στίς ἄλπεις βρίσκεται ἡ Ἑλβετία καί πλάι της τό μικροσκοπικό Λιχτενστάιν.

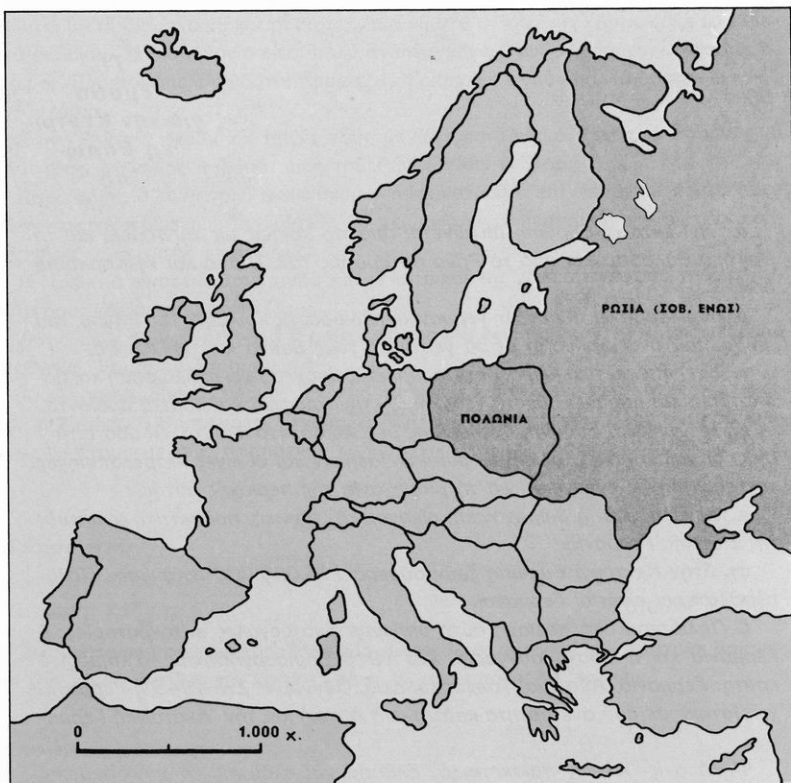
η. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶναι χριστιανοί διαμαρτυρόμενοι καί μιλοῦν γερμανικά.

θ. Ἀπό τά κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης: ἡ Δυτική Γερμανία καί ἡ Ἑλβετία εἶναι ὁμοσπονδιακές δημοκρατίες, ἡ Αὐστρία προεδρευομένη δημοκρατία, ἡ Ἀνατολική Γερμανία, ἡ Τσεχοσλοβακία καί ἡ Οὐγγαρία λαϊκές δημοκρατίες, τό Λιχτενστάιν πριγκιπάτο.

ι. Πρωτεύουσα τῆς Δυτικῆς Γερμανίας εἶναι ἡ Βόννη, τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας τό Ἀνατολικό Βερολίνο, τῆς Τσεχοσλοβακίας ἡ Πράγα, τῆς Οὐγγαρίας ἡ Βουδαπέστη, τῆς Αὐστρίας ἡ Βιέννη, τῆς Ἑλβετίας ἡ Βέρνη.

ια. Πολλά κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἰδιαίτερα οἱ κοιλάδες τοῦ Δούναβη καί τοῦ Ρήνου, ἔχουν μεγάλη σημασία γιά τίς εὐρωπαϊκές συγκοινωνίες.

ιβ. Πολλές φυσικές ὁμορφιές καί μεγάλη τουριστική ἀνάπτυξη ἔχουν ἡ Ἑλβετία, ἡ Αὐστρία, ἡ Δυτική Γερμανία.

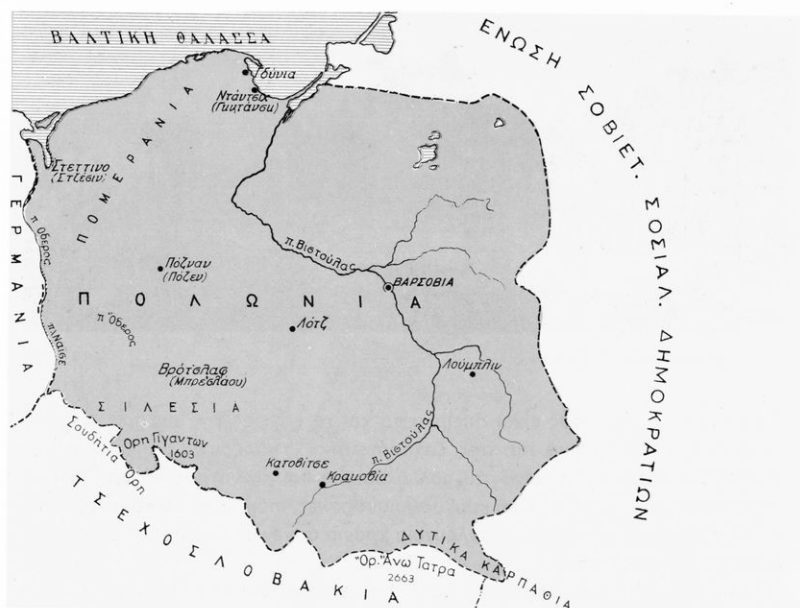

Χάρτης Ανατ. Ευρώπης.

δ. Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ **Ἀνατολική Εὐρώπη** εἶναι σέ ἑκταση μεγαλύτερη ἀπ' ὅλη τήν ἄλλη Εὐρώπη. Ἀπλώνεται ἀπό τόν ποταμό Ὄντερ καί τά Καρπάθια ὡς τά Οὐράλια ὄρη καί τήν Κασπία θάλασσα καί ἀπό τόν Εὐξείνιο Πόντο καί τόν Καύκασο ὡς τή Βαλτική θάλασσα καί τό Βόρειο παγωμένο ὠκεανό. Εἶναι μιά τεράστια πεδιάδα μέ χαμηλοῦς λόφους, μεγάλα ποτάμια, πολλές καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις, στέπες, δάση καί τοῦν-δρες.

Στό χώρο αὐτό ὑπάρχουν σήμερα δύο κράτη: ἡ **Πολωνία** καί ἡ **Ἑνωση Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν**.

Χάρτης Πολωνίας.

51 **Η Πολωνία**

Έκταση: 312.700 τ.χ.

Κάτοικοι: 33.000.000.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε στο χάρτη τα σημερινά σύνορα της Πολωνίας.
2. Παρατηρήστε το έδαφός της και συζητήστε για το κλίμα, το φυσικό πλούτο, τούς κατοίκους της.
3. Δικαιολογήστε γιατί η Πολωνία είναι γεωργική και βιομηχανική χώρα.
4. Βρείτε πληροφορίες για την πρωτεύουσά της.
5. Προβάλετε σχετικές εικόνες.

Οι **Πολωνοί** ανήκουν στη σλαβική οικογένεια. Η γλώσσα τους είναι σλαβική. Είναι και αυτοί χριστιανοί, άλλοι καθολικοί, άλλοι διαμαρτυρόμενοι και άλλοι όρθόδοξοι. Ζώντας ανάμεσα σε ισχυρά κράτη πολλές φορές υποδουλώθηκαν στους Γερμανούς, στους Αυστριακούς, στους Ρώσους και πολλές φορές άλλαξαν τα σύνορα του κράτους τους. Τό σημερινό χώρο τόν κατέχουν από τό 1945.

Τό έδαφος της Πολωνίας είναι πεδινό. Μόνο στά νότια, πρós τά σύνορα της Τσεχοσλοβακίας, ύψώνονται χαμηλά βουνά. Ό **Βιστούλας** και ό **Όντερ** είναι τά μεγάλα ποτάμια της.

Εικόνα από την παλιά Πολωνία.

Τό κλίμα της Πολωνίας είναι ήπειρωτικό καί τό έδαφός της εύφορο. Καλλιεργούνται πολλά δημητριακά, πατάτες, ζαχαρότευτλα. Ύπάρχουν επίσης μεγάλα βοσκοτόπια καί δάση καί παράγονται πολλά δασικά καί κτηνοτροφικά προϊόντα.

Έχει επίσης πολλά όρυκτά καί κυρίως γαϊάνθρακες, σιδηρομεταλλεύματα, πετρέλαιο. Ή πολωνική βιομηχανία τά τελευταία χρόνια συνεχώς αναπτύσσεται καί δίνει άρκετά βιομηχανικά προϊόντα.

Οί συγκοινωνίες διευκολύνονται πολύ από την όμαλότητα του έδάφους καί γίνονται μέ σύγχρονα μέσα. Μεγάλος κόμβος συγκοινωνιών ανάμεσα στην Άνατολική καί την υπόλοιπη Εύρώπη είναι ή **Βαρσοβία** (1.350.000 κ.). Είναι ή πρωτεύουσα καί τό μεγαλύτερο βιομηχανικό, έμπορικό καί πνευματικό κέντρο της Πολωνίας. Χτισμένη στίς όχθες του Βιστούλα συνδέεται μέ ποταμόπλοια μέ τή Βαλτική θάλασσα. Έκεί οί άκτές είναι όμαλές καί βρίσκονται τά λιμάνια **Ντάντσιχ**, **Γδύνια** καί στίς έκβολές του Όντερ τό **Στεττίνο**. Άλλες μεγάλες πόλεις της Πολωνίας είναι τό **Πόζναν**, τό **Μπρεσλάου**, ή **Κρακοβία**.

Ή Πολωνία είναι λαϊκή δημοκρατία.

Ή χώρα μας έχει διπλωματικές καί έμπορικές σχέσεις μαζί της.

Άποψη Βαρσοβίας.

Η ΕΝΩΣΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΩΝ (Ε.Σ.Σ.Δ.)

ῥΕκταση: 5.571.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 183.000.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δείξτε τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα, σὲ παγκόσμιους χάρτες, σὲ χάρτες τῆς Εὐρώπης. Δείξτε καὶ τὴν Ἀσιατικὴ Ρωσία.
2. Παρατηρήστε στοὺς χάρτες τὸ ἔδαφός της.
3. Τί κλίμα νομίζετε ὅτι ἔχουν οἱ ἀκτές τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τί οἱ ἀκτές τῆς Βαλτικῆς, τί οἱ ἀκτές τῆς Λευκῆς Θάλασσας; Γιατί;
4. Ποιὰ θαλάσσια στενὰ ἔχουν μεγάλη σημασία γιὰ τοὺς Ρώσους; Γιατί;
5. Παρακαλέστε τὸ δάσκαλό σας νὰ σᾶς μιλήσει γιὰ τὸ πολίτευμα καὶ τὴ σημερινὴ ἀνάπτυξη τῆς Ρωσίας.
6. Γιατί ἡ Ρωσία ὀνομάζεται συχνὰ «ὑπερδύναμη»;

Ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία** εἶναι τμήμα τῆς **Ἑνώσεως Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν**. Τὸ μεγάλο αὐτὸ κράτος κατέχει ἐπίσης τεράστιες ἐκτάσεις τῆς Βόρειας καὶ Νοτιοδυτικῆς Ἀσίας. Ἐκεῖ βρίσκεται καὶ ἡ **Σιβηρία**. Ὅλο μαζί ἔχει ἔκταση 22.402.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα καὶ 242.000.000 κατοίκους.

Οἱ Ρῶσοι ἀνήκουν στὴ σλαβικὴ φυλὴ.

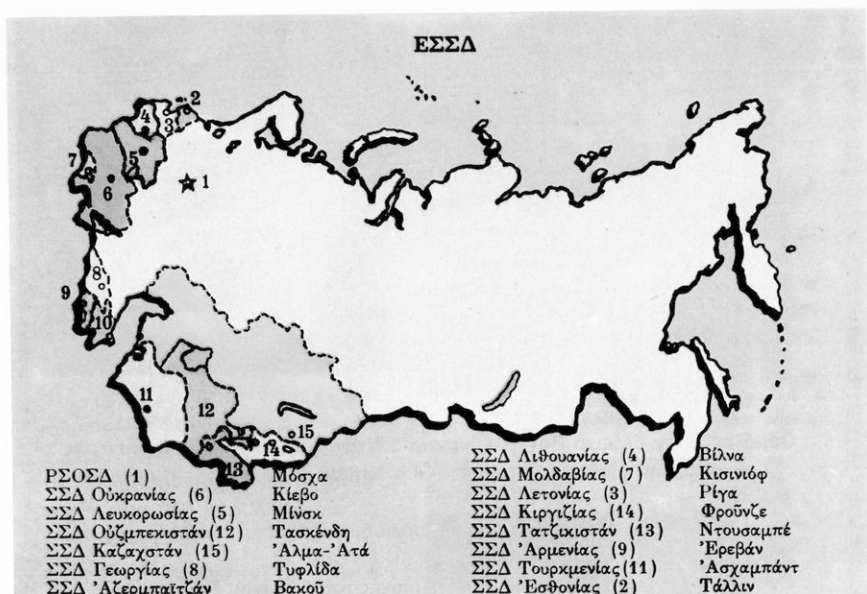
Ὅπως μάθαμε στὴν ἱστορία, στὰ βυζαντινὰ χρόνια διδάχτηκαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἄρχισαν νὰ ἐκπολιτίζονται. Ἀργότερα μεγάλῳ Ρῶσῳ αὐτοκράτορες ὀργάνωσαν τὸ ρωσικὸ κράτος καὶ τὸ ἄπλωσαν στὸ χῶρο τῆς Εὐρασίας.

*Στὰ 1917 μιά μεγάλη ἐπανάσταση ἔλλαξε τὸ πολίτευμα καὶ τὴ ζωὴ γενικά στὸ ἀχανές αὐτὸ κράτος. Ἀπὸ τότε ἡ Ρωσία διοικεῖται μὲ κομμουνιστικὸ σύστημα. Ὅλες οἱ ἐπαρχίες της ἀποτελοῦν ἓνα ἐνιαῖο κράτος, τὸ ὁποῖο ὀνομάζεται **Ἑνωσὴ Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν (Ε.Σ.Σ.Δ.Ι.)**. Γιὰ συντομία ὁμως τὸ λέμε πάλι **Ρωσία**.*

Σήμερα οἱ Ρῶσοι μὲ τὴ δύναμη τοῦ στρατοῦ τους, μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς τεχνολογίας καὶ προπαντός μὲ τὴν ἀπόκτηση σύγχρονων καταστρεπτικῶν ὀπλῶν καὶ διαστημοπλοίων εἶναι μιά σύγχρονη ὑπερδύναμη.

Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας, ὅπως εἶπαμε, εἶναι μιά ἀπέραντη πεδιάδα. Τὴ διασχίζουν πολλὰ καὶ μεγάλα ποτάμια. Ὅλα σχεδόν ἐνωμένα μὲ διώρυγες δημιουργοῦν ἓνα δίκτυο πλωτῶν ὑδάτινων δρόμων, τὸ ὁποῖο συνδέει ὅλες τὶς θαλάσσιες περιοχές, ποὺ περιβάλλουν τὴ Ρωσία. Στὶς κοιλάδες πολλῶν ἀπὸ αὐτὰ μὲ φράγματα δημιουργήθηκαν πολλὲς τεχνητὲς λίμνες. Μὲ τὰ νερά τους κινοῦνται ὑδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα δίνουν ἀφθονὴ καὶ φθηνὴ ἐνέργεια, καὶ ποτίζονται πολλὰ χωράφια.

Μεγαλύτερο ρωσικὸ ποτάμι εἶναι ὁ **Βόλγας**. Μὲ πολλοὺς παραπόταμους συγκεντρώνει τὰ νερά ἀπὸ μεγάλες ἐκτάσεις τῆς ρωσικῆς πεδιάδας, ποτίζει πολλὰς στέπες ποὺ τὶς κάνει γόνιμα χωράφια καὶ χύνεται στὴν Κασπία θάλασσα. Σ' αὐτὴ χύνεται

Ή ΕΣΣΔ εἶναι πολυεθνικό κράτος. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 15 δημοκρατίες.

Μόσχα — τό Κρεμλίνο.

Χωράφια μέ σιτάρι στην Ούκρανία.

καί ὁ **Οὐράλης**. Στόν Εὐξείνιο Πόντο, χύνονται ὁ **Ντόν**, ὁ **Δνείπερος**, ὁ **Δνείστερος**. Στή Βαλτική θάλασσα χύνονται ὁ **Νιέμεν** καί ὁ **Ντβίνα** καί στό Βόρειο παγωμένο ὠκεανό ὁ **Πετσόρα**.

Μεγάλες φυσικές λίμνες ὑπάρχουν στή βορειοδυτική Ρωσία. Μεγαλύτερες ἀπό αὐτές εἶναι ἡ **Λαντόγκα** καί ἡ **Ὀνέγκα**.

Τό κλίμα σέ ὀρισμένες παραθαλάσσιες περιοχές τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶναι μεσογειακό. Ἐκεῖ, στούς πρόποδες τοῦ Καυκάσου, στή χερσόνησο **Κριμαία** καί γύρω ἀπό τήν **Ἀζοφική θάλασσα**, εὐδοκимоῦν τά γνωστά μας μεσογειακά φυτά. Βορειότερα, στό δυτικό τμήμα τῆς μεγάλης πεδιάδας, ἀπλώνονται οἱ σιτοβολώνες τῆς **Οὐκρανίας** καί στό ἀνατολικό μεγάλες στεπώδεις περιοχές, πού καταλήγουν στό βαθύπεδο τῆς **Κασπίας θάλασσας**.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς μεγάλης αὐτῆς λίμνης βρίσκεται χαμηλότερα ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῶν ἄλλων θαλασσῶν!

Πιο πάνω ἀπλώνεται ἡ ζώνη τῶν μεγάλων δασῶν, ἡ **ταίγκα**. Ἀκόμα βορειότερα, ἀπό τή Μόσχα πρὸς τή Βαλτική θάλασσα, ἐπικρατεῖ ἡπειρωτικό κλίμα, ἐνῶ πρὸς τή Λευκή θάλασσα πολικό. Ἐκεῖ, ὅταν λιώνουν τά χιόνια καί οἱ πάγοι, ἀπλώνεται ἡ

Ἀποψη Βόλγογκραντ.

τούνδρα. Φώκιες, τάρανδοι καί ἄσπρες ἀρκούδες εἶναι τὰ χαρακτηριστικά ζῶα τῆς περιοχῆς αὐτῆς.

Στὰ βορειοδυτικά τῆς Λευκῆς Θάλασσας βρίσκεται ἡ παγωμένη χερσόνησος **Κόλα**, στήν ὁποία ζοῦν **Ἑσκιμῶι.**

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία παράγει μεγάλες ποσότητες γεωργικῶν, κτηνοτροφικῶν, δασικῶν προϊόντων. Τὰ ποτάμια, οἱ λίμνες καί οἱ θάλασσές της δίνουν ἀλιευτικά προϊόντα. Φημισμένο εἶναι τὸ ρωσικὸ μαῦρο χαβιάρι. Ἀπὸ τὸ ὑπέδαφος ἐξάγονται πολλὰ ὀρυκτά, τὰ ὁποία δίνουν τὴν πρώτη ὕλη στὴ βαριά ρωσικὴ βιομηχανία.

Παρόλο τὸν πλοῦτο της ἡ Ρωσία εἰσάγει μεγάλες ποσότητες γεωργικῶν καί βιομηχανικῶν προϊόντων.

Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη. Μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἐπικοινωνία τῆς Ρωσίας μὲ τὸν ὑπόλοιπο κόσμον ἔχουν ὁ Εὐξείνιος Πόντος καί ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα. Οἱ Ρῶσοι ἔκαμαν μακροχρόνιους πολέμους μὲ τοὺς γειτονικοὺς τους λαούς, γιὰ ν' ἀποκτήσουν διέξοδο πρὸς τὴ Θάλασσα καί ν' ἀναπτύξουν τὸν ἐμπορικὸ καί πολεμικὸ στόλο πού ἔχουν σήμερα.

Πρωτεύουσα τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. εἶναι ἡ **Μόσχα** (7.300.000 κ.), τὸ πῖο μεγάλο διοικητικὸ, πνευματικὸ, ἐμπορικὸ, συγκοινωνιακὸ, βιομηχανικὸ κέντρο τῆς χώρας. Ἐκεῖ, στὸ πασίγνωστο **Κρεμλίνο**, ἔχει τὴν ἔδρα της ἡ κυβέρνησις τῆς Ρωσίας. Οἱ ἀποφάσεις της ἔχουν πάντα μεγάλη σημασία ὄχι μόνον γιὰ τὸ ρωσικὸ λαὸ, ἀλλὰ γιὰ ὅλο τὸν κόσμον.

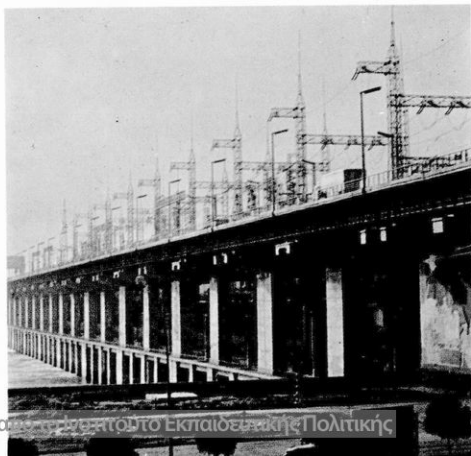

Μόσχα — ἡ Κόκκινη πλατεία.

Ρωσικὸ μπαλέτο.

Ὑδροηλεκτρικὸ ἐργοστάσιο στὸ Βόλγα.

Παλιά πρωτεύουσα της Ρωσίας είναι το **Λένινγκραντ** (Πετρούπολη). Είναι χτισμένο στις ακτές της Βαλτικής και έχει σήμερα 4.070.000 κάτοικους.

Άλλες μεγάλες ρωσικές πόλεις είναι το **Κίεβο**, το **Χάρκοβο**, το **Βόλγαγκραντ** (Στάλινγκραντ). Στις ακτές της Λευκής Θάλασσας βρίσκεται το λιμάνι του **Αρχάγγελου**. Στις ακτές της Κασπίας είναι χτισμένο το **Μπακού**. Στην περιοχή του υπάρχουν οι πλουσιότερες πετρελαιοπηγές της Ρωσίας. Στο νότιο Καύκασο, στην περιοχή της **Γεωργίας**, βρίσκεται η **Τυφλίδα** και στην περιοχή της αρχαίας Κολχίδας το **Μπατούμ**. Μεγάλα ρωσικά λιμάνια στον Εύξεινο Πόντο είναι το **Ροστώβ** και η **Οδησσός**.

Στην Όδησσό και σε άλλες ρωσικές πόλεις, όταν η πατρίδα μας ήταν σκλαβωμένη στους Τούρκους, ζούσαν πολλοί Έλληνες. Θα μιλήσουμε γι' αυτούς του χρόνου στην ιστορία.

Σε όλα τα παράλια του Εύξεινου Πόντου από τα πανάρχαια χρόνια ζούσαν Έλληνες. Τώρα όλοι σχεδόν έφυγαν στην Ελλάδα.

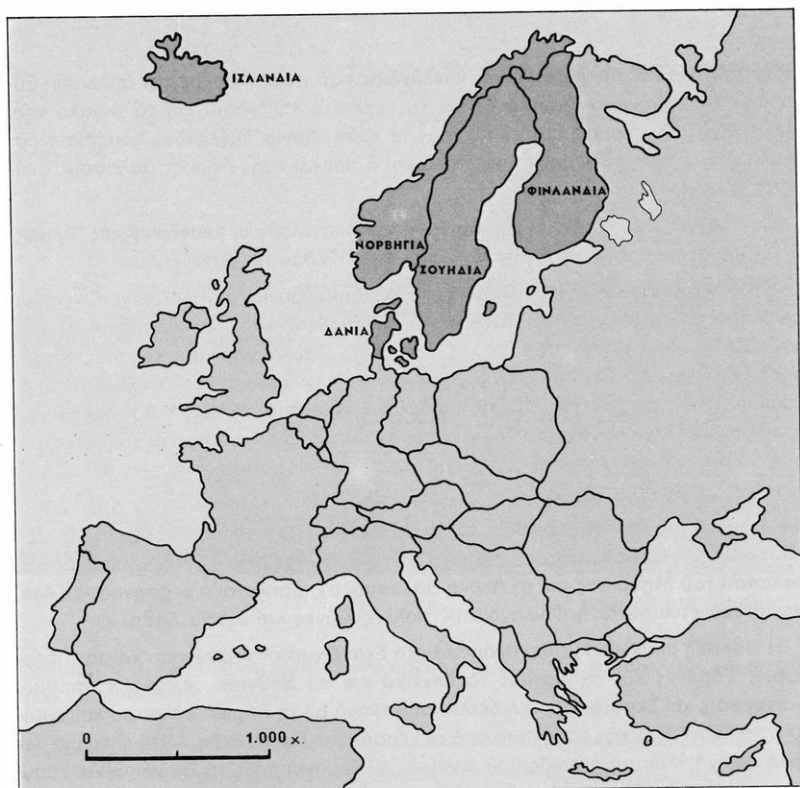
Μέ τη Ρωσία έχουμε καλές σχέσεις.

Νά μάθετε τίς ξένιους:

Στέπα, τσίγκα, τούνδρα, Έσκιμωοί, βαθύπεδο, υπερδύναμη.

Δραστηριότητες

1. Ετοιμάστε χάρτες της Ρωσίας.
2. Οργανώστε σχετικές προβολές στην τάξη.

Χάρτης Βορ. Εύρωπης.

Ε. Η ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

53

Γενική εξέταση της Βόρειας Εύρωπης

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε στους χάρτες σας και στην υδρόγειο σφαίρα τη Σκανδιναβική χερσόνησο και τις θάλασσες που την περιβάλλουν, τη χερσόνησο Γιουτλάνδη, το νησί Ίσλανδία.
2. Συγκεντρώστε πληροφορίες και εικόνες για την περιοχή αυτή.
3. Τι είναι τα fiόρντ;
4. Μιλήστε για τις λίμνες της Φινλανδίας.
5. Πώς αξιοποιούν οι Σκανδιναβοί τις ύδατοπτώσεις των ποταμών τους;
6. Τι κλίμα έχει η περιοχή της Βαλτικής; Τιτά παράλια της Νορβηγίας; Τι ή Δανία;

Γιατί;

Η Βόρεια Εύρωπη περιλαμβάνει τη μεγάλη Σκανδιναβική χερσόνησο, με τη χερ-

σόνησο **Κόλα** και την περιοχή της **Φινλανδίας** που τη συνδέει με την υπόλοιπη Ευρώπη, τη χερσόνησο **Γιουτλάνδη** με τα γειτονικά της νησιά και το μεγάλο νησί **Ίσλανδία**. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν τα κράτη **Δανία, Φινλανδία, Σουηδία, Νορβηγία, Ίσλανδία**. Η χερσόνησος Κόλα και η παραλία της Λευκής Θάλασσας ανήκουν στη Ρωσία.

Τόν κορμό της Σκανδιναβικής χερσονήσου αποτελούν οι **Σκανδιναβικές Άλπεις**. Είναι μία τεράστια όροσειρά, που πιάνει όλη σχεδόν τη χερσόνησο.

Όπως λένε οι γεωλόγοι, πριν από εκατομμύρια χρόνια, μεγάλοι παγετώνες που σκέπαζαν την περιοχή δημιούργησαν τα βαθουλώματα των πολυάριθμων λιμνών και τους κόλπους των ακτών της Σκανδιναβικής. Πολλοί από τους κόλπους αυτούς προς την πλευρά του Ατλαντικού ωκεανού είναι βαθιοί και στενόμακροι με απόκρημνες ακτές φαγωμένες από το κύμα. Είναι τα όνομαστά **φιόρδ**. Χιλιάδες μικρά νησάκια και σκόπελοι σχηματίζονται μπροστά τους. Είναι μία παράξενη περιοχή, ή όποια προσελκύει με την άγρια όμορφιά της πολλούς τουρίστες.

Πρός τη **Βαλτική Θάλασσα** οι Σκανδιναβικές Άλπεις κατεβαίνουν όμαλότερα. Εκεί υπάρχουν άρκετες κοιλάδες και άνοιχτές πεδιάδες με πολλές λίμνες. Όμαλή είναι και η βορειοανατολική περιοχή της Σκανδιναβικής. Εκεί, ανάμεσα στη **Θάλασσα του Μπάρεντς** και τη **Λευκή Θάλασσα**, σχηματίζεται η χερσόνησος **Κόλα**. Νοτιότερα απλώνεται η Φινλανδία με πολλές λίμνες και ώραια δάση.

Η Βαλτική προχωρεί βαθιά ανάμεσα στη Σκανδιναβική χερσόνησο και την Ανατολική Ευρώπη και σχηματίζει το **Φινικό** και το **Βοθνικό** κόλπο. Οι πορθμοί **Καττεγάτης** και **Σκαγεράκης** συνδέουν τη Βαλτική με τη Βόρεια Θάλασσα και χωρίζουν τη Σκανδιναβική χερσόνησο από τη χερσόνησο **Γιουτλάνδη**. Αυτή είναι μία μεγάλη πεδινή γλώσσα στεριάς που απλώνει η Γερμανία προς τη Σκανδιναβία. Γύρω της υπάρχουν πολλά μικρά και μεγάλα νησιά.

Πολλά ποτάμια κατεβαίνουν όρμητικά από τις Σκανδιναβικές Άλπεις προς τη Θάλασσα μέσα από βαθιές χαράδρες, σχηματίζουν θεαματικούς καταρράκτες, κινούν υδροηλεκτρικά έργостάσια και δίνουν άφθονη και φθηνή ενέργεια στην περιοχή.

Η Σκανδιναβική χερσόνησος, ή βόρεια Ρωσία και η Ίσλανδία είναι οι πιο βόρειες περιοχές της Ευρώπης. Όπως μάθαμε, όσο βορειότερη είναι μία περιοχή, τόσο πιο ψυχρό γενικά κλίμα έχει. Η νοτιοδυτική πλευρά της Σκανδιναβικής χερσονήσου, στην οποία καταλήγει το περίφημο θαλάσσιο Ρεύμα του Κόλπου, έχει ωκεάνιο κλίμα. Η έσωτερική πλευρά της χερσονήσου και όλη η περιοχή γύρω από τη Βαλτική Θάλασσα έχει ήπειρωτικό. Πολλούς μήνες το χρόνο οι λίμνες και μεγάλες θαλάσσιες περιοχές εκεί είναι παγωμένες. Στο βόρειο τόξο της χερσονήσου, ως τη χερσόνησο Κόλα, το κλίμα είναι πολικό και σε πολλές περιοχές υπάρχουν αιώνια χιόνια.

Στην περιοχή αυτή κατοικούν οι **Λάπωνες**. Πολλοί ζουν σε χιονόσπιτα, έχουν κοπάδια τάρανδους και κυνηγούν λευκές άρκουδες και φώκιες.

Νοτιότερα υπάρχουν μεγάλα δάση. Λίμνες και δέντρα είναι τα χαρακτηριστικά

Φιόρδ στη Νορβηγία.

γνωρίσματα αυτής της περιοχής. Καλλιεργήσιμες εκτάσεις απλώνονται μόνο στη νότια Σουηδία και τη Δανία.

Δραστηριότητες

1. Νά βρείτε πληροφορίες για τους Λάπωνες. Νά συζητήσετε γι' αυτούς στην τάξη.
2. 'Ετοιμάστε χάρτες της Βόρειας Εύρωπης.

Νά μάθετε τίς έννοιες:

Σκανδιναβία, Κόλα, παγετώνες, φιόρδ, Λάπωνες, Γιουτλάνδη.

Νά γνωρίζετε ότι:

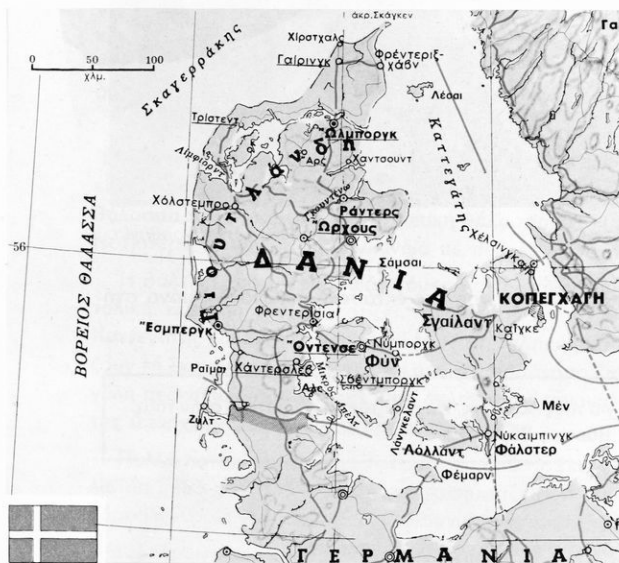
1. Όσο βορειότερα προχωρούμε, τόσο τό κλίμα γίνεται ψυχρότερο.
2. Τό Ρεύμα του Κόλπου έπηρεάζει πολύ τό κλίμα, τή φύση, τή ζωή στή βορειοδυτική Εύρώπη.
3. Ό άνθρωπος προσαρμόζεται στό φυσικό περιβάλλον πού ζει.

Ἔκταση: 44.500 τ.χ.

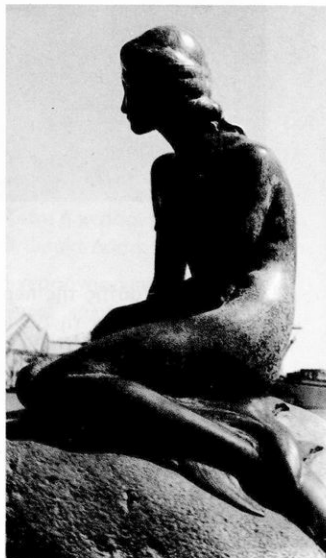
Κάτοικοι: 4.900.000.

Ὅπως ἀναφέραμε, ἡ **Δανία** στὸ χάρτη φαίνεται σάν μιά φυσικὴ γέφυρα, τὴν ὁποία ρίχνει ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη πρὸς τὴ Σκανδιναβία ἀνάμεσα στὴ Βόρεια καὶ τὴ Βαλτικὴ θάλασσα. Εἶναι μιά μεγάλη πεδινὴ χερσόνησος, ἡ **Γιουτλάνδη**, μέ πολλὰ καταπράσινα λιβάδια καὶ καλλιεργήσιμα χωράφια.

Ἀπὸ τὴ Σκανδιναβία τὴ χωρίζουν οἱ πορθμοὶ **Σκαγεράκης** καὶ **Κατεγάτης**. Εἶναι δυὸ θαλάσσιοι δρόμοι μέ μεγάλη σημασία, διότι συνδέουν τὶς χώρες τῆς Βαλτικῆς θάλασσας μέ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Τώρα οἱ δυὸ αὐτὲς θαλάσσιες περιοχὲς ἐπι-

Χάρτης Δανίας.

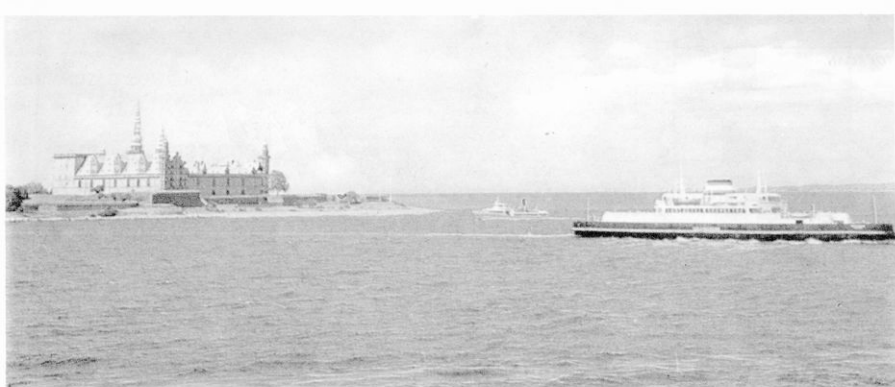
Σειρήνα.

κοινωνοῦν καὶ μέ διώρυγα, τὴν ὁποία ἀνοίξαν νοτιότερα οἱ Γερμανοὶ ἀπὸ τὸ Κίελο ὡς τὸν κόλπο τοῦ Ἀμβούργου.

Μεγάλα νησιά τῆς Δανίας εἶναι: ἡ **Ζέλαντ**, ἡ **Φιονία**, ἡ **Λόλλαντ**, ἡ **Φάλτσερ**. Ἄλλὰ καὶ ὅλο τὸ βόρειο τμῆμα τῆς Δανίας εἶναι νησί.

Πολλὲς γέφυρες συνδέουν τὴ Γιουτλάνδη μέ τὰ γειτονικά της νησιά καὶ αὐτὰ μεταξὺ τους κι ἐξυπηρετοῦν τὴ συγκοινωνία.

Ἡ Δανία εἶναι πολὺ προοδευμένη χώρα. Πολλοὶ κάτοικοί της εἶναι ἀγρότες. Καλλιεργοῦν μ' ἐπιστημονικοὺς τρόπους τὴ γῆ καὶ παράγουν δημητριακά, ζαχαρότευτλα, πατάτες κ.ἄ. γεωργικὰ προϊόντα. Ἔχουν ἐπίσης πολὺ ἀναπτυγμένη κτηνοτροφία κι ἐξάγουν μεγάλες ποσότητες κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Εικόνες από τις άκτές της Δανίας.

Πολλοί Δανοί είναι επίσης ναυτικοί καί φαραδες. 'Ο Βόρειος 'Ατλαντικός τούς δίνει πολλά άλιευτικά προϊόντα.

'Ορυκτό πλοῦτο ή Δανία δέν έχει. 'Η βιομηχανία της όμως είναι αρκετά αναπτυγμένη. Καύσιμα καί πρώτες ύλες εισάγονται από άλλες χώρες.

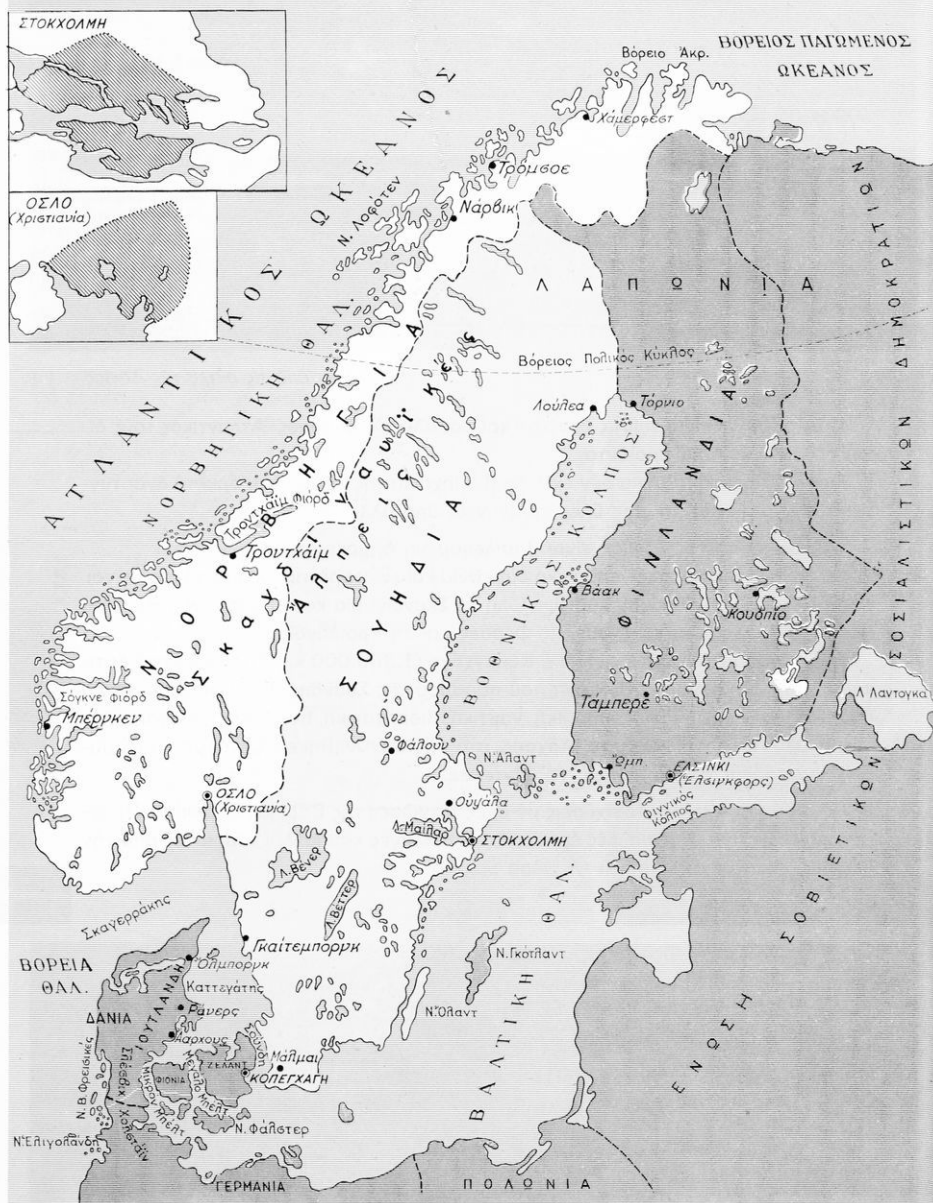
Τό πολίτευμα της Δανίας είναι βασιλευσμένη δημοκρατία.

Οί Δανοί ανήκουν στή γερμανική όμοσθνία καί είναι χριστιανοί διαμαρτυρόμενοι. Τά παλιότερα χρόνια είχαν κυριέψει όλη τή Σκανδιναβία καί τά νησιά του Βόρειου 'Ατλαντικού. Σήμερα κατέχουν τίς **Φερόες** καί τή **Γροιλανδία**.

Πρωτεύουσα της Δανίας είναι ή **Κοπεγχάγη** (1.360.000 κ.). Βρίσκεται στά δυτικά του νησιού Ζέλαντ, στίς άκτές του πορθμού της **Σούνδης**. Είναι μεγάλη, ώραία πόλη κι έχει αναπτυγμένη έμπορικé, ναυτική, βιομηχανική, πνευματική κίνηση. Άλλες πόλεις της Δανίας είναι τό "**Άρχους**, στό όποιο γεννήθηκε ό μεγάλος... παραμυθάς "Άντερσεν, τό "**Άλμποργκ**, τό "**Όντενσε**.

'Η χώρα μας έχει καλές σχέσεις μέ όλες τίς χώρες της Βόρειας Εύρώπης. Πραγματοποιούμε μέ αυτές πολλές έμπορικές ανταλλαγές καί πολλοί τουρίστες από τήν περιοχή αυτή επισκέπτονται τή χώρα μας.

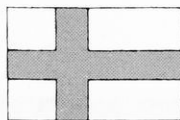

Χάρτης Σκανδιναβικής χερσονήσου.

Ἡ Φινλανδία

Ἔκταση: 337.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 4.600.000.

Μιά ἄλλη φυσική γέφυρα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη μὲ τὴ Σκανδιναβικὴ χερσόνησο, εἶναι ἡ **Φινλανδία**. Εἶναι ἡ «*χώρα τῶν χιλίων λιμνῶν*». Οἱ λίμνες τῆς ὁμῶς εἶναι πολὺ περισσότερες ἀπὸ χίλιες.

Οἱ λίμνες καὶ τὰ δάση σκεπάζουν τὴ μεγαλύτερη ἔκταση τῆς Φινλανδίας. Ὑπάρχουν ἐπίσης πολλὰ λιβάδια καὶ λίγα καλλιεργήσιμα χωράφια.

Οἱ Φινλανδοὶ ἀνήκουν στὴ μογγολικὴ φυλὴ καὶ εἶναι χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι. Ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν κτηνοτροφία, τὴν ἀλιεία, τὴν ὑλοτομία καὶ λίγοι, στὰ νότια μέρη, μὲ τὴ γεωργία. Ἔχουν ἀναπτύξει ἐπίσης ἀρκετὰ τὴ βιομηχανία.

Ἡ Φινλανδία ἐξάγει πολλὰ δασικὰ προϊόντα καὶ μεγάλες ποσότητες χαρτιοῦ. Εἰσάγει κυρίως τρόφιμα καὶ βιομηχανικὰ εἶδη.

Ἡ Φινλανδία ἔχει δημοκρατικὸ πολίτευμα. Πρωτεύουσά τῆς εἶναι τὸ **Ἑλσίνκι** (740.000 κ.). Εἶναι ὡραία πόλη χτισμένη στὶς ἀκτὲς τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, μεγάλο βιομηχανικὸ κέντρο παραγωγῆς χαρτιοῦ καὶ σπουδαῖο πνευματικὸ κέντρο τοῦ Βορρά. Ἄλλες πόλεις τῆς Φινλανδίας εἶναι ἡ **Τούρκου** καὶ ἡ **Τάμπερε**.

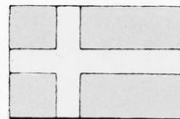
Ἡ συγκοινωνία στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Φινλανδίας γίνεται μὲ ποταμόπλοια ἀπὸ λίμνη σὲ λίμνη. Χρησιμοποιοῦνται ὁμως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα σύγχρονα μέσα συγκοινωνιῶν.

Στὴ βόρεια Φινλανδία ζοῦν ἀρκετοὶ Λάπωνες.

55 Ἡ Σουηδία

Ἔκταση: 450.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 8.200.000.

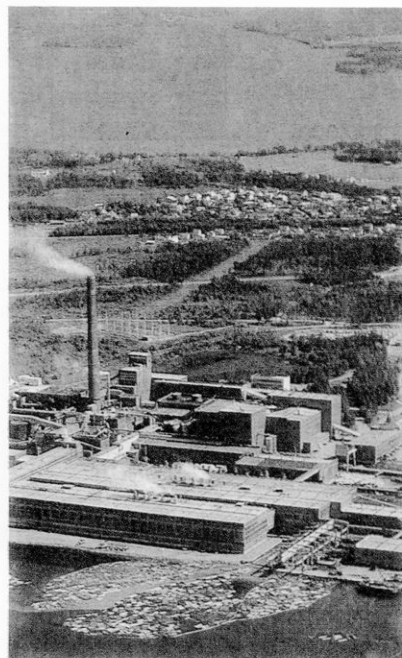
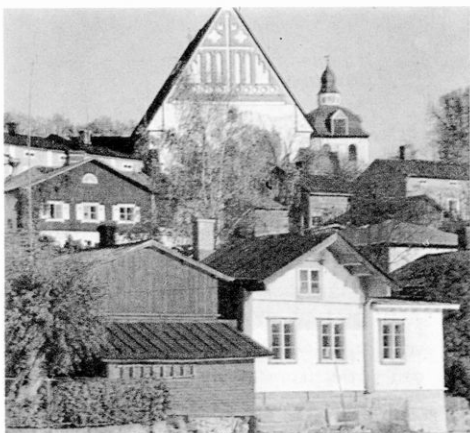

Ἡ Σουηδία εἶναι σήμερα μιά ἀπὸ τίς πιὸ προοδευμένες καὶ πλούσιες χώρες τῆς Γῆς. Οἱ κάτοικοί τῆς ἔχουν μεγάλο εἰσόδημα καὶ ἀναπτυγμένο βιοτικὸ καὶ πνευματικὸ ἐπίπεδο.

Μεγάλο πλοῦτο στὴν εἰρηνικὴ καὶ πολιτισμένη αὐτὴ χώρα τῆς Βόρειας Εὐρώπης δίνουν τὰ δάση, οἱ ὑδατοπτώσεις καὶ τὸ ὑπέδαφος. Τὰ δάση σκεπάζουν περισσότερη ἀπὸ τὴ μισὴ ἔκταση τῆς Σουηδίας καὶ δίνουν ἐκλεκτῆς ποιότητος ξυλεῖα, μεγάλες ποσότητες χαρτοπολτοῦ καὶ ἄλλα δασικὰ προϊόντα. Τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ἐξάγονται σὲ ἄλλες χώρες.

Ἡ Σουηδία ἔχει ἐπίσης πολλὰ ὀρυκτά, κυρίως σιδηρομεταλλεύματα, καὶ πολὺ ἀναπτυγμένη βιομηχανία. Τὰ ἐργοστάσια τῆς κινοῦνται μὲ τίς ὑδατοπτώσεις τῶν ποταμῶν. Μὲ τὰ νερά τῶν ποταμῶν μεταφέρεται σὲ πολλές περιοχὲς ἡ ξυλεῖα ἀπὸ τὰ δάση στὰ λιμάνια.

Τὰ λίγα χωράφια πού ὑπάρχουν στὴ νότια Σουηδία καλλιεργοῦνται μὲ ἐπιστημονικοὺς τρόπους καὶ παράγονται πολλὰ γεωργικὰ προϊόντα. Ἀφθονα εἶναι καὶ τὰ προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας.

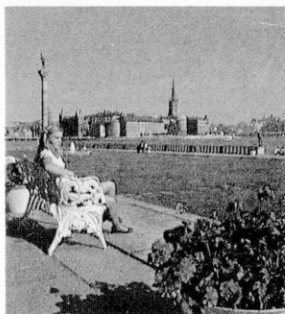
Είκολες από τή Φινλανδία.

Εικόνες από τη Σουηδία.

Είκονες από τή Στοκχόλμη.

Ἡ Σουηδία ἔχει μεγάλο ἐμπορικό στόλο. Στή στεριά οἱ συγκοινωνίες εἶναι πολύ ἀναπτυγμένες καί πυκνά ἀεροπορικά δρομολόγια συνδέουν τή Σουηδία μέ πολλές χώρες τῆς Γῆς.

Τό πολίτευμα τῆς Σουηδίας εἶναι βασιλευομένη δημοκρατία. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Στοκχόλμη** (1.360.000 κ.). Εἶναι χτισμένη στίς ἀκτές τῆς Βαλτικῆς, σέ μιά γραφική περιοχή γεμάτη κόλπους, νησιά, λίμνες. Πολλοί τήν ὀνομάζουν «*Βενετία τοῦ Βορρά*». Εἶναι μιά ἀπό τίς ωραιότερες πόλεις τοῦ κόσμου κι ἓνα μεγάλο πολιτιστικό κέντρο. Οἱ Σουηδοί τή στόλισαν μέ περίφημα ἔργα τέχνης. Κατόρθωσαν ἐπίσης νά διατηροῦν πάντα καθαρή τή θάλασσά της.

Κοντά στή Στοκχόλμη βρίσκεται ἡ **Οὐψάλα**, μεγάλο πνευματικό κέντρο μέ παγκόσμια σημασία. Ἄλλες ἀξιόλογες πόλεις τῆς Σουηδίας εἶναι τό **Γκαίτεμποργκ** καί τό **Μάλμει**.

Ἡ χώρα μας ἔχει καλές σχέσεις μέ τή Σουηδία. Ἀπό αὐτή ἀγοράζουμε ξυλεία, χαρτί, βιομηχανικά εἶδη. Στή Σουηδία πουλοῦμε φρούτα, λαχανικά, καπνά καί ἄλλα γεωργικά προϊόντα.

Πολλοί Σουηδοί παραθερίζουν κάθε χρόνο στήν Ἑλλάδα. Στή Σουηδία ἐργάζονται ἄρκετοί Ἕλληνες.

Χωριά τῆς Σουηδίας.

Ἔκταση: 324.200 τ.χ. Κάτοικοι: 3.900.000.

Ἡ Νορβηγία εἶναι ἡ χώρα τῶν φιόρδ. Πολλοί τουρίστες τὴν ἐπισκέπτονται, γιὰ νὰ θαυμάσουν αὐτὰ τὰ καταπληκτικὰ καὶ τιτάνια ἔργα τοῦ πάγου καὶ τῆς θάλασσας μέ τούς ἀναρίθμητους κόλπους, τούς ἀγριούς κάβους, τὰ νησιά καὶ τούς σκόπελους, ὅπου λιάζονται οἱ φῶκιες καὶ στήνουν τὰ θαλασσοπούλια τῆς φωλιῆς τους.

Ἡ Νορβηγία ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πορθμὸ Σκαγεράκη καὶ καταλήγει στὸ **Βόρειο ἄκρωτήριο**. Αὐτὸ εἶναι ἡ βορειότερη ἄκρη τῆς Εὐρώπης.

Τὴ ζωὴ τῆς ἡ Νορβηγία τὴ χρωστᾷ στὴ ζέστη πού τῆς χαρίζει τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου.

Οἱ Νορβηγοὶ εἶναι λαὸς ναυτικῶν καὶ φαράδων. Μακρινοὶ πρόγονοὶ τους ἦταν οἱ τολμηροὶ θαλασσοπόροι **Βίκινγκς**. Σήμερα οἱ Νορβηγοὶ ἔχουν ἓνα ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἐμπορικοὺς στόλους στὴ Γῆ καὶ οἱ περισσότεροι ζοῦν ἀπὸ τὴ ναυτιλία. Πολλοὶ ἐπίσης ἀσχολοῦνται μέ τὸ ψάρεμα. Ἡ Νορβηγία ἐξάγει μεγάλες ποσότητες ἀπὸ σαρδέλες, ρέγγες, βακαλάους καὶ ἄλλα ἀλιευτικὰ προϊόντα.

Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία στὴ χώρα αὐτὴ εἶναι περιορισμένες. Τὰ δάση τῆς χαρίζουν ἀρκετὴ ξυλεία. Τὸ ὑπέδαφος δίνει ἀρκετὰ ὀρυκτὰ καὶ οἱ ὕδατοπτώσεις φθινὴ ἐνέργεια. Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένη. Λειτουργοῦν ἐπίσης πολλὰ ναυπηγεῖα.

Οἱ Νορβηγοὶ ἀνήκουν στὴ γερμανικὴ φυλὴ καὶ εἶναι χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι. Τὸ πολίτευμά τους εἶναι βασιλευομένη δημοκρατία.

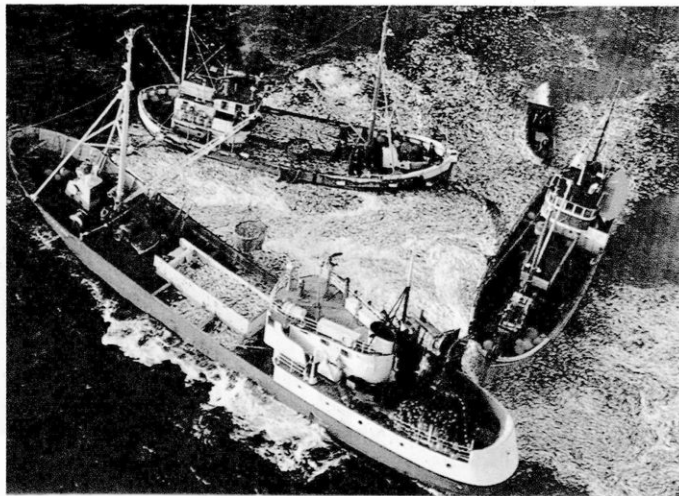
Πρωτεύουσα τῆς Νορβηγίας εἶναι τὸ **Ὄσλο** (690.000 κ.), μεγάλο ναυτικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο στὸν κόλπο τοῦ Σκαγεράκη.

Μέ τοὺς Νορβηγούς εἴμαστε σύμμαχοι. Ἀπὸ τὴ χώρα τους ἀγοράζουμε ἀλιευτικὰ προϊόντα καὶ πουλοῦμε σ' αὐτὴ γεωργικά.

*Πολλὰ κτίρια τοῦ Ὄσλο
θυμίζουν... Ἑλλάδα.*

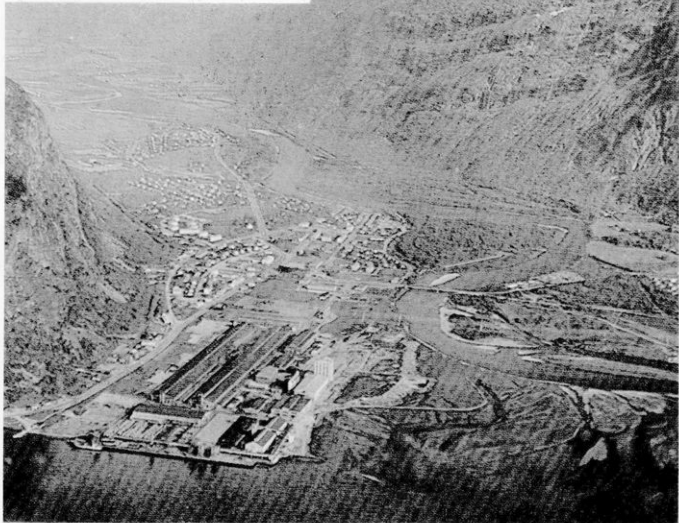

Νορβηγικά
άλιευτικά.

Οι Νορβηγοί από
μικροί άσκούνται
στις χιονοδρομίες.

Τα φιόρδ είναι
χαρακτηριστικό
φαινόμενο
των άκτῶν
τῆς Νορβηγίας.

Θερμοπίδακας.

Χάρτης 'Ισλανδίας.

Ἡ Ἰσλανδία

Ἔκταση: 103.000 τ.χ.

Κάτοικοι: 205.000.

Ἑρωτήσεις - δραστηριότητες

1. Δεῖξτε στους χάρτες σας καὶ στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα τὴν Ἰσλανδία.
2. Προσέξτε τὴ θέση της ἀνάμεσα στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερική.
3. Γιατί τὰ ἀεροδρόμια τῆς Ἰσλανδίας ἔχουν μεγάλη κίνηση;
4. Συζητήστε γιὰ τὰ ἡφαίστεια καὶ τὶς θερμὲς πηγές της.

Ἡ Ἰσλανδία εἶναι μεγάλο ὀρεινὸ νησί στὸ Βόρειο Ἀτλαντικὸ ὠκεανό. Τό ἔδαφός της εἶναι ἡφαίστειογενές. Σήμερα ὑπάρχουν στὴν Ἰσλανδία περίπου 30 ἐνεργὰ ἡφαίστεια. Σπουδαιότερο ἀπὸ αὐτά εἶναι ἡ **Ἑκλα**. Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἐπίσης πολλές θερμὲς πηγές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐκτοξεύεται ψηλὰ ζεστὸ νερό. Εἶναι οἱ **Θερμοπίδακες γκέιζερς**. Τό νερό τους θερμαίνει σχεδόν δωρεάν τὰ ἰσλανδικὰ σπίτια.

Στὴν Ἰσλανδία δίνει ἐπίσης ζωὴ τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Ὅλοι σχεδόν οἱ κάτοικοί της εἶναι ψαράδες. Λίγα χωράφια καὶ πολὺ περιορισμένα βοσκοτόπια ὑπάρχουν στὰ νότια τοῦ νησιοῦ.

Πολλοὺς αἰῶνες τὴν Ἰσλανδία τὴν κατεῖχαν οἱ Δανοί. Ἀπὸ τὰ 1944 εἶναι ἀνεξάρτητο κράτος μὲ δημοκρατικὸ πολίτευμα. Πρωτεύουσά της εἶναι τὸ **Ρεῦκιαβικ** (85.000 κ.). Τό λιμάνι του ἔχει μεγάλη κίνηση καὶ στὸ ἀεροδρόμιό του σταθμεύουν πολλὰ ἀεροπλάνα πού πετοῦν ἀνάμεσα στὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερική.

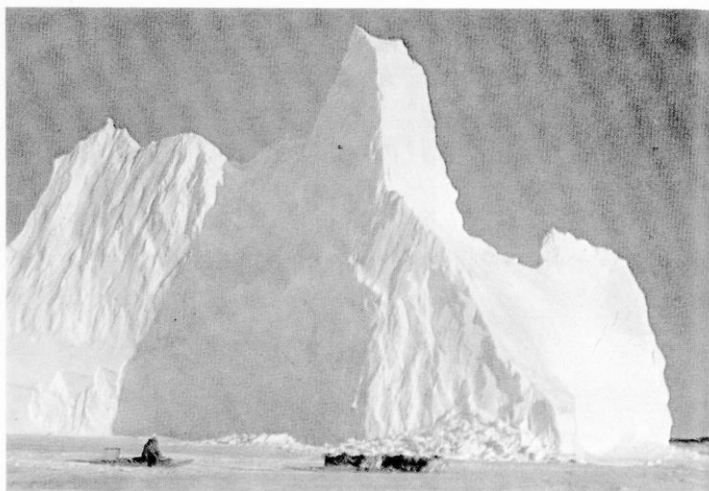
Νά μάθετε τὶς ἔννοιες:

Ἡφαίστειο, Θερμοπίδακας.

Έσκιμῳς.

Τὰ ἔλκυθρα
σέρνονται
μέ σκυλιά.

Παγόβουνο.

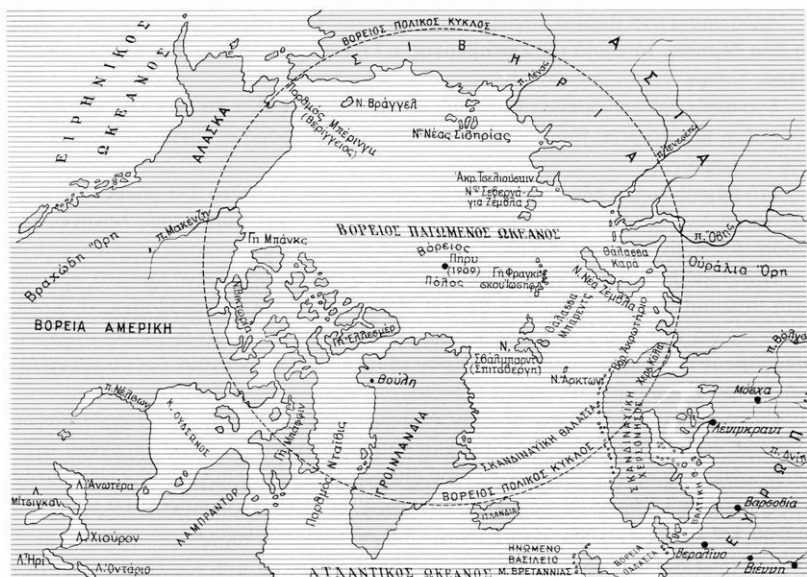

Εἰδικὰ πλοῖα
σπάζουν
τούς πάγους.

Κατοικία
Γροινλανδῶν.

Χάρτης Βορ. Παγωμένου Ώκεανού.

57

Ο Βόρειος παγωμένος ωκεανός

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε στην υδρόγειο σφαίρα μία θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται στα βόρεια της Εύρωπης. Γιατί ονομάζεται Βόρειος παγωμένος ωκεανός;
2. Δείξτε τό νησί Γροιλανδία. Βρείτε πληροφορίες γι' αυτό;
3. Τί είναι τὰ παγόβουνα;
4. Τί είναι ή πολική μέρα καί ή πολική νύχτα;

Στά βόρεια της Εύρωπης απλώνεται μία μεγάλη ψυχρή θαλάσσια περιοχή. Είναι ο **Βόρειος παγωμένος ωκεανός**. Αν παρατηρήσουμε την υδρόγειο σφαίρα, βλέπουμε ότι τὰ σχεδόν πάντα παγωμένα νερά του βρέχουν επίσης τή Βόρεια Ἀμερική καί τή Βόρεια Ἀσία.

Στά βορειοδυτικά της Ἰσλανδίας υπάρχει ή **Γροιλανδία**. Ἐχει ἔκταση 2.176.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα καί εἶναι τό πιο μεγάλο νησί στή Γῆ. Σ' αὐτό ὅμως ζοῦν μόνο 40.000 ἄνθρωποι κι αὐτοί στα νότια μέρη. Πολλοί μάλιστα εἶναι ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖο κάνουν μετεωρολογικές παρατηρήσεις καί ἄλλες μελέτες. Ὁλη ή Γροιλανδία εἶναι πάντα σκεπασμένη μέ πάγους καί χιόνια.

“Άλλα νησιά στο Βόρειο παγωμένο ωκεανό, προς την περιοχή της Ευρώπης, είναι ή **Νέα Ζέμπλια**, τά νησιά της **Σπιτσβέργης**, ή **Γῆ τοῦ Φραγκίσκου** **Ίωσήφ** κ.ά. μικρότερα.

“Ένα περίεργο φαινόμενο της ψυχρῆς αὐτῆς περιοχῆς εἶναι καί τό ἐξῆς: “Όσο προχωροῦμε βορειότερα, τόσο μεγαλύτερη γίνεται ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό καλοκαίρι καί τό χειμῶνα.

Στό βόρειο τμήμα της Σκανδιναβικῆς χερσονήσου π.χ. μόνο 2-3 μήνες τό χρόνο ζεσταίνει λίγο ὁ καιρός καί λιώνουν ἀρκετά χιόνια. Ἐκεῖ φυτρώνουν λειχῆνες καί βρύα. Αὐτό εἶναι τό καλοκαίρι.

Τότε τεράστιοι ὄγκοι πάγου κόβονται ἀπό τό Βόρειο παγωμένο ὠκεανό, πλέουν στή θάλασσα καί κινοῦνται στό Βόρειο Ἀτλαντικό. Εἶναι τά **παγόβουνα**, κίνδυνος θάνατος γιά τά πλοῖα πού ταξιδεύουν στήν περιοχή. Ὑπάρχουν ὅμως καί τά εἰδικά **παγοθραυστικά** πλοῖα, τά ὁποῖα σπάζουν τούς πάγους κί ἀνοίγουν δρόμο γιά τά λιμάνια τοῦ Βορρά.

Οἱ πάγοι βέβαια βρίσκονται στήν ἐπιφάνεια τοῦ ὠκεανοῦ. Κάτω ἀπό αὐτούς ὑπάρχει νερό. Τά σύγχρονα ὑποβρύχια, πού κινοῦνται μέ ἀτομική ἐνέργεια, περνοῦν κάτω ἀπό τούς πάγους καί ὕστερα ἀπό ταξίδι ἀρκετῶν ἡμερῶν βγαίνουν στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ Βόρειου παγωμένου ὠκεανοῦ! Σέ μεγάλες περιοχές τοῦ ὠκεανοῦ αὐτοῦ καί στίς γειτονικές τους χῶρες εἶναι αἰώνιος χειμῶνας!

Ἐντυπωσιακό φαινόμενο της περιοχῆς εἶναι ἐπίσης ἡ διαφορά ἀνάμεσα στή μέρα καί τή νύχτα. “Όσο πηγαίνουμε βορειότερα, ἡ διαφορά ἀνάμεσα στή μέρα καί τή νύχτα μεγαλώνει. Στή βόρεια Σκανδιναβία π.χ. δυό περίπου μήνες τό καλοκαίρι εἶναι συνέχεια μέρα καί δυό περίπου μήνες τό χειμῶνα συνέχεια νύχτα! Ἀκόμη βορειότερα, στή μέση τοῦ Βόρειου παγωμένου ὠκεανοῦ, εἶναι 6 μήνες συνέχεια μέρα καί 6 μήνες συνέχεια νύχτα! Εἶναι ἡ **πολική μέρα** καί ἡ **πολική νύχτα**.

Νά μάθετε τίς ἔννοιες:

Πολική μέρα, πολική νύχτα, παγόβουνο, παγοθραυστικό, Γροιλανδία.

Νά γνωρίζετε ὅτι:

1. “Όσο προχωροῦμε βορειότερα, τό κλίμα γίνεται πῶ ψυχρό.
2. “Όσο προχωροῦμε βορειότερα, ὁ χειμῶνας διαρκεῖ περισσότερο. Στό Βορρά ὑπάρχουν περιοχές μέ αἰώνιο χειμῶνα.
3. “Όσο προχωροῦμε βορειότερα, ἡ διαφορά ἀνάμεσα στή μέρα καί τή νύχτα μεγαλώνει. Στό Βορρά ὑπάρχουν περιοχές, ὅπου κάνει 6 μήνες συνέχεια μέρα καί 6 μήνες συνέχεια νύχτα.

Δραστηριότητες

Βρεῖτε καί ἄλλες πληροφορίες γιά τίς περίεργες χῶρες τοῦ Βορρά.

**Τί
ξμαθα
για τη Βό-
ρεια Εύ-
ρώπη**

α. Ἡ Βόρεια Εὐρώπη περιλαμβάνει τή Μεγάλη Σκανδιναβική χερσόνησο, τή χερσόνησο Γιουτλάνδη καί τήν Ἰσλανδία. Πέρα ἀπό αὐτή ἀπλώνεται ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανός.

β. Μεγάλο μέρος τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου πιάνουν οἱ Σκανδιναβικές Ἀλπεις.

γ. Χαρακτηριστικά γεωφυσικά γνωρίσματα τῆς Β. Εὐρώπης πρὸς τήν περιοχή τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ εἶναι τὰ φιόρδ καί πρὸς τή Βαλτική θάλασσα οἱ πολυάριθμες λίμνες. Καί τὰ δυό εἶναι δημιουργήματα τῶν παγετῶνων.

δ. Τό κλίμα στό Βόρειο παγωμένο ὠκεανό εἶναι πολικό. Ὅσο προχωροῦμε νοτιότερα γίνεται ἡπειρωτικό. Θερμότερο εἶναι στίς ἀκτές τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὅπου φτάνει τό θερμό θαλάσσιο Ρεῦμα τοῦ Κόλπου.

ε. Στό νότιο τμήμα τῆς Βόρειας Εὐρώπης ὑπάρχουν ἀρκετές καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις καί πολλά βοσκοτόπια. Βορειότερα ἀπλώνεται ἡ ζώνη τῶν μεγάλων δασῶν κι ἀκόμα βορειότερα ἡ ζώνη τῆς τούνδρας.

στ. Στήν πρώτη περιοχή παράγονται ἀρκετά γεωργικά καί κτηνοτροφικά προϊόντα, στή δεύτερη πολλά δασικά. Ἀπό τήν περιοχή τῶν Σκανδιναβικῶν Ἀλπεων ἐξάγονται πολλά ὀρυκτά.

ζ. Πιό πυκνοκατοικημένες εἶναι οἱ παραθαλάσσιες καί κυρίως οἱ νότιες περιοχές. Ἐκεῖ βρίσκονται καί οἱ μεγαλύτερες πόλεις: τό Ἐλσίνκι, ἡ Στοκχόλμη, τό Ὄσλο, ἡ Κοπεγχάγη.

η. Κύριες πηγές πλούτου τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, τὰ δάση, ἡ ἀλιεία, ἡ ναυτιλία, τὰ ὀρυκτά, οἱ ὕδατοπτώσεις, ἡ βιομηχανία.

θ. Οἱ λαοί τῆς Β. Εὐρώπης ἀνήκουν στή γερμανική φυλή. Μογγολικῆς καταγωγῆς εἶναι οἱ Λάπωνες καί οἱ Φινλανδοί. Ὅλοι εἶναι χριστιανοί διαμαρτυρόμενοι.

ι. Τό βιοτικό καί πολιτιστικό ἐπίπεδο τῶν λαῶν τῆς Β. Εὐρώπης εἶναι πολύ ἀναπτυγμένο. Ἀπ' ὅλους ὑπερέχουν οἱ Σουηδοί.

ια. Στή Βόρεια Εὐρώπη ὑπάρχουν τὰ κράτη: Δανία, Φινλανδία, Σουηδία, Νορβηγία, Ἰσλανδία.

ιβ. Ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανός εἶναι μιά τεράστια θαλάσσια περιοχή μέ πάγους κι αἰώνια χιόνια. Ὅσο βορειότερα προχωροῦμε, τόσο μεγαλώνει ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό καλοκαίρι καί τό χειμῶνα, στή μέρα καί τή νύχτα.

Ἡ ἔδρα τῆς Ε.Ο.Κ. στὴς Βρυξέλλες.

59 Προσπάθειες γιὰ τὴν ἔνωση τῆς Εὐρώπης

Γνωρίσαμε ἀρκετὰ καλὰ ὅλο τὸ χῶρο τῆς Εὐρώπης, τὸν πλοῦτο, τοὺς λαοὺς, τὰ κράτη, τὰ πολιτεύματα, τὸν πολιτισμὸ τῆς. Μιλῆσαμε ἐπίσης ἀρκετὰ γιὰ τὴν ἱστορία, τὶς πολεμικὲς περιπέτειες καὶ τὶς καταστροφές πού δοκίμασε ἡ ἡπειρὸς μας.

Ὅταν στὰ 1945 τελείωσε ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος, οἱ περισσότερες εὐρωπαϊκὲς χῶρες ἦταν ἐρειπωμένες. Ἐκατομμῦρια ἄνθρωποι εἶχαν σκοτωθεῖ στὶς μάχες καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἦταν τραυματισμένοι καὶ ἀνάπηροι. Τότε ἰδρύθηκε ὁ **Ὄργανισμός τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν** (Ο.Η.Ε.). Ὅλα τὰ κράτη τῆς Γῆς εἶναι σήμερα μέλη τοῦ Ὄργανισμοῦ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποί τους προσπαθοῦν εἰρηνικὰ νὰ λύνουν τὶς διαφορές τους καὶ νὰ ἀποφεύγουν τὸν πόλεμο. Ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης εἶναι μέλη τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Υπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι διεθνεῖς ὀργανισμοὶ καὶ συμμαχίες ἀποκλειστικὰ γιὰ τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Ὅπως μάθαμε, πολλὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς, τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης κι ὅλα τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης εἶναι κομμουνιστικά. Τὸ πολίτευμά τους εἶναι λαϊκὴ δημοκρατία. Αὐτὰ εἶναι ὀργανωμένα σέ μιά συμμαχία, ἡ ὁποία ὀνομάζεται **Σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας**. Μέλη τῆς συμμαχίας αὐτῆς εἶναι ἡ Ρωσία, ἡ Πολωνία, ἡ Ἀν. Γερμανία, ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Βουλγαρία.

Ἀντίστοιχη συμμαχία τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι τὸ **Ν.Α.Τ.Ο.** Αὐτό εἶναι μιά ἄλλη μεγάλη καὶ ἰσχυρὴ συμμαχία, ἡ ὁποία ἔχει σκοπὸ νὰ φυλάγει τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἀσφάλεια τῶν μελῶν τῆς. Ἀπὸ τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη μέλη τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. εἶναι: ἡ

Μεγ. Βρετανία, ή Γαλλία, ή Δυτ. Γερμανία, τό Βέλγιο, τό Λουξεμβούργο, ή 'Ολλανδία, ή Δανία, ή Νορβηγία, ή 'Ισλανδία, ή Πορτογαλία, ή 'Ιταλία, ή 'Ελλάδα καί ή Τουρκία. Κορυφαία δύναμη τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. εἶναι οἱ 'Ηνωμένες Πολιτεῖς.

'Υπάρχουν καί κράτη **οὐδέτερα**, πού δέν ἀνήκουν σέ καμιά ἀπό τίς παραπάνω συμμαχίες.

'Από τά κράτη τῆς Δυτ. Εὐρώπης ή Δυτ. Γερμανία, ή 'Ιταλία, ή Γαλλία, ή Μεγ. Βρετανία, ή 'Ιρλανδία, τό Βέλγιο, τό Λουξεμβούργο, ή 'Ολλανδία καί ή Δανία ὀργάνωσαν τήν **Εὐρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.)** ή **Κοινή 'Αγορά**. Τά κράτη αὐτά συνεργάζονται στό ἐμπόριο καί σέ πολλά ἄλλα θέματα. Μέλος τῆς Κοινῆς 'Αγορᾶς γίνεται τώρα καί ή 'Ελλάδα.

'Αντίστοιχη οἰκονομική συμμαχία τῶν κομμουνιστικῶν κρατῶν εἶναι ή ΚΟΜΕΚΟΝ.

Τό **Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης** εἶναι μιά ἄλλη πολύ σπουδαία εὐρωπαϊκή ὀργάνωση, πού σκοπό ἔχει νά ἐνώσει τά κράτη τῆς Εὐρώπης.

Τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, ή Κοινή 'Αγορά καί τό Ν.Α.Τ.Ο. ἔχουν τά γραφεῖα τους στίς Βρυξέλλες.

Στήν 'Ολλανδία ἔχει τήν ἔδρα του τό **Διεθνές Δικαστήριο τῆς Χάγης**. Σ' αὐτό καταφεύγουν τά κράτη, πού ἔχουν διαφορές μεταξύ τους καί τίς λύνουν εἰρηνικά, γιά ν' ἀποφεύγουν τούς πολέμους.

'Υπάρχουν ἐπίσης καί ἄλλες μικρότερες εὐρωπαϊκές ὀργανώσεις.

Σήμερα ή ἰδέα γιά τήν ἔνωση τῆς Εὐρώπης συνεχῶς ὠριμάζει. Μεγάλοι φιλόσοφοι, πολιτικοί, ἐπιστήμονες κι ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ὁραματίζονται μιά ἐνωμένη, εἰρηνική, πλούσια, πολιτισμένη Εὐρώπη, στήν ὁποία δέ θά βρίσκει θέση ὁ πόλεμος καί οἱ λαοί ἀδερφωμένοι θά συνεργάζονται γιά τό καλό ὅλων. "Ας εὐχηθοῦμε νά γίνει σύντομα πραγματικότητα ή ὠραία αὐτή ἰδέα.

Δελφοί — τό πνευματικό κέντρο τῆς Εὐρώπης.

Ερωτήσεις - δραστηριότητες

1. Ρίξτε τώρα μία ακόμα, προσεκτικότερη αυτή τη φορά, ματιά στους χάρτες της Εύρώπης. Μελετήστε ανάγλυφους, γεωφυσικούς, κλιματολογικούς, παραγωγικούς, συγκοινωνιακούς, πολιτικούς χάρτες της ήπείρου μας και προσπαθήστε να βρείτε σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στον έδαφικό και θαλάσσιο διαμελισμό, στο κλίμα, στο φυσικό πλούτο, στους ανθρώπους, στην οικονομική και πολιτιστική τους κατάσταση, στην πολιτική διαίρεση κτλ.

2. Χωριστείτε σε ομάδες κι ετοιμάστε κι έσεεις παρόμοιους χάρτες.

3. Παίξτε ομαδικά πάνω σ' αυτούς. "Ενας μπορεί να ρωτάει και οι άλλοι να βρίσκουν βουνά, ποτάμια, θάλασσες, λίμνες, νησιά, κράτη, πόλεις κ.ά. γεωγραφικά στοιχεία, να ερμηνεύουν σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσά τους κτλ.

4. Κάνετε φανταστικά ταξίδια σε ευρωπαϊκές χώρες με αυτοκίνητο, σιδηρόδρομο, πλοίο, αεροπλάνο και βρείτε συγκοινωνιακούς κόμβους, λιμάνια κτλ.

5. "Αν ταξιδέψετε με πλοίο από τον Πειραιά στο Έλσινκι, από ποιούς σπουδαίους πορθμούς θα περάσετε; Μπορείτε να κάνετε το ταξίδι αυτό χρησιμοποιώντας άλλον υδάτινο δρόμο;

6. "Όπως γνωρίζετε, σχεδιάζεται να ανοιχθεί η κοίτη του Άξιου ποταμού, για να γίνει πλωτή, και να συνδεθεί με την κοίτη του Μοράβα και του Δούναβη. Μπορείτε τώρα να πείτε τί σημασία θα έχει για τη Θεσσαλονίκη και τη συγκοινωνία της χώρας μας αυτό το τεράστιο έργο;

7. Συζητήστε για τις σχέσεις της Ελλάδας με τις ευρωπαϊκές χώρες. Τί προϊόντα πουλούμε σ' αυτές; Τί αγοράζουμε από αυτές; Σε ποιές ευρωπαϊκές χώρες ζουν και εργάζονται πολλοί Έλληνες; Από ποιές ευρωπαϊκές χώρες έρχονται στην πατρίδα μας πολλοί τουρίστες; Σε ποιές ευρωπαϊκές χώρες λειτουργούν πολλά ελληνικά σχολεία; Συμφέρει στη χώρα μας ή συνεργασία με τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη; Γιατί;

8. Παρακαλέστε το δάσκαλό σας να σας δώσει πληροφορίες για την ιδέα της ευρωπαϊκής ένωσης. Συμφέρει ή ιδέα αυτή στους λαούς της Εύρώπης; Γιατί;

9. Παρακαλέστε τον επίσης να σας μιλήσει για τη φρίκη και τ' αποτελέσματα του τελευταίου μεγάλου ευρωπαϊκού πολέμου. Συζητήστε για την ανάγκη της ειρηνικής συμβίωσης και συνεργασίας των λαών.

10. Γράψτε μία έκθεση με θέμα: «Ένα αεροπορικό ταξίδι από την Αθήνα στο Λονδίνο».

**Τί
έμαθα
για την Εύ-
ρώπη**

α. Η Εύρώπη είναι μία από τις 6 ήπειρους της Γης. Έχει έκταση 10.500.000 τ.χ.

β. Η Εύρώπη έχει πλούσιο έδαφικό καί θαλάσσιο διαμελισμό. Χωρίζεται σε 5 γεωφυσικές περιοχές: στη Νότια, τη Δυτική, την Κεντρική, την Ανατολική καί τη Βόρεια Εύρώπη.

γ. Η Νότια Εύρώπη καί μεγάλες περιοχές της Κεντρικής καί της Βόρειας είναι όρεινη. Η Δυτική καί η Ανατολική Εύρώπη έχουν μεγάλες πεδινές εκτάσεις.

δ. Ψηλότερη κορυφή της Εύρώπης είναι τό Λευκό Όρος στίς Άλπεις (ύψ. 4.810 μ.). Ακόμα ψηλότερος όρθώνεται στά σύνορα Εύρώπης-Άσίας ό Κούκασος (ύψ. 5.633 μ.).

ε. Η Εύρώπη έχει πολλά καί μεγάλα ποτάμια. Μεγαλύτερο από αυτά είναι ό Βόλγας. Πολλά εύρωπαϊκά ποτάμια είναι πλωτά καί εξυπηρετούν πολύ τη συγκοινωνία. Μεγάλη σημασία για την Εύρώπη έχουν ό Δούναβης καί ό Ρήνος.

στ. Στίς άκτές της Εύρώπης σχηματίζονται πολλοί χερσόνησοι, κόλποι, πορθμοί, νησιά.

ζ. Οί θάλασσες πού βρέχουν από τίς τρείς πλευρές της την Εύρώπη επηρεάζουν τό κλίμα της.

η. Η Νότια Εύρώπη βρέχεται από τη Μεσόγειο θάλασσα.

θ. Η Δυτική καί ένα τμήμα της Βόρειας Εύρώπης βρέχονται από τόν Άτλαντικό ώκεανό. Τό κλίμα τους επηρεάζεται πολύ από τό θαλάσσιο Ρεύμα του Κόλπου.

ι. Η Δυτ. Εύρώπη καί μεγάλες περιοχές της Κεντρικής καί της Βόρειας είναι οί πύ άναπτυγμένες περιοχές της Εύρώπης.

ια. Στά βόρεια της Εύρώπης άνοίγεται ό Βόρειος παγωμένος ώκεανός. Από τά αιώνια χιόνια καί τούς βοριάδες αυτής της περιοχής επηρεάζεται όλη ή Βόρεια καί ή Άνατ. Εύρώπη.

ιβ. Η Εύρώπη γενικά είναι πλούσια ήπειρος καί οί κάτοικοί της αξιοποιούν τίς πλουτοπαραγωγικές πηγές της. Δίνει πολλά γεωργικά, κτηνοτροφικά, δασικά, άλιευτικά προϊόντα, όρυκτά καί έχει τεράστια βιομηχανία. Καταπληκτική είναι ή βιομηχανική ανάπτυξη της Κεντρικής καί Δυτικής Εύρώπης.

ιγ. Πολύ έχουν άναπτυχθεί στόν εύρωπαϊκό χώρο τό έμπόριο, οί συγκοινωνίες, ό τουρισμός.

ιδ. Στην Εύρώπη ζοϋν σήμερα περίπου 650.000.000 άνθρωποι. Όλο σχεδόν άνήκουν στη λευκή φυλή.

ιε. Όλοι σχεδόν οί Εύρωπαίοι είναι χριστιανοί.

ιστ. Ἡ Εὐρώπη εἶναι χωρισμένη σέ πολλά κράτη. Τά σημερινά σύνορά τους καθορίστηκαν στά 1918 καί στά 1945, ὕστερα ἀπό δύο φοβερούς πολέμους πού προξένησαν μεγάλες καταστροφές στήν Εὐρώπη.

ιζ. Σήμερα μεγάλα καί ἰσχυρά εὐρωπαϊκά κράτη εἶναι ἡ Ρωσία, ἡ Δυτ. Γερμανία, ἡ Μεγ. Βρετανία, ἡ Γαλλία.

ιη. Πολλά κράτη τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁργανωμένα σέ συμμαχίες ἀμυντικές, ἐμπορικές, μορφωτικές κτλ.

ιθ. Στήν Εὐρώπη γεννήθηκε καί ἀναπτύχθηκε ὁ πολιτισμός πού ἀνθεῖ σήμερα στή Γῆ. Ὁ πολιτισμός αὐτός ξεκίνησε στ' ἀρχαία καί τά βυζαντινά χρόνια ἀπό τήν πατρίδα μας, διαδόθηκε καί ἀναπτύχθηκε στή Κεντρική καί Δυτική Εὐρώπη καί ἀπλώθηκε σέ ὅλη τή Γῆ.

Ἄλλες πληροφορίες

1. Οἱ πῖο πυκνοκατοικημένες χώρες τῆς Εὐρώπης εἶναι:

- ἡ Ὑλλανδία, μέ 337 κατοίκους σέ κάθε τετρ. χιλιόμετρο,
- τό Βέλγιο, μέ 320 κατοίκους σέ κάθε τετρ. χιλιόμετρο.

Οἱ πῖο ἀραιοκατοικημένες χώρες τῆς Εὐρώπης εἶναι:

- ἡ Ἰσλανδία, μέ 2 κατοίκους σέ κάθε τετρ. χιλιόμετρο,
- ἡ Νορβηγία, μέ 11 κατοίκους σέ κάθε τετρ. χιλιόμετρο.

2. Ψηλότερα βουνά τῆς Εὐρώπης εἶναι:

- οἱ Ἄλπεις (Λευκό ὄρος), μέ ὑψόμετρο 4.810 μέτρα,
- τά Σιέρρα Νεβάδα μέ ὑψόμετρο 3.478 μέτρα,
- τά Πυρρηναῖα, μέ ὑψόμετρο 3.404 μέτρα,
- ἡ Αἴτνα (Σικελία), μέ ὑψόμετρο 3.263 μέτρα,
- ἡ Ροδόπη (Βουλγαρία), μέ ὑψόμετρο 2.998 μέτρα,
- τά Ἀπέννινα, μέ ὑψόμετρο 2.930 μέτρα,
- ὁ Ὀλυμπος, μέ ὑψόμετρο 2.917 μέτρα.

3. Τά μεγαλύτερα ποτάμια τῆς Εὐρώπης εἶναι:

- ὁ Βόλγας, μέ 3.688 χιλιόμετρα μήκος,
- ὁ Δούναβης, μέ 2.860 χιλιόμετρα μήκος,
- ὁ Οὐράλης (2.534 χλμ.), ὁ Δνείπερος (2.201 χλμ.),
- ὁ Ντόν (1.870 χλμ.), ὁ Πετσόρα (1.809 χλμ.).

4. Οἱ μεγαλύτερες εὐρωπαϊκές λίμνες εἶναι:

- ἡ Λαντόγκα, μέ ἐπιφάνεια 18.400 τετρ. χιλιόμετρα,
- ἡ Ὀνέγκα, μέ ἐπιφάνεια 9.610 τετρ. χιλιόμετρα.

5. Τά μεγαλύτερα νησιά τῆς Εὐρώπης εἶναι:

— ἡ Μεγ. Βρετανία	(244.021 τ.χ.),	— ἡ Ἰσλανδία	(102.829 τ.χ.),
— ἡ Ἰρλανδία	(70.283 τ.χ.),	— ἡ Ν. Ζέμπλια	(62.600 τ.χ.),
— ἡ Σικελία	(25.426 τ.χ.),	— ἡ Σαρδηνία	(23.813 τ.χ.),
— ἡ Κορσική	(8.681 τ.χ.),	— ἡ Κρήτη	(8.331 τ.χ.).

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*

Κράτη	Πρωτεύουσες	Έκταση (τ.χ.)	Κάτοικοι
ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ			
1. Ελλάδα	Αθήνα	131.944	8.768.641
	Λευκωσία	9.251	640.000
2. Άλβανία	Τίρανα	28.750	2.540.000
3. Γιουγκοσλαβία	Βελιγράδι	256.000	20.500.000
4. Βουλγαρία	Σόφια	110.900	8.200.000
5. Εύρωπαϊκή Τουρκία	Κωνσταντινούπολη	23.600	4.000.000
6. Ρουμανία	Βουκουρέστι	237.500	21.600.000
7. Ίταλία	Ρώμη	301.200	54.000.000
8. Βατικανό	—	0,4	1.000
9. Άγιος Μαρίνος	Άγιος Μαρίνος	61	20.000
10. Μάλτα	Βαλέτα	316	316.000
11. Μονακό	Μονακό	1	23.000
12. Ίσπανία	Μαδρίτη	505.000	34.000.000
13. Γιβραλτάρ	Γιβραλτάρ	6	27.000
14. Πορτογαλία	Λισσαβώνα	92.100	8.600.000
15. Ανδόρα	Λά Βέλλα	453	29.000
ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ			
16. Γαλλία	Παρίσι	547.000	52.500.000
17. Μεγ. Βρετανία	Λονδίνο	244.000	55.500.000
18. Ίρλανδία	Δουβλίνο	70.300	3.000.000
19. Ολλανδία	Άμστερνταμ	40.850	13.000.000
20. Βέλγιο	Βρυξέλλες	30.500	9.700.000
21. Λουξεμβούργο	Λουξεμβούργο	2.600	340.000
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ			
22. Δυτ. Γερμανία	Βόννη	248.600	61.000.000
23. Ανατ. Γερμανία	Βερολίνο	108.200	17.000.000
24. Έλβετία	Βέρνη	41.300	6.300.000
25. Λιχτενστάιν	Λιχτενστάιν	157	21.000
26. Αύστρια	Βιέννη	83.850	7.450.000
27. Τσεχοσλοβακία	Πράγα	128.000	14.300.000
28. Ούγγαρία	Βουδαπέστη	93.000	10.300.000
ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ			
29. Δανία	Κοπεγχάγη	44.500	4.900.000
30. Φινλανδία	Ελσίνκι	337.000	4.600.000
31. Σουηδία	Στοκχόλμη	450.000	8.200.000
32. Νορβηγία	Όσλο	324.200	3.900.000
33. Ίσλανδία	Ρέικιαβικ	103.000	205.000
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ			
34. Πολωνία	Βαρσοβία	312.700	33.000.000
35. Ε.Σ.Σ.Δ. (Εύρωπαϊκή)	Μόσχα	5.571.000	183.000.000

*Τά στοιχεία αυτά δέν έχουν γραφτεί γιά άπομνημόνευση. Μπορούν νά χρησιμεύσουν, άν χρειασθεί, γιά νά γίνουν συγκρίσεις, νά βρεθούν σχέσεις κτλ.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

<i>Όχηματα</i>	<i>Σέ χρήση</i>	<i>Ετήσια παραγωγή</i>	<i>Τρακτέρ</i>
Σέ όλη τή Γῆ	309.000.000	39.000.000	17.000.000
Η.Π.Α.	128.000.000	13.000.000	4.400.000
Γαλλία	18.600.000	3.600.000	1.350.000
Δυτ. Γερμανία	18.000.000	4.000.000	1.400.000
Ίταλία	15.800.000	2.000.000	780.000
Άγγλία	15.700.000	2.100.000	470.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	6.900.000	1.600.000	2.270.000
Ελλάδα	563.000	—	75.000

<i>Άτσάλι (χιλ. τόνοι)</i>	
Σέ όλη τή Γῆ	750.000
Η.Π.Α.	137.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	136.000
Δυτ. Γερμανία	53.000
Γαλλία	27.000
Ίταλία	24.000
Άγγλία	22.000
Ελλάδα	612

<i>Ηλεκτρική ενέργεια (δισεκ. ΚWh)</i>	
Σέ όλη τή Γῆ	6.245
Η.Π.Α.	1.967
Ε.Σ.Σ.Δ.	976
Δυτ. Γερμανία	312
Άγγλία	273
Γαλλία	180
Ίταλία	147
Ελλάδα	14

<i>Παραγωγή συσκευῶν τηλεοράσεως</i>	
Σέ όλη τή Γῆ	54.000.000
Ίαπωνία	13.400.000
Η.Π.Α.	11.000.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	7.000.000
Δυτ. Γερμανία	4.300.000
Άγγλία	3.000.000
Ίταλία	2.300.000
Γαλλία	1.700.000

<i>Παραγωγή ραδιοφώνων</i>	
Σέ όλη τή Γῆ	82.000.000
Ίαπωνία	18.000.000
Η.Π.Α.	16.000.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	9.000.000
Δυτ. Γερμανία	5.000.000
Γαλλία	3.000.000
Ίταλία	2.000.000
Άγγλία	1.000.000

<i>Ναυπηγήσεις εμπορικῶν πλοίων</i>	
Σέ ὄλη τή Γῆ (χιλ. κόροι) . . .	35.000
Ἰαπωνία	17.000
Δυτ. Γερμανία	2.200
Σουηδία	2.200
Ἰσπανία	1.400
Ἀγγλία	1.300
Γαλλία	1.300

<i>Συνθετικό καουτσούκ (χιλιάδες τόνοι)</i>	
Σέ ὄλη τή Γῆ	6.100
Η.Π.Α.	2.500
Γαλλία	460
Ἀγγλία	330
Δυτ. Γερμανία	320
Ἰταλία	250
Ὁλλανδία	250

<i>Ψάρια (χιλιάδες τόνοι)</i>	
Σέ ὄλη τή Γῆ	70.000
Ἰαπωνία	10.800
Ε.Σ.Σ.Δ.	9.200
Νορβηγία	2.600
Ἰσπανία	1.600
Δανία	1.500
Ἑλλάδα	95

<i>Κρέας (χιλιάδες τόνοι)</i>	
Σέ ὄλη τή Γῆ	93.000
Η.Π.Α.	17.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	13.000
Δυτ. Γερμανία	3.600
Γαλλία	3.500
Πολωνία	2.500
Ἑλλάδα	300

<i>Ἐλαιόλαδο (τόνοι)</i>	
Σέ ὄλη τή Γῆ	1.551.000
Ἰσπανία	481.000
Ἰταλία	403.000
Ἑλλάδα	263.000
Τουρκία	155.000
Πορτογαλία	51.000

<i>Γάλα (τόνοι)</i>	
Σέ ὄλη τή Γῆ	424.000.000
Ε.Σ.Σ.Δ.	92.000.000
Γαλλία	30.000.000
Δυτ. Γερμανία	22.000.000
Πολωνία	17.000.000
Μεγ. Βρετανία	14.000.000
Ἰταλία	11.000.000
Ὁλλανδία	10.000.000
Ἑλλάδα	1.600.000

024000039879

ΕΚΔΟΣΗ Α' 1979 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 230.000 — ΣΥΜΒΑΣΗ 3246/15.6.1979
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘ. - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔ.: «ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Ι. ΜΑΚΡΗΣ Α.Ε.»

